

***PAŃSTWOWA INSPEKCJA
SANITARNA WOJEWÓDZTWA
PODLASKIEGO***

***Ocena stanu sanitarnego
województwa podlaskiego
za 2019 rok***

Białystok, marzec 2020

SPIS TREŚCI

<i>Tytuł rozdziału</i>	<i>Strona</i>
<i>UROCZYSTE OBCHODY 100-LECIA SŁUŻB SANITARNYCH W POLSCE</i>	<i>3</i>
<i>HISTORIA SŁUŻB SANITARNYCH WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO</i>	<i>4</i>
<i>OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO</i>	<i>5</i>
<i>OCENA STANU SANITARNEGO W ZAKRESIE EPIDEMIOLOGII</i>	<i>7</i>
<i>OCENA STANU SANITARNEGO W ZAKRESIE HIGIENY PRACY</i>	<i>34</i>
<i>OCENA STANU SANITARNEGO W ZAKRESIE BEZPIECZEŃSTWA ŻYWNOŚCI, ŻYWIENIA, MATERIAŁÓW I WYROBÓW PRZEZNACZONYCH DO KONTAKTU Z ŻYWNOŚCIĄ ORAZ PRODUKTÓW KOSMETYCZNYCH</i>	<i>56</i>
<i>OCENA STANU SANITARNEGO W ZAKRESIE HIGIENY KOMUNALNEJ</i>	<i>78</i>
<i>OCENA STANU SANITARNEGO I HIGIENY PROCESÓW NAUCZANIA W PLACÓWKACH OŚWIATOWO - WYCHOWAWCZYCH</i>	<i>104</i>
<i>OCENA STANU SANITARNEGO W ZAKRESIE ZAPOBIEGAWCZEGO NADZORU SANITARNEGO</i>	<i>116</i>
<i>OCENA STANU SANITARNEGO W ZAKRESIE HIGIENY RADIACYJNEJ</i>	<i>121</i>
<i>OCENA STANU SANITARNEGO W ZAKRESIE PROMOCJI ZDROWIA</i>	<i>130</i>
<i>OCENA STANU SANITARNEGO W ZAKRESIE ŚRODKÓW ZASTĘPCZYCH</i>	<i>148</i>
<i>DZIAŁALNOŚĆ LABORATORYJNA</i>	<i>154</i>
<i>DZIAŁALNOŚĆ MEDYCZNEGO LABORATORIUM DIAGNOSTYCZNEGO</i>	<i>162</i>
<i>SYSTEM ZARZĄDZANIA I AKREDYTACJA DZIAŁALNOŚCI LABORATORYJNEJ</i>	<i>167</i>
<i>SYSTEM ZARZĄDZANIA JAKOŚCIĄ W DZIAŁALNOŚCI INSPEKCYJNEJ</i>	<i>170</i>
<i>ZAŁĄCZNIKI</i>	<i>171</i>

UROCZYSTE OBCHODY 100-LECIA SŁUŻB SANITARNYCH W POLSCE

10 czerwca 2019 r. w Auli Centrum Dydaktyczno-Naukowego Wydziału Nauk o Zdrowiu Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku odbyły się uroczyste obchody 100-lecia Służb Sanitarnych w Polsce. W jubileuszu udział wzięli parlamentarzyści, Główny Inspektor Sanitarny Pan Jarosław Pinkas, zastępca Głównego Inspektora Sanitarnego Pani Izabela Kucharska, Wojewoda Podlaski Pan Bohdan Paszkowski, Przedstawiciel Marszałka Województwa

Podlaskiego, Państwowi Wojewódzcy Inspektorzy Sanitarni, Państwowi Powiatowi Inspektorzy Sanitarni województwa podlaskiego, przedstawiciele duchowieństwa z ks. rektorem Andrzejem Proniewskim, władze rektorskie podlaskich uczelni, przedstawiciele administracji zespolonej i niezespolonej, dyrektorzy szpitali woj. podlaskiego, zespoły ds. zakażeń szpitalnych i inni znamienici goście. Uroczystość rozpoczął występ Chóru im. Stanisława Moniuszki. Podlaski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Białymstoku Pani Elżbieta Kraszewska powitała wszystkich zaproszonych gości i dokonała uroczystego otwarcia jubileuszu. Rys historyczny służb sanitarno-epidemiologicznych w woj. podlaskim zaprezentował kierownik Oddziału Promocji Zdrowia WSSE w Białymstoku. Następnie głos zabrał Pan Jarosław Pinkas – Główny Inspektor Sanitarny, który nakreślił kierunek zmian skierowanych głównie na edukację społeczeństwa w zakresie dbałości o zdrowie.

Zebranych powitał również Pan Bohdan Paszkowski – Wojewoda Podlaski, który podziękował służbom sanitarnym za dotychczasową pracę. Kolejnym, ważnym elementem obchodów było wręczenie odznaczeń zasłużonym pracownikom Państwowej Inspekcji Sanitarnej woj. podlaskiego. Złotym medalem zostało odznaczonych 14 pracowników, medalem srebrnym 3. Odznakę honorową „Za zasługi dla ochrony zdrowia” otrzymało 10 osób. Obchody zakończył przyjęty owacyjnie przez uczestników uroczystości wykład Prorektora ds. Nauki i Rozwoju prof. dr hab. Marcina Moniuszki z Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku pt. „Gdy rozum śpi...”. Uroczystość została objęta honorowymi patronatami Polskiego Radia Białystok oraz TVP 3 Białystok.

W dniu 10 czerwca 2019 roku odbyło się również spotkanie Głównego Inspektora Sanitarnego Jarosława Pinkasa i jego zastępcy Izabeli Kucharskiej oraz powiatowych inspektorów sanitarnych województwa podlaskiego z przedstawicielami lekarzy rodzinnych: wojewódzkim konsultantem medycyny rodzinnej prof. Sławomirem Chlabiczem, lek. med. Joanną Zabielską-Cieciuch oraz lek. med. Joanną Szeląg z Podlaskiego Związku Lekarzy Pracodawców Porozumienie Zielonogórskie. Rozmowy dotyczyły współpracy służb sanitarnych z lekarzami medycyny rodzinnej w zakresie zdrowia publicznego.

HISTORIA SŁUŻB SANITARNYCH województwa podlaskiego

Prace nad budowaniem systemu nadzoru sanitarno - epidemiologicznego w Polsce rozpoczęły się w roku 1918 po odzyskaniu przez Polskę niepodległości.

Powstanie Służb Sanitarnych na terenie woj. podlaskiego datuje się na rok 1945, kiedy to przy ulicy Warszawskiej 67 utworzono Filię Państwowego Zakładu Higieny. Jej kierownikiem został dr Marian Poznański. W 1951 roku siedzibę placówki przeniesiono na ulicę Dzierżyńskiego 8 (obecna Legionowa).

28 stycznia 1950 roku utworzone zostały: Wojewódzka i Powiatowe Kolumny Sanitarne, których celem było zapobieganie chorobom zakaźnym, ich zwalczanie, propagowanie zasad higieny i prowadzenie akcji sanitarno - porządkowych.

21 kwietnia 1952 roku na bazie osobowej i majątkowej Filii PZH w Białymstoku i Wojewódzkiej Kolumny Sanitarnej utworzona została Wojewódzka Stacja Sanitarno - Epidemiologiczna w Białymstoku.

Na podstawie dekretu z 14 sierpnia 1954 roku powołano Państwową Inspekcję Sanitarną podległą Ministrowi Zdrowia. Dr Marian Poznański został Państwowym Wojewódzkim Inspektorem Sanitarnym i jednocześnie Dyrektorem WSSE w Białymstoku.

3 czerwca 1957 roku Powiatowe Kolumny Sanitarne zostały przekształcone w Powiatowe Stacje Sanitarno - Epidemiologiczne.

W związku z reformą administracyjną kraju, w 1975 roku utworzono 3 Wojewódzkie Stacje Sanitarno - Epidemiologiczne w: Białymstoku, Łomży i Suwałkach, zlikwidowano stacje powiatowe oraz powołano stacje terenowe.

Z dniem 1 września 1985 roku weszła w życie ustawa z dnia 14 marca 1985 roku o Państwowej Inspekcji Sanitarnej, która zastąpiła dekret z 1954 roku i po licznych nowelizacjach jest obowiązującym aktem prawnym.

Zarządzeniem Nr 77/99 Wojewody Podlaskiego z dnia 1999 roku utworzono Wojewódzką Stację Sanitarno - Epidemiologiczną w Białymstoku z dwoma Oddziałami Zamiejscowymi w Łomży i Suwałkach oraz 14 Powiatowych Stacji Sanitarno - Epidemiologicznych.

W kolejnych latach Oddziały Zamiejscowe WSSE w Białymstoku włączono do odpowiednich Powiatowych Stacji Sanitarno - Epidemiologicznych.

1 stycznia 2003 roku powołano Graniczną Stację Sanitarno - Epidemiologiczną w Suwałkach.

CELE I ZADANIA

Państwowa Inspekcja Sanitarna jest powołana do realizacji zadań z zakresu zdrowia publicznego, w szczególności poprzez sprawowanie nadzoru nad warunkami:

- higieny środowiska,
- higieny pracy w zakładach pracy,
- higieny radiacyjnej,
- higieny procesów nauczania i wychowania,
- higieny wypoczynku i rekreacji,
- zdrowotnymi żywności, żywienia i produktów kosmetycznych,
- higieniczno - sanitarnymi, jakie powinny spełniać personel medyczny, sprzęt oraz pomieszczenia, w których są udzielane świadczenia zdrowotne,

w celu ochrony zdrowia ludzkiego przed niekorzystnym wpływem szkodliwości i uciążliwości środowiskowych, zapobiegania chorob, w tym chorób zakaźnych i zawodowych.

Działania Służb Sanitarnych, a następnie Państwowej Inspekcji Sanitarnej na terenie województwa podlaskiego doprowadziły do:

- wzrostu świadomości zdrowotnej ludności,
- zmniejszenia zapadalności na szereg chorób zakaźnych,
- poprawy stanu sanitarnego województwa,
- poprawy jakości środków spożywczych oraz żywienia społeczeństwa,
- ograniczenia powstawania szkodliwych dla zdrowia czynników w środowisku pracy,
- zmniejszenia dostępności nowych narkotyków poprzez likwidację stacjonarnych punktów sprzedaży, ograniczenia sprzedaży dilerkiej.

100 PAŃSTWOWA INSPEKCJA SANITARNA
100 LAT SŁUŻB SANITARNYCH W POLSCE

INSPEKCJA SANITARNA WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO

WSSE w Białymstoku

PSSE w Augustowie

PSSE w Białymstoku

PSSE w Bielsku Podlaskim

PSSE w Łomży

PSSE w Łomży

PSSE w Grajewie

PSSE w Mońkach

PSSE w Mońkach

PSSE w Hajnówce

PSSE w Siemiatyczach

PSSE w Sokółce

PSSE w Wysokim Mazowieckiem

PSSE w Hajnówce

PSSE w Kolnie

PSSE w Sejnach

PSSE w Suwałkach

PSSE w Zambrowie

Suwałki, Sejny, Augustów, Grajewo, Kolno, Mońki, Sokółka, Łomża, Zambrow, Białystok, Wysokie Mazowieckie, Bielsk Podlaski, Hajnówka, Siemiatycze

OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO

OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO

Województwo podlaskie położone jest w północno-wschodniej części kraju, w geograficznym środku Europy. Powierzchnia województwa wynosi 20187 km², co stanowi 6,5% powierzchni Polski i plasuje je na szóstej pozycji w kraju. Województwo podzielone jest na 17 powiatów (14 ziemskich i 3 grodzkie: Białystok, Łomża, Suwałki) oraz 118 gmin.

Zaludnienie: wg stanu na dzień 30.06.2019 r. Liczba ludności województwa podlaskiego wynosiła 1179430 osób, w tym: 574786 mężczyzn oraz 604644 kobiet.

Białystok z liczbą 297356 mieszkańców jest największym miastem w północno-wschodniej Polsce. Pełni funkcje administracyjnego, gospodarczego, naukowego i kulturalnego centrum Podlasia. Jest stolicą województwa i siedzibą jego władz.

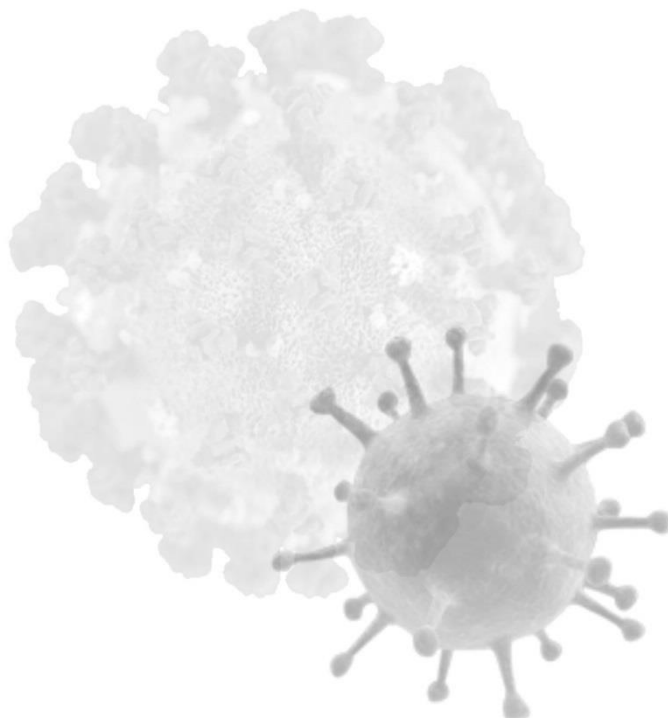
Łomża zamieszkała przez 62965 osób jest ważnym ośrodkiem handlu oraz przetwórstwa produktów rolnych.

Suwałki liczą 69858 mieszkańców. Zlokalizowana na terenie miasta Specjalna Strefa Ekonomiczna stwarza dogodne warunki do rozwoju prywatnej przedsiębiorczości.

Bogactwo kulturowe: Podlasie jest najbardziej zróżnicowanym regionem w Polsce pod względem etnicznym i kulturowym. Od stuleci zamieszkują tutaj różne narodowości i wyznania. Poza ludnością polską województwo zamieszkują: Białorusini, Litwini, Tatarzy, Rosjanie, Ukraińcy, Romowie i Żydzi.

Walory krajoznawcze: najcenniejszym bogactwem Podlasia jest przyroda. Na terenie województwa istnieją 4 parki narodowe, w tym najstarszy w Polsce - Białowiecki Park Narodowy, a także Biebrzański Park Narodowy oraz Wigierski i Narwiański Park Narodowy. Ochrona przyrody i środowiska naturalnego obejmuje również 3 parki krajobrazowe i 87 rezerwatów przyrody. Atutem województwa jest nieskażone środowisko, z fragmentami pierwotnej puszczy oraz unikatowymi rozlewiskami Biebrzy. Województwo zaliczane jest do ekologicznie czystego obszaru „Zielonych Płuc Polski”.

ODDZIAŁ EPIDEMIOLOGII

STAN SANITARNY OBIEKTÓW PROWADZĄCYCH DZIAŁALNOŚĆ LECZNICZĄ

Państwowa Inspekcja Sanitarna w 2019 r. w województwie podlaskim sprawowała nadzór bieżący nad stanem higieniczno-sanitarnym, jaki powinien spełniać personel medyczny, sprzęt oraz pomieszczenia, w których są udzielane świadczenia zdrowotne. Kontrole uwzględniały przede wszystkim zagadnienia dotyczące:

- podejmowanych działań zapobiegania oraz zwalczania zakażeń szpitalnych,
- szczepień ochronnych,
- prawidłowości opracowania i wdrożenia procedur dezynfekcyjnych i sterylizacyjnych oraz oceny sprzątanania i czystości bieżącej pomieszczeń,
- spełnienie wymagań, jakim powinny odpowiadać pomieszczenia i urządzenia podmiotu wykonującego działalność leczniczą,
- sposobu postępowania z odpadami medycznymi w miejscu ich powstawania.

W 2019 r. nadzorem objęto działalność leczniczą w:

- 1100 podmiotach leczniczych, w tym: 39 szpitalach, 9 zakładach opiekuńczo-leczniczych, 5 zakładach pielęgnacyjno-opiekuńczych, 3 sanatoriach, 2 hospicjach, 840 przychodniach/ośrodkach zdrowia/poradniach/ambulatoriach z izbą chorych/lecznicach, 44 zakładach badań diagnostycznych i medycznych laboratoriach diagnostycznych, 36 zakładach rehabilitacji leczniczej, 122 innych. Dane liczbowe obrazuje poniższa tabela.

Źródło: www.pexels.com

Ocena stanu sanitarnego w zakresie epidemiologii

Tabela nr 1. Podmioty, w których wykonywano działalność leczniczą wg kontroli PIS

Wyszczególnienie				Liczba urzędzeń i obiektów						
				według ewidencji na 31 XII 2019	Skontrolowanych					
					ogółem	% skontrolowanych	Ze stwierdzonym złym stanem			
higieniczno-sanitarnym i technicznym	tylko higieniczno-sanitarnym	tylko technicznym								
Ogółem				1	1100	565	51,4	7	18	11
Działalność lecznicza wykonywana przez podmioty lecznicze	stacjonarne i całodobowe świadczenia zdrowotne	szpitalne	szpitale ogółem	2	39	34	87,2	0	5	3
			w tym szpitale jednodniowe	3	7	4	57,1	0	0	0
			w tym szpitale uzdrowskowe	4	1	1	100	0	0	0
		inne niż szpitalne	zakłady opiekuńczo-lecznicze	5	9	5	55,6	0	0	2
			zakłady pielęgnacyjno-opiekuńcze	6	5	1	20	0	0	0
			zakłady rehabilitacji leczniczej	7	0	0	0	0	0	0
			sanatoria	8	3	2	66,7	0	0	0
			hospicja	9	2	0	0	0	0	0
			inne	10	3	1	33,3	0	0	0
			ambulatoryjne świadczenia zdrowotne	przychodnie, ośrodki zdrowia, poradnie, ambulatoria z izbą chorych, lecznice	11	840	441	52,5	6	11
	zakłady badań diagnostycznych i medyczne laboratoria diagnostyczne	12		44	24	54,5	1	1	0	
	zakłady rehabilitacji leczniczej	13		36	8	22,2	0	1	0	
	inne ogółem	14		119	49	41,2	0	0	1	
	w tym uzdrowskowe	15		0	0	0	0	0	0	

- 965 praktykach zawodowych, w tym: 498 indywidualnych praktykach lekarskich, 388 specjalistycznych praktykach lekarskich, 27 grupowych praktykach lekarskich, 12 indywidualnych, grupowych i specjalistycznych praktykach pielęgniarskich oraz 40 innych obiektach wykonujących działalność leczniczą przez praktyki zawodowe.

Szczegóły obrazuje poniższa tabela.

Ocena stanu sanitarnego w zakresie epidemiologii

Tabela nr 2. Praktyki zawodowe, w których wykonywano działalność leczniczą wg kontroli PIS

Wyszczególnienie		Liczba urządzeń i obiektów						
		według ewidencji na 31 XII 2019		Skontrolowanych				
				Ze stwierdzonym złym stanem				
		ogółem	%	higieniczno-sanitarnym i technicznym	tylko higieniczno-sanitarnym	tylko technicznym		
Działalność lecznicza wykonywana przez praktykę zawodową	Ogółem	1	965	344	35,6	0	2	1
	Indywidualne praktyki lekarskie ogółem	2	498	209	42	0	1	0
	W tym indywidualne praktyki lekarzy dentyków	3	366	173	47,3	0	1	0
	Indywidualne specjalistyczne praktyki lekarskie ogółem	4	388	117	30,2	0	1	1
	W tym indywidualne specjalistyczne praktyki lekarzy dentyków	5	170	94	55,3	0	0	0
	Grupowe praktyki lekarskie ogółem	6	27	11	40,7	0	0	0
	W tym grupowe praktyki lekarzy dentyków	7	20	10	50	0	0	0
	Indywidualne praktyki pielęgniarek	8	3	0	-	0	0	0
	Indywidualne specjalistyczne praktyki pielęgniarek	9	1	1	100	0	0	0
	Grupowe praktyki pielęgniarek	10	8	0	0	0	0	0
	Inne	11	40	6	15	0	0	0

W 2019 roku na 2065 podmiotów leczniczych i praktyk zawodowych będących w ewidencji skontrolowano 909 obiektów, wykonujących działalność leczniczą, co stanowi 44%:

- wydano 139 decyzji merytorycznych, 118 decyzji płatniczych,
- wystawiono 376 postanowień, 8 tytułów wykonawczych,
- nałożono 11 mandatów karnych na kwotę 2100,00 zł.

Tabela nr 3. Obiekty, w których wykonywana była działalność lecznicza, skontrolowane przez PIS województwa podlaskiego

Rodzaj placówki	Rok	Liczba obiektów w ewidencji	Liczba obiektów skontrolowanych	% skontrolowanych obiektów objętych ewidencją
Obiekty, w których wykonywano działalność leczniczą ogółem	2019	2065	909	44
	2018	2054	1038	50,54
	2017	2061	1407	68,27

W 2019 roku w 18 podmiotach leczniczych stwierdzono zły stan higieniczno-sanitarny, co stanowi 0,87% spośród ujętych w ewidencji; w 7 podmiotach leczniczych stwierdzono niewłaściwy stan higieniczno-sanitarny i techniczny, co stanowi 0,34% spośród ujętych w ewidencji oraz w 11 przypadkach kontrola wykazała nieprawidłowy stan techniczny, tj. 0,53% spośród ujętych w ewidencji.

Ocena stanu sanitarnego w zakresie epidemiologii

Tabela nr 4. Obiekty, w których wykonywano działalność leczniczą ze stwierdzonym złym stanem sanitarnym wg kontroli PIS

Obiekty	Rok	Liczba obiektów skontrolowanych	Liczba obiektów ze złym stanem sanitarnym i technicznym	% obiektów ze złym stanem sanitarnym i technicznym
Podmioty lecznicze	2019	565	7	1,2
	2018	627	6	1
	2017	741	6	0,8
Praktyki zawodowe	2019	344	0	0
	2018	411	0	0
	2017	666	1	0,15

Obiekty, w których wykonywano działalność leczniczą wyposażone były w następujące urządzenia sterylizacyjne:

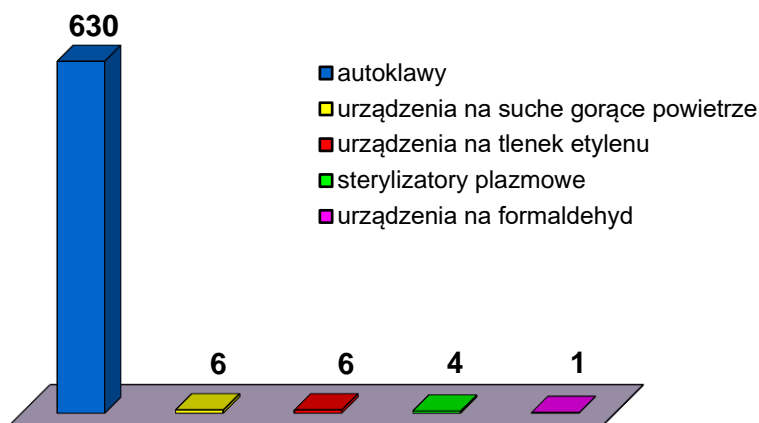
- 630 autoklawów,
- 6 sterylizatorów na suche gorące powietrze,
- 6 urządzeń na tlenek etylenu,
- 4 sterylizatory plazmowe,
- 1 urządzenie z wykorzystaniem formaldehydu.

Sterylizacja wyrobów medycznych przeprowadzana była najczęściej w sterylizatoriach centralnych i lokalnych, w punktach sterylizacji oraz jako stanowiska sterylizacji gabinetowej. W nielicznych przypadkach usługę sterylizacji zlecano innym podmiotom.

Pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej sprawdzali wdrożenie procesów mycia i dezynfekcji narzędzi oraz sprzętu wielokrotnego użytku. Sprawdzano monitorowanie procesu sterylizacji (stosowanie wskaźników biologicznych, chemicznych, fizycznych) oraz sporządzanie właściwej dokumentacji, a także prowadzenie w tym zakresie kontroli wewnętrznej. Kontrolowano prawidłowość postępowania z procedurami sterylizacyjnymi, tj. przygotowanie sprzętu i materiału do sterylizacji, użycie odpowiedniego opakowania, sposób oznakowania pakietów, terminy ważności narzędzi oraz materiałów sterylizowanych.

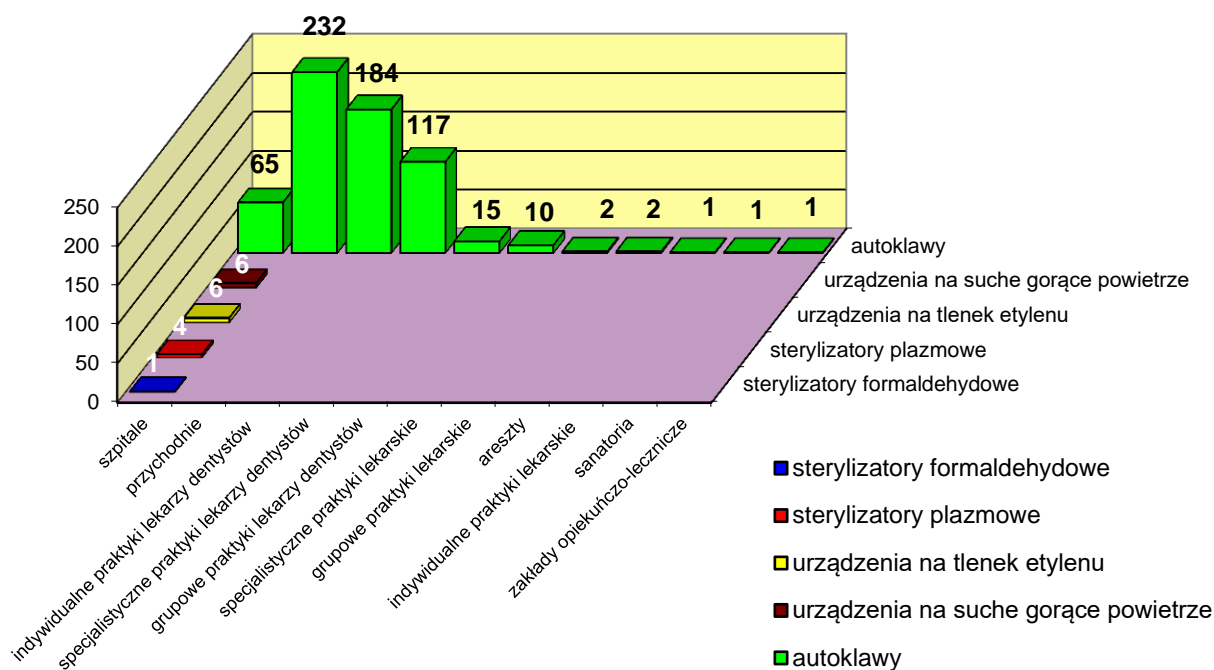
Kontrole z 2019 r. wykazały, że większość autoklawów wyposażona jest w automatyczną rejestrację parametrów krytycznych procesu. Uzyskane wydruki po przeprowadzeniu procesu sterylizacji w autoklawie były archiwizowane. Podczas kontroli sanitarnych ustalano, czy autoklawy podlegają przeglądowi technicznemu. Oceniano również stosowanie systemu punktowego ustalania terminu utrzymania stanu jałowości. Podczas kontroli weryfikowano opracowane procedury, których celem jest niedopuszczenie do zakażenia drobnoustrojami: z pacjenta na pacjenta, z personelu na pacjenta oraz odwrotnie na każdym etapie przygotowywania sprzętu. Analizowano, czy ilość zabiegów nie przekracza możliwości zastosowania sprzętu wielokrotnego użytku, tj. czy jest możliwość przeprowadzenia wszystkich czynności obejmujących przygotowanie całego sprzętu z uwzględnieniem ilości pacjentów.

Ocena stanu sanitarnego w zakresie epidemiologii

Wykres nr 1. Urządzenia sterylizacyjne w obiektach wykonujących działalność leczniczą w województwie podlaskim w 2019 r.

Wyposażenie obiektów, w których wykonywana była działalność lecznicza w urządzenia sterylizacyjne, w rozbiciu na poszczególne ich rodzaje przedstawia się następująco:

Wykres nr 2. Wyposażenie obiektów, w których wykonywano działalność leczniczą w urządzenia sterylizacyjne w 2019 r.

Działalność lecznicza wykonywana przez podmioty lecznicze

W grupie podmiotów leczniczych znajdują się: szpitale, zakłady opiekuńczo-lecznicze, zakłady pielęgnacyjno-opiekuńcze, zakłady rehabilitacji leczniczej, hospicja i inne podmioty (pogotowie ratunkowe, stacja krwiodawstwa), przychodnie/ośrodki zdrowia/poradnie/ ambulatoria z izbami chorych/lecznice, zakłady badań diagnostycznych i medyczne laboratoria diagnostyczne, zakłady rehabilitacji leczniczej.

Kontroli stanu sanitarnego dokonano w 565 obiektach tej grupy, co stanowiło 51,4% ujętych w ewidencji. Porównując dane z 2018 r. liczba obiektów, w których przeprowadzono kontrolę zmniejszyła się o 62 w porównaniu z rokiem 2018. Powyższa sytuacja wynika z tego, że w bieżącym roku odstąpiono od przeprowadzania kontroli w podmiotach, w których w roku wcześniejszym nie stwierdzano uchybień.

Negatywnie oceniono stan sanitarny jedynie w 36 obiektach, co stanowiło 6,4% ogółu skontrolowanych w tej grupie.

Źródło: www.pexels.com

Stacjonarne i całodobowe świadczenia zdrowotne

Kontroli stanu sanitarnego dokonano w 43 obiektach tej grupy, co stanowiło 70,49 % ujętych w ewidencji. Negatywnie oceniono stan techniczny w 5 obiektach, co stanowiło 11,63 % ogółu skontrolowanych w tej grupie.

Szpitalne

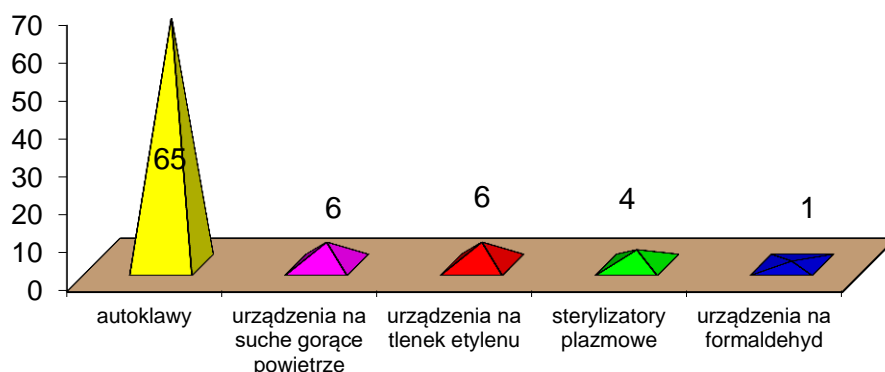
W 2019 r. w województwie podlaskim nadzorem objęto 39 szpitali. Skontrolowanych zostało 34. Podczas kontroli w 3 przypadkach zakwestionowano stan techniczny. Podczas kontroli stwierdzono m.in. następujące uchybienia: zniszczone powierzchnie ścian, brak w brudowniku płuczki-dezynfektora lub urządzenia do dekontaminacji, w przypadku stosowania wkładów jednorazowych oraz wentylacji mechaniczno-wyciągowej; brak zorganizowanego punktu pielęgniarskiego z pokojem przygotowawczym. Stwierdzono również niewłaściwy nadzór nad instrukcją higienicznego odkażania i mycia rąk. W jednym przypadku nie okazano do wglądu rejestru zakażeń szpitalnych i czynników alarmowych.

W szpitalach dokładane są starania zmierzające do zapewnienia coraz wyższego standardu warunków sanitarno-technicznych, w jakich udzielane są świadczenia zdrowotne.

W przypadku stwierdzonych uchybień Podlaski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Białymstoku i Państwowi Powiatowi Inspektorzy Sanitarni województwa podlaskiego prowadzili postępowanie administracyjne mające na celu wyeliminowanie stwierdzonych nieprawidłowości. Należy zauważyć, że stwierdzone naruszenia przepisów prawnych usuwane były niejednokrotnie jeszcze przed wydaniem decyzji administracyjnej.

W 2019 roku skontrolowane szpitale wyposażone były w 65 autoklawów parowych, 6 sterylizatorów na suche gorące powietrze, 6 sterylizatorów na tlenek etylenu, 4 sterylizatory plazmowe oraz 1 urządzenie na formaldehyd, co obrazuje poniższy wykres:

Ocena stanu sanitarnego w zakresie epidemiologii

Wykres nr 3. Podmioty lecznicze - stacjonarne i całodobowe świadczenia zdrowotne - wyposażenie w urządzenia sterylizacyjne w województwie podlaskim w 2019 r.

Podczas kontroli w szpitalach stwierdzono, że:

- wyroby medyczne sterylne przechowywane są w centralnych sterylizatorniach w magazynach materiału sterylnego – na regałach, zgodnie z opracowanymi przez szpitale procedurami,
- czas przechowywania jest uzależniony od rodzaju i sposobu opakowania materiałów oraz warunków magazynowania,
- dobór metody sterylizacji uzależniony jest ściśle od rodzaju i właściwości materiałów oraz rodzaju i sposobu ich opakowania,
- urządzenia sterylizacyjne poddawane są kontroli wewnętrznej,
- prawidłowo przygotowuje się sprzęt i materiał do sterylizacji,
- stosuje się właściwe systemy opakowań sterylizacyjnych.

Ambulatoryjne świadczenia zdrowotne

W 2019 r. na terenie województwa podlaskiego funkcjonowały następujące podmioty wykonujące ambulatoryjne świadczenia zdrowotne: 840 przychodnie/ośrodki/poradnie/ambulatoria; 44 zakłady badań diagnostycznych/medyczne laboratoria diagnostyczne, 36 zakładów rehabilitacji leczniczej oraz 119 innych podmiotów udzielających ambulatoryjnych świadczeń zdrowotnych.

Kontroli stanu sanitarnego dokonano w 522 obiektach tej grupy na 1039 zarejestrowanych, co stanowiło 50,24 % ujętych w ewidencji.

Podczas kontroli stwierdzono naruszenia techniczne w 6 obiektach, higieniczno-sanitarne w 13 przypadkach oraz higieniczno-sanitarne i techniczne w 7. Uchybienia dotyczyły: braku umywalek do rąk w gabinetach zabiegowych, braku pojemników z pokrywą i sitem na roztwory użytkowe preparatów dezynfekcyjnych do narzędzi wielorazowego użytku, dostosowanych do ilości dezynfekowanych narzędzi; niewłaściwej częstotliwości prowadzenia kontroli wewnętrznej, dotyczącej realizacji działań zapobiegających szerzeniu się zakażeń i chorób zakaźnych; braku wody bieżącej ciepłej i zimnej do celów porządkowych w pomieszczeniu na odpady; braku dozowników ze środkiem dezynfekcyjnym oraz na mydło i ręczniki jednorazowe; uszkodzonych podajniki na ręczniki jednorazowe.

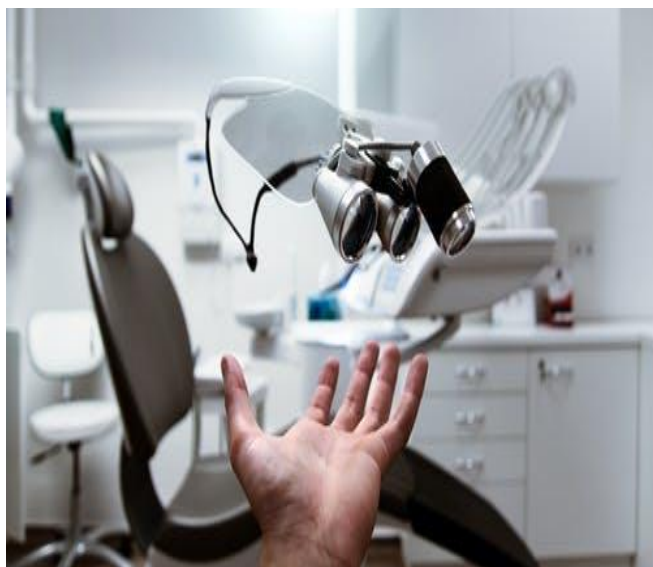
Oceniony negatywnie stan higieniczno-sanitarny w 13 obiektach, stanowił 2,49 % ogółu skontrolowanych w tej grupie. Wskaźnik z roku 2018 r. wynosił 1.88 %.

Obiekty udzielające ambulatoryjnych świadczeń zdrowotnych wyposażone były w 232 autoklawy.

Działalność lecznicza wykonywana w ramach praktyki zawodowej

Działalność lecznicza wykonywana jest w ramach: indywidualnej praktyki lekarskiej, indywidualnej specjalistycznej praktyki lekarskiej, grupowej praktyki lekarskiej, indywidualnej praktyki lekarzy dentystów; indywidualnej specjalistycznej praktyki lekarzy dentystów, indywidualnej praktyki pielęgniarek, indywidualnej specjalistycznej praktyki pielęgniarek, grupowej praktyki pielęgniarek.

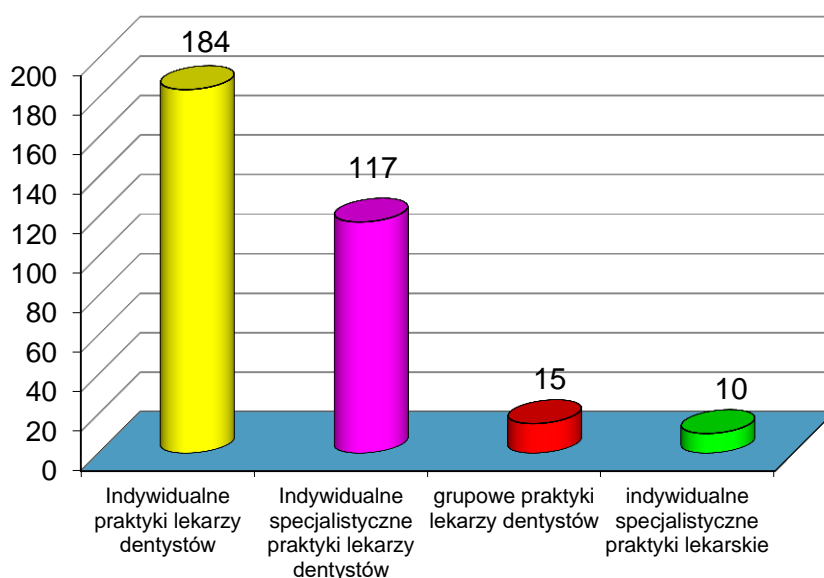
Kontroli stanu sanitarnego działalności leczniczej wykonywanej przez praktykę zawodową dokonano w 344 obiektach tej grupy, co stanowiło 35,65 % ujętych w ewidencji. Wskaźnik

w zakresie wykonalności kontroli w 2019 r. kształtował się na poziomie 42,86 %. Stan higieniczno - sanitarny ww. grupy obiektów zakwestionowano w 2 obiektach.

Sterylizacja wyrobów medycznych odbywała się w 329 autoklawach, które są na wyposażeniu gabinetów praktyk zawodowych. Największa liczba autoklawów przypada na: indywidualne praktyki lekarzy dentystów – 184 oraz indywidualne specjalistyczne praktyki lekarzy dentystów – 117. W niektórych przypadkach usługa w zakresie dekontaminacji zlecana była innym podmiotom – centralnym sterylizatorniom funkcjonującym głównie w szpitalach.

Źródło: www.pexels.co

Wykres nr 4. Wyposażenie praktyk zawodowych, w których wykonywana była działalność lecznicza, w urządzenia sterylizacyjne w województwie podlaskim w 2019 r.

Odpady medyczne

W obiektach objętych nadzorem podczas czynności kontrolnych sprawdzano sposób postępowania z odpadami medycznymi, powstałymi w wyniku udzielania świadczeń zdrowotnych.

Weryfikowano procesy zbierania, czasowego magazynowania, warunki transportu wewnętrznego na terenie podmiotów leczniczych. Szczególnej kontroli podlegały zasady segregacji poszczególnych odpadów na stanowiskach pracy. Oceniano prawidłowość czasu przetrzymywania, sposób oznakowania pojemników przeznaczonych do zbierania odpadów medycznych. Sprawdzano opracowanie, wdrożenie i nadzór nad procedurami w zakresie gospodarki odpadami oraz dokumentację potwierdzającą ich odbiór i unieszkodliwienie. Skontrolowane podmioty dysponowały odpowiednimi zezwoleniami na wytwarzanie odpadów niebezpiecznych oraz posiadały umowy na odbiór oraz utylizację odpadów zawarte z firmami specjalistycznymi. Podczas kontroli okazywano karty przekazania odpadów i dokumentację potwierdzającą ich utylizację. Odpady powstające w wyniku udzielanych świadczeń zdrowotnych segregowane były w miejscu ich powstania z uwzględnieniem właściwości, sposobu unieszkodliwiania oraz magazynowania.

Podsumowanie:

- Szpitale nadal sukcesywnie modernizowały sterylizatornie, bloki operacyjne przy wykorzystaniu materiałów budowlanych, zwiększających stopień aseptyczności pomieszczeń.
- Podczas czynności kontrolnych prowadzonych w szpitalach szczególną uwagę zwracano na wdrożenie procedur przeciwepidemicznych oraz postępowania w przypadku podejrzenia choroby zakaźnej.
- Stwierdzono sukcesywną poprawę stanu sanitarno-higienicznego w skontrolowanych podmiotach. Przeprowadzone remonty i modernizacje obiektów oraz zakup nowego sprzętu przyczyniają się do poprawy funkcjonalności i poziomu świadczonych usług medycznych.

SYTUACJA EPIDEMIOLOGICZNA WYBRANYCH CHOROÓB ZAKAŹNYCH

Sytuację epidemiologiczną w zakresie zgłaszanych i rejestrowanych chorób zakaźnych w województwie podlaskim w 2019 roku należy uznać za ogólnie dobrą. Nie obserwowano epidemicznego wzrostu występowania chorób zakaźnych. Dane epidemiologiczne dotyczące wybranych chorób zakaźnych na terenie województwa zostały przedstawione w formie tabelarycznej w oparciu o przygotowane przez Narodowy Instytut Zdrowia Publicznego – Państwowy Zakład Higieny (NIZP-PZH) w Warszawie, na zlecenie Głównego Inspektora Sanitarnego.

Tabela 5. Liczba zachorowań i współczynnik zapadalności w województwie podlaskim w 2019:

Jednostka chorobowa	Liczba zachorowań	Współczynnik zapadalności
Salmonelloza - zatrucia pokarmowe	213	18,0
Salmonelloza - posocznica	8	0,7
Salmonelloza – inne zakażenia pozajelitowe	3	0,3
Inne bakteryjne zakażenia jelitowe wywołane przez <i>E. coli</i>	6	0,5
Inne bakteryjne zakażenia jelitowe wywołane przez <i>E. coli</i> inną i	10	0,1

Ocena stanu sanitarnego w zakresie epidemiologii

Inne bakteryjne zakażenia jelitowe wywołane przez <i>Yersinia enterocolitica</i> lub <i>pseudotuberculosis</i>	10	0,8
Inne bakteryjne zakażenia jelitowe wywołane przez <i>Clostridium</i>	264	22,3
Inne bakteryjne zakażenia jelitowe - inne określone	153	12,9
Inne bakteryjne zakażenia jelitowe - nie określone	76	6,4
Inne bakteryjne zakażenia jelitowe u dzieci do lat 2	23	9,9
Inne bakteryjne zatrucia pokarmowe gronkowcowe	1	0,1
Inne bakteryjne zatrucia pokarmowe jadem kiełbasianym (botulizm)	2	0,2
Inne bakteryjne zatrucia pokarmowe inne określone	1	0,1
Inne bakteryjne zatrucia pokarmowe nie określone	12	1,0
Giardioza (lamblioza)	129	10,9
Wirusowe zakażenia jelitowe – wywołane przez rotawirusy	1186	100,1
Wirusowe zakażenia jelitowe – wywołane przez norowirusy	206	17,4
Wirusowe zakażenia jelitowe - inne określone	331	27,9
Wirusowe zakażenia jelitowe - nie określone	917	77,4
Wirusowe zakażenia jelitowe u dzieci do lat 2	1231	528,4
Biegunka i zapalenie żołądkowo-jelitowe BNO, o prawdopodobnie zakaźnym pochodzeniu - dzieci do lat 2	1244	105,0
Biegunka i zapalenie żołądkowo-jelitowe BNO, o prawdopodobnie zakaźnym pochodzeniu - dzieci do lat 2	280	120,2
Jersinioza pozajelitowa	1	0,1
Mikobakteriozy –inne i BNO	7	0,6
Listerioza	3	0,3
Krztusiec	117	9,9
Płonica (szkarlatyna)	429	36,2
Choroba meningokokowa inwazyjna - ogółem	4	0,3
Choroba meningokokowa inwazyjna - zapalenie opon mózgowych	1	0,1
Choroba meningokokowa inwazyjna - posocznica	4	0,3
Choroba wywołana przez <i>Streptococcus pyogenes</i> , inwazyjna -	116	9,8
Choroba wywołana przez <i>Streptococcus pyogenes</i> , inwazyjna – róża	108	9,1
Choroba wywołana przez <i>Streptococcus pyogenes</i> , inwaz.-inna określona i nie określona	8	0,7
Legioneloza – gorączka Pontiac	1	0,1
Kiła -wczesna	23	1,9
Kiła -późna	3	0,3
Kiła –inne postaci kiły i kiła nie określona	11	0,9
Rzeżączka	18	1,5
Inne choroby przenoszone drogą płciową przez Chlamydie	23	1,9
Borelioza z Lyme - ogółem	1270	107,2
Borelioza z Lyme - neuroborelioza	9	0,8
Gorączka Q	3	0,3
Gorączka płamista i inne riketsjozy	1	0,1
Ostre porażenie wiotkie u dzieci w wieku 0-14 lat	2	0,2

Ocena stanu sanitarnego w zakresie epidemiologii

Styczność i narażenie na wściekliznę / potrzeba szczepień	264	22,3
Kleszczowe zapalenie mózgu	108	9,1
Inne wirusowe zapalenie mózgu – inne określone	1	0,1
Inne wirusowe zapalenie mózgu - nie określone	5	0,4
Wirusowe zap. opon mózgowych – enterowirusowe	71	6,0
Wirusowe zapalenie opon mózgowych - inne określone i nie określone	39	3,3
Gorączka denga (klasyczna lub krwotoczna)	1	0,1
Ospa wietrzna	4731	339,4
Odra	45	3,8
Różyczka	6	0,5
Wirusowe zapalenie wątroby typu A	4	0,3
Wirusowe zapalenie wątroby typu B - ostre	1	0,1
Wirusowe zapalenie wątroby typu B – przewlekłe i BNO	97	8,2
Wirusowe zapalenie wątroby typu C – ostre - ogółem	6	0,5
Wirusowe zapalenie wątroby typu C – przewlekłe i BNO	110	9,3
AIDS – Zespół nabytego upośledzenia odporności	6	0,5
Nowo wykryte zakażenia HIV	27	2,3
Świnka (nagminne zapalenie przyusznic)	46	3,9
Malaria (zimnica)	2	0,2
Bąblowica (echinokokoza)	20	1,7
<i>Streptococcus pneumoniae</i> , inwazyjna - ogółem	33	2,8
<i>Streptococcus pneumoniae</i> , inwazyjna – zap. opon mózg. i/lub mózgu	1	0,1
<i>Streptococcus pneumoniae</i> inwazyjna - posocznica	28	2,4
<i>Streptococcus pneumoniae</i> inwazyjna- inna określona i nieokreślona	4	0,3
Zespół hemolityczno-mocznicowy w przebiegu zak. E.coli	6	0,5
Haemophilus influenzae, inwazyjna-ogółem	1	0,1
Haemophilus influenzae inwaz.- posocznica	1	0,1
Bakteryjne zapalenie opon mózgowych i/lub mózgu inne określone	3	0,3
Bakteryjne zapalenie opon mózgowych i/lub mózgu inne, nie	8	0,7
Zapalenie opon mózgowych inne i nie określone	26	2,2
Zapalenie mózgu inne i nie określone	7	0,6
Grypa i podejrzenia grypy - ogółem	84341	7120,10
Grypa i podejrzenia grypy - u dzieci w wieku 0-14 lat	38328	22386,94
Grypa-przypadki potwierdzone - ogółem	62	5,23
Inne wrodzone zakażenia i choroby pasożytnicze-toksoplazmoza	1	0,1
Inne wrodzone zakażenia i choroby pasożytnicze - listerioza	1	0,1

Choroby zakaźne objęte przez Światową Organizację Zdrowia programami eradykacji i eliminacji: odra, różyczka, poliomyelitis, gruźlica.

Odra, różyczka

Odra jest ostrą chorobą zakaźną wywołaną przez wirus RNA, sklasyfikowany jako Morbillivirus, z rodziny Paramyxoviridae. Choroba przebiega z wysoką gorączką, zapaleniem spojówek, wysypką i kaszlem. Źródłem zakażenia jest chory na odrę w okresie zaraźliwości, tj. od 5 dni przed wystąpieniem wysypki i do 3 dni okresu wysypkowego.

Odra i różyczka odpowiadają cechom chorób możliwych do eliminacji. Konieczność różnicowania zakażeń wywołanych obydwoma wirusami oraz ich podobieństwo w zakresie możliwości eliminacji stały się podstawą włączenia obu tych wirusów do jednego programu Światowej Organizacji Zdrowia:

- rezerwuarem wirusów jest jedynie człowiek,
- po przebyciu zakażenia nie stwierdza się nosicielstwa wirusa,
- środowisko nie jest skażone tymi patogenami,
- istnieje skuteczny środek zapobiegawczy w postaci bezpiecznej szczepionki.

W Polsce od 2001 r. realizowany jest program eliminacji odrę i różyczki, koordynowany przez Światową Organizację Zdrowia. Program zakłada utrzymanie odsetka osób szczepionych przeciw odrze na poziomie 95% oraz raportowanie i potwierdzanie laboratoryjne wszystkich podejrzeń zachorowań na odrę.

W 2019 roku w województwie podlaskim na odrę zachorowało 45 osób (współczynnik zapadalności wynosił 3,8 na 100 tys. mieszkańców), w tym 36 osób to obywatele narodowości polskiej, a 9 osób to obywatele innej narodowości, głównie ukraińskiej. Hospitalizowano 38 osób, tj. 84% wszystkich przypadków. Z kontaktu z podejrzanymi/chorymi na odrę zaszczepiono 368 osób. Wyodrębniono 3 ogniska: w Białymstoku, Suwałkach i w Hajnówce. Wystąpił także pojedynczy przypadek zachorowania w Kolnie dziecka, które przyjechało z Belgii.

Najwięcej zachorowań na odrę wystąpiło w powiecie suwalskim 29 przypadków (współczynnik zapadalności wynosił 27,5 na 100 tys. mieszkańców) i w powiecie białostockim 13 (współczynnik zapadalności wynosił 2,9 na 100 tys. mieszkańców).

Pierwsze zachorowania powiązane epidemiologicznie wystąpiły w Suwałkach w miesiącach: lutym i marcu. Zachorowali pracownicy zakładu produkcyjnego Animex w Suwałkach, który zajmował się ubojem i przerobem mięsa kurczęcego i gęsiego. Zakład pracował w systemie całodobowym i zatrudniał ludność narodowości polskiej i ukraińskiej.

W trakcie dochodzenia epidemiologicznego ustalono, że zachorowania były powiązane z dużym ogniskiem zachorowań na odrę na Ukrainie.

W związku z szerzeniem się zachorowań w województwie podlaskim podjęto następujące działania:

- Wystosowano do wszystkich podmiotów leczniczych pisma informujące o wzroście liczby przypadków odrę w Polsce i konieczności zapewnienia wszelkich środków ochrony indywidualnej, w tym szczepień dla pracowników w zależności od oceny ryzyka, narażenia na poszczególnych stanowiskach pracy. Do pism dołączano instrukcje pobierania próbek do badań serologicznych w kierunku zakażeń wirusami odrę i różyczki oraz schemat pakowania próbek do transportu;
- Pracownicy Oddziału Epidemiologii na bieżąco w rozmowach telefonicznych informowali o możliwości szczepień przeciw odrze;
- Opracowano ulotki informacyjne i plakaty dotyczące odrę, które są dostępne do pobrania na stronie internetowej WSSE;

- Zorganizowano w WSSE 2 szkolenia pracownikom Oddziałów Epidemiologii PSSE dotyczące m. in. bieżącej sytuacji epidemiologicznej odrzy w Polsce i na świecie, profilaktyki i postępowania w przypadku zachorowania na odrę;
- Pracownik WSSE podczas konferencji zorganizowanej przez Porozumienie Zielonogórskie przypomniał o zgłaszaniu chorób zakaźnych, w tym odrzy i omówił zasady pobierania materiału biologicznego od pacjentów z podejrzeniem odrzy;
- Zamieszczano na stronie internetowej WSSE oraz portalach społecznościowych informacje dotyczące zachorowań na odrę i szczepień ochronnych przeciw odrze;

Na bieżąco informowano media o aktualnej sytuacji epidemiologicznej zachorowań na odrę i promowano szczepienia przeciw odrze.

Odra jest nadal groźną chorobą zakaźną, szerzącą się głównie w środowisku osób nieszczepionych. Odsetek wyszczepialności przeciw odrze w województwie podlaskim w 2019 roku wśród dzieci do 2 roku życia wynosił 67%, wśród dzieci do 6 roku życia – 54% i 10 roku życia – 75%. Szczepienia ochronne odgrywają kluczową rolę w profilaktyce zachorowań na odrę.

Różyczka jest ostrą chorobą wirusową przebiegającą z gorączką oraz wysypką. Pomimo relatywnie łagodnego przebiegu, zapobieganie różyczce jest niezwykle istotne ze względu na powodowanie przez tę chorobę zespołu wad wrodzonych (zespół różyczki wrodzonej) u dzieci urodzone przez kobiety, które uległy zakażeniu w trakcie trwania ciąży.

W województwie podlaskim w 2019 roku zarejestrowano 6 przypadków różyczki (współczynnik zapadalności wynosił 0,5 na 100 tys. mieszkańców). Odnotowano wzrost zachorowań w stosunku do roku 2018 o 4 przypadki.

Pomimo, odnotowywanego od kilku lat spadku liczby przypadków, Polska uznawana jest za kraj, w którym różyczka występuje endemicznie.

Poliomyelitis (ostre nagminne porażenie wiotkie)

Poliomyelitis jest ostrą chorobą wirusową przebiegającą najczęściej w postaci bezobjawowego zakażenia lub niecharakterystycznych objawów z przewodu pokarmowego. W przypadku wystąpienia postaci porażennej powoduje trwałe upośledzenie narządu ruchu lub nawet zgon spowodowany porażeniem mięśni oddechowych. W 2019 r. zachorowania na poliomyelitis występowały w 2 krajach: w Afganistanie i Pakistanie odnotowano globalnie 163 zachorowania wywołane typem 1 dzikiego wirusa polio (WPV1): Afganistan (28 przypadków) i Pakistan (135). Od 1988 r. Światowa Organizacja Zdrowia (WHO), UNICEF oraz organizacje humanitarne prowadzą ogólnoswiatowy program eradykacji *poliomyelitis*. Masowe szczepienia przeciw *poliomyelitis*, prowadzone w ramach tego programu, doprowadziły w krótkim czasie do radykalnego spadku liczby zachorowań, szczególnie w Europie, Ameryce Północnej, Japonii i Australii. Europa jest wolna od polio, ale ryzyko zawleczenia zachorowań do Regionu Europejskiego istnieje.

W województwie podlaskim w 2019 roku zarejestrowano 2 przypadki ostrego porażenia wiotkiego u dziecka w wieku 0-14 lat (współczynnik zapadalności 0,2 na 100 tys. mieszkańców).

W Polsce prowadzony jest intensywny nadzór wirusologiczny poprzez badanie próbek kału w kierunku obecności wirusa polio u wszystkich dzieci, u których występują porażenia.

Tabela nr 6. Ostre porażenia wiotkie w województwie podlaskim i w Polsce w latach 2013-2019.

ROK	Ostre porażenia wiotkie			
	Województwo podlaskie	Zapadalność na 100 000	Polska	Zapadalność na 100 000
2013	2	1,16	39	0,67
2014	2	1,16	58	1,01
2015	5	2,93	39	0,68
2016	3	1,76	62	1,08
2017	2	1,17	53	0,91
2018	1	0,58	46	0,79
2019	2	0,2	41	0,70

Gruźlica

Wywoływana jest przez *Mycobacterium tuberculosis*. Początek choroby jest trudny do uchwycenia z powodu braku objawów charakterystycznych dla gruźlicy. Bakterie wywołujące gruźlicę atakują głównie układ oddechowy, jednak choroba może dotyczyć również innych tkanek i narządów (np. kości, ośrodkowego układu nerwowego).

W województwie podlaskim, podobnie jak w całym kraju, najczęściej występującą postacią kliniczną choroby jest gruźlica płuc. Na przestrzeni ostatnich lat liczba zachorowań na gruźlicę jest na porównywalnym poziomie.

W 2019 roku w województwie podlaskim zarejestrowano 113 zachorowań, (współczynnik zapadalności wynosi 9,5 przypadków na 100 tys. mieszkańców) i jest wyższy niż w roku 2018 (współczynnik zapadalności wynosił 8,0 przypadków na 100 tys. mieszkańców). Najwyższa zapadalność występuje wśród osób dorosłych, natomiast wśród dzieci i młodzieży odnotowuje się znacznie niższy odsetek zachorowań. W 2019 r. odnotowano 3 zgony z powodu gruźlicy.

Powiatami o najwyższych w województwie współczynnikach zachorowalności są powiaty: bielski, sejneński oraz łomżyński.

Strukturę zachorowań w województwie podlaskim na przestrzeni lat 2013-2019 obrazuje poniższa tabela:

Tabela nr 7. Liczba zachorowań na gruźlicę wszystkich postaci w województwie podlaskim wg grup wieku w latach 2013-2019

Lata	Ogółem	0-14 lat	15-19 lat	20-44 lata	45-64 lata	≥65 lat	Zapadalność na 100 tys.
2013	150	0	2	30	67	51	12,5
2014	134	2	2	35	57	38	11,2
2015	125	2	1	39	52	31	10,5
2016	121	0	0	25	53	43	10,2
2017	131	1	2	32	56	40	11,1
2018	95	1	0	28	38	28	8,0
2019*	113	4	4	25	53	27	9,5

* dane dot. 2019 r. zebrane zostały na podstawie formularzy ZLK-2, ZLB-2, które po weryfikacji przez IGiChP mogą ulec zmianie

Jedną z ważniejszych metod zapobiegania szerzeniu się gruźlicy w społeczeństwie jest wczesne wykrycie choroby i natychmiastowe poddanie chorego leczeniu.

Przepisy o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi nakładają na osoby chore na gruźlicę obowiązek leczenia gruźlicy oraz przewidują obowiązek leczenia szpitalnego osób chorych na gruźlicę w okresie wydalania prątków gruźliczych (prątkowania) lub

z uzasadnionym podejrzeniem o prątkowanie. Osoby ze styczności z chorymi na gruźlicę w okresie prątkowania podlegają nadzorowi epidemiologicznemu, badaniom klinicznym i diagnostycznym. Swoistą metodą zapobiegania gruźlicy jest szczepienie BCG, wykonywane zgodnie z Programem Szczepień Ochronnych u noworodków w dowolnym czasie przed wypisaniem dziecka z oddziału noworodkowego.

Zachorowania i podejrzenia zachorowań na grypę

Grypa jest ostrą chorobą zakaźną układu oddechowego wywołaną zakażeniem wirusem grypy. Grypa przenosi się drogą kropelkową. Zachorowania występują przez cały rok, ale najwyższą zapadalność na grypę obserwuje się w miesiącach zimowych, tj. od stycznia do marca. Epidemie grypy mogą swoim zasięgiem obejmować cały kontynent lub też stanowić globalne zagrożenie, dlatego nadzór nad zachorowaniami na grypę oraz wirusem grypy wymaga globalnej koordynacji epidemiologicznej.

Występują trzy rodzaje wirusa grypy, tj. A, B i C. Rezerwuarem wirusa grypy A są ludzie oraz zwierzęta (np. świnie, ptaki, konie). Charakteryzuje się, w porównaniu do innych typów, znaczną genetyczną zmiennością związaną z występowaniem mutacji genetycznej. Ponadto ewolucja wirusa ma zasadnicze znaczenie dla występowania epidemii.

W Polsce jako przypadki zachorowań i podejrzeń zachorowań na grypę, rejestruje się zachorowania przebiegające pod postacią zespołów objawów klinicznych, takich jak: grypa, zachorowania grypopodobne (ILI) lub ostre zakażenia górnych dróg oddechowych (ARI), zgodnie z definicją przypadku przyjętą przez ECDC dla celów nadzoru epidemiologicznego.

W województwie podlaskim w 2019 roku zachorowało 84341 osób (współczynnik zapadalności wynosił 7120,10 na 100 tys. mieszkańców), w tym 38328 zachorowań dotyczyło dzieci do 14 r.ż. (współczynnik zapadalności wynosił 22386,94 na ogólną liczbę dzieci w województwie). *Załącznik nr 1 i nr 2*

W województwie podlaskim prowadzony był monitoring zachorowań i podejrzeń zachorowań w ramach programu SENTINEL. Nadzór prowadzono cotygodniowo przez cały rok. Brało w nim udział 17 wytypowanych lekarzy medycyny rodzinnej z całego województwa podlaskiego. Wirusologiczny nadzór SENTINEL polega na badaniu w Medycznym Laboratorium Diagnostycznym Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Białymstoku wymazów z nosogardła od pacjentów, u których wystąpiły objawy podejrzenia grypy. Następnie wyniki dotyczące typu oraz podtypu wirusa grypy izolowane od pacjentów przekazywane są do Krajowego Ośrodka ds. Grypy w Narodowym Instytucie Zdrowia Publicznego - Państwowym Zakładzie Higieny.

W 2019 roku w ramach nadzoru SENTINEL ogółem pobrano do badań wirusologicznych 49 wymazów od pacjentów, w tym w 12 przypadkach potwierdzono obecność wirusa grypy typu A i podtypu A/H1N1/pdm09, w 3 przypadkach obecność wirusa grypy typu A podtypu A /H3N2 i w 1 przypadku wirusa typu A. Natomiast w 2018 roku dominującym wirusem izolowanym od pacjentów z podejrzeniem grypy był wirus typu B, w 39 przypadkach potwierdzono obecność wirusa grypy typu B, a 3 przypadkach wirusa typu A.

Krztusiec

Krztusiec jest bakteryjną chorobą zakaźną, wysoce zaraźliwą wywoływaną przez pałeczkę krztusca *Bordetella pertussis*.

W 2019 roku w województwie podlaskim zarejestrowano 117 przypadków zachorowań na krztusiec (współczynnik zapadalności 9,9 na 100 tys. mieszkańców) - załącznik nr 3. Odnotowano wzrost zachorowań w stosunku do roku 2018 o 57 przypadków.

Ze względu na obserwowany wzrost liczby zachorowań na krztusiec, chorobę tę należy traktować jako nawracające zagrożenie dla zdrowia publicznego, nie tylko wśród dzieci, ale również młodzieży i osób dorosłych. W zwalczaniu krztusca rekomenduje się obok prowadzenia powszechnych szczepień u dzieci i młodzieży zgodnie z kalendarzem szczepień ochronnych, także szczepienia przypominające u osób dorosłych.

Choroby przenoszone drogą krwi

Wirusowe zapalenia wątroby typu C

W województwie podlaskim w 2019 roku zarejestrowano 110 przypadków WZW typu C (współczynnik zapadalności 9,3 na 100 tys. mieszkańców) - załącznik nr 4. Nastąpił nieznaczny wzrost zachorowań w porównaniu do roku 2018 (współczynnik zapadalności 8,9 na 100 tys. mieszkańców).

Ze względu na bezobjawowy przebieg choroby oraz brak szczepionki, wirus HCV stanowi bardzo poważne zagrożenie, gdyż nieleczone zakażenie może doprowadzić do poważnych konsekwencji zdrowotnych, takich jak: marskość wątroby, rak wątroby.

Rozpoznanie zakażenia wirusem HCV, możliwie wczesne od chwili zakażenia, zwiększa szanse na skuteczne leczenie przeciwwirusowe.

Brak szczepionki przeciwko HCV powoduje, że szerzeniu się zachorowań na WZW C można zapobiec jedynie w drodze działań nieswoistych, polegających na wdrażaniu i utrzymywaniu wysokich standardów higieniczno-sanitarnych wykonywania świadczeń zdrowotnych oraz zabiegów o charakterze niemedycznym przebiegających z naruszeniem ciągłości tkanek. Celowe są również działania o charakterze profilaktyczno-edukacyjnym, mające na celu podniesienie poziomu wiedzy społeczeństwa o WZW typu C z zakresu zapobiegania szerzeniu się zakażenia HCV.

Nowo wykryte zakażenia HIV i zachorowania na AIDS

Wirus HIV szerzy się za pośrednictwem kontaktów seksualnych, poprzez kontakt z zakażoną krwią lub drogą wertykalną (z matki na dziecko). Kontakty seksualne to obecnie główna droga zakażeń w Polsce. Obserwuje się powszechny brak odniesienia ryzyka zakażenia HIV do własnej osoby. Często jest mniemanie, iż problem ten dotyczy wyłącznie określonych grup ryzyka.

Podstawą oceny sytuacji epidemiologicznej w 2019 r. były wyniki analizy zgłoszeń nowo wykrytych zakażeń HIV i zachorowań AIDS rozpoznanych w roku 2019 roku. W województwie podlaskim liczba nowo wykrytych zakażeń HIV utrzymywała się na tym samym poziomie jak w 2018 roku. Zarejestrowano 27 przypadków (współczynnik zapadalności 2,3 na 100 tys. mieszkańców), w tym u mężczyzn – 24 przypadki (89 %), u kobiet – 3 przypadki (11 %). Zakażenia

najczęściej dotyczyły osób w wieku 20-29 lat (5 przypadków), następnie 30-39 lat (8 przypadków), 40- 49 lat (9 przypadków) i 50-59 lat (5 przypadków) *załącznik nr 5*.

W 2019 r. w województwie podlaskim rozpoznano 6 przypadków AIDS, w tym u mężczyzn – 5 przypadków (83%), u kobiet – 1 przypadek (17%). *Załącznik nr 6*.

Choroby przenoszone drogą pokarmową

Do chorób przenoszonych drogą pokarmową zalicza się zarówno choroby odzwierzęce przenoszone poprzez żywność, które są najpowszechniejszą przyczyną zakażeń w tej grupie chorób, jak również choroby, które występują wyłącznie u człowieka, takie jak zakażenia rotawirusowe, norowirusowe.

Zakażenia bakteryjne

W 2019 r. liczba zachorowań na salmonelozę - zatrucia pokarmowe spadła o 45 przypadków. Zarejestrowano 213 przypadków (współczynnik zapadalności 18,0 na 100 tys. mieszkańców), co obrazuje *załącznik nr 7*.

Głównym źródłem zakażeń pokarmowych spowodowanych odzwierzęcymi pałeczkami Salmonella było mięso drobiowe oraz jaja i produkty je zawierające.

W województwie podlaskim na dzień 31.12.2019 roku było zarejestrowanych 60 nosicieli pałeczek Salmonella, w tym 5 nosicieli Salmonella Typhi oraz 4 nosicieli Paratyphi B.

W 2019 roku zarejestrowano 3 przypadki listeriozy wywoływane przez bakterię *Listeria monocytogenes* (współczynnik zapadalności 0,3 na 100 tys. mieszkańców) Nastąpił spadek zachorowań w porównaniu do lat poprzednich (w 2017 i w 2018 roku współczynnik zapadalności wynosił odpowiednio 0,5 i 0,6).

Do zakażeń u człowieka dochodzi poprzez spożycie żywności zanieczyszczonej tym drobnoustrojem, głównie: wieprzowiny, drobiu, serów z niepasteryzowanego mleka krowiego. Najbardziej narażone na zakażenie pałeczkami Listerii są osoby z obniżoną odpornością, tj. dzieci, kobiety w ciąży, chorzy przyjmujący leki immunosupresyjne.

Zakażenia wirusowe

Biegunki i zatrucia pokarmowe nadal są istotną przyczyną chorobowości u dzieci w wieku do lat 2. W większości były one spowodowane zakażeniami wirusowymi, zwłaszcza wywołanymi przez rotawirusy. Należy zauważyć, że do zakażeń i zatruc pokarmowych u dzieci w wieku do lat 2 dochodzi niemal wyłącznie w środowisku domowym.

W województwie podlaskim w 2019 roku zarejestrowano 1186 przypadków wirusowego zakażenia jelitowego – wywołanych przez rotawirusy (współczynnik zapadalności 100,1 na 100 tys. mieszkańców). Nastąpił wzrost zachorowań w porównaniu do roku 2018 o 341 przypadków (współczynnik zapadalności wynosił 95,2 na 100 tys. mieszkańców).

Przyczyną zakażeń pokarmowych o etiologii wirusowej, są także zakażenia norowirusowe.

W 2019 r. zarejestrowano 206 przypadków zachorowań (współczynnik zapadalności 17,4 na 100 tys. mieszkańców). Odnotowano spadek zachorowań w stosunku do roku 2018 o 43 przypadki.

W zapobieganiu zbiorowym zakażeniom układu pokarmowego, występujących w środowisku domowym najważniejszą rolę odgrywa oświata zdrowotna, poprzez propagowanie szczepień ochronnych małych dzieci przeciw rotawirusom oraz kształtowanie zachowań

prozdrowotnych na rzecz zwiększania higieny osobistej, otoczenia oraz higieny przygotowania posiłków.

Ogniska zakażeń pokarmowych

W 2019 roku w województwie podlaskim odnotowano 17 zbiorowych zatruc pokarmowych, w 2018 – 14 ognisk, w 2017 - 12 ognisk, w 2016 - 22 ogniska. W sumie w zbiorowych ogniskach zachorowało 94 osoby, w tym 17 dzieci do lat 14, hospitalizowano 28 osób, w tym 17 dzieci do lat 14.

Czynnikiem etiologicznym zatruc pokarmowych były: Salmonella Enteritidis – 10 ognisk, Giardia lamblia – 3 ogniska, Clostridium botulinum – 1 ognisko, Yersinia enterocolitica, gr. serologiczna O3 biotyp 4 – 1 ognisko, Norowirus – 1 ognisko w 1 ognisku nie ustalono czynnika etiologicznego. W 15 ogniskach zatruc pokarmowych miejscem narażenia było środowisko domowe, natomiast 2 ogniska wystąpiły w obiektach żywienia zbiorowego.

Najczęstszym źródłem ognisk zbiorowych zatruc i zakażeń pokarmowych były jaja oraz produkty je zawierające oraz mięso wieprzowe, drobiowe i ryby.

Głównym powodem występowania chorobotwórczych drobnoustrojów w spożywanej żywności była nieodpowiednia obróbka termiczna żywności (niewłaściwa temperatura, zbyt krótki czas obróbki), brak dbałości o higienę przygotowywania potraw, niewłaściwe warunki przechowywania żywności, w tym nieprzestrzeganie warunków chłodzenia.

W każdym przypadku ogniska choroby przenoszonej drogą pokarmową prowadzone były dochodzenia epidemiologiczne i podejmowano adekwatne do sytuacji działania przeciwepidemiczne.

Choroby przenoszone przez kleszcze

Województwo podlaskie jest terenem endemicznego występowania chorób, których wektorem przenoszenia są kleszcze. Obecność na naszym terenie kompleksów leśnych sprzyja zachorowaniom związanym z istnieniem ognisk w przyrodzie, w których patogeny krążą w biocenozie naturalnych gospodarzy – zwierząt i ich przenosicieli kleszczy.

W roku 2019 roku w województwie podlaskim na boreliozę zachorowało 1270 osób (współczynnik zapadalności wynosił 107,2 na 100 tys. mieszkańców), w 2018 roku odnotowano 1287 przypadków zachorowań. Najwyższą zapadalność zanotowano w powiatach: sokólskim hajnowskim i sejneńskim (odpowiednio współczynnik zapadalności wyniósł 234,6; 178,3; 157,9 na 100 tys. mieszkańców) *załącznik nr 8*

Drugą pod względem częstości występowania chorobą przenoszoną przez kleszcze jest kleszczowe zapalenie mózgu (KZM). W 2019 roku w województwie podlaskim zarejestrowano 108 zachorowań na KZM (współczynnik zapadalności 9,1 na 100 tys. mieszkańców) i odnotowano znaczny wzrost w porównaniu do roku 2018 (73 przypadki zachorowań). Najwyższą zapadalność zanotowano w powiatach: hajnowskim, bielskim i sejneńskim (odpowiednio współczynnik zapadalności wyniósł 48; 23,5; 14,8 na 100 tys.) *załącznik nr 9*.

Wieloletnie badania i obserwacje wykazały, że szczepienia są uznawane za najskuteczniejsze zabezpieczenie przed kleszczowym zapaleniem mózgu i jego następstwami.

Bąblowica

Bąblowica jest chorobą odzwierzęcą wywołaną przez larwalne postaci tasiemców bąblowcowych z rodzaju *Echinococcus*. Jaja tasiemca uwalnianie są z kałem zakażonych lisów i psów i mogą dostać się do organizmu człowieka przez bliski kontakt z tymi zwierzętami, przeniesienie jaj do ust za pomocą brudnych rąk, jak i spożycie skażonej jajami żywności lub wody. Cysty najczęściej umiejscawiają się w wątrobie, ale również mogą występować w płucach, nerkach, śledzionie, ośrodkowym układzie nerwowym, kościach, oku i mogą tam przebywać nawet kilka lat po zjedzeniu jaj pasożyta. Objawy choroby związane są głównie z powiększaniem się cyst, uciskiem na otaczające tkanki i narządy i zależą od miejsca ich lokalizacji (np. cysty w płucach doprowadzają do zmian przypominających nowotwór, a nieleczone doprowadzają do śmierci).

W województwie podlaskim w 2019 roku zarejestrowano 20 przypadków bąblowicy (współczynnik zapadalności 1,7 na 100 tys. mieszkańców), w roku 2018 - 3 przypadki (współczynnik zapadalności wynosił 0,3 na 100 tys. mieszkańców).

Zarażenie jest realne, także na terenach miejskich i podmiejskich, ze względu na pogłębiające się zjawisko powszechnego występowania lisów. W zakresie zapobiegania zachorowaniu na bąblowicę najistotniejsze jest upowszechnianie wiedzy nt. przestrzegania podstawowych zasad higieny, w tym nie jedzenia owoców i warzyw bez ich uprzedniego dokładnego umycia, ochrona posesji przed lisami poprzez ogradzanie domostw i zabezpieczanie śmietników, które jako źródło resztek jedzenia wabią dzikie zwierzęta, a także prowadzenie regularnych zabiegów odrobaczania zwierząt domowych.

Styczność i narażenie na wściekliznę

Wścieklizna to ostra wirusowa choroba ośrodkowego układu nerwowego ssaków, dla człowieka śmiertelna. Wirus wścieklizny przenoszony jest na człowieka ze śliną chorego zwierzęcia poprzez ugryzienie albo oślinienie uszkodzonej skóry lub błony śluzowej. Głównym rezerwuarem wirusa są zwierzęta dzikie i domowe (tj. psy, wilki, lisy, nietoperze, ale także wiewiórki i koty). Jedynym sposobem zapobiegania śmiertelnym skutkom zakażenia jest jak najwcześniejsze wdrożenie szczepień p/wściekliznie.

Nadal zagrożeniem dla ludności województwa podlaskiego są pokąsania przez zwierzęta podejrzane o wściekliznę (*załącznik nr 10*). Z powodu kontaktu ze zwierzętami podejrzany o wściekliznę do szczepień w 2019 roku zakwalifikowano 264 osoby.

Osoby podejrzane o narażenie na zakażenie wirusem wścieklizny poddawane są szczepieniom poekspozycyjnym (cykl 5 szczepień p/wściekliznie). Powodem przerywania cyklu szczepień jest wykluczenie choroby u zwierzęcia poddanego obserwacji, będącego źródłem narażenia. W 2019 roku na terenie województwa podlaskiego wykryto 1 przypadek wścieklizny u nietoperza.

Choroby zakaźne wywoływane przez bakterie otoczkowe

Inwazyjna choroba meningokokowa

W 2019 r. w woj. podlaskim zarejestrowano 4 przypadki zachorowań na inwazyjną chorobę meningokokową (współczynnik zapadalności 0,3 na 100 tys. mieszkańców), w tym cztery posocznice oraz jeden przypadek zapalenia opon mózgowych i/lub mózgu. W dwóch przypadkach potwierdzono szczep *Neisseria meningitidis* z grupy B, w jednym *Neisseria meningitidis* z grupy W – nastąpił zgon i w jednym nie określono serogrupy załącznik nr 11 i nr 12.

W prowadzonym dochodzeniu epidemiologicznym objęto nadzorem osoby mające kontakt z chorymi i zastosowano wobec nich chemioprophylaktykę. Wszystkie zachorowania miały charakter zachorowań sporadycznych. Prowadzono skoordynowane działania zapobiegawcze przez lekarzy, mikrobiologów, pracowników stacji sanitarno-epidemiologicznych i Krajowego Ośrodka Referencyjnego ds. Diagnostyki Bakteryjnych Zakażeń OUN.

Inwazyjna choroba pneumokokowa

Szczepki *Streptococcus pneumoniae* są przyczyną zapalenia ucha środkowego, zapalenia gardła, zatok oraz zapalenia płuc często o ciężkim przebiegu z posocznicą i zapaleniem opon mózgowo-rdzeniowych. Zakażenia pneumokokami występują we wszystkich grupach wiekowych, ale najbardziej narażone są małe dzieci do 2 lat i osoby starsze powyżej 65 lat. Bezobjawowe nosicielstwo w jamie nosowo-gardłowej jest duże u niemowląt oraz u dzieci w wieku przedszkolnym i sięga 60%. Skuteczną metodą zapobiegania zakażeniom pneumokokowym są szczepienia ochronne. W 2019 roku w województwie podlaskim odnotowano 33 zakażenia *Streptococcus pneumoniae* (współczynnik zapadalności 2,8 na 100 tys. mieszkańców), w tym 1 przypadek zapalenia opon mózgowo-rdzeniowych, 28 przypadków posocznicy oraz 4 przypadki inne określone. Zakażenia występowały pod jedną lub kilkoma postaciami u tego samego pacjenta. Odnotowano 5 zgonów z powodu sepsy o etiologii *S. pneumoniae*.

Masowe szczepienia małych dzieci chronią też pośrednio osoby starsze, które najczęściej zakażają się od dzieci.

Zakażenia szpitalne

Aktualnie poważny problem wszystkich szpitali w województwie podlaskim stanowią zakażenia szpitalne związane z udzielaniem świadczeń zdrowotnych. Szczególnie jest to istotne w związku z narastającym na całym świecie problemem lekooporności drobnoustrojów na dostępne antybiotyki, a także wzrostem liczby pacjentów zakażonych patogenami wielolekoopornymi, jak *Enterobacteriaceae*, trudnymi do wyeliminowania ze środowiska szpitalnego.

W 2019 roku szpitale funkcjonujące na terenie województwa podlaskiego zgłosiły 25 ognisk zakażeń szpitalnych.

Ogniska wywołane były następującymi czynnikami etiologicznymi:

- *Klebsiella pneumoniae* NDM – 7 ognisk oraz 4 transmisje kolonizacji;
- *Klebsiella pneumoniae* MBL – 2 ogniska;
- Norowirus – 1 ognisko,
- Norowirus i rotawirus – 2 ogniska;
- rotawirus - 3 ogniska;

- *Acinetobacter baumannii* – 1 ognisko;
- *Enterococcus faecium* VRE – 2 ogniska;
- *Clostridioides difficile* – 2 ogniska;
- *Pseudomonas aeruginosa* – 1 ognisko.

11 ognisk wystąpiło w szpitalach klinicznych, 5 w wojewódzkich, 9 w szpitalach powiatowych oraz 1 ognisko w Zakładzie Opiekuńczo - Leczniczym.

Podobnie jak w latach ubiegłych dominującym czynnikiem etiologicznym ognisk były antybiotykooporne szczepy *Klebsiella pneumoniae* – w sumie 13 ognisk. W stosunku do lat poprzednich zwiększyła się liczba wykonywanych badań przesiewowych w nadzorowanych Zakładach Opieki Zdrowotnej (w 2018 r. – 45565, w 2019 r. – 53977).

W 2019 r. do Państwowej Inspekcji Sanitarnej zgłoszono 629 pacjentów (w 2018 r. - 798), u których zidentyfikowano szczep *Klebsiella pneumoniae* New Delhi.

W związku z niekorzystną sytuacją epidemiologiczną związaną ze wzrostem liczby ognisk zakażeń wywołanych szczepem *Klebsiella pneumoniae* NDM, w 2019 roku w województwie podlaskim zostały podjęte następujące działania zapobiegawcze:

- wzmożono nadzór epidemiologiczny nad szpitalami oraz zespołami kontroli zakażeń szpitalnych poprzez zwiększenie liczby kontroli organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej w szpitalach województwa podlaskiego, które weryfikowały wdrożone i stosowane przez zespoły kontroli zakażeń szpitalnych aktualne zalecenia i wytyczne;
- zorganizowano szkolenie skierowane do pracowników Państwowej Inspekcji Sanitarnej podczas którego omówiono ogniska zakażeń szpitalnych w Polsce - aktualne problemy i wyzwania, zakażenia szpitalne wywołane przez *Clostridioides difficile* i *Klebsiella pneumoniae* typu NDM w szpitalach województwa podlaskiego, procedury wygaszania ognisk epidemicznych, jak również sposoby ograniczania zakażeń związanych z opieką zdrowotną;
- w 2019 roku w WSSE w Białymstoku odbywały się cykliczne spotkania Zespołu ds. ograniczenia rozprzestrzeniania się szczepów *Klebsiella pneumoniae* wytwarzających karbapenemazy typu NDM;
- większość szpitali dostosowało się do zaleceń Państwowej Inspekcji Sanitarnej dot. przeprowadzania badań przesiewowych u pacjentów przy przyjęciu do szpitala, przestrzegania zasad izolacji pacjentów, zwiększenia natężenia kontroli wewnętrznych oraz bieżącego zgłaszania do organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej nawet pojedynczych przypadków *Klebsiella pneumoniae* NDM;
- raporty o bieżącej sytuacji epidemiologicznej występowania CPE przekazywano do wiadomości szpitalom województwa podlaskiego.

Podsumowanie

1. Ze względu na wzrost liczby zachorowań na odrę i dużą migrację ludności konieczne jest monitorowanie sytuacji epidemiologicznej zachorowań na odrę, wykonawstwa szczepień ochronnych przeciw odrze w ramach szczepień obowiązkowych.

2. Należy dążyć do zmniejszenia liczby zachorowań na choroby przenoszone przez kleszcze na człowieka poprzez powszechną edukację oraz promowanie szczepień ochronnych jako skutecznej metody profilaktyki kleszczowego zapalenia mózgu.

3. Grypa jest w dalszym ciągu chorobą wymagającą stałego nadzoru epidemiologicznego. Nadzór epidemiologiczny i wirusologiczny nad grypą oparty na systemie SENTINEL jest

niezbędny dla systemu wczesnego ostrzegania w sytuacji epidemii czy pandemii grypy oraz rozpoznawania szczepów wirusa aktualnie krążących w populacji.

4. W 2019 roku, podobnie jak w latach poprzednich, *Klebsiella pneumoniae* NDM+ stanowiła najważniejszy problem epidemiologiczny szpitali województwa podlaskiego. Kluczowym elementem strategii było jak najszybsze wykrycie szczepów i wdrożenie procedur zapobiegających ograniczenie rozprzestrzeniania szczepów wytwarzających karbapenemazy typu NDM.

5. Brak szczepień ochronnych zapobiegających zakażeniom HCV, wymusza działania polegające na wdrażaniu i utrzymywaniu wysokich standardów higieniczno-sanitarnych wykonywania świadczeń medycznych oraz usług pozamedycznych przebiegających z naruszeniem ciągłości tkanek.

6. Za istotny problem dla zdrowia ludzi należy uznać także bąblowicę, powodowaną przez pasożyta, tj. larwy tasiemca *Echinococcus granulosus* lub *Echinococcus multilocularis*. Liczba stwierdzanych przypadków tej choroby jest prawdopodobnie zaniżona, z uwagi na trudną wykrywalność choroby - przewlekły rozwój sięgający 5-10 lat oraz brak objawów w pierwszej kilkuletniej fazie rozwoju.

7. Wobec braku dostępnej szczepionki przeciwko boreliozie podstawą jej profilaktyki jest stałe upowszechnianie wiedzy na temat tej choroby oraz edukacja społeczeństwa w zakresie stosowania środków ochronnych oraz właściwego postępowania w przypadku ukłucia przez kleszcza.

SZCZEPIENIA OCHRONNE

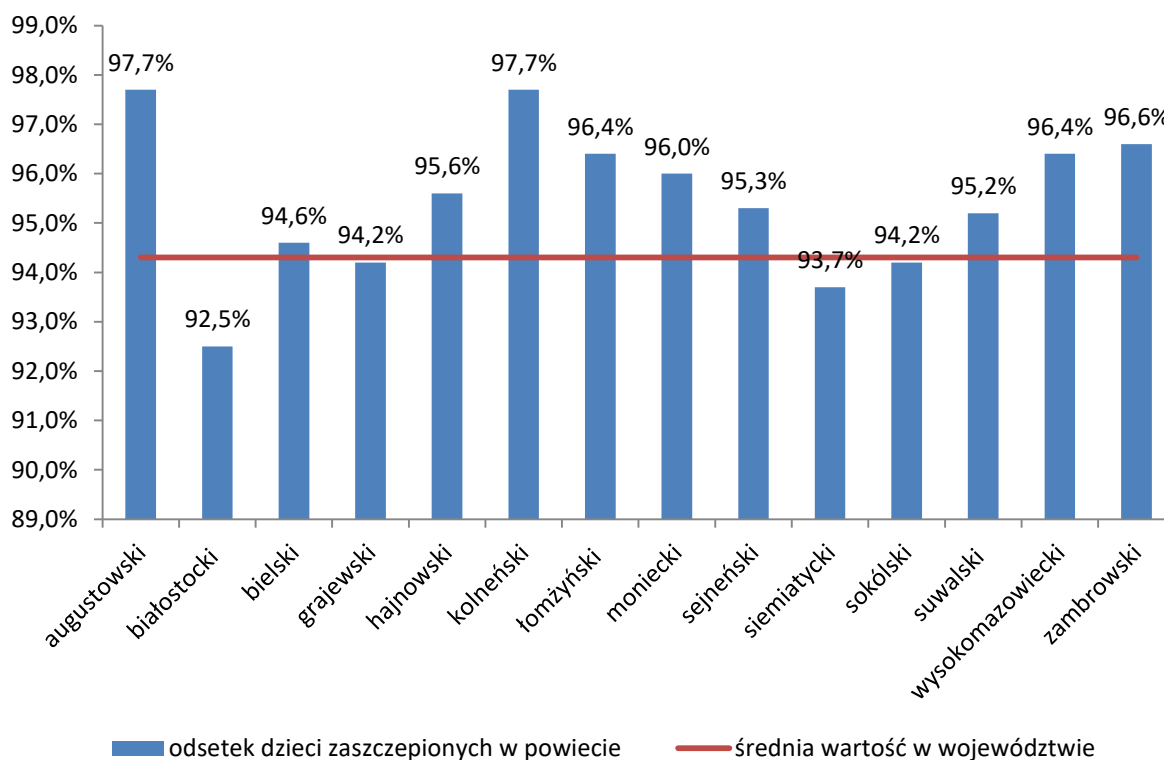

Obowiązkowe szczepienia dzieci i młodzieży zapobiegające gruźlicy, wirusowemu zapaleniu wątroby typu B, błonicy, tężcowi, krztuścowi, inwazyjnemu zakażeniu *Haemophilus influenzae* typu b, poliomyelitis, inwazyjnym zakażeniom *Streptococcus pneumoniae*, odrze, nagminnemu zakażeniu przyusznic (świniec), różyczce, ospie wietrznej oraz wściekliznie finansowane ze środków publicznych przez Ministerstwo Zdrowia były

realizowane zgodnie z Programem Szczepień Ochronnych na 2019 rok. Dokument, o którym mowa opublikowano w Dzienniku Urzędowym Ministra Zdrowia, poz. 104 w formie Komunikatu Głównego Inspektora Sanitarnego z dnia 25.10.2018 r. w sprawie Programu Szczepień Ochronnych na 2019 rok, na podstawie art. 17 ust. 11 ustawy z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi (Dz. U. z 2018 r. poz. 151 i 1669). Program ten w porównaniu z rokiem 2018 uległ zmianom. Pierwsza zmiana dotyczyła szczepienia przeciwko gruźlicy noworodków, które powinno być przeprowadzone w dowolnym czasie przed wypisaniem dziecka z oddziału noworodkowego. Kolejną zmianą było przesunięcie podania drugiej dawki szczepionki przeciwko odrze, świniec i różyczce z 10-go na 6-ty rok życia w celu zapewnienia ochrony dzieciom przed rozpoczęciem nauki. Szczepienie to było realizowane w dwóch rocznikach, tj. w 6-tym roku życia do czasu osiągnięcia przez 6-ty 10-go roku życia i w 10-tym roku życia. Przeniesienie dawki przypominającej tego szczepienia uzasadnione było sytuacją epidemiologiczną odry w Europie. Rozszerzono wskazania do obowiązkowych szczepień wcześniaków przeciw pneumokokom, poprzez zapis: „dzieci od 2-go miesiąca życia do ukończenia 12-go miesiąca życia urodzone przed ukończeniem 37-go tygodnia ciąży lub urodzone z masą ciała poniżej 2500 g”. Doprecyzowano zasady szczepienia dzieci z grup ryzyka, a mianowicie wskazano,

że 4-dawkowy schemat szczepienia podstawowego, tj. trzy dawki szczepieniami pierwotnego oraz jedna dawka uzupełniająca (3+1), dotyczy również dzieci od 2-go miesiąca życia do ukończenia 12-go miesiąca życia urodzonych przed ukończeniem 37-go tygodnia ciąży lub urodzonych z masą ciała poniżej 2500 g. Dodano zapis o zasadach szczepienia z użyciem szczepionki wysoce skojarzonej typu „6 w 1” (DTPa-IPV-Hib-HBV): „u dzieci, u których planuje się szczepienie szczepionką wysoce skojarzoną 6 w 1 należy podać 1 dawkę szczepionki przeciwko WZW typu B w 1-ej dobie życia, uwzględniając narażenie na zakażenie HBV”. Ponadto wyjaśniono, że dawki przypominające szczepienia przeciwko WZW typu B osób w zaawansowanej fazie choroby nerek z filtracją kłębuszkową poniżej 30 ml/min. i u osób dializowanych należy podawać wg wskazań producenta preparatu oraz zaleceń lekarza jeśli stężenie przeciwciał anty HBs jest poniżej 10 j.m./l, zalecając badanie przeciwciał co 6-12 miesięcy.

Jednym z pierwszych szczepień obowiązkowych, jakie przyjmuje dziecko jest szczepienie przeciw gruźlicy. Powinno być ono przeprowadzone przed wypisaniem dziecka z oddziału noworodkowego. Szczepienie BCG w pierwszych dobach życia zmniejsza ryzyko zachorowania na gruźlicę o ciężkim przebiegu u dzieci, pod postacią rozsianą, gruźliczego zapalenia opon mózgowo-rdzeniowych lub zgonu w przebiegu gruźlicy. W województwie podlaskim w 2019 r. na 10648 urodzonych dzieci, zaszczepionych zostało 10046 noworodków i niemowląt – nieco ponad 94%. Stan zaszczepienia noworodków i niemowląt na terenie powiatów województwa podlaskiego obrazuje poniższy wykres. Najniższy poziom wyszczepialności odnotowany został na terenie powiatu białostockiego (ziemski i grodzki). Najwyższy stan zaszczepienia – na poziomie 97,7%, odnotowany został na terenie powiatów augustowskiego i kolneńskiego.

Wykres nr 5. Stan zaszczepienia dzieci urodzonych w 2019 r. szczepionką przeciwgruźliczą finansowaną ze środków MZ

Ocena stanu sanitarnego w zakresie epidemiologii

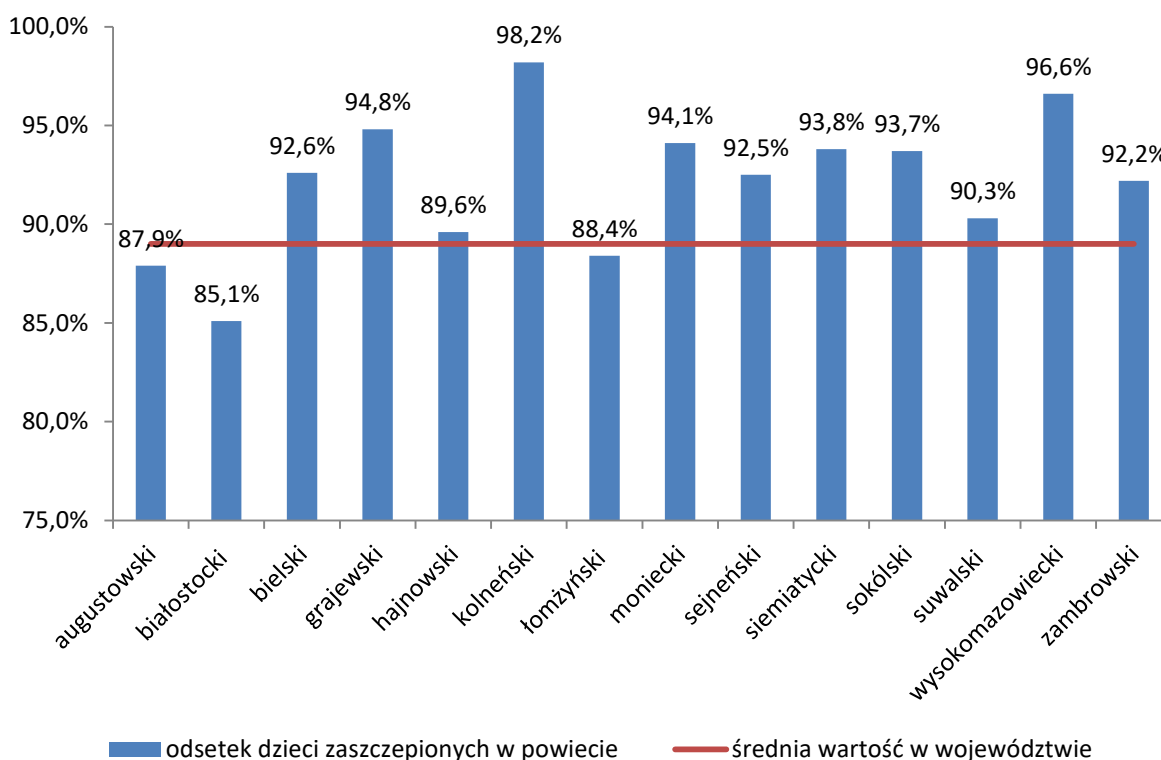
Szczepienia przeciwko błonicy i tężcowi wykonuje się, wg Programu Szczepień Ochronnych (PSO), w pierwszym, drugim, szóstym, czternastym oraz dziewiętnastym roku życia. Odsetek osób zaszczepionych w porównaniu do roku ubiegłego zgodnie z PSO nieznacznie obniżył się w trzech z wymienionych powyżej grup wiekowych (w 2, 6 i 14 r.ż.), zaś w jednej (w 19 r.ż.) zaobserwowano większy 7% spadek, co obrazuje poniższa tabela. Najlepiej wyszczepioną grupą dzieci przeciw błonicy i tężcowi była w 2019 r. populacja dwulatków, gdzie odsetek zaszczepionych dzieci wynosił ponad 90%, co zapewnia odporność zbiorowiskową przeciw błonicy w tej grupie wiekowej.

Tabela nr 8. Stan zaszczepienia dzieci i młodzieży poniżej 20 lat szczepionką p./błonicy, tężcowi finansowaną ze środków MZ w województwie podlaskim w 2018 i 2019 r. wg powiatów.

	2018				2019			
	2 r.ż.	6 r.ż.	14 r.ż.	19 r.ż.	2 r.ż.	6 r.ż.	14 r.ż.	19 r.ż.
augustowski	89,8	69,0	86,2	79,4	87,5	70,7	83,6	73,6
białostocki	87,3	64,0	68,5	67,7	88,3	61,6	69,9	56,3
bielski	95,0	76,2	88,1	89,1	94,3	75,6	86,5	79,8
grajewski	96,9	84,6	95,7	94,4	93,6	87,4	94,5	93,5
hajnowski	94,1	80,4	94,0	93,5	89,6	77,7	94,0	85,5
kolneński	94,9	87,1	86,4	80,9	98,8	80,9	87,8	61,0
łomżyński	92,5	56,6	65,0	61,6	88,9	57,6	62,6	55,7
moniecki	96,4	84,1	87,3	80,4	94,1	84,2	87,9	86,2
sejneński	92,2	88,2	94,5	93,7	91,2	83,0	97,2	81,8
siemiatycki	95,3	84,4	96,8	95,0	93,8	87,2	92,3	94,6
sokółski	93,7	80,6	92,4	87,5	94,3	78,7	91,2	83,7
suwalski	93,1	76,5	89,9	84,1	90,5	72,7	83,4	80,7
wysokomazowiecki	98,3	88,0	95,5	91,2	95,5	84,5	94,6	90,9
zambrowski	91,8	77,2	91,0	87,2	95,1	83,6	90,6	88,2
województwo	91,1	70,9	80,1	77,9	90,5	69,5	79,1	71,1

Szczepienia przeciw pneumokokom należą do szczepień obowiązkowych od 2017 r., wg Programu Szczepień Ochronnych (PSO), powinny być podawane bezpłatnie dzieciom od 6 tygodnia i w 2 roku życia oraz dzieciom do ukończenia 5 roku życia z grup ryzyka wymienionych w Programie Szczepień Ochronnych. W 2019 roku obowiązkowe szczepienia przeciwko pneumokokom w populacji ogólnej dzieci były realizowane preparatem 10-walentnym – Synflorix. W województwie podlaskim w 2019 r. zaszczepionych szczepionką finansowaną ze środków publicznych było 89 % dwulatków (drugi rocznik objęty szczepieniem bezpłatnym). Najwięcej zaszczepionych dwulatków odnotował powiat kolneński – 98,2% i wysokomazowiecki – 96,6%, natomiast najniższy poziom wyszczepialności sprawozdano w powiecie białostockim, gdzie zaszczepiono 85,1% omawianej grupy. Odsetek zaszczepionych dzieci w 2 r.ż. w poszczególnych powiatach obrazuje wykres nr 6.

Ocena stanu sanitarnego w zakresie epidemiologii

Wykres nr 6. Stan zaszczepienia dzieci w 2 r.ż. w 2019 r. w woj. podlaskim szczepionką p/zakażeniem wywołanym przez *Streptococcus pneumoniae*.

Spadek wykonawstwa szczepień obowiązkowych u dzieci i młodzieży spowodowany był podobnie jak w latach poprzednich działalnością formalnych i nieformalnych grup antyszczepionkowych oraz wpływem środowisk propagujących medycynę alternatywną. W wyniku tych działań rodzice nie wyrażali zgody na szczepienie dzieci. W porównaniu z 2018 rokiem, na podstawie danych z kwartalnych sprawozdań z obowiązkowych szczepień ochronnych sporządzonych wg informacji zawartych w kartach uodpornienia, przechowywanych przez składającego sprawozdanie, odnotowano podobną ilość osób uchylających się od obowiązku szczepień ochronnych. W 2018 roku zidentyfikowano 990 osób, a w 2019 roku 984. Powiatowe Stacje Sanitarно-Epidemiologiczne nałożyły 110 upomnień zawierających wezwanie do wykonania obowiązku szczepień ochronnych z zagrożeniem skierowania sprawy na drogę egzekucji

administracyjnej. Wystawiły 44 tytuły wykonawcze kierując 44 wnioski o egzekucję administracyjną. Wojewódzka Stacja Sanitarно-Epidemiologiczna w Białymstoku na podstawie porozumienia z dnia 20 grudnia 2013 roku, zmienionego dnia 24 listopada 2014 roku zawartego pomiędzy Wojewodą Podlaskim a Podlaskim Państwowym Wojewódzkim Inspektorem Sanitarnym w Białymstoku w sprawie powierzenia Podlaskiemu Państwowemu Wojewódzkiemu Inspektorowi Sanitarnemu

w Białymstoku prowadzenia spraw z zakresu postępowania egzekucyjnego w administracji, wydała 73 postanowienia o nałożeniu grzywny w celu przymuszenia do wykonania obowiązku polegającego na poddaniu dziecka obowiązkowym szczepieniom ochronnym i prowadziła 14

postępowań egzekucyjnych dotyczących zgłoszonych zarzutów w sprawie postępowania egzekucyjnego.

W 2019 roku zarejestrowano 57 niepożądanych odczynów poszczepiennych, głównie po szczepieniu przeciw gruźlicy, pneumokokom oraz szczepieniu przeciw błonicy, tężcowi, krztuścowi z komponentą zarówno pełnokomórkową, jak i acelularną krztuśca.

Szczepieniami obowiązkowymi objęto 217141 dzieci i młodzieży do lat 19 (dane wg sprawozdania MZ-54 za 2019 r.). 272 świadczeniodawców prowadziło szczepienia ochronne w 455 punktach szczepień.

ODDZIAŁ HIGIENY PRACY

OCENA STANU SANITARNEGO W ZAKRESIE HIGIENY PRACY

Głównym celem działania pionu higieny pracy Państwowej Inspekcji Sanitarnej jest ochrona zdrowia pracowników przed niekorzystnym wpływem czynników szkodliwych i uciążliwych występujących w środowisku pracy oraz zapobieganie chorobom zawodowym.

Kluczowe kierunki działania są realizowane poprzez sprawowanie bieżącego nadzoru sanitarnego w zakładach pracy, które obejmują kontrole przestrzegania przepisów między innymi z zakresu: bezpieczeństwa i higieny pracy w zakładach pracy, oceny ryzyka zawodowego, występowania substancji chemicznych i ich mieszanin, czynników lub procesów technologicznych

o działaniu rakotwórczym lub mutagennym w środowisku pracy, występowania szkodliwych czynników biologicznych w środowisku pracy, a także wprowadzania do obrotu i stosowania substancji chemicznych i ich mieszanin, produktów biobójczych, detergentów oraz prekursorów narkotyków kategorii 2 i 3.

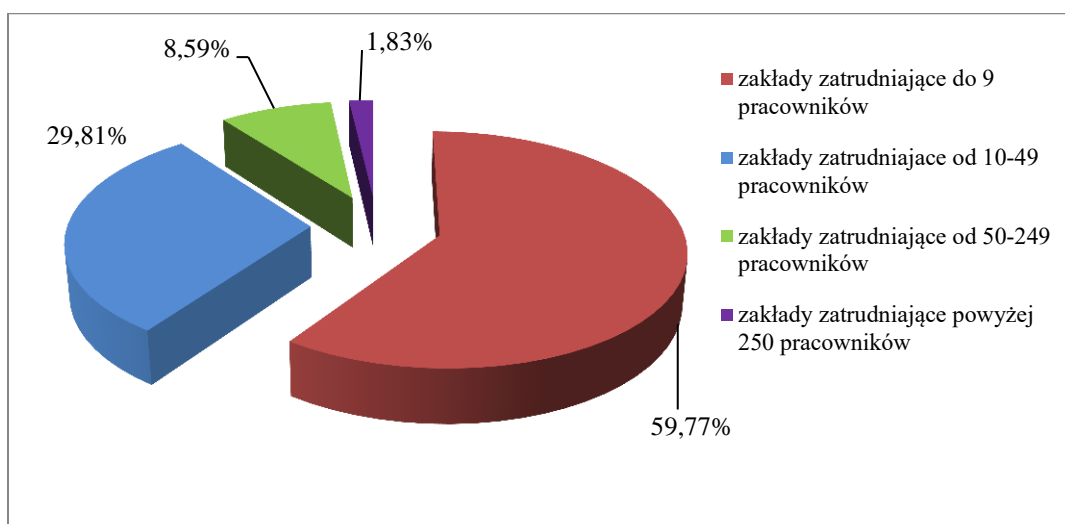
Działalność kontrolna w ramach bieżącego nadzoru sanitarnego

W 2019 r. w ewidencji pionu higieny pracy Państwowej Inspekcji Sanitarnej woj. podlaskiego znajdowało się 5086 zakładów pracy zatrudniających ogółem 136 618 pracowników.

W województwie podlaskim przeważają zakłady małe, zatrudniające do 9 osób – 3040 zakłady, co stanowi 59,77%. W poszczególnych powiatach liczba działających podmiotów gospodarczych jest zróżnicowana, najwięcej zewidencjonowano w powiecie białostockim – 1935 obiektów (w powiecie białostockim działa 38,05 % wszystkich zakładów województwa podlaskiego), najmniejsza liczba zakładów znajdowała się w powiecie sejneńskim – 78 obiektów. Struktura zakładów w ewidencji w zależności od zatrudnionych pracowników przedstawia się następująco:

- zakłady zatrudniające do 9 pracowników – 3040 (59,77 %),
- zakłady zatrudniające od 10 - 49 pracowników – 1516 (29,81 %),
- zakłady zatrudniające od 50 - 249 pracowników – 437 (8,59 %),
- zakłady zatrudniające powyżej 250 pracowników – 93 (1,83 %).

Ocena stanu sanitarnego w zakresie higieny pracy

Wykres nr 7. Struktura zakładów wg wielkości zatrudnienia

Największą liczbę pracowników zatrudniają zakłady w następujących działach gospodarki:

- opieka zdrowotna (PKD 86) – 17 304 pracowników,
- produkcja artykułów spożywczych (PKD 10) – 15 259 pracowników,
- handel hurtowy, z wyłączeniem handlu pojazdami samochodowymi (PKD 46) – 7679 pracowników,
- edukacja (PKD 85) – 6598 pracowników.

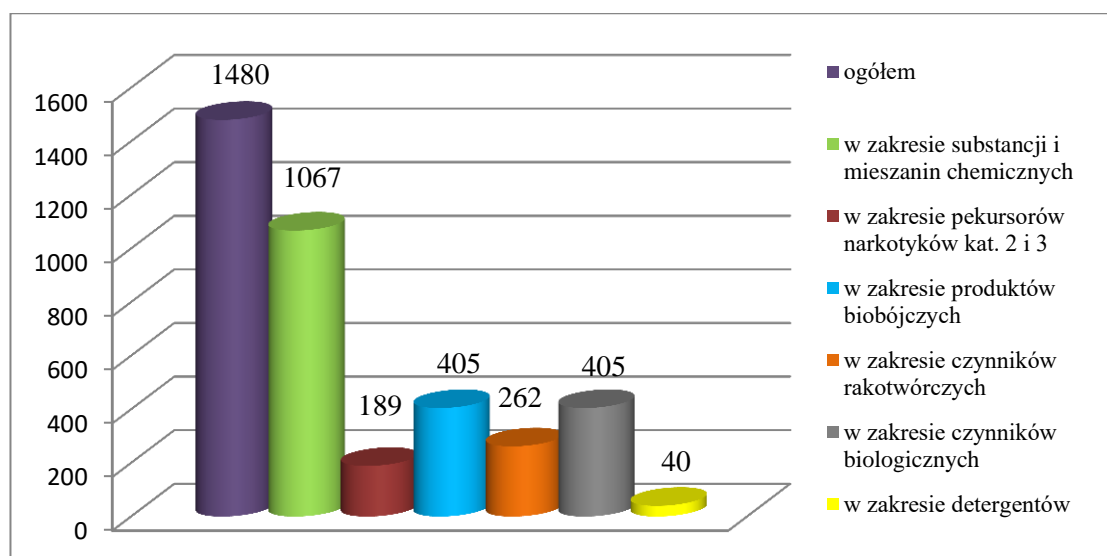
Na terenie województwa podlaskiego, podobnie jak w latach poprzednich, najwięcej zakładów pracy znajdowało się w następujących branżach:

- handel detaliczny, z wyłączeniem handlu detalicznego pojazdami samochodowymi (PKD 47) – 733 zakłady,
- handel hurtowy, z wyłączeniem handlu pojazdami samochodowymi (PKD 46) – 555 zakładów,
- handel hurtowy i detaliczny pojazdami samochodowymi; naprawa pojazdów samochodowych (PKD 45) – 493 zakłady,
- produkcja artykułów spożywczych (PKD 10) – 305 zakładów.

W roku 2019 w ramach bieżącego nadzoru sanitarnego przeprowadzono 1480 kontroli, podczas których skontrolowano 1408 zakładów, zatrudniających łącznie 82 287 osób. Pracownicy pionu higieny pracy województwa podlaskiego podczas kontroli zwracali szczególną uwagę na:

- przestrzeganie przepisów w zakresie warunków zdrowotnych środowiska pracy oraz profilaktyki chorób zawodowych,
- ekspozycję pracowników na szkodliwe i uciążliwe czynniki w środowisku pracy,
- narażenie na substancje chemiczne, ich mieszaniny, czynniki lub procesy technologiczne o działaniu rakotwórczym lub mutagennym,
- wprowadzanie do obrotu i stosowanie substancji chemicznych i ich mieszanin, prekursorów narkotyków kat 2 i 3, produktów biobójczych oraz detergentów,
- warunki pracy i wypełnianie przez pracodawców obowiązków, wynikających z oceny ryzyka zawodowego pracowników narażonych na substancje rakotwórcze zawarte w lekach cytostatycznych,
- bezpieczne usuwanie wyrobów zawierających azbest.

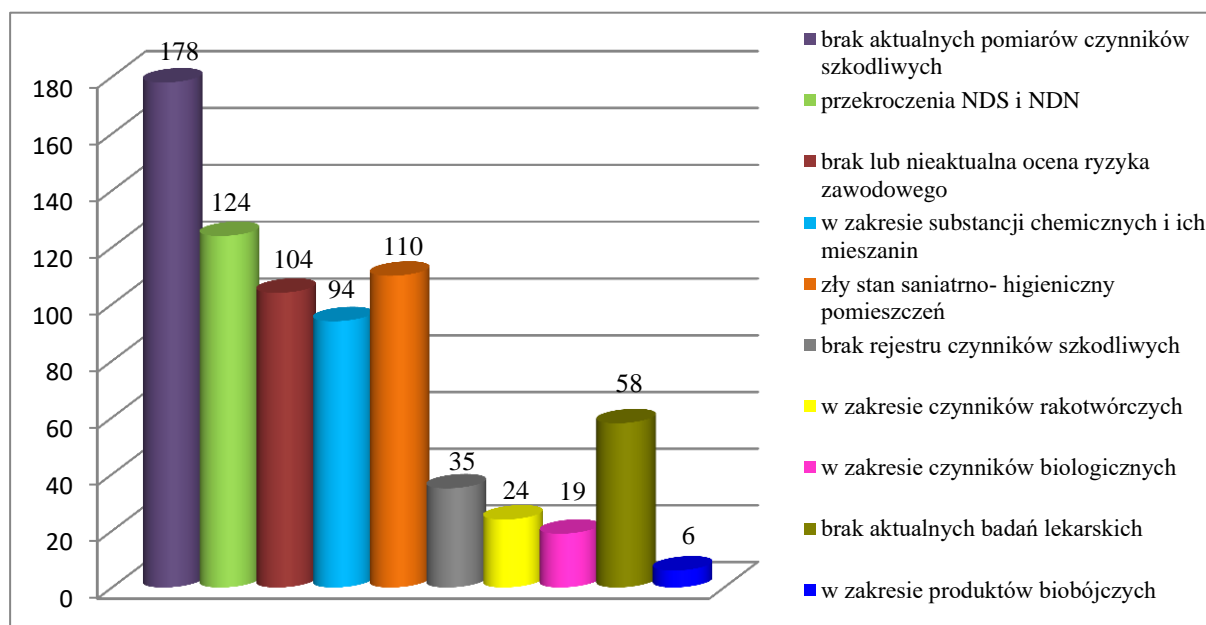
Ocena stanu sanitarnego w zakresie higieny pracy

Wykres nr 8. Liczba kontroli w ramach bieżącego nadzoru sanitarnego w 2019 roku

W obiektach objętych nadzorem, podobnie jak w roku ubiegłym, najczęściej stwierdzano następujące nieprawidłowości:

- brak aktualnych badań i pomiarów czynników szkodliwych w środowisku pracy – w 178 zakładach (12,64%),
- przekroczenia NDS i NDN – w 124 zakładach (8,81%),
- zły stan sanitarno – higieniczny pomieszczeń - w 110 zakładach (7,81%),
- brak lub nieprawidłowa ocena ryzyka zawodowego - w 104 zakładach (7,39%),
- uchybienia w zakresie substancji chemicznych i ich mieszanin – w 94 zakładach (6,68%),
- brak aktualnych badań lekarskich – w 58 zakładach (4,12%),
- brak rejestru czynników szkodliwych – w 35 zakładach (2,49%),
- uchybienia w zakresie czynników rakotwórczych lub mutagennych – w 24 zakładach (1,70%),
- uchybienia w zakresie czynników biologicznych - w 19 zakładach (1,35%),
- uchybienia w zakresie produktów biobójczych – w 6 zakładach (0,43%).

Wykres nr 9. Najczęściej stwierdzane nieprawidłowości w skontrolowanych zakładach w 2019 roku

Ocena stanu sanitarnego w zakresie higieny pracy

W związku ze stwierdzonymi naruszeniami wymogów higieniczno-zdrowotnych wydano 501 decyzji administracyjnych zawierających 1920 nakazów mających na celu poprawę warunków pracy. Nałożone nakazy dotyczyły między innymi:

- badań i pomiarów czynników szkodliwych w środowisku pracy – 670 nakazów,
- obniżenia NDS/N czynników szkodliwych – 261 nakazów,
- substancji chemicznych i ich mieszanin - 196 nakazów,
- oceny ryzyka zawodowego - 169 nakazów,
- substancji chemicznych, ich mieszanin, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym w środowisku pracy – 49 nakazów,
- czynników biologicznych – 33 nakazy,
- detergentów – 9 nakazów,
- produktów biobójczych – 7 nakazów.

Szczegółowe wyniki przeprowadzonych kontroli w poszczególnych powiatach województwa podlaskiego przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela nr 9. Realizacja zadań pionu higieny pracy województwa podlaskiego w 2019 roku

PSSE i WSSE	Liczba zakładów w ewidencji PIS	Ogólna liczba zatrudnionych w zakładach objętych ewidencją	Liczba zakładów pracy skontrolowanych	Liczba zatrudnionych w zakładach skontrolowanych	Liczba kontroli	Liczba decyzji	Liczba nakazów
Augustów	272	7009	80	2941	88	31	146
Białystok	1935	55953	420	36064	443	270	1056
Bielsk Podlaski	233	8427	78	5798	82	4	20
Grajewo	146	3489	46	2525	46	17	107
Hajnówka	271	5772	100	5034	107	18	28
Kolno	97	1536	43	1138	43	2	15
Lomża	405	9783	170	6095	173	6	15
Mońki	138	1876	23	819	23	1	0
Sejny	78	555	40	426	41	9	23
Siemiatycze	259	3248	69	2076	75	19	177
Sokółka	343	4730	108	3202	120	24	61
Suwałki	443	15624	91	5880	92	52	147
Wysokie Mazowieckie	242	5528	61	3569	63	19	76
Zambrów	137	4663	54	2977	57	20	22
WSSE Białystok	87	8425	25	3743	27	9	27
SUMA	5086	136618	1408	82287	1480	501	1920

Ocena środowiska pracy i narażenia zawodowego

Analiza narażenia zawodowego na czynniki szkodliwe dla zdrowia przeprowadzona na podstawie wyników badań i pomiarów wykazała, że w przekroczonych normatywach czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy pracowały 2694 osoby, co stanowi 3,27% ogółu zatrudnionych w skontrolowanych zakładach. Dominującym czynnikiem szkodliwym dla zdrowia w środowisku pracy na terenie województwa podlaskiego, nadal pozostaje ponadnormatywny hałas.

Ocena stanu sanitarnego w zakresie higieny pracy

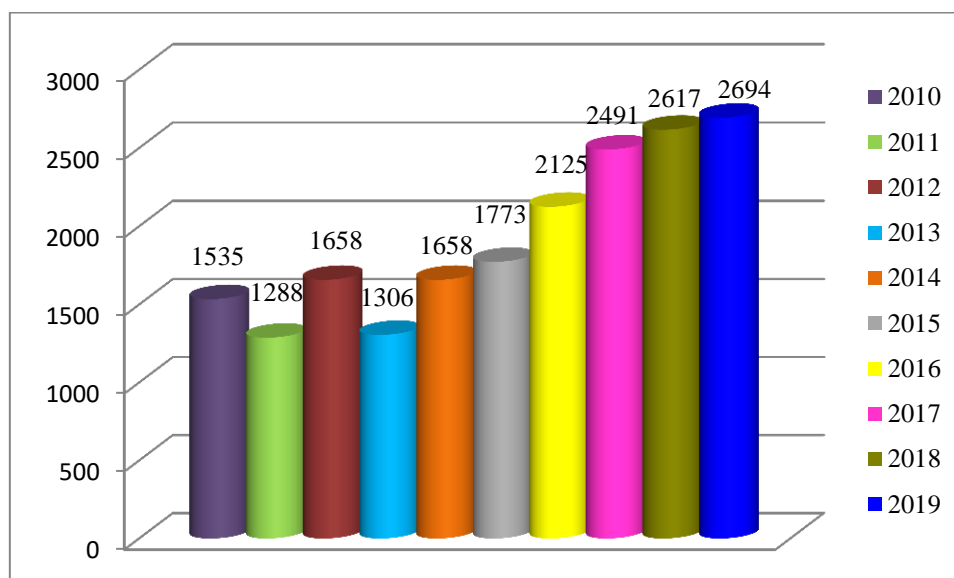

W 2019 roku w warunkach niezgodnych z normatywnymi higienicznymi dla hałasu pracowało 1816 osób, co stanowi 2,21% ogółu zatrudnionych. Narażenie na poszczególne grupy czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy, dla których stwierdzono przekroczone normatywy higieniczne w oparciu o wyniki badań środowiskowych przedstawia poniższa tabela.

Tabela nr 10. Zestawienie liczby osób pracujących w przekroczonych normatywach czynników szkodliwych w latach 2016-2019

Nazwa czynnika	Liczba osób pracujących w przekroczonych normatywach (% ogółu zatrudnionych)							
	2016 rok		2017 rok		2018 rok		2019 rok	
hałas	1355	1,04%	1730	1,97%	1716	2,24%	1816	2,21%
pyły	72	0,06%	107	0,12%	78	0,10%	56	0,07%
czynniki chemiczne	14	0,01%	63	0,07%	20	0,03%	33	0,04%
drgania	15	0,01%	12	0,013%	28	0,04%	5	0,01%
promieniowanie optyczne	670	0,52%	719	0,82%	618	0,81%	800	0,97%

Dane odnośnie liczby osób pracujących w przekroczonych normatywach czynników szkodliwych dla zdrowia w zakładach na terenie województwa podlaskiego w latach 2010-2019 przedstawia poniższy wykres.

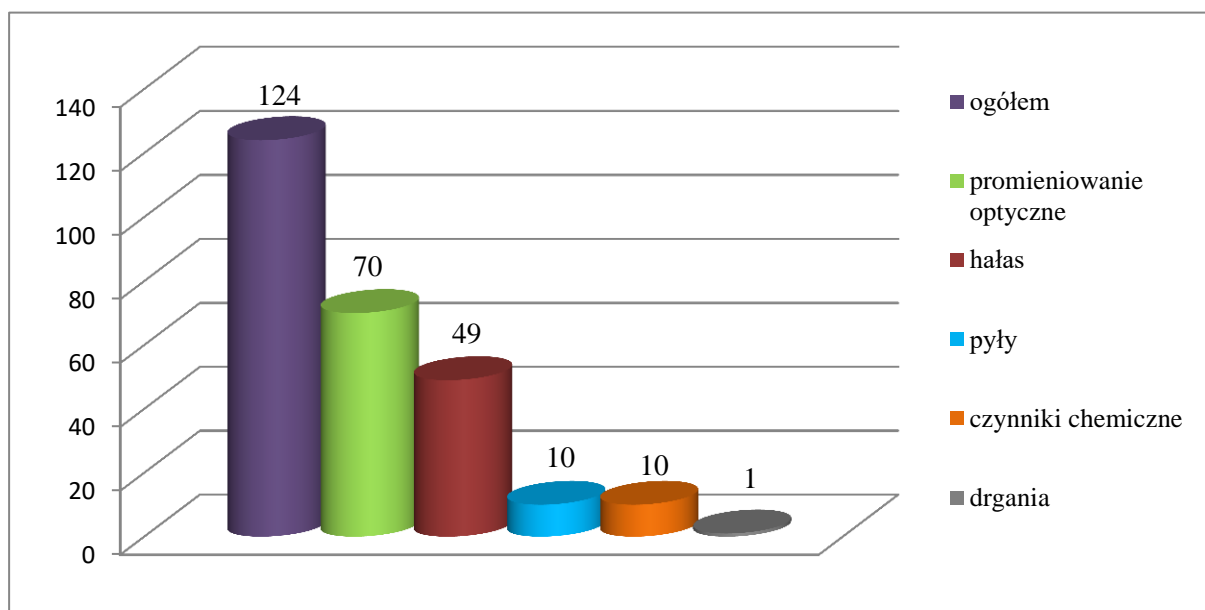
Wykres nr 10. Liczba osób pracujących w przekroczonych normatywach czynników szkodliwych w latach 2010-2019

W porównaniu do roku ubiegłego nieznacznie wzrosła zarówno liczba osób pracujących w warunkach przekroczenia normatywów higienicznych, jak też liczba zakładów, w których te przekroczenia wystąpiły. W 2018 roku przekroczenia NDS/N i MDE czynników szkodliwych

Ocena stanu sanitarnego w zakresie higieny pracy

w środowisku pracy stwierdzono w 90 zakładach, natomiast w roku sprawozdawczym w 124 obiektach. Przekroczenia normatywów higienicznych wystąpiły głównie w zakładach produkcji gotowych wyrobów metalowych, produkcji wyrobów z drewna, produkcji artykułów spożywczych oraz w produkcji maszyn i urządzeń. Stwierdzone, w roku sprawozdawczym przekroczenia dotyczyły głównie narażenia na:

- hałas – 49 zakładów,
- promieniowanie optyczne – 70 zakładów,
- pyły – 10 zakładów,
- czynniki chemiczne – 10 zakładów,
- drgania – 1 zakład.

Wykres nr 11. Liczba zakładów, w których stwierdzono przekroczenia w 2019 roku

W wyniku prowadzonych postępowań administracyjnych wydano 38 decyzji zobowiązujących pracodawców do wdrożenia programów organizacyjno – technicznych mających na celu wyeliminowanie bądź obniżenie do obowiązujących norm przekroczonych wartości czynników szkodliwych.

Ponadto podczas kontroli w powyższych obiektach, w ramach promocji zdrowia, pracownicy pionu higieny pracy województwa podlaskiego informowali pracodawców o celowości stosowania środków ochrony indywidualnej, potrzebie monitorowania narażenia na czynniki szkodliwe w środowisku pracy oraz konieczności przeprowadzania analizy stanu zdrowia pracowników.

W efekcie prowadzonego nadzoru poprawiono warunki pracy w zakresie obniżenia normatywów higienicznych 372 osobom.

Szczegółowe wyniki przeprowadzonych kontroli w poszczególnych powiatach województwa podlaskiego przedstawiono w poniższej tabeli.

Ocena stanu sanitarnego w zakresie higieny pracy

Tabela nr 11. Nadzór nad zakładami pracy, w których występują przekroczenia czynników szkodliwych dla zdrowia

PSSE/WSSE	Liczba skontrolowanych zakładów pracy, w których występują przekroczenia NDS/NDN	Liczba pracowników pracujących w przekroczeniach				Liczba wydanych decyzji dotyczących obniżenia stężeń i natężeń czynników szkodliwych
		NDS/NDN (ogółem)	NDS czynników chemicznych	NDS pyłów	NDN czynników fizycznych	
Augustów	4	426	1	6	421	2
Białystok	85	1315	6	11	1304	7
Bielsk Podlaski	3	79	0	11	68	2
Grajewo	1	12	12	0	0	1
Hajnówka	6	143	1	0	142	2
Kolno	1	4	4	0	4	1
Łomża	2	3	2	1	0	2
Mońki	0	0	0	0	0	0
Sejny	1	5	0	3	2	1
Siemiatycze	6	164	1	4	163	6
Sokółka	4	146	4	2	140	2
Suwałki	9	341	2	18	321	6
Wysokie Mazowieckie	3	33	0	0	33	3
Zambrów	3	23	0	0	23	3
WSSE Białystok	0	0	0	0	0	0
Suma	128	2694	33	56	2621	38

Nadzór nad warunkami pracy i wypełnianiem przez pracodawców obowiązków, wynikających z oceny ryzyka zawodowego pracowników narażonych na substancje rakotwórcze zawarte w lekach cytostatycznych

Pracownicy pionu higieny pracy Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego, w ramach kontroli warunków pracy oraz obowiązków wynikających z oceny ryzyka zawodowego pracowników narażonych na substancje rakotwórcze zawarte w lekach cytostatycznych skontrolowali 7 podmiotów leczniczych, w których stosowane są leki cytostatyczne przeprowadzając w nich 7 kontroli. Podmioty znajdowały się pod nadzorem Podlaskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Białymstoku oraz Państwowych Powiatowych Inspektorów Sanitarnych w Białymstoku, Łomży i Suwałkach.

W skontrolowanych podmiotach stosowano ogółem 147 leków cytostatycznych, z czego 28 zawierało substancje czynne sklasyfikowane jako rakotwórcze lub mutagenne kategorii 1A i 1B. W narażeniu na rakotwórcze substancje czynne zawarte w lekach cytostatycznych, w 2019 roku, pracowało 230 osób, w tym 224 kobiety. Wśród zatrudnionych kobiet 30 osób stanowiły

kobiety do 45 roku życia.

W skontrolowanych zakładach stwierdzono następujące nieprawidłowości:

- nie oceniono ryzyka zawodowego dla pracowników przygotowujących roztwory leków cytostatycznych (2 zakłady),

Ocena stanu sanitarnego w zakresie higieny pracy

- nie ujęto w spisie stosowanych substancji chemicznych rakotwórczych substancji czynnych zawartych w lekach cytostatycznych (1 zakład),
- nie zapoznano pracowników z informacjami na temat szkodliwości substancji czynnych zawartymi w kartach charakterystyki (1 zakład),
- niewłaściwie zorganizowano jadalnię pracowników przygotowujących leki cytostatyczne (2 zakłady),
- nie posiadano aktualnych badań i pomiarów czynników szkodliwych w środowisku pracy (1 zakład).

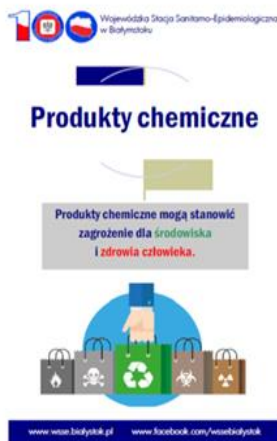
Na w/w uchybienia wydano 3 decyzje administracyjne zawierające 6 nakazów.

Tabela nr 12. Nadzór nad warunkami pracy pracowników narażonych na substancje rakotwórcze zawarte w lekach cytostatycznych w woj. podlaskim w 2019 roku

PSSE	Liczba kontroli	Liczba decyzji	Liczba nakazów	Liczba stosowanych cytostatyków	Liczba osób narażonych na cytostatyki
WSSE Białystok	1	0	0	14	17
Białystok	4	2	2	39	186
Łomża	1	0	0	28	22
Suwałki	1	1	4	66	5
Suma	7	3	6	147	230

Nadzór nad substancjami chemicznymi i ich mieszaninami

Nadzór nad przestrzeganiem przepisów prawa dotyczących substancji chemicznych i ich mieszanin był prowadzony zarówno u podmiotów wprowadzających do obrotu substancje i mieszaniny chemiczne jak też w zakładach pracy stosujących je w działalności zawodowej.

Na terenie województwa podlaskiego w 2019 roku zewidencjonowano 1 producenta, 6 importerów, 19 formulatorów, 879 dystrybutorów oraz 1853 stosujących substancje i mieszaniny chemiczne w działalności zawodowej.

W ramach nadzoru w zakresie wprowadzania do obrotu substancji i mieszanin chemicznych, w roku sprawozdawczym, skontrolowano 292 podmioty przeprowadzając u nich 304 kontrole. Podczas 43 inspekcji stwierdzono nieprawidłowości. W związku z czym Państwowi Inspektorzy Sanitarni nałożyli 2 mandaty karne na kwotę 800 zł oraz wystawili 30 decyzji administracyjnych, zawierających 83 nakazy zobowiązujące pracodawców do usunięcia przedmiotowych

uchybień.

Podobnie jak w latach ubiegłych, najczęściej nakazywano:

- zapewnienie prawidłowych kart charakterystyki,
- zapewnienie prawidłowego oznakowania opakowania mieszaniny chemicznej,
- zgłoszenie mieszaniny stwarzającej zagrożenie do Inspektora do Spraw Substancji Chemicznych.

Ponadto w wydanych decyzjach znalazły się nakazy dotyczące:

- udostępnienia prawidłowej kart charakterystyki odbiorcom,

Ocena stanu sanitarnego w zakresie higieny pracy

- wstrzymania obrotu ze względu na sprzedaż mieszaniny niebezpiecznej dla konsumentów w opakowaniu bez wyczuwalnego dotykaniem ostrzeżenia o niebezpieczeństwie i/lub bez zamknięcia utrudniającego otwarcie przez dzieci,
- zapewnienia właściwej klasyfikacji mieszaniny chemicznej stwarzającej zagrożenie,
- zapewnienia właściwych elementów etykiety dla nieopakowanych mieszanin,
- zapewnienie dokumentacji potwierdzającej spełnienie warunków ograniczeń z zał. XVII REACH dla wprowadzanego do obrotu wyrobu,
- wstrzymania obrotu do czasu uzyskania prawidłowego oznakowania i karty charakterystyki.

Szczegółowe wyniki przeprowadzonych kontroli, w zakresie wprowadzania do obrotu substancji i mieszanin chemicznych, w poszczególnych powiatach województwa podlaskiego przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela nr 13. Nadzór nad zakładami wprowadzającymi do obrotu substancje chemiczne i ich mieszaniny na terenie województwa podlaskiego w 2019 roku

PSSE/WSSE	Liczba zakładów w ewidencji	Liczba skontrolowanych zakładów	Liczba kontroli	Liczba decyzji	Liczba nakazów
Augustów	82	18	19	2	6
Białystok	314	89	99	23	61
Bielsk Podlaski	61	20	20	0	0
Grajewo	35	9	9	0	0
Hajnówka	30	25	25	0	0
Kolno	14	13	13	0	0
Łomża	49	25	25	1	3
Mońki	12	7	7	0	0
Sejny	21	18	18	0	0
Siemiatycze	48	9	9	0	0
Sokółka	58	26	26	1	3
Suwałki	88	12	12	0	0
Wysokie Mazowieckie	70	11	12	3	10
Zambrów	23	10	10	0	0
Suma	905	292	304	30	83

Ponadto skontrolowano 759 zakładów pracy stosujących w działalności zawodowej substancje i mieszaniny chemiczne przeprowadzając w nich 763 kontrole. Podczas 57 inspekcji stwierdzono nieprawidłowości. W związku z tym Państwowi Inspektorzy Sanitarni wystawili 44 decyzje administracyjne, zawierające 113 nakazów zobowiązujących pracodawców do usunięcia przedmiotowych nieprawidłowości. Podobnie jak w latach ubiegłych, najczęściej nakazywano:

- zapewnienie prawidłowych kart charakterystyki dla stosowanych substancji oraz mieszanin chemicznych,
- założenie lub zaktualizowanie spisu substancji i mieszanin chemicznych,
- udostępnienie i zapoznanie pracowników z kartami charakterystyki,
- zapewnienie prawidłowego oznakowania opakowań stosowanych mieszanin chemicznych.

Ponadto nakazano:

- zorganizowanie odpowiedniego pomieszczenia do przechowywania stosowanych substancji i mieszanin chemicznych,
- sporządzenie instrukcji bezpiecznego i higienicznego postępowania z mieszaninami chemicznymi stwarzającymi zagrożenie,
- oznakowanie pojemników, zbiorników, rurociągów do przechowywania chemikaliów,
- usuwanie na bieżąco zużytych materiałów chemicznych ze stanowisk pracy,

Ocena stanu sanitarnego w zakresie higieny pracy

- stosowanie mieszaniny chemicznej stwarzającej zagrożenie zgodnie z zaleceniami producenta,
- zapewnienie natrysków ratunkowych,
- oznakowanie magazynu substancji chemicznych i ich mieszanin.

Skontrolowane zakłady pracy zatrudniały 69 357 pracowników, z pośród których 22 883 osoby pracowały z substancjami i mieszaninami chemicznymi.

Szczegółowe wyniki przeprowadzonych kontroli, w zakresie stosowania w działalności zawodowej, substancji i mieszanin chemicznych, w poszczególnych powiatach województwa podlaskiego przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela nr 14. Nadzór nad zakładami stosującymi substancje chemiczne i ich mieszaniny na terenie województwa podlaskiego w 2019 roku

WSSE/PSSE	Liczba zakładów w ewidencji	Liczba skontrolowanych zakładów	Liczba kontroli	Liczba decyzji	Liczba nakazów
WSSE Białystok	69	18	18	6	11
Augustów	116	29	29	1	13
Białystok	702	290	290	29	73
Bielsk Podlaski	68	27	27	0	0
Grajewo	47	19	19	0	0
Hajnówka	67	43	43	0	0
Kolno	30	18	18	0	0
Łomża	220	103	103	0	0
Mońki	31	11	11	0	0
Sejny	20	11	11	0	0
Siemiatycze	89	39	39	1	1
Sokółka	105	38	41	3	8
Suwałki	142	49	49	2	5
Wysokie Mazowieckie	110	44	45	2	2
Zambrów	37	20	20	0	0
Suma	1853	759	763	44	113

W 2019 roku pracownicy pionu higieny pracy województwa podlaskiego uczestniczyli w realizowanym przez Forum wymiany informacji o egzekwowaniu przepisów, działającego przy Europejskiej Agencji Chemikaliów w Helsinkach projekcie REACH-EN-FORCE 7, który dotyczył kontroli obowiązków w zakresie rejestracji po upływie końcowego terminu rejestracji, w tym weryfikacji ściśle kontrolowanych warunków odnoszących się do substancji zarejestrowanych jako półprodukty.

Realizując przedmiotowy projekt przeprowadzono 1 kontrolę u producenta substancji w zakresie sprawdzenia dokumentacji rejestracyjnej. Podczas inspekcji nie stwierdzono nieprawidłowości.

Nadzór nad prekursorami narkotyków kat. 2 i 3

Na terenie województwa podlaskiego w 2019 roku 114 podmiotów wprowadzało do obrotu prekursorami narkotyków kat. 2 i 3. W 2 obiektach prowadzono obrót prekursorami kat. 2, tj. nadmanganianem potasu, natomiast w 114 zakładach wprowadzano do obrotu między innymi kwas siarkowy, aceton, kwas solny, toluen sklasyfikowane jako prekursorzy kat. 3.

W ramach nadzoru skontrolowano 61 podmiotów wprowadzających do obrotu prekursory narkotyków kat. 2 i 3 przeprowadzając w nich 61 kontroli. Podczas inspekcji nie stwierdzono nieprawidłowości. W związku z czym nie wydawano decyzji administracyjnych.

Jednocześnie w 2019 roku stacje sanitarno – epidemiologiczne województwa podlaskiego zewidencjonowały 207 podmiotów stosujących w swojej działalności prekursory kat. 2 i 3. Prekursory, które znajdują się w dyspozycji poszczególnych podmiotów, wykorzystywane są najczęściej na ich własne potrzeby i używane głównie do analiz chemicznych, laboratoryjnych oraz w procesach przemysłowych, czyszczących, a także przy uzdatnianiu wody. Pracownicy pionu higieny pracy w 2019 roku przeprowadzili 128 kontroli w powyższych obiektach.

W 2019 roku nie odnotowano przypadków zgłoszeń przez podmioty gospodarcze nietypowych zamówień lub transakcji z udziałem prekursorów narkotyków kat. 2 i 3, które mogły budzić podejrzenie wykorzystania substancji do celów nielegalnego wytwarzania środków odurzających lub substancji psychotropowych. Informacje przesyłane przez nadzorowane podmioty gospodarcze dotyczące prowadzonych transakcji z udziałem prekursorów narkotyków są szczegółowo weryfikowane w zakresie deklarowanego wykorzystania kupowanych substancji.

Dane z zakresu legalnego obrotu prekursorami narkotyków na terenie województwa podlaskiego są zbierane, na podstawie formularza INCB, oraz przekazywane do Głównego Inspektora Sanitarnego w Warszawie.

Nadzór nad produktami biobójczymi

W 2019 roku w województwie podlaskim zewidencjonowano 444 obiekty wprowadzające do obrotu produkty biobójcze, w tym 6 podmiotów było zobowiązanych do uzyskania pozwoleń na obrót.

W ramach realizacji przedmiotowego zagadnienia skontrolowano 145 podmiotów wprowadzających do obrotu produkty biobójcze. W wyżej wymienionych obiektach przeprowadzono 154 kontrole. Podczas 8 inspekcji stwierdzono uchybienia. W związku z czym wydano 5 decyzji merytorycznych, w których zawarto 7 nakazów. Wystawione decyzje dotyczyły wprowadzania produktów biobójczych bez wymaganego pozwolenia (4 decyzje) oraz wprowadzania produktów biobójczych w opakowaniach niewłaściwie oznakowanych (1 decyzja).

Skontrolowano również 249 zakładów stosujących w działalności zawodowej produkty biobójcze, przeprowadzając w nich 251 inspekcji. Podczas przedmiotowych kontroli nie stwierdzono nieprawidłowości.

Szczegółowe wyniki przeprowadzonych kontroli w zakresie wprowadzania do obrotu oraz stosowania produktów biobójczych w poszczególnych powiatach województwa podlaskiego przedstawiono w poniższej tabeli.

Ocena stanu sanitarnego w zakresie higieny pracy

Tabela nr 15. Nadzór nad wprowadzaniem do obrotu oraz stosowaniem produktów biobójczych na terenie województwa podlaskiego w 2019 roku

WSSE/PSSE	Liczba kontroli w zakresie wprowadzania do obrotu produktów biobójczych	Liczba kontroli w zakresie stosowania produktów biobójczych	Liczba kontroli z uchybieniami	Liczba decyzji
WSSE Białystok	0	10	0	0
Augustów	14	11	0	0
Białystok	52	45	7	4
Bielsk Podlaski	12	13	0	0
Grajewo	7	5	0	0
Hajnówka	9	18	0	0
Kolno	6	4	0	0
Łomża	3	63	0	0
Mońki	3	11	0	0
Sejny	11	3	0	0
Siemiatycze	7	15	0	0
Sokółka	15	13	0	0
Suwałki	7	18	1	1
Wysokie Mazowieckie	6	14	0	0
Zambrów	2	8	0	0
Suma	154	251	8	5

W 2019 roku pracownicy pionu higieny pracy województwa podlaskiego uczestniczyli w realizowanym przez *Forum BPR Subgroup, dotyczącej produktów biobójczych, działającej przy Europejskiej Agencji Chemikaliów w Helsinkach* projekcie BPR-EN-FORCE 1, który dotyczył kontroli wyrobów poddanych działaniu produktów biobójczych.

Realizując przedmiotowy projekt przeprowadzono 19 kontroli, podczas których skontrolowano 31 wyrobów poddanych działaniu produktów biobójczych. Podczas jednej inspekcji stwierdzono nieprawidłowości, które dotyczyły braku przekazania odbiorcom informacji iż dany wyrób poddany działaniu produktów biobójczych zawiera produkty biobójcze, nazwy substancji czynnych, wszelkich informacji odnośnie instrukcji stosowania, środków ostrożności niezbędnych w celu ochrony ludzi, zwierząt i środowiska. Podmiot wprowadzający do obrotu zakwestionowany wyrób opracował niezbędne informacje przed wydaniem decyzji administracyjnej.

Nadzór nad detergentami

W 2019 roku na obszarze działalności Państwowych Powiatowych Inspektorów Sanitarnych w Białymstoku, Grajewie oraz Wysokiem Mazowieckiem prowadziło działalność 14 podmiotów będących producentami detergentów. Przedsiębiorstwa produkowały, m.in. płyny do mycia naczyń, proszki do prania, płyny do prania, mydła w płynie.

W ramach realizacji przedmiotowego zagadnienia w 2019 roku skontrolowano 12 producentów detergentów oraz 28 podmiotów wprowadzających do obrotu detergenty. W powyższych obiektach przeprowadzono łącznie 40 kontroli, w tym 4 z uchybieniami. W związku z tym wydano 4 decyzje merytoryczne, w których zawarto 9 nakazów dotyczących:

- prawidłowego oznakowania wprowadzanych do obrotu detergentów,
- umieszczenia na oznakowaniu opakowania detergentu numeru telefonu osoby odpowiedzialnej za wprowadzanie produktu do obrotu,
- umieszczenia na stronie internetowej arkusza danych składników detergentu,

- umieszczenia na stronie internetowej linku do tabeli korelacji między nazwami INCI, nazwami Farmakopei Europejskiej i numerami CAS składników użytych w detergentach.

Rozpowszechnianie informacji nt. bezpiecznych warunków pracy prowadzonych przez Krajowy Punkt Centralny (CIOP-PIB) w ramach kampanii Europejskiej Agencji Bezpieczeństwa i Zdrowia w Pracy z siedzibą w Bilbao

W 2019 roku pracownicy pionu higieny pracy województwa podlaskiego uczestniczyli w kontynuacji ogólnopolskiej kampanii „Zdrowe i bezpieczne miejsce pracy: substancje niebezpieczne pod kontrolą” prowadzonej przez Krajowy Punkt Centralny (CIOP-PIB).

Kampania poświęcona była tematyce zagrożeń związanych z występowaniem niebezpiecznych substancji chemicznych w miejscu pracy oraz podniesieniu poziomu świadomości

w zakresie ograniczania ryzyka stwarzanego przez te substancje.

Kierowana była do wszystkich zainteresowanych firm i organizacji, a także osób indywidualnych, które podejmują działania eliminujące lub zmniejszające narażenie na substancje niebezpieczne.

Informacje o powyższej kampanii zostały umieszczone na stronach internetowych i w mediach społecznościowych WSSE w Białymstoku i PSSE województwa podlaskiego.

Podobnie jak w roku ubiegłym, rozdawano materiały edukacyjne służące budowaniu świadomości w kwestiach związanych ze stosowaniem substancji chemicznych w miejscu pracy.

Bezpieczna praca z substancjami i mieszaninami chemicznymi to przede wszystkim zapoznanie pracownika z kartami charakterystyki, które są źródłem informacji dotyczących ryzyka i bezpieczeństwa ich stosowania. W zakresie ograniczania zagrożeń ważną rolę odgrywa zastosowanie przez pracodawcę zapobiegawczych środków zbiorowych i organizacyjnych, a następnie środków ochrony indywidualnej. Eliminacja niebezpiecznych substancji jest kluczową zasadą ograniczania zagrożenia chemicznego.

Nadzór nad czynnikami biologicznymi

Na terenie województwa podlaskiego zewidencjonowano 1241 zakładów, w których występują szkodliwe czynniki biologiczne. W roku sprawozdawczym w przedmiotowym zakresie skontrolowano 402 zakłady pracy, wykonując w nich 405 kontroli. Podczas kontroli stwierdzono następujące uchybienia:

- brak rejestru prac narażających pracowników na działanie szkodliwych czynników biologicznych zaklasyfikowanego do 3 i 4 grupy zagrożenia,
- brak rejestru pracowników narażonych na działanie szkodliwych czynników biologicznych zaklasyfikowanych do 3 i 4 grupy zagrożenia,
- brak oceny ryzyka zawodowego dotyczącego szkodliwych czynników biologicznych,
- brak odpowiednich procedur i instrukcji,
- brak szkoleń pracowników w zakresie szkodliwych czynników biologicznych.

W związku z tym wydano 18 decyzji, zawierających 33 nakazy zobowiązujące pracodawców do usunięcia przedmiotowych uchybień.

Szczegółowe wyniki przeprowadzonych kontroli w poszczególnych powiatach województwa podlaskiego przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela nr 16. Nadzór nad zakładami pracy, w których występują szkodliwe czynniki biologiczne na terenie województwa podlaskiego w 2019 roku

PSSE/WSSE	Liczba zakładów w ewidencji	Liczba skontrolowanych zakładów	Liczba kontroli	Liczba decyzji	Liczba nakazów
WSSE Białystok	66	11	11	0	0
Augustów	89	27	29	3	13
Białystok	322	87	88	12	15
Bielsk Podlaski	66	16	16	0	0
Grajewo	40	13	13	0	0
Hajnówka	67	32	32	0	0
Kolno	35	9	9	0	0
Łomża	111	52	52	0	0
Mońki	33	12	12	0	0
Sejny	25	17	17	0	0
Siemiatycze	64	20	20	0	0
Sokółka	107	37	37	1	2
Suwałki	87	24	24	1	1
Wysokie Mazowieckie	87	26	26	1	2
Zambrów	42	19	19	0	0
Suma	1241	402	405	18	33

W skontrolowanych zakładach w narażeniu na czynniki biologiczne zaklasyfikowane do 2 grupy zagrożenia pracowało 18 084 osoby, zaś na czynniki biologiczne zaliczane do 3 grupy pracowało 13 176 osób. Ponadto 36 pracowników było narażonych na szkodliwe czynniki biologiczne z 4 grupy zagrożenia. Najwięcej osób narażonych na szkodliwe czynniki biologiczne było zatrudnionych w obiektach służby zdrowia (7 635 osób), produkcji artykułów spożywczych (3 889 osób), szkolnictwie (935 osób) oraz pomocy społecznej (553 osoby).

Przeprowadzone kontrole wykazały, iż pracodawcy podejmują działania profilaktyczne mające na celu zmniejszenie narażenia pracowników na szkodliwe czynniki biologiczne, między innymi poprzez szczepienia ochronne (przeciw KZM, WZW B) oraz środki ochrony indywidualnej.

W 2019 roku, w związku ze wzrostem zachorowań na odrę wśród pracowników, prowadzono działania profilaktyczne mające na celu zmniejszenie narażenia, a w efekcie zapobieganie zachorowaniom. W tym celu pracownicy Oddziału Higieny Pracy WSSE w Białymstoku we współpracy z pracownikiem Oddziału Promocji Zdrowia opracowali ulotkę „Odra”, którą rozdystrybuowano w szpitalach, a także przedsiębiorstwach zatrudniających pracowników z Ukrainy. Nakazano również, w drodze decyzji administracyjnej uodpornienie pracowników służby zdrowia szczepionką przeciw odrze.

Ponadto w 2019 roku w województwie podlaskim zewidencjonowano 9 zakładów inżynierii genetycznej, w tym w 4 podmiotach występowało zamknięte użycie organizmów genetycznie zmodyfikowanych oraz w 5 zamknięte użycie mikroorganizmów genetycznie zmodyfikowanych.

W roku sprawozdawczym, na wniosek Ministerstwa Środowiska, przeprowadzono 1 kontrolę w obiekcie, w którym planowano prowadzić zamknięte użycie mikroorganizmów genetycznie zmodyfikowanych. Wydano 1 pozytywną opinię w zakresie warunków higieny pracy w powyższym podmiocie.

Nadzór nad podmiotami leczniczymi

W ewidencji pionu higieny pracy województwa podlaskiego w 2019 roku znajdowało się 376 zakładów należących do grupy podmiotów leczniczych. Zakłady były zewidencjonowane pod PKD 86 – 342 zakłady, PKD 87 – 33 zakłady oraz PKD 88 - 1 zakład. W roku sprawozdawczym przeprowadzono 62 kontrole w 60 podmiotach. W 12 przypadkach stwierdzono uchybienia, w związku z którymi wystawiono 14 decyzji administracyjnych. Wydane decyzje dotyczyły między innymi czynników biologicznych, substancji i mieszanin chemicznych, czynników rakotwórczych i mutagennych oraz przeprowadzenia badań i pomiarów czynników szkodliwych w środowisku pracy.

Głównymi zagrożeniami pracowników ochrony zdrowia były szkodliwe czynniki biologiczne, czynniki rakotwórcze oraz czynniki chemiczne. Ponadto pracownicy, ze względu na charakter pracy, narażeni byli na zranienia ostrymi narzędziami podczas wykonywanych czynności zawodowych, co w konsekwencji może prowadzić do powstawania chorób zawodowych np. WZW B i C.

Jednocześnie w 7 zakładach ochrony zdrowia stosowane były leki cytostatyczne. W roku 2019 kontroli poddano wszystkie placówki. W województwie podlaskim w roku sprawozdawczym z lekami cytostatycznymi pracowało 230 osób, tym 224 kobiety.

Nadzór nad realizacją obowiązków wynikających z rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 24 lipca 2012 roku w sprawie substancji chemicznych, ich mieszanin, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym w środowisku pracy

W ewidencji stacji sanitarno-epidemiologicznych województwa podlaskiego znajdowało się 356 zakładów pracy, w których na stanowiskach pracy występowały substancje chemiczne, ich mieszaniny, czynniki lub procesy technologiczne o działaniu rakotwórczym lub mutagennym. W zakresie nadzoru nad realizacją obowiązków wynikających z omawianego rozporządzenia w 2019 roku skontrolowano 252 zakłady, przeprowadzając w nich 262 kontrole.

Pracownicy pionu higieny pracy stwierdzili, iż w narażeniu na substancje chemiczne, ich mieszaniny, czynniki lub procesy technologiczne o działaniu rakotwórczym lub mutagennym zatrudnionych było 5054 pracowników, w tym 2263 kobiety.

Podobnie jak w latach poprzednich największą grupę wśród zatrudnionych w kontakcie z czynnikami kancerogennymi stanowili pracownicy ochrony zdrowia (PKD 86) oraz zatrudnieni w przemyśle drzewnym (PKD 16 - produkcja wyrobów z drewna, PKD 31 - produkcja mebli). Najczęściej występującym czynnikiem rakotwórczym był formaldehyd (1596 osób), promieniowanie jonizujące (1245 osób) oraz pył drewna twardego (706 osób).

Podczas kontroli stwierdzono następujące uchybienia:

- brak badań i pomiarów środowiska pracy w zakresie czynników rakotwórczych,
- nie przekazano „Informacji o substancjach, preparatach, czynnikach lub procesach technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym” Podlaskiemu Państwowemu Wojewódzkiemu Inspektorowi Sanitarnemu w Białymstoku,

Ocena stanu sanitarnego w zakresie higieny pracy

- brak rejestru prac, których wykonywanie powoduje konieczność pozostawiania w kontakcie z czynnikiem rakotwórczym lub mutagennym,
- brak szkoleń pracowników w zakresie czynników rakotwórczych i mutagennych,
- brak lub nieprawidłowa ocena ryzyka zawodowego pracowników narażonych na działanie czynników rakotwórczych lub mutagennych,
- brak rejestru pracowników narażonych na działanie czynników rakotwórczych i mutagennych.

W celu wyeliminowania stwierdzonych nieprawidłowości dot. czynników rakotwórczych i mutagennych Państwowi Powiatowi Inspektorzy Sanitarni województwa podlaskiego w 2019 roku wydali 11 decyzji administracyjnych.

Tabela nr 17. Nadzór nad zakładami pracy, w których występują czynniki rakotwórcze lub mutagenne na terenie województwa podlaskiego w 2019 roku

PSSE/WSSE	Liczba zakładów pracy w ewidencji w PSSE / WSSE	Liczba zakładów skontrolowanych w roku sprawozdawczym	Liczba osób narażonych na czynniki rakotwórcze			Liczba kontroli w roku sprawozdawczym	Liczba wydanych decyzji
			ogółem	kobiet	mężczyzn		
WSSE Białystok	14	3	115	96	19	3	0
PSSE Augustów	19	7	37	15	22	7	0
PSSE Białystok	125	76	2720	1546	1174	83	8
PSSE Bielsk Podlaski	18	15	160	67	93	15	0
PSSE Grajewo	9	6	312	27	285	6	0
PSSE Hajnówka	26	24	319	77	242	24	0
PSSE Kolno	7	6	18	11	7	6	0
PSSE Łomża	44	39	449	135	314	39	0
PSSE Mońki	6	5	33	11	22	5	0
PSSE Sejny	4	4	19	10	9	4	0
PSSE Siemiatycze	15	12	122	22	100	12	2
PSSE Sokółka	18	18	152	43	109	19	1
PSSE Suwałki	27	13	391	156	235	13	0
PSSE Wysokie Mazowieckie	11	11	72	17	55	12	0
PSSE Zambrów	13	13	135	30	105	14	0
Suma	356	252	5054	2263	2791	262	11

Nadzór nad kontrolą przygotowania pracodawców pod kątem przestrzegania przepisów i zasad bhp podczas usuwania bądź zabezpieczania wyrobów zawierających azbest w ramach realizacji rządowego „Programu Oczyszczania kraju z Azbestu na lata 2009-2032”

W województwie podlaskim Państwowi Powiatowi Inspektorzy Sanitarni zewidencjonowali 31 zakładów zajmujących się usuwaniem, zabezpieczaniem oraz transportem wyrobów zawierających azbest. W 2019 roku przeprowadzono 21 kontroli w siedzibach tych firm oraz 14 kontroli w trakcie prac powodujących kontakt z azbestem.

Podczas kontroli, pracownicy pionu higieny pracy, zwracali szczególną uwagę na zabezpieczenie pracowników w odpowiednie środki ochrony indywidualnej, odzież i obuwie robocze, ocenę ryzyka zawodowego oraz posiadanie odpowiednich zezwoleń, decyzji, zatwierdzonych programów gospodarowania odpadami niebezpiecznymi. W związku ze stwierdzonymi podczas kontroli uchybieniami wydano 2 decyzje administracyjne zawierające 2 nakazy.

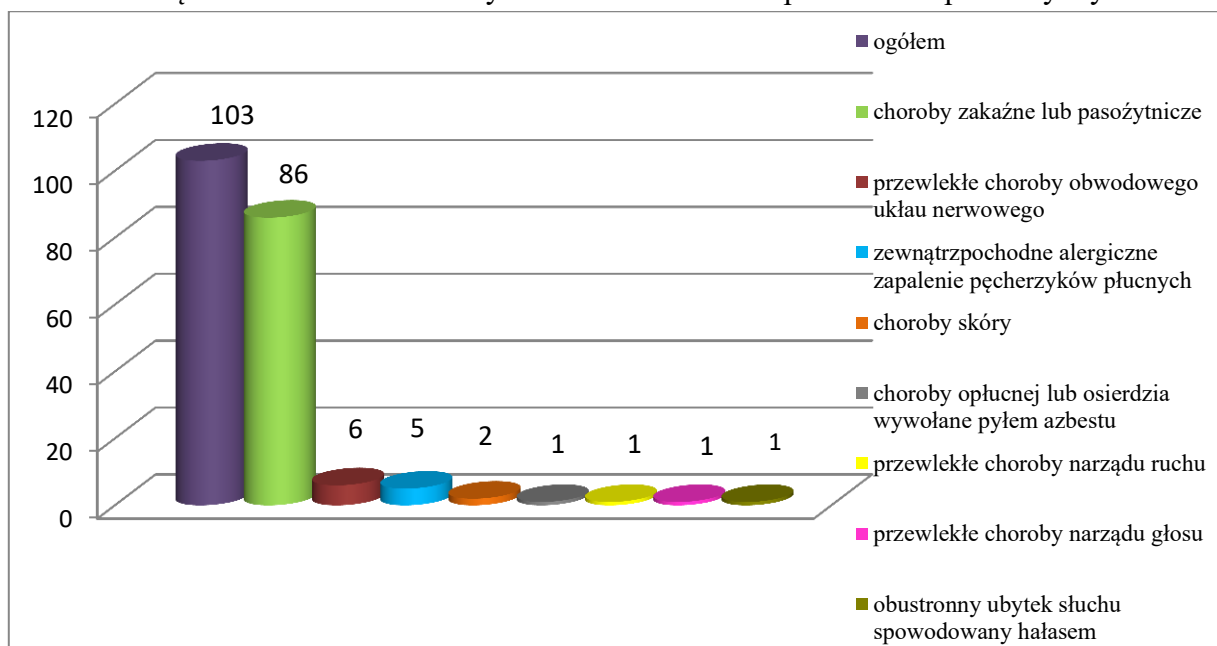
W narażeniu, które najczęściej występuje podczas prac polegających na zabezpieczeniu oraz demontażu pokryć dachowych budynków mieszkalnych i gospodarczych zawierających azbest pracowało 96 pracowników.

W 2019 roku stwierdzono jedną chorobę zawodową wynikającą z narażenia pracownika na pył azbestu, tj. chorobę opłucnej lub osierdzia wywołaną pyłem azbestu – rozległe zgrubienie opłucnej.

Występowanie chorób zawodowych

Do organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego w 2019 r. zgłoszono 131 podejrzeń chorób zawodowych. Na podstawie danych zawartych w orzeczeniach lekarskich, wydawanych przez jednostki służby zdrowia uprawnione do rozpoznawania chorób zawodowych oraz analizy ocen narażenia zawodowego pracowników organy I instancji Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego przeprowadziły 133 postępowania administracyjne w zakresie chorób zawodowych. W 2019 r. Państwowi Inspektorzy Sanitarni wydali 103 decyzje stwierdzające chorobę zawodową i 30 decyzji o braku podstaw do stwierdzenia choroby zawodowej.

Strukturę zachorowań na choroby zawodowe w 2019 r. przedstawia poniższy wykres.

Wykres nr 12. Struktura występowania chorób zawodowych na terenie województwa podlaskiego w 2019 roku

W porównaniu do roku ubiegłego (108 decyzji stwierdzających chorobę zawodową) nastąpił nieznaczny spadek stwierdzonych chorób zawodowych. Podobnie jak w latach ubiegłych największą grupę stwierdzonych chorób zawodowych stanowiły choroby zakaźne lub pasożytnicze - 86 przypadków. Wśród chorób zakaźnych

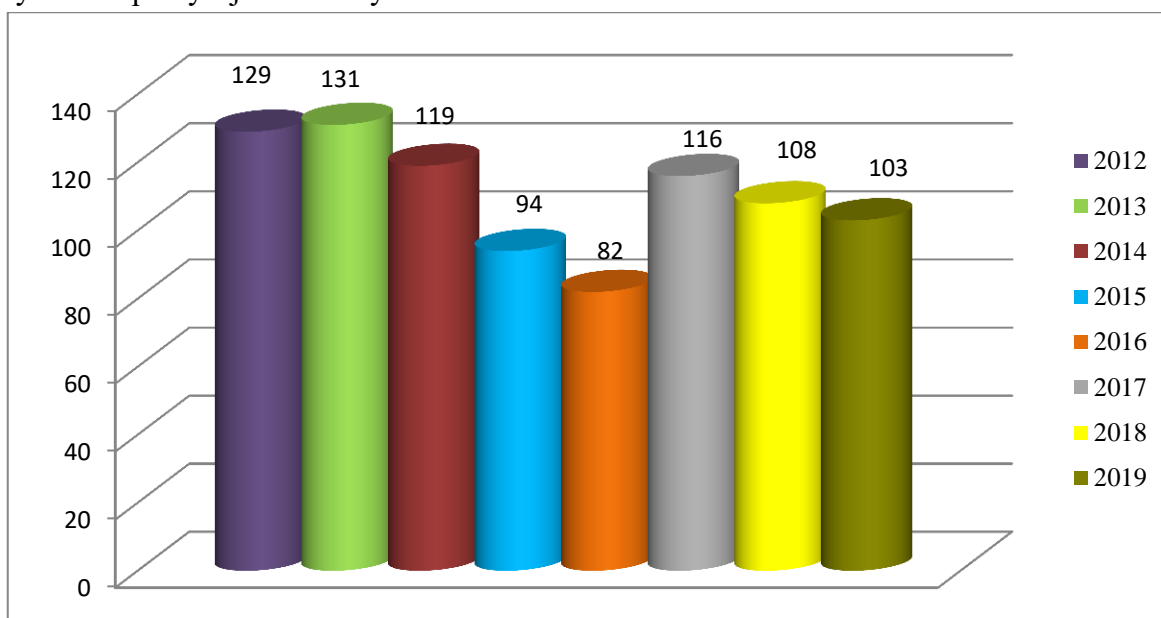

lub pasożytniczych dominowała borelioza, stwierdzono 77 przypadków zachorowań, co stanowiło 74,6% ogółu stwierdzonych chorób zawodowych (89,5 % chorób zakaźnych lub pasożytniczych). Na drugim miejscu pod względem rozpoznanych chorób zawodowych znalazły się przewlekłe choroby obwodowego układu nerwowego – 6 przypadków, a na trzecim miejscu zewnątrzpochodne alergiczne zapalenie pęcherzyków płucnych - 5 przypadków.

Analizując kryterium zatrudnienia stwierdzono wysoką zapadalność na boreliozę wśród rolników indywidualnych – 61 przypadków (na 77 stwierdzonych borelioz) oraz kleszczowe zapalenie mózgu - 6 przypadków (na 7 stwierdzonych).

W województwie podlaskim w 2019 r. w strukturze chorób zawodowych według płci przeważali mężczyźni, podobnie jak w roku ubiegłym. W grupie tej stwierdzono 72 przypadki tj. 69,9 % ogółu chorób zawodowych.

Podobnie jak w latach poprzednich, większość stwierdzonych chorób zawodowych powstała w wyniku wieloletniej ekspozycji na czynniki szkodliwe i uciążliwe. Fakt ten znalazł odzwierciedlenie w strukturze chorób zawodowych według wieku. Ogółem 87,4 % stwierdzeń dotyczyło osób powyżej 40 roku życia.

Wykres nr 13. Liczba stwierdzonych chorób zawodowych na terenie województwa podlaskiego w latach 2012-2019

Tabela nr 18. Częstotliwość występowania chorób zawodowych w latach 2014-2019 na terenie województwa podlaskiego

Poz. wykazu	Nazwa choroby zawodowej	Liczba stwierdzonych przypadków w roku					
		2014	2015	2016	2017	2018	2019
3	pylica płuc	0	0	0	0	1	0
4	choroby opłucnej lub osierdzia wywołane pyłem azbestu	0	0	0	0	0	1
6	astma oskrzelowa	1	1	0	3	1	0
7	zewnątrzpochodne alergiczne zapalenie pęcherzyków płucnych	9	5	4	5	5	5
12	alergiczny nieżyt nosa	1	1	0	1	1	0
15	przewlekłe choroby narządu głosu	1	2	0	3	1	1
17	nowotwory złośliwe	0	1	0		0	0
18	choroby skóry	2	1	1	1	0	2
19	przewlekłe choroby narządu ruchu	2	1	1	1	0	1
20	przewlekłe choroby obwodowego układu	1	3	0	0	1	6

Ocena stanu sanitarnego w zakresie higieny pracy

	nerwowego						
21	obustronny ubytek słuchu spowodowany hałasem	0	1	0	1	0	1
22	zespół wibracyjny	0	0	0	0	0	0
25	choroby układu wzrokowego wywołane czynnikami fizycznymi, chemicznymi lub biologicznymi	1	1	0	0	0	0
26	choroby zakaźne lub pasożytnicze	101	77	76	101	98	86
Razem		119	94	82	116	108	103

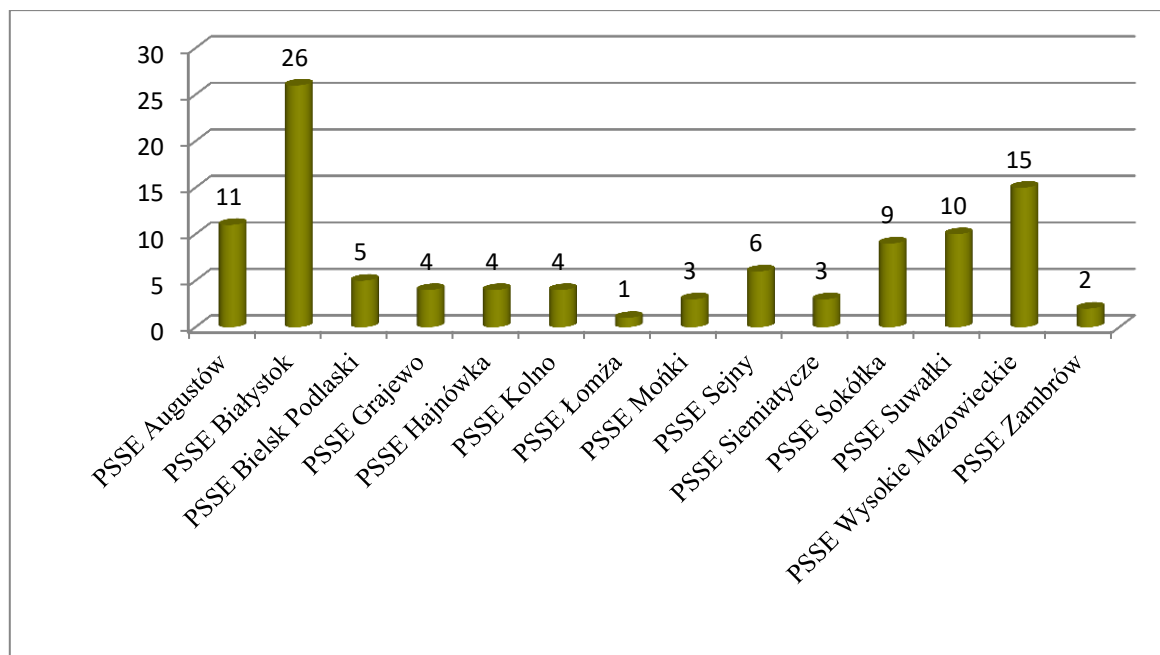
Tabela nr 19. Analiza zawodowych chorób zakaźnych lub pasożytniczych stwierdzanych w województwie podlaskim w latach 2014-2019

Rok	WZW typu B	WZW typu C	Gruźlica	Inne			Razem
				Borelioza	KZM	Pozostałe	
2014	0	1	3	87	10	0	101
2015	0	1	1	69	6	0	77
2016	1	0	2	58	13	2	76
2017	0	0	0	89	9	3	101
2018	0	1	1	82	13	1	98
2019	0	0	0	77	7	2	86

W 2019 r. najwięcej chorób zawodowych stwierdzono na terenie działania następujących stacji sanitarno-epidemiologicznych:

- PSSE Białystok (26 przypadków),
- PSSE Wysokie Mazowieckie (15 przypadków),
- PSSE Augustów (11 przypadków),
- PSSE Suwałki (10 przypadków).

Choroby zawodowe stwierdzone na terenie działania wyżej wymienionych stacji sanitarno-epidemiologicznych stanowią 62 % wszystkich chorób zawodowych stwierdzonych w województwie podlaskim w 2019 r.

Wykres nr 14. Liczba stwierdzonych chorób zawodowych w poszczególnych stacjach sanitarno-epidemiologicznych województwa podlaskiego w 2019 roku

Promocja zdrowia oraz współpraca z innymi jednostkami

W ramach promowania zdrowia oraz bezpiecznych zachowań w miejscu pracy pracownicy pionu higieny pracy województwa podlaskiego podczas bieżących kontroli, prowadzili poradnictwo w aspekcie zagrożeń zawodowych, stopnia ich oceny, przedsięwzięć eliminujących lub ograniczających ich wpływ oraz przeprowadzania oceny ryzyka zawodowego, ze szczególnym uwzględnieniem chemicznych i biologicznych czynników szkodliwych dla zdrowia. Jednocześnie przypominano pracodawcom o zmianach przepisów prawnych.

Ponadto w kontrolowanych zakładach pracy rozpowszechniano ulotki i broszury dotyczące zagrożeń związanych z ukąszeniem przez kleszcze, paleniem wyrobów tytoniowych, pić alkoholu oraz ochroną przed nowotworami. Jednocześnie na stronach internetowych WSSE i PSSE oraz w mediach społecznościowych zamieszczano informacje o prowadzonych kampaniach (m.in. „Substancje niebezpieczne pod kontrolą”, „Dobry przepis na bezpieczeństwo”), a także materiały edukacyjne w formie ulotek i artykułów.

Ulotki, opracowane przez pracowników Oddziału Higieny Pracy WSSE w Białymstoku we współpracy z pracownikiem Oddziału Promocji Zdrowia – „Produkty chemiczne”, „Odra”, „Choroba zawodowa – i co dalej” były rozpropagowywane wśród petentów zainteresowanych powyższą tematyką.

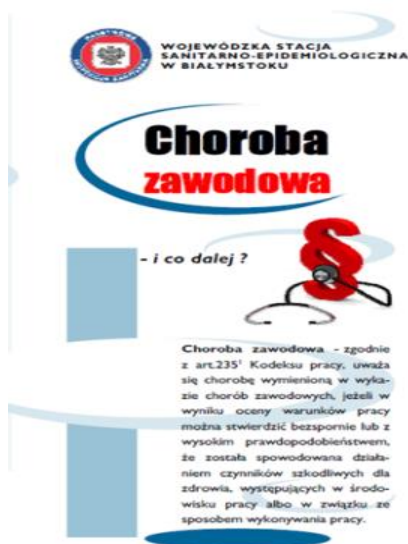
Jednocześnie w ramach obchodów 100-lecia Służb Sanitarnych uczestniczono w zorganizowanym przez Wojewódzką Stację Sanitarno-Epidemiologiczną w Białymstoku, Dniu Otwartym podczas którego zapoznano odwiedzających z zagadnieniami realizowanymi przez Oddział Higieny Pracy oraz rozdano materiały edukacyjne.

W celu zwiększenia bezpieczeństwa pracowników w miejscu ich pracy kontynuowano współpracę z Państwową Inspekcją Pracy w zakresie wymiany informacji na temat chorób zawodowych oraz nieprawidłowości dotyczących oznakowania, kart charakterystyki substancji i mieszanin

chemicznych.

Jednocześnie w ramach nadzoru nad warunkami pracy pracowników narażonych na pył azbestu podczas wykonywania prac związanych z zabezpieczaniem i usuwaniem wyrobów zawierających azbest współpracowano z powiatowymi organami nadzoru budowlanego, administracją powiatową i gminną. W/w instytucje wzajemnie informowały się o czasie i miejscu wykonywanych prac oraz o obiektach, w których ocena stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest wykazały potrzebę bezzwłocznej wymiany lub naprawy instalacji zawierającej azbest.

Pracownicy pionu higieny pracy województwa podlaskiego współpracowali również z Centrum Zarządzania Kryzysowego, Państwową Strażą Pożarną poprzez udział w akcjach ratowniczych związanych z zagrożeniem chemicznym, prognozując i oceniając niebezpieczeństwo oraz przedstawiając propozycje związane z usuwaniem skutków przewidywanych w sytuacjach awaryjnych. Podczas bieżącego nadzoru nad produktami biobójczymi oraz substancjami i mieszaninami chemicznymi korzystano ze specjalistycznej wiedzy pracowników Urzędu Rejestracji Produktów Leczniczych, Wyrobów Medycznych i Produktów Biobójczych oraz Biura do Spraw Substancji Chemicznych.

Ocena stanu sanitarnego w zakresie higieny pracy

Ponadto Państwowa Inspekcja Sanitarna województwa podlaskiego współdziała z Instytutem Medycyny Pracy w Łodzi przekazując karty stwierdzeń chorób zawodowych, informacje o czynnikach rakotwórczych w programie CZYN-RAK, jak również uzupełniając Krajowy Rejestr Czynniki Biologicznych o informacje przekazywane przez przedsiębiorców.

Powyższe działania spowodowały większe zaangażowanie zarówno pracowników, jak i pracodawców w prowadzeniu działań na rzecz ochrony zdrowia i bezpieczeństwa w środowisku pracy

ODDZIAŁ HIGIENY ŻYWNOCI, ŻYWIENIA I PRZEDMIOTÓW UŻYTKU

Ocena stanu sanitarnego w zakresie higieny żywności, żywienia, materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością oraz produktów kosmetycznych

OCENA STANU SANITARNEGO W ZAKRESIE HIGIENY ŻYWNOCI, ŻYWIENIA, MATERIAŁÓW I WYROBÓW PRZEZNACZONYCH DO KONTAKTU Z ŻYWNOCIĄ ORAZ PRODUKTÓW KOSMETYCZNYCH

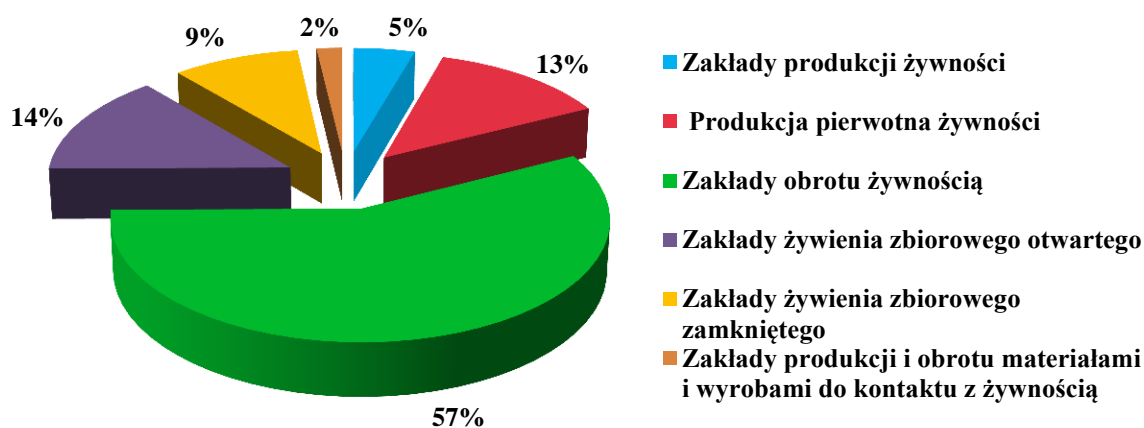
Urzędowa kontrola żywności

W 2019 r. pion bezpieczeństwa żywności i żywienia Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego obejmował nadzorem łącznie 13556 zakładów, w tym 13302 obiekty żywności i żywienia oraz 254 zakłady produkcji i obrotu materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością.

Uszczegółowiając powyższe, urzędowej kontroli organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej podlegało odpowiednio:

- 2380 zakładów produkcji żywności, w tym: 1766 – podmiotów prowadzących produkcję pierwotną i dostawy bezpośrednie oraz 49 – rolniczy handel detaliczny,
- 7775 obiektów obrotu żywnością,
- 1884 zakłady żywienia zbiorowego typu otwartego,
- 1263 zakłady żywienia zbiorowego typu zamkniętego,
- 30 wytwórni materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością,
- 224 miejsca obrotu materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością.

Spośród nadzorowanych zakładów 13075 wdrożyło i stosuje zasady Dobrej Praktyki Higienicznej i Dobrej Praktyki Produkcyjnej (GHP/GMP), natomiast 2578 posiada wdrożony system HACCP.

Wykres nr 15. Rodzaje obiektów żywności i żywienia oraz materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością nadzorowanych w roku 2019.

Ocena stanu sanitarnego w zakresie higieny żywności, żywienia, materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością oraz produktów kosmetycznych

W roku 2019 skontrolowano 5546 zakładów, co stanowi 40,9% ujętych w ewidencji. W nadzorowanych obiektach przeprowadzono łącznie 7457 kontroli i rekontroli, w tym 778 kontroli interwencyjnych.

W 3779 zakładach dokonano kompleksowej oceny stanu sanitarnego, w oparciu o jednolite w skali kraju kryteria zawarte w arkuszach oceny zakładów. Jako niezgodne z wymaganiami oceniono 33 obiekty, co stanowi niewielki odsetek ogółu ocenionych (0,87%).

Ryzyko zagrożenia bezpieczeństwa żywności na poziomie wysokim lub średnim odnotowane w ww. obiektach dotyczyło:

- 3 zakładów produkcji żywności (2 piekarnie wytwórnia lodów),
- 9 obiektów obrotu żywnością (8 sklepów spożywczych, 1 kiosk na targowisku sprzedający inne środki spożywcze),
- 16 zakładów żywienia zbiorowego otwartego, w tym 7 – zakładów małej gastronomii,
- 5 zakładów żywienia zbiorowego zamkniętego (1 stołówka w przedszkolu z żywnością w systemie cateringowym, 1 stołówka szkolna z żywnością w systemie cateringowym, 1 stołówka na koloniach/półkoloniach/obozach/zimowiskach, 1 blok żywienia w domach opieki społecznej, 1 zakład usług cateringowych).

Zdjęcie: źródło www.pexels.com

Wśród najczęściej stwierdzanych nieprawidłowości w zakładach sektora spożywczego skontrolowanych w 2019 roku odnotowano:

- niewłaściwy stan sanitarno-techniczny pomieszczeń i wyposażenia zakładu,
- brak odpowiedniej segregacji asortymentowej surowców i potraw w urządzeniach chłodniczych,
- sprzedaż lub wykorzystywanie do przygotowywania potraw środków spożywczych po upływie terminu przydatności do spożycia, daty minimalnej trwałości,
- brak czystości i porządku w pomieszczeniach zakładu,
- brak zapewnionej w miejscu dostępnym bezpośrednio konsumentowi finalnemu informacji na temat wykazu składników oraz nazw substancji lub produktów powodujących alergie lub reakcje nietolerancji,

– brak orzeczeń lekarskich do celów sanitarno-epidemiologicznych zatrudnionego personelu,

- brak lub niewłaściwa odzież ochronna personelu,
- wykorzystywanie pomieszczeń/stanowisk pracy niezgodnie z przeznaczeniem,

Zdjęcie: źródło www.pexels.com

Ocena stanu sanitarnego w zakresie higieny żywności, żywienia, materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością oraz produktów kosmetycznych

- niewłaściwe warunki przechowywania środków spożywczych oraz opakowań przeznaczonych do kontaktu z żywnością,
- brak identyfikowalności środków spożywczych,
- nieprawidłowe oznakowanie opakowanych środków spożywczych/ brak oznakowania żywności sprzedawanej luzem,
- prowadzenie działalności niezgodnej z zakresem uzyskanej decyzji zatwierdzającej,
- brak aktualnych wyników badania wody,
- brak dokumentacji potwierdzającej szkolenia personelu,
- brak wyposażenia urządzeń chłodniczych w urządzenia kontrolne (termometry),
- brak właściwego zabezpieczenia przed szkodnikami,
- nieprawidłowo prowadzona kontrola wewnętrzna oparta o zasady GHP/GMP i procedury systemu HACCP, w tym brak systematycznych zapisów potwierdzających zgodność działania z obowiązującymi w zakładzie procedurami i instrukcjami,
- stosowanie praktyki zamrażania przygotowywanych potraw i półproduktów.

Urzędowa kontrola materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością

Pion nadzoru nad bezpieczeństwem żywności i żywienia Państwowej Inspekcji Sanitarnej obejmował nadzorem 30 wytwórni materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością oraz 224 podmioty specjalizujące się w prowadzeniu obrotu omawianym asortymentem (38 hurtowni oraz 186 sklepów). W wytwórniach produkowane były przede wszystkim: folie opakowaniowe i opakowania z tworzyw sztucznych, blachy i formy do pieczenia (m.in. silikonowe, z blachy stalowej ocynowanej), tłoczone tacki i talerze z tektury, worki papierowe. Ponadto część wytwórców prowadziła działalność w obszarze wykonywania nadruków na materiałach do kontaktu z żywnością oraz etykiet samoprzylepnych, zawieszek i kopertek do herbat. Wyroby dystrybuowane były na terenie Polski,

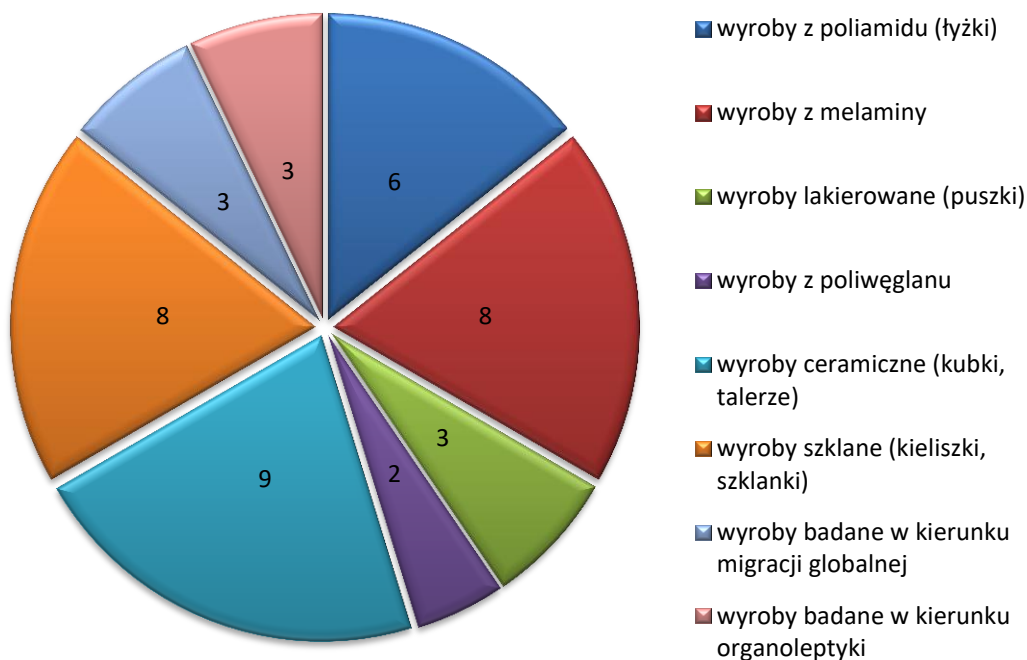

Zdjęcie: źródło www.pexels.com

Unii Europejskiej oraz krajów trzecich. Skontrolowano 12 wytwórni oraz 49 miejsc obrotu materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością.

Pobrano i zbadano laboratoryjnie ogółem 42 próbki materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością. Zbadany asortyment przedstawiono na poniższym diagramie. Zakwestionowano 1 próbkę materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością z grupy wyrobów z poliamidu, z uwagi na przekroczenie poziomu migracji specyficznej pierwszorzędowych amin aromatycznych.

Ocena stanu sanitarnego w zakresie higieny żywności, żywienia, materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością oraz produktów kosmetycznych

Wykres nr 16. Asortyment i liczba zbadanych próbek materiałów i wyrobów do kontaktu z żywnością.

Urzędowa kontrola produktów kosmetycznych

Pion nadzoru nad bezpieczeństwem żywności Państwowej Inspekcji Sanitarnej w 2019 r. obejmował nadzorem łącznie 146 obiektów produkcji, konfekcjonowania i obrotu produktami kosmetycznymi, w tym 10 zakładów produkujących i konfekcjonujących, 5 zakładów produkcji (bez konfekcjonowania) oraz 131 obiektów obrotu (18 hurtowni i 113 sklepów). Zakłady produkcyjne wytwarzały zróżnicowany asortyment produktów kosmetycznych, w tym tzw. kosmetyki naturalne/ ekologiczne, chemię gospodarczą. Dystrybucja prowadzona była na rynek krajowy i europejski oraz na eksport. Zamówienia realizowane były do odbiorców indywidualnych, jak również na zlecenie zakładów pracy.

W województwie podlaskim funkcjonowała 1 hurtownia produktów kosmetycznych, będąca bezpośrednim importerem produktów z Rosji (szampony, odżywki, balsamy, maski do włosów, glinki do twarzy, kremy). W ramach nadzoru nad bezpieczeństwem produktów kosmetycznych przeprowadzono 63 kontrole i rekontrole w 61 zakładach (3 zakładach produkcji i konfekcjonowania oraz 58 zakładach obrotu: 6 hurtowniach i 52 sklepach). 1 zakład został oceniony w zakresie spełnienia wymagań dotyczących warunków produkcji, 1 – w zakresie oceny prowadzonej dokumentacji, a 55 – w zakresie oceny prawidłowości oznakowania opakowań jednostkowych. Jako niezgodny z wymaganiami oceniono 1 obiekt (w zakresie oznakowania opakowań jednostkowych). Wydano 4 decyzje administracyjne. W związku z 2 powiadomieniami w ramach systemu RAPEX i monitorowaniem procesu wycofania z obrotu wadliwych produktów przeprowadzono 17 kontroli interwencyjnych.

Ocena stanu sanitarnego w zakresie higieny żywności, żywienia, materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością oraz produktów kosmetycznych

Zdjęcie: źródło www.pexels.com

W celu oceny jakości produkowanych i wprowadzanych do obrotu produktów kosmetycznych pobrano do badań laboratoryjnych 20 próbek, z czego 1 próbka została zakwestionowana ze względu na niespełnienie kryteriów mikrobiologicznych. Próbkami do badań stanowiły produkty z następujących grup: kremy, emulsje, płyny, żele i oliwki do skóry (krem, mleczko), maseczki do twarzy (glinka), produkty do pielęgnacji zębów i jamy ustnej (pasta), produkty do mycia włosów (szampon), mydła toaletowe, środki do kąpieli i pod prysznic, barwniki do włosów (farba). Nie stwierdzono

na rynku obecności produktów kosmetycznych testowanych na zwierzętach.

Działania w zakresie egzekwowania obowiązujących wymagań

Łącznie pion bezpieczeństwa żywności i żywienia Państwowej Inspekcji Sanitarnej wydał w 2019 roku 3340 decyzji administracyjnych merytorycznych oraz 1781 decyzji obciążających opłatą. W związku ze stwierdzonymi naruszeniami wymagań przepisów żywnościowych wydano 3171 decyzji, w tym 27 dotyczących unieruchomienia lub przerwania działalności zakładu oraz 36 zakazujących wprowadzania do obrotu żywności niespełniającej wymagań prawa.

Za stwierdzone naruszenia wymagań higieniczno-sanitarnych nałożono 571 mandatów karnych na łączną kwotę 122 400 zł oraz skierowano 23 wnioski o ukaranie osób winnych stwierdzonych zaniedbań, w tym 3 do Sądu Grodzkiego oraz 20 wniosków o nałożenie kar pieniężnych przez Podlaskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Białymstoku.

§
Podlaski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w roku 2019, działając jako organ I instancji na mocy art. 104 ust. 1 ustawy z dnia 25 sierpnia 2006 r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia (Dz.U. z 2019 r. poz. 1252) wydał 17 decyzji administracyjnych, nakładających na przedsiębiorców kary pieniężne w łącznej kwocie 30 200 zł. Kary pieniężne wymierzono z tytułu:

- nieprzestrzegania wymagań w zakresie znakowania suplementów diety, w tym w zakresie prezentacji, reklamy i promocji (*art. 103 ust.1 pkt 1 i 1b lit. c ww. ustawy o bezpieczeństwie żywności i żywienia*),
- wprowadzania do obrotu jako żywność produktów nie będących żywnością (*art. 103 ust.1 pkt 2 ww. ustawy*),
- prowadzenia działalności w zakresie produkcji lub obrotu żywnością bez złożenia wniosku o wpis do rejestru zakładów lub o zatwierdzenie zakładu i wpis do rejestru zakładów podlegających urzędowej kontroli organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej (*art. 103 ust.1 pkt 4ww. ustawy*),
- produkcji i wprowadzania do obrotu żywności w zakresie niezgodnym z decyzją o zatwierdzeniu zakładu (*art. 103 ust.1 pkt 5 ww. ustawy*).

Ocena stanu sanitarnego w zakresie higieny żywności, żywienia, materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością oraz produktów kosmetycznych

Bezpieczeństwo żywności, materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością oraz produktów kosmetycznych

W roku 2019 przedstawiciele pionu nadzoru nad bezpieczeństwem żywności i żywienia na terenie województwa podlaskiego pobrali:

- 2670 próbek żywności,
- 42 próbki materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością,
- 194 próbki sanitarne,
- 20 próbek produktów kosmetycznych,
- 92 próbki posiłków.

Próbki pobierano zgodnie z obowiązującym krajowym „*Planem pobierania próbek do badania żywności w ramach urzędowej kontroli żywności i monitoringu dla Państwowej Inspekcji Sanitarnej na 2019 rok*” oraz jako dodatkowe w przypadku podejrzenia niewłaściwej jakości zdrowotnej produktu, interwencji konsumentów oraz w ramach granicznej kontroli sanitarnej.

Ponadto bezpośrednio w kontrolowanych zakładach, pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej dokonali 153 kontroli jakości zdrowotnej tłuszczów używanych do smażenia żywności, w jednym przypadku kwestionując jego jakość.

Kierunki badań pobranych próbek w roku 2019 przedstawiały się następująco (tabela nr 20):

Lp.	Kierunek badania	Liczba próbek
1	Pozostałości pestycydów	155
2	Metale szkodliwe dla zdrowia	172
3	Azotany	20
4	3-MCPD	16
5	Zanieczyszczenia mikrobiologiczne	1610
6	Mykotoksyny	82
7	Histamina	18
8	Metanol i cyjanowodór oraz karbaminian etylu	6
9	Dozwolone substancje dodatkowe	131
10	Parametry czystości substancji dodatkowych oraz rozpuszczalników ekstrakcyjnych	6
11	GMO	33
12	Skażenia promieniotwórcze żywności	57
13	Środki spożywcze poddane działaniu promieniowania jonizującego	20
14	Jod w soli kuchennej	20
15	Zawartość witamin, składników mineralnych oraz ocena znakowania suplementów diety, żywności wzbogacanej oraz żywności dla określonych grup	143
16	WWA	54
17	Furan	7
18	Izomery trans kwasów tłuszczowych	5
19	Akryloamid	17
20	Oleje mineralne	5
21	Tłuszcze przeznaczone do smażenia	2
22	Inne parametry (zanieczyszczenia fizyczne, biologiczne)	40
23	Parametry jęlczenia i kwas erukowy	11
24	Alkaloidy tropanowe	6
25	Gluten	34
	OGÓŁEM	2670

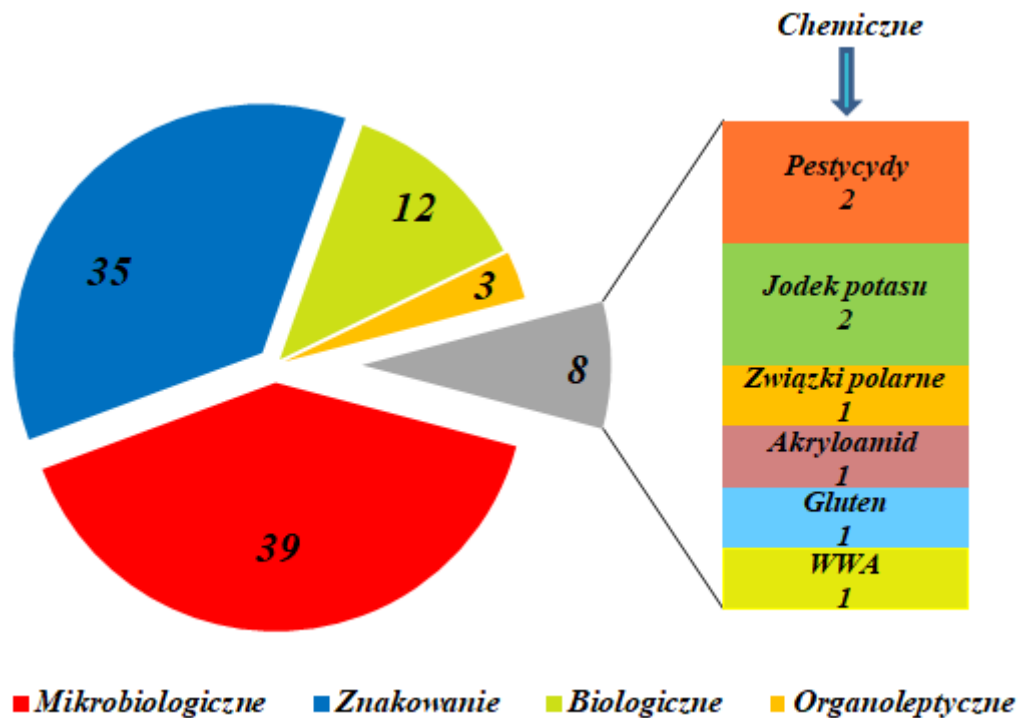
Ocena stanu sanitarnego w zakresie higieny żywności, żywienia, materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością oraz produktów kosmetycznych

Z ogólnej liczby pobranych próbek zakwestionowano 214, w tym:

- 97 próbek żywności,
 - 91 próbek posiłków,
 - 24 próbki sanitarne,
 - 1 próbkę wyrobu do kontaktu z żywnością (łyżka kuchenna nylonowa),
 - 1 próbkę produktu kosmetycznego (mleczko do ciała dla dzieci).
-
- W poszczególnych grupach obiektów, liczby próbek pobranych i kwestionowanych przedstawiały się następująco:
 - zakłady produkcji żywności – pobrano 606 próbek (522 żywności, 81 sanitarnych, 3 materiałów i wyrobów do kontaktu z żywnością), z których zakwestionowano 27, w tym 21 próbek żywności i 6 sanitarnych,
 - zakłady wprowadzające żywność do obrotu – pobrano 2094 próbki (2067 żywności, 6 sanitarnych, 15 materiałów i wyrobów do kontaktu z żywnością i 6 próbek produktów kosmetycznych), zakwestionowano 72, w tym 71 żywności oraz 1 sanitarną,
 - zakłady żywienia zbiorowego - pobrano 254 próbki (55 żywności, 92 posiłków, 107 sanitarnych) zakwestionowano 113, w tym 5 żywności, 91 posiłków i 17 sanitarnych,
 - zakłady produkcji i wprowadzania do obrotu materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością – pobrano 23 próbki, zakwestionowano 1,
 - obiekty produkcji, konfekcjonowania i obrotu produktami kosmetycznymi – pobrano 14 próbek, zakwestionowano 1,
 - przejścia graniczne, składy celne i miejsca docelowego przeznaczenia towarów przywożonych z państw trzecich – pobrano 22 próbki, w tym 21 żywności i 1 wyrobu do kontaktu z żywnością, nie były kwestionowane.

Ponadto pobrano 5 próbek żywności w zakładzie nienadzorowanym przez Państwową Inspekcję Sanitarną, tj. gospodarstwie domowym ze względu na podejrzenie zatrucia pokarmowego. Próbek nie kwestionowano.

Ocena stanu sanitarnego w zakresie higieny żywności, żywienia, materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością oraz produktów kosmetycznych

Wykres nr 17. Przyczyny kwestionowania żywności w roku 2019.

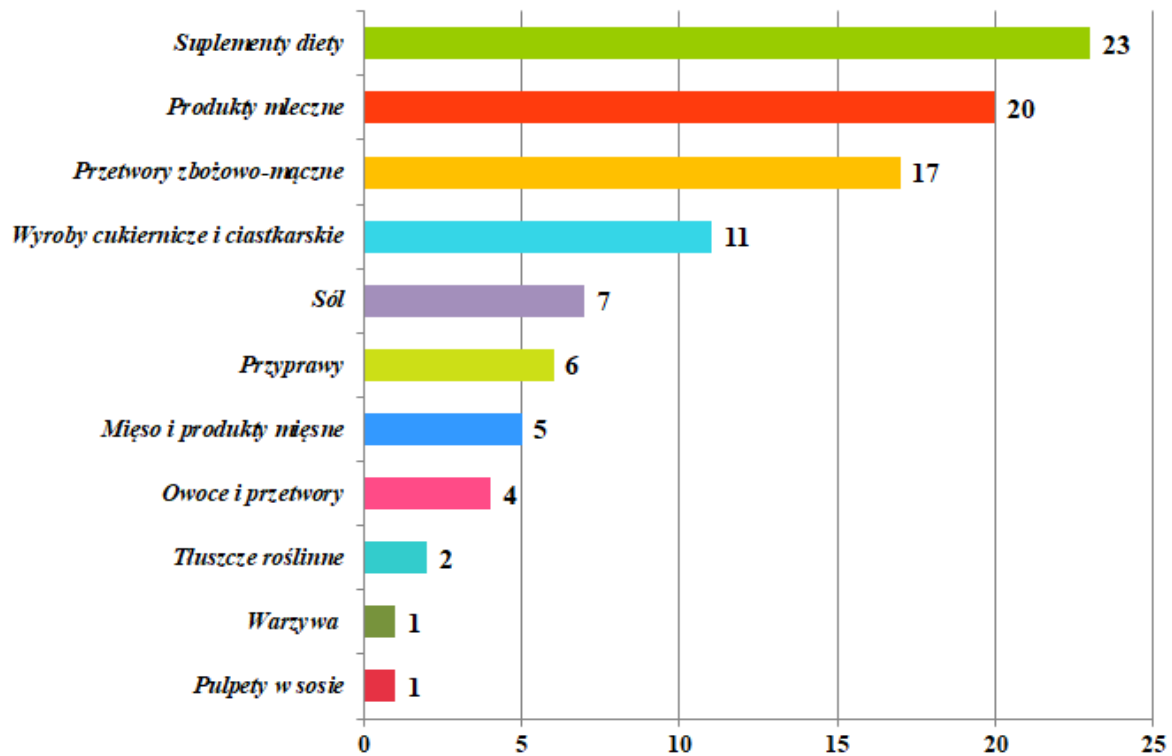
Powodem kwestionowania 97 próbek żywności były:

- zanieczyszczenia mikrobiologiczne – 39 próbek: lody tradycyjne – 10, ciasta z kremem niepoddane obróbce termicznej – 9, pieprz czarny mielony – 6, lody z automatu – 5, sery dojrzewające – 5, kebab głęboko mrożony – 3, mięso z kurczaka – 1,
- nieprawidłowe znakowanie – 35 próbek: suplementy diety – 23, sól – 5, chipsy zbożowe o smaku czekoladowym i karmelowym – 1, muszelki pszenne o smaku czekoladowym – 1, syrop owocowy o smaku pomarańczowym – 1, sok pomarańczowy – 1, pieczywo pszenne – 1, mieszanina tłuszczów zwierzęcych z roślinnymi – 1, suszone rodzynki – 1.
- Chipsy zbożowe oraz muszelki pszenne kwestionowano także z powodu deklarowania przez producenta na etykiecie produktu zawartości żelaza niezgodnej z wartością rzeczywistą, ustaloną w toku badań laboratoryjnych.
- Natomiast syrop o smaku pomarańczowym oraz sok pomarańczowy poza niewłaściwym oznakowaniem kwestionowano także z powodu deklarowania przez producenta na etykiecie produktu zawartości witaminy C na etykiecie produktu niezgodnej z wartością rzeczywistą ustaloną w toku badań laboratoryjnych.
- obecność szkodników oraz ich pozostałości – 12 próbek: baton orzechowy, cukierki, ryż (dziki parboiled, czerwony, sushi), mąka (ryżowa, jagłana, żytnia pełnoziarnista, orkiszowa), płatki jaglane, kasza (jagłana i orkiszowa),
- niewłaściwe cechy organoleptyczne – 3 próbki: ryż biały ziarnisty, chleb litewski oraz wiejski żytni,
- zanieczyszczenia chemiczne (jodek potasu) – 2 próbki: sól, w tym 1 próbka kwestionowana także ze względu na niewłaściwe oznakowanie,
- pozostałości pestycydów – 2 próbki: krem z jabłek i jagód, pomidory,
- zanieczyszczenia chemiczne (WWA) – 1 próbka: karkówka wieprzowa wędzona,

Ocena stanu sanitarnego w zakresie higieny żywności, żywienia, materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością oraz produktów kosmetycznych

- zanieczyszczenia chemiczne (akryloamid) – 1 próbka: kawa z topinamburu z dodatkiem korzenia mniszka,
- zanieczyszczenia chemiczne (gluten) – 1 próbka: pulpeciki z kurczaka z sosem słodko kwaśnym i placuszkami,
- zanieczyszczenia chemiczne (związki polarne) – 1 próbka: tłuszcz roślinny.

Wyrób do kontaktu z żywnością, tj. łyżkę kuchenną nylonową zakwestionowano z uwagi na przekroczenie limitu migracji specyficznej pierwszorzędowych amin aromatycznych, natomiast powodem kwestionowania mleczka do ciała dla dzieci było przekroczenie ogólnej liczby drobnoustrojów w produkcie (zanieczyszczenie mikrobiologiczne).

Wykres nr 18. Asortyment żywności kwestionowany w roku 2019.

Liczba próbek pobranych przez pracowników pionu bezpieczeństwa żywności na terenie woj. podlaskiego pozostała na podobnym poziomie jak w roku 2018. Nieznacznie zmniejszyła się liczba próbek kwestionowanej żywności oraz próbek sanitarnych. Natomiast zarówno w roku 2018, jak i 2019 kwestionowano po jednej próbce wyrobu do kontaktu z żywnością oraz produktu kosmetycznego.

Głównym powodem kwestionowania środków spożywczych były zanieczyszczenia mikrobiologiczne oraz nieprawidłowe znakowanie, natomiast w dalszej kolejności zanieczyszczenia biologiczne oraz chemiczne.

Biorąc pod uwagę miejsce pobrania próbek podobnie jak w latach ubiegłych zmniejszyła się liczba kwestionowanych próbek żywności pobranych w zakładach produkcji, a zwiększyła się w zakładach wprowadzających żywność do obrotu oraz obiektach żywienia zbiorowego.

W każdym przypadku kwestionowania próbek podejmowano działania mające na celu wyeliminowanie stwierdzonych niezgodności. Prowadzono m.in. postępowanie administracyjne, kierowano wystąpienia, przekazywano pisma informujące o wynikach badań według właściwości

Ocena stanu sanitarnego w zakresie higieny żywności, żywienia, materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością oraz produktów kosmetycznych i posiadanych kompetencji. W przypadkach stanowiących zagrożenie dla zdrowia dokonywano zgłoszenia w ramach systemu RASFF.

System Wczesnego Ostrzegania o Niebezpiecznych Produktach Żywnościowych i Paszach (RASFF).

Źródło: <https://gis.gov.pl/zywnosc-i-woda/rasff/>

W 2019 r. pion bezpieczeństwa żywności i żywienia Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego podejmował działania w ramach Systemu Wczesnego Ostrzegania o Niebezpiecznych Produktach Żywnościowych i Paszach (ang. Rapid Alert System for Food and Feed, w skrócie RASFF). System służy do wymiany informacji pomiędzy organami urzędowej kontroli w Europie będącymi jego członkami, a zasadniczym celem RASFF jest wyeliminowanie z rynku żywności oraz materiałów i wyrobów do kontaktu z żywnością zagrażających zdrowiu i/lub życiu ludzi.

Wojewódzki Punkt Kontaktowy systemu RASFF w WSSE w Białymstoku w roku 2019 otrzymał łącznie 63 powiadomienia, w tym 45 alarmowych i 18 informacyjnych.

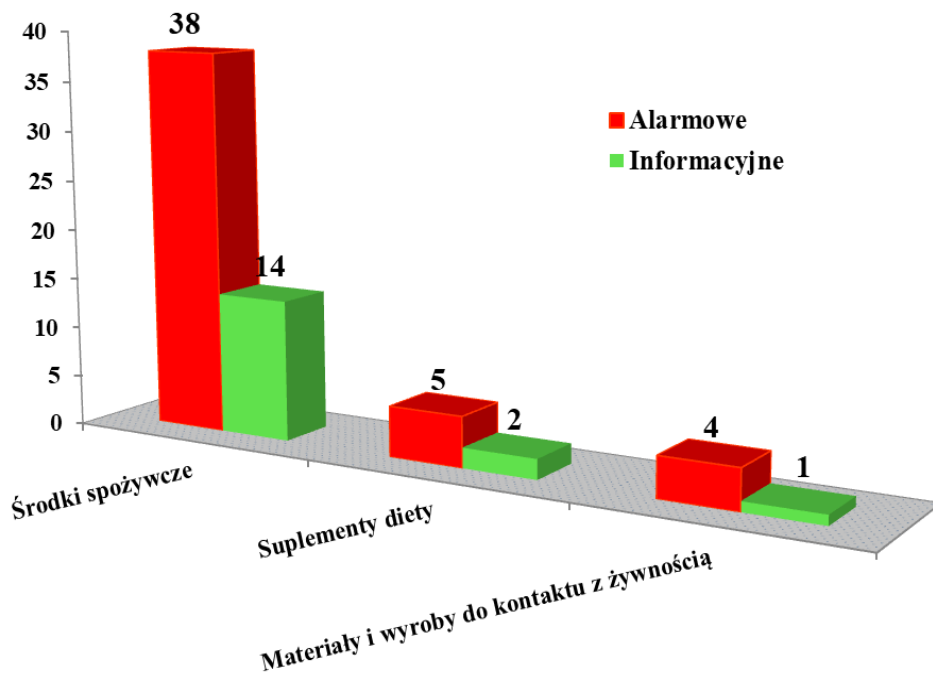
19 powiadomień przekazano z Punktów Kontaktowych innych krajów członkowskich UE, zaś 44 pochodziło z krajowej sieci RASFF, przy czym 31 zgłoszeń przesłały do systemu organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej, a 13 organy Inspekcji Weterynaryjnej. Z ogólnej liczby 63 powiadomień, 59 dotyczyło żywności (w tym 7 suplementów diety), zaś 4 materiałów i wyrobów do kontaktu z żywnością.

Powodem umieszczenia ww. produktów w systemie RASFF były:

- zanieczyszczenia mikrobiologiczne – 24 zgłoszenia,
- zanieczyszczenia chemiczne – 21,
- zanieczyszczenia fizyczne – 5,

Ocena stanu sanitarnego w zakresie higieny żywności, żywienia, materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością oraz produktów kosmetycznych

- zanieczyszczenia biologiczne – 1,
- nieprawidłowe znakowanie – 8, w tym brak informacji o stwierdzonych alergenach – 7,
- obecność substancji niedozwolonych do stosowania jako składnik żywności lub stwierdzenie składnika dozwolonego, ale w przekroczonych ilościach – 3,
- inne – 1 (mięso wołowe pochodzące z uboju bez udokumentowanego badania poubojowego).

Wykres nr 19. Rodzaje produktów przekazanych w systemie RASFF w roku 2019 do Wojewódzkiego Punktu Kontaktowego w WSSE w Białymstoku w trybie alarmowym i informacyjnym.

Informacje wraz z dokumentacją przesyłane były bezpośrednio z Krajowego Punktu Kontaktowego w Głównym Inspektoracie Sanitarnym oraz za pośrednictwem innych Państwowych Wojewódzkich Inspektorów Sanitarnych. Otrzymane powiadomienia w trybie pilnym przesyłano do właściwego Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego celem podjęcia działań kontrolno-wyjaśniających, w tym wycofania produktów niebezpiecznych z obrotu handlowego. W kilku przypadkach sprawę przekazano według właściwości Inspekcji Weterynaryjnej celem prowadzenia dalszego postępowania wyjaśniającego.

W następstwie otrzymanych powiadomień pion bezpieczeństwa żywności Powiatowych Stacji Sanitarno - Epidemiologicznych przeprowadził ogółem 374 kontrole interwencyjne w podlaskich zakładach produkcji i obrotu żywnością oraz materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością. Państwowi Powiatowi Inspektorzy Sanitarni wydali 4 decyzje zakazujące wprowadzania do obrotu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej i oferowania do sprzedaży niebezpiecznych środków spożywczych będących przedmiotem zgłoszeń.

Informacje zwrotne z wyników przeprowadzonych działań kontrolno - wyjaśniających przekazywano do Krajowego Punktu Kontaktowego w Głównym Inspektoracie Sanitarnym oraz właściwych Państwowych Wojewódzkich Inspektorów Sanitarnych. Podlaski Państwowy

Ocena stanu sanitarnego w zakresie higieny żywności, żywienia, materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością oraz produktów kosmetycznych

Wojewódzki Inspektor Sanitarni przesłał do KPK oraz innych PWIS łącznie 76 informacji zbiorczych zawierających rezultaty działań podjętych celem wyeliminowania zagrożeń zgłoszonych w systemie.

W roku 2019 Wojewódzki Punkt Kontaktowy w WSSE w Białymstoku otrzymał z terenowej sieci powiadamiania woj. podlaskiego (PSSE) 13 zgłoszeń o potencjalnie niebezpiecznej żywności, w tym: 3 zgłoszenia w trybie alarmowym (PPIS w Białymstoku – 2 i PPIS w Hajnówce – 1) oraz 10 zgłoszeń w trybie informacyjnym (PPIS w Augustowie – 2, PPIS w Grajewie – 2, PPIS w Hajnówce – 1, PPIS w Kolnie – 1, PPIS w Mońkach – 1, PPIS w Siemiatyczach – 1, PPIS w Sokółce – 1, PPIS w Suwałkach – 1).

Zgłoszenia dotyczyły odpowiednio:

- obecności pałeczek *Salmonella infantis* w kebabie głęboko mrożonym,
- obecności pałeczek *Salmonella ssp.* w pieprzu czarnym mielonym,
- obecności *Campylobacter jejuni* w świeżym mięsie drobiowym i w podrobach drobiowych,
- przekroczenia najwyższej dopuszczalnej pozostałości pestycydu spiroksaminy (suma izomerów) w pomidorach świeżych,
- migracji sumy pierwszorzędowych amin aromatycznych przekraczającej limit wykrywalności w wyrobie przeznaczonym do kontaktu z żywnością (łyżka kuchenna z nylonu i stali nierdzewnej),
- przekroczenia najwyższej dopuszczalnej pozostałości TFNA wyrażona jako flonikamid i flonikamid: suma flonikamidu, TFNA i TFNG, wyrażona jako flonikamid w produkcie owocowym dla niemowląt po 4 miesiącu,
- przekroczenia dopuszczalnego poziomu zawartości jodu w soli przeznaczonej do spożycia przez ludzi,
- przekroczonych poziomów dopuszczalnych dla furanu oraz 2 – metylofuranu w kawie mielonej palonej,
- wysokiego poziomu zawartości akryloamidu w substytucji kawy z topinamburu z dodatkiem korzenia mniszka

Zdjęcie: źródło www.pexels.com

Wszystkie zgłoszenia zostały przesłane do Krajowego Punktu Kontaktowego w Głównym Inspektoracie Sanitarnym, z czego 4 zgłoszenia na poziomie centralnym przekazano Inspekcji Weterynaryjnej.

W związku z oceną ryzyka przygotowaną przez ekspertów Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego – Państwowego Zakładu Higieny dwa z przekazanych zgłoszeń nie zostało ostatecznie przyjęte do systemu z uwagi na brak potwierdzonego zagrożenia dla zdrowia konsumenta związanego z poziomem wykrytego zanieczyszczenia.

W ramach działań kontrolno-wyjaśniających prowadzonych przez Państwową Inspekcję Sanitarną woj. podlaskiego w następstwie powiadomień i informacji przekazywanych w systemie RASFF prowadzono współpracę z innymi organami kontrolnymi, w tym głównie z Inspekcją Weterynaryjną. Rezultaty przeprowadzonych wspólnie postępowań kontrolno-wyjaśniających należy uznać za skuteczne i satysfakcjonujące.

Ocena stanu sanitarnego w zakresie higieny żywności, żywienia, materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością oraz produktów kosmetycznych

Prawidłowość funkcjonowania terenowej sieci powiadamiania systemu RASFF była też przedmiotem kontroli kompleksowych przeprowadzanych w PSSE w roku 2019. W wyniku dokonanych ocen nie wniesiono zastrzeżeń do działań podejmowanych w systemie RASFF na poziomie jednostek terenowych (powiatów).

Graniczna kontrola sanitarna produktów przywożonych z państw trzecich na teren Unii Europejskiej lub wywożonych poza jej obszar.

Graniczne kontrole sanitarne w województwie podlaskim przeprowadzono:

- na dwóch przejściach granicznych województwa podlaskiego w Bobrownikach i Kuźnicy Białostockiej (wyznaczonych jako punkty kontroli granicznej BCP) – przez pracowników Granicznej Stacji Sanitarnej Epidemiologicznej w Suwałkach,
- w miejscach przeznaczenia towarów, siedzibie importera/eksportera albo odbiorcy towarów, składach celnych – przez pracowników właściwych Powiatowych Stacji Sanitarnej Epidemiologicznych.

W 2019 roku w punktach kontroli granicznej na przejściach granicznych w Bobrownikach i Kuźnicy Białostockiej oceniono łącznie 1237 partii produktów z importu, w tym 882 partie żywności oraz 355 partii materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością.

Państwowy Graniczny Inspektor Sanitarny w Suwałkach wystawił:

- produktom z krajów trzecich objętych rozporządzeniem krajowym:
 - 678 świadectw spełnienia wymagań zdrowotnych (w tym 617 świadectw dotyczących żywności oraz 61 świadectw dla materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością),
 - 1 świadectwo niespełnienia wymagań zdrowotnych (rodzynki z Uzbekistanu),
 - produktom objętych szczególnymi warunkami wwozu na terytorium Unii Europejskiej:
 - 45 Wspólnotowych Dokumentów Wejścia CED o zatwierdzeniu i dopuszczeniu przesyłek żywności do swobodnego obrotu lub przeznaczonych do innych krajów Unii Europejskiej,
 - 1 Wspólny zdrowotny dokument wejścia (CHED-D) o dopuszczeniu przesyłki na rynek wewnętrzny,
 - 1 Wspólny zdrowotny dokument wejścia (CHED-D) o niedopuszczeniu przesyłki na rynek wewnętrzny (morele suszone z Uzbekistanu).

Do badań laboratoryjnych pobrano 10 próbek żywności, których w zbadanych parametrach nie kwestionowano.

Ocena stanu sanitarnego w zakresie higieny żywności, żywienia, materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością oraz produktów kosmetycznych

Państwowy Graniczny Inspektor Sanitarny w Suwałkach wydał 1 decyzję zakazującą wprowadzania do obrotu 2 partii owoców suszonych (rodzynki i morele z Uzbekistanu) i nakazującą wywóz całej przesyłki do nadawcy, z powodu zmienionych cech organoleptycznych (owoce porażone pleśnią, ze śladami obecności szkodników) oraz niewłaściwych warunków transportu.

Grupy produktów objętych graniczną kontrolą sanitarną na przejściach granicznych województwa podlaskiego stanowiły głównie: grzyby, owoce, ziarna roślin oleistych, napoje alkoholowe, orzechy, materiały i wyroby przeznaczone do kontaktu z żywnością.

W 2019 r. nadzór w ramach granicznych kontroli sanitarnych realizowali również Państwowi Powiatowi Inspektorzy Sanitarni województwa podlaskiego dokonując oceny importowanych i eksportowanych partii towarów w wyniku otrzymanych wniosków od importerów lub eksporterów o dokonanie granicznej kontroli sanitarnej.

Łącznie pracownicy Powiatowych Stacji Sanitarno-Epidemiologicznych ocenili 259 partii towarów (257 żywności oraz 2 materiałów i wyrobów do kontaktu z żywnością), w tym:

- 90 partii z importu z państw trzecich (88 partii żywności oraz 2 partie wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością),
- 169 partii w ramach eksportu (żywność).

W wyniku granicznych kontroli sanitarnych, Państwowi Powiatowi Inspektorzy Sanitarni wystawili łącznie 149 świadectw spełnienia wymagań zdrowotnych ocenionym towarom: 147 dla żywności (w tym 70 w ramach eksportu) oraz 2 dla wyrobów do kontaktu z żywnością. Nie wydawano decyzji zakazujących wprowadzania do obrotu.

W ramach oceny jakości zdrowotnej importowanych towarów pobrano do badań laboratoryjnych 11 próbek środków spożywczych oraz 1 próbkę wyrobów do kontaktu z żywnością. W wyniku badań laboratoryjnych próbek nie kwestionowano.

Oceniany asortyment towarów z importu w miejscach docelowego przeznaczenia towaru i składach celnych to między innymi: grzyby, owoce i ich przetwory, warzywa, zioła i przyprawy, ziarna roślin oleistych, suplementy diety, inne wyroby, dodatki do żywności, wyroby do kontaktu z żywnością.

Urzędowa kontrola żywności „prozdrowotnej”.

Na terenie województwa podlaskiego w 2019 r. funkcjonowało 9 zakładów produkujących suplementy diety, z czego dla 3 wytwórni produkcja tej grupy asortymentowej była działalnością wiodącą.

Wśród produkowanych suplementów diety znajdowały się produkty na bazie surowców sproszkowanych, trwałych mikrobiologicznie, z suszu ziołowego, herbatki, oleje oraz suplementy diety w kapsułkach. Ponadto przedsiębiorcy prowadzili działalność w zakresie produkcji usługowej/kontraktowej na zlecenie innych podmiotów: suplementów diety w postaci proszku, kapsułek i tabletek pakowanych w opakowania jednostkowe.

Ocena stanu sanitarnego w zakresie higieny żywności, żywienia, materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością oraz produktów kosmetycznych

Na terenie województwa podlaskiego nie prowadzą natomiast działalności producenci żywności dla określonych grup (tj.: preparatów do początkowego żywienia niemowląt i preparatów do dalszego żywienia niemowląt, produktów zbożowych przetworzonych oraz żywności dla dzieci, żywności specjalnego przeznaczenia medycznego, środków spożywczych zastępujących całodzienną dietę, do kontroli masy ciała) oraz żywności wzbogacanej.

W zakresie nadzoru nad suplementami diety organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego w 2019 r. obejmowały nadzorem 14 hurtowni, 8 zakładów magazynujących oraz 1 zakład konfekcjonujący. Ponadto na terenie funkcjonowało 25 sklepów specjalizujących się w sprzedaży żywności „prozdrowotnej”.

Realizując omawiane zagadnienie, pion nadzoru nad bezpieczeństwem żywności i żywienia skontrolował łącznie 370 obiektów, w tym: 7 zakładów produkujących suplementy diety, 7 zakładów magazynujących suplementy diety, 12 hurtowni suplementów diety, 17 sklepów specjalizujących się w sprzedaży żywności prozdrowotnej. Znaczny odsetek działań kontrolnych w zakresie omawianej grupy prowadzono w sklepach spożywczych (177 zakładów) oraz aptekach (48 obiektów), dla których obrót omawianą grupą asortymentową środków spożywczych nie jest działalnością wiodącą. Pozostałe zakłady objęte kontrolą to m.in.: supermarkety, sklepy kosmetyczne, hurtownie farmaceutyczne, sklepy stacji paliw, kluby sportowe.

Przeprowadzono łącznie 481 kontroli sanitarnych, w tym 72 kontrole interwencyjne. W czasie inspekcji stwierdzono, iż wszystkie hurtownie oraz wytwórnie, dla których obrót i produkcja suplementów diety jest działalnością wiodącą, posiadały wdrożone zasady GHP/GMP i/lub system HACCP.

W trakcie przeprowadzonych działań kontrolnych oceniono sposób znakowania 874 partii żywności prozdrowotnej, w tym: 452 partii suplementów diety, 236 partii żywności dla określonych grup, 186 partii żywności wzbogacanej. Łącznie zakwestionowano 166 partii suplementów diety, natomiast nieprawidłowości w zakresie sposobu znakowania żywności dla określonych grup oraz żywności wzbogacanej nie stwierdzono.

Niezależnie od powyższego, w ramach sprawowanego nadzoru pracownicy pionu bezpieczeństwa żywności dokonywali regularnego monitoringu ofert zamieszczanych na stronach internetowych czy portalach aukcyjnych specjalizujących się w sprzedaży żywności prozdrowotnej „na odległość”. W 2019 roku dokonano przeglądu 43 stron internetowych, przeprowadzając 69 kontroli, w tym 18 interwencyjnych. W powyższym obszarze oceniono 155 partii suplementów diety, z których zakwestionowano 106 (co stanowi 68,4% ocenionych).

W celu wyegzekwowania obowiązujących wymagań, Państwowi Powiatowi Inspektorzy Sanitarni województwa podlaskiego w 2019 r. w zakresie nadzoru nad żywnością prozdrowotną wydali łącznie 37 decyzji nakazowych, w tym 14 decyzji czasowego wstrzymania wprowadzania do obrotu suplementów diety oraz 3 decyzje wycofania z obrotu: suplementów diety (2), żywności

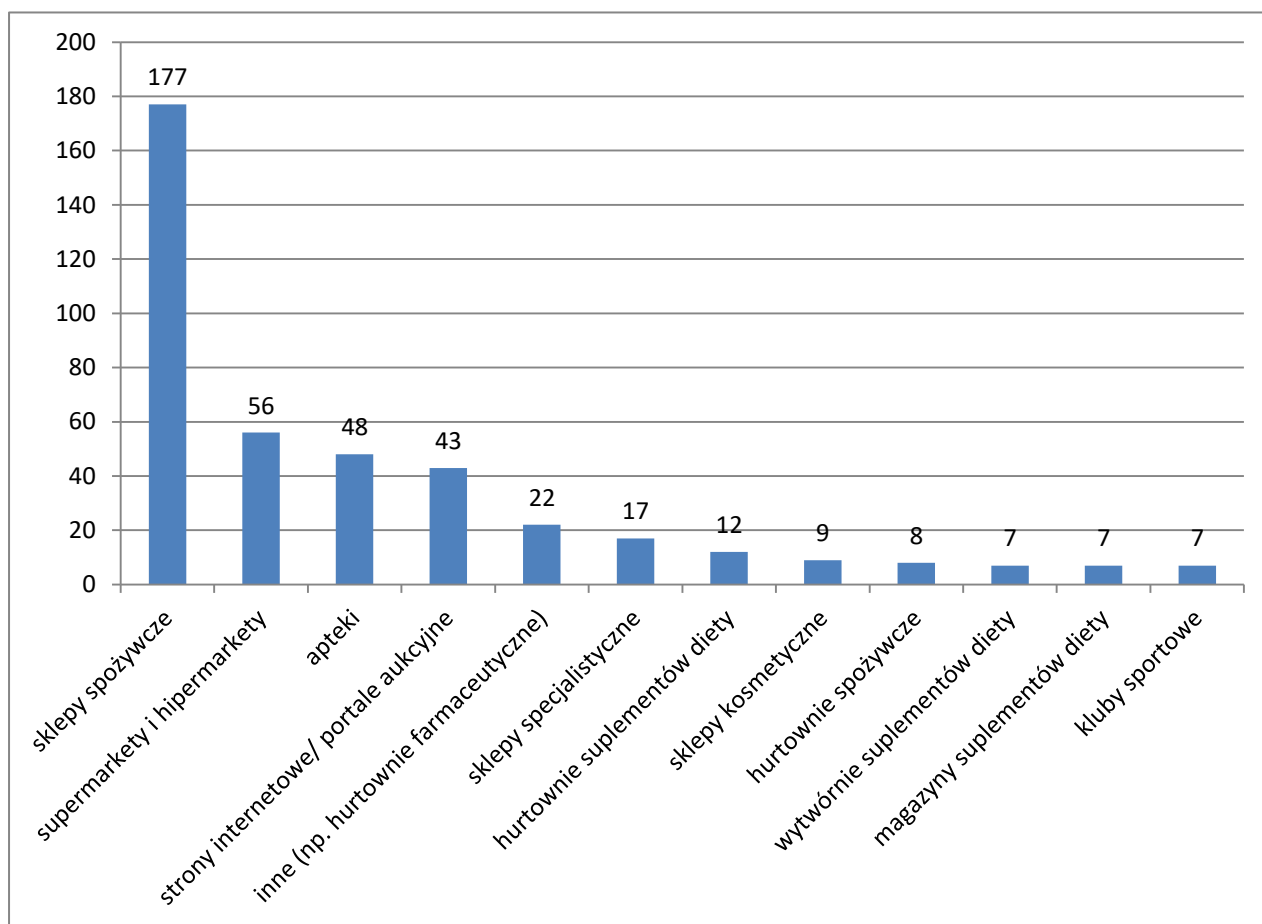
Zdjęcie: źródło www.pexels.com

Ocena stanu sanitarnego w zakresie higieny żywności, żywienia, materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością oraz produktów kosmetycznych

dla określonych grup (1). Ponadto wydano 48 decyzji płańniczych na łączną kwotę 7.707 zł oraz nałożono 3 mandaty karne na łączną kwotę 1.100 zł.

Na przestrzeni 2019 roku w obszarze nadzoru nad żywnością prozdrowotną pobrano do badań laboratoryjnych łącznie 391 próbek, w tym: 142 próbki suplementów diety, 229 próbek żywności dla określonych grup oraz 20 próbek żywności wzbogacanej (sól spożywcza i jej zamienniki). Spośród powyższych zakwestionowano łącznie 31 próbek: 23 próbki suplementów diety, 1 próbkę żywności dla określonych grup (preparat do początkowego żywienia niemowląt) oraz 7 próbek żywności wzbogacanej (co stanowi ok. 7,93% wszystkich pobranych próbek). Głównym powodem kwestionowania było nieprawidłowe znakowanie opakowań jednostkowych produktów.

Podlaski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny, w następstwie otrzymanych od państwowych powiatowych inspektorów sanitarnych wniosków o wymierzenie kar pieniężnych z tytułu naruszeń przepisów prawa żywnościowego odnoszących się do żywności prozdrowotnej, w 2019 roku wydał 10 decyzji administracyjnych nakładających na przedsiębiorców kary pieniężne o łącznej wartości 16500 zł.

Wykres nr 20. Liczba obiektów skontrolowanych w zakresie nadzoru nad żywnością prozdrowotną (w tym sprzedaż na odległość).

Ocena sposobu oraz jakości żywienia w zakładach żywienia zbiorowego typu zamkniętego.

Oceną sposobu żywienia w 2019 roku objęto większość skontrolowanych obiektów żywienia zbiorowego zamkniętego.

W obiektach objętych badaniami do oceny teoretycznej sposobu żywienia pobrano ogółem 34 próbki (zestawienia dekadowe), z czego 27 nie spełniało zaleceń. Główną przyczyną kwestionowania zestawień dekadowych była nieprawidłowa wartość energetyczna oraz niewłaściwy procent udziału energii z białka i tłuszczu przypadający na jeden dzień ocenianej dekady. W części próbek stwierdzono też niezgodną z zaleceniami zawartość witaminy C, wapnia oraz żelaza.

W 2019 r. laboratoryjnie oceniono 92 próbki posiłków, określając wartość energetyczną, procentowy udział energii z białka oraz z tłuszczu, zawartość wapnia i żelaza. Najczęstszymi przyczynami kwestionowania były: niewłaściwa wartość energetyczna posiłków, nieprawidłowy procentowy udział energii z białka, i/lub energii z tłuszczu oraz niewłaściwa zawartość żelaza i wapnia.

W 2019 r. oceniono 644 jadłospisów, z czego jedynie w 47 przypadkach wniesiono zastrzeżenia i uwagi. Stwierdzane nieprawidłowości to m.in.:

- zbyt mała liczba porcji warzyw i owoców serwowanych w ciągu dnia,
- zbyt mały udział ryb w ocenianej dekadzie,
- zbyt duża ilość potraw smażonych podanych w ciągu tygodnia,
- zbyt mała częstotliwość serwowania w ciągu dekady potraw przygotowanych na bazie roślin strączkowych.

W roku 2019 Państwowa Inspekcja Sanitarna nadal prowadziła wzmożony nadzór nad blokami żywienia w jednostkach systemu oświaty w zakresie spełnienia wymagań przepisów rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 26.07.2016 r. w sprawie grup środków spożywczych przeznaczonych do sprzedaży dzieciom i młodzieży w jednostkach systemu oświaty oraz wymagań jakie muszą spełniać środki spożywcze stosowane w ramach żywienia zbiorowego dzieci i młodzieży w tych jednostkach (Dz. U. z 2016 r., poz. 1154).

W większości przypadków zakłady dostosowały się do wymogów obowiązującego rozporządzenia. Osoby odpowiedzialne w zakładach żywienia zbiorowego w jednostkach systemu oświaty przy planowaniu żywienia starały się, aby posiłki były urozmaicone, sporządzane z wykorzystaniem produktów pochodzących z różnych grup asortymentowych oraz przy użyciu naturalnych składników. Przy układaniu jadłospisu zwracano uwagę na różnorodność posiłków pod względem konsystencji, smaku i zapachu, urozmaicenie technik kulinarnych przygotowywania posiłków (potrawy gotowane, pieczone, duszone, smażone). Do smażenia wykorzystywano olej spełniający wymogi rozporządzenia. Stosowano się także do wymagań dotyczących częstotliwości podawania potraw smażonych – nie więcej niż dwóch porcji w tygodniu. W niektórych zakładach w tym celu zostały

Ocena stanu sanitarnego w zakresie higieny żywności, żywienia, materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością oraz produktów kosmetycznych

zakupione piece konwekcyjne. Najczęstszą przyczyną kwestionowania jadalospisów był brak porcji warzyw lub owoców w każdym posiłku, jak również zbyt duża ilość potraw smażonych podanych w ciągu tygodnia. Częstym uchybieniem było również stosowanie koncentratów spożywczych. Niemniej należy zauważyć, że podmioty odpowiedzialne za żywienie chętnie współpracowały z organami sanitarnymi, a uchybienia były eliminowane w większości przed wydaniem decyzji nakazującej.

Działania edukacyjno – informacyjne

Pracownicy pionu bezpieczeństwa żywności realizowali liczne działania edukacyjne i informacyjne. Na podkreślenie zasługują głównie:

- pogadanki, wykłady, zajęcia warsztatowe kierowane do dzieci i młodzieży w ramach krajowego programu „Trzymaj Formę”. Tematyka spotkań dotyczyła zasad prawidłowego, zbilansowanego żywienia, w tym w oparciu o Piramidę Zdrowego Żywienia i Aktywności Fizycznej,
- spotkania edukacyjne o tematyce pozdrowotnej kierowane do dzieci i młodzieży w ramach programu „Zimowa szkoła bezpieczeństwa” oraz „Letnia szkoła bezpieczeństwa”,
- prelekcje kierowane do młodzieży szkół ponadgimnazjalnych omawiających wymagania dla wybranych grup asortymentowych żywności, cieszących się dużą popularnością ich spożycia np. w ramach programu „Mam wybór - wybieram rozsądek” przybliżono kwestię wymagań dla napojów energetyzujących.

Ponadto, zgodnie ze wskazaniem Głównego Inspektora Sanitarnego wynikającymi z realizacji na terenie kraju „Programów rządowych na rzecz polskiej wsi”, jako wspólnej inicjatywy Ministerstwa Inwestycji i Rozwoju we współpracy z Ministerstwem Rolnictwa i Rozwoju Wsi oraz Ministerstwem Środowiska uczestniczono w spotkaniach wytypowanych centralnie Kół Gospodyń Wiejskich przybliżając temat „Sprzedaż żywności przez Koła Gospodyń Wiejskich, a nadzór organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej”. Analogiczną tematykę dedykowaną również do Kół Gospodyń Wiejskich pionownicy bezpieczeństwa żywności i żywienia realizowały na obszarze całego województwa z inicjatywy Urzędu Marszałkowskiego województwa podlaskiego.

Na przestrzeni roku pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej podejmowali również szereg innych działań, zmierzających do poprawy jakości i sposobu żywienia, upowszechnienia zagadnień związanych z bezpieczeństwem żywności. Powyższe było realizowane poprzez:

- bieżący instruktaż w ramach prowadzonych kontroli osób zajmujących się planowaniem i realizacją żywienia, osób prowadzących sklepiki szkolne w obszarze obowiązujących wymagań prawnych i aktualnych zaleceń żywieniowych,
- informowanie na temat obowiązków oraz wymagań koniecznych do zapewnienia bezpieczeństwa żywności dla podmiotów podejmujących oraz prowadzących działalność gospodarczą w sektorze żywnościowym, w tym w zakresie, wdrażania systemów jakości opartych o zasady GHP/GMP oraz procedury systemu HACCP (np. w ramach konkursu „Rozwijam swoje pasje” organizowanego pod patronatem Prezydenta Miasta Suwałk, VII edycji Powiatowego Konkursu Wiedzy-„Bezpieczny i zdrowy przedszkolak, to prawdziwy Polak”, festynów miejskich organizowanych z okazji Dnia Dziecka, Dnia Strażaka, Światowego Dnia Walki z Rakim, Dnia Zdrowia). Działania edukacyjne były uzupełniane dystrybucją ulotek.

Ocena stanu sanitarnego w zakresie higieny żywności, żywienia, materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością oraz produktów kosmetycznych

- systematyczne zamieszczanie aktualnych i ciekawych informacji na stronach internetowych powiatowych i Wojewódzkiej Stacji Sanitarnej – Epidemiologicznej w Białymstoku.

Współpraca i współdziałanie z innymi organami kontrolnymi.

Pion nadzoru nad bezpieczeństwem żywności kontynuował na przestrzeni 2019 roku współpracę z innymi jednostkami kontrolnymi, zaangażowanymi w problematykę nadzoru nad jakością zdrowotną i handlową środków spożywczych.

Powyższe realizowano zgodnie z funkcjonującymi porozumieniami, odpowiednio z: Inspekcją Weterynaryjną, Państwową Inspekcją Ochrony Roślin i Nasiennictwa; Inspekcją Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych; Państwową Inspekcją Farmaceutyczną, Inspekcją Handlową oraz Krajową Administracją Skarbową.

Wiodącymi obszarami współpracy były:

- realizacja „Planu działania na 2019 r. dotyczącego produkcji pierwotnej żywności pochodzenia roślinnego realizowanego w ramach porozumienia z dnia 20.01.2015 r. w sprawie współdziałania Państwowej Inspekcji Sanitarnej, Państwowej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa, Inspekcji Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych, Inspekcji Ochrony Środowiska w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa produkcji pierwotnej żywności pochodzenia roślinnego”.

Wspólne czynności kontrolne prowadzono w okresie od 19.04.2019 r. do 20.10.2019 r. Nadzorem Państwowej Inspekcji Sanitarnej, przy czynnym udziale Państwowej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa oraz Inspekcji Ochrony Środowiska objęto priorytetowe obszary z punktu widzenia zidentyfikowanych oraz przewidywanych zagrożeń, tj. produkcja pierwotna owoców miękkich (malin, truskawek, borówek, porzeczek, agrestu, jeżyn), kiełków przeznaczonych do bezpośredniego spożycia, warzyw liściastych jedzonych na surowo, pomidorów i ogórków oraz jabłek.

Zgodnie z założeniami „Planu działania na 2019 rok” w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa produkcji pierwotnej żywności pochodzenia roślinnego przeprowadzono w sumie 46 kontroli z udziałem Państwowej Inspekcji Sanitarnej i Państwowej Inspekcji Ochrony

Ocena stanu sanitarnego w zakresie higieny żywności, żywienia, materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością oraz produktów kosmetycznych

Roślin i Nasiennictwa, w tym 12 kontroli z dodatkowym udziałem przedstawicieli Inspekcji Ochrony Środowiska.

Podczas przeprowadzonych działań kontrolnych stwierdzono nieprawidłowości:

- w zakresie stosowania środków ochrony roślin w 3 podmiotach produkcji pierwotnej – przedstawiciele Państwowej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa wystawili 3 mandaty karne na łączną kwotę 400 zł,
- w zakresie higieny w 1 gospodarstwie – wystosowano wystąpienie pokontrolne, uzyskano odpowiedź o wykonaniu zalecenia.

Szczegółowy plan wspólnych kontroli w 2019 roku w obszarze nadzoru nad podmiotami produkcji pierwotnej na terenie województwa podlaskiego został zrealizowany.

- pełna realizacja zapisów porozumienia o współdziałaniu i współpracy Państwowej Inspekcji Sanitarnej i Inspekcji Weterynaryjnej w obszarze nadzoru nad produktami pochodzenia zwierzęcego, m.in.: poprzez:

- półroczną aktualizację list zakładów, wytypowanych do wspólnego nadzoru na terenie województwa oraz realizację kontroli w tych zakładach, zgodnie z ustalonym planem,
- wzajemne przekazywanie informacji i materiałów o stwierdzonych naruszeniach przepisów prawa żywnościowego przez podmioty żywności i żywienia funkcjonujące na terenie województwa podlaskiego, jak również o wynikach badań laboratoryjnych środków spożywczych,
- ukierunkowane działania kontrolne w obszarze łagodzenia skutków związanych z wystąpieniem przypadków afrykańskiego pomoru świń,
- wzajemną wymianę doświadczeń podczas spotkań i szkoleń merytorycznych.

- *działania informacyjno – edukacyjne skierowane do rolników* w obszarze obowiązujących wymagań prawa żywnościowego w odniesieniu do prowadzenia produkcji pierwotnej, dostaw bezpośrednich i rolniczego handlu detalicznego. Powyższe realizowano poprzez udział w spotkaniach, debatach organizowanych przez Podlaskie Centrum Produktu Lokalnego w Białymstoku, Podlaską Izbę Rolniczą w Porosłach. Ponadto na stronie internetowej WSSE w Białymstoku zamieszczono szereg informacji i ulotek dotyczących zapewnienia bezpieczeństwa żywności w szczególności sezonowych owoców miękkich, na etapie ich produkcji i dystrybucji.

Podsumowanie i wnioski

1. Stan sanitarny zakładów żywności i żywienia na terenie woj. podlaskiego należy uznać za zadowalający, biorąc pod uwagę niewielki odsetek ocenionych zakładów, w których odnotowano ryzyko zagrożenia bezpieczeństwa żywności na poziomie wysokim lub średnim. Na powyższe wpływ miała z pewnością wysoka liczba zakładów z poprawnie wdrożoną i realizowaną kontrolą wewnętrzną opartą o zasady GHP/GMP i procedury systemu HACCP.
2. Ocena laboratoryjna żywności, materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością oraz produktów kosmetycznych wykazała niewielki odsetek próbek niezgodnych, na poziomie 3,62 % ogółu próbek pobranych do badań (porównywalnie w roku 2018 - 6,11 %). Głównym powodem kwestionowania środków spożywczych były zanieczyszczenia mikrobiologiczne oraz nieprawidłowe znakowanie.
3. Obszarem prawa żywnościowego, w którym odnotowuje się liczne niezgodności jest znakowanie żywności prozdrowotnej. Niewłaściwa prezentacja i znakowanie tego typu żywności,

Ocena stanu sanitarnego w zakresie higieny żywności, żywienia, materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością oraz produktów kosmetycznych

w szczególności błędne stosowanie oświadczeń zdrowotnych było najczęstszą przyczyną wymierzenia kar pieniężnych przez Podlaskiego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w roku 2019.

4. W roku 2019 nasilił się, zaobserwowany w latach poprzednich, trend sprzedaży suplementów diety przez Internet, który stał się znaczącym kanałem dystrybucji tego rodzaju środków spożywczych. Powyższe spowodowało, iż kontrola stron internetowych i portali aukcyjnych stała się ważnym obszarem nadzoru w zakresie bezpieczeństwa żywności.
5. Prowadzenie działań kontrolnych i edukacyjnych w zakładach prowadzących żywienie zorganizowane, w tym jednostkach systemu oświaty przyczyniło się w znaczącym stopniu do poprawy jakości i sposobu żywienia. Wyraźną poprawę odnotowano zwłaszcza w obszarze planowania żywienia.

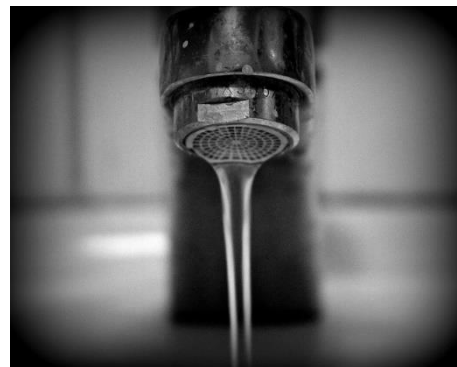
ODZIAŁ HIGIENY KOMUNALNEJ

OCENA STANU SANITARNEGO W ZAKRESIE HIGIENY KOMUNALNEJ

Wodociągi zbiorowego zaopatrzenia oraz indywidualne urządzenia wodociągowe zaopatrujące w wodę przeznaczoną do spożycia dla ludzi

Jednostkami odpowiedzialnymi za jakość wody produkowanej i podawanej do sieci wodociągowej są producenci wody, czyli przedsiębiorstwa wodociągowe oraz podmioty wykorzystujące wodę pochodzącą z indywidualnych ujęć jako część działalności handlowej lub w budynkach użyteczności publicznej. Państwowa Inspekcja Sanitarna województwa podlaskiego w 2019 roku prowadziła nadzór nad jakością wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi poprzez monitoringowe badania próbek wody oraz egzekwowanie od producentów wody właściwej jej jakości na podstawie: ustawy z dnia 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (Dz. U. z 2019 r. poz. 59), ustawy z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (Dz.U. z 2019 r. poz. 1437 ze zm.) oraz rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. poz. 2294).

W 2019 roku Państwowa Inspekcja Sanitarna województwa podlaskiego objęła nadzorem jakość wody w 298 wodociągach zbiorowego zaopatrzenia oraz 80 indywidualnych urządzeniach wodociągowych zaopatrujących ludność zamieszkałą oraz tymczasowo przebywającą w obiektach hotelarskich, domach pomocy społecznej, szkołach, szpitalach oraz innych obiektach użyteczności publicznej.

Badania wody prowadzone były w ramach parametrów grupy A i parametrów grupy B przez zarządców /właścicieli urządzeń wodociągowych oraz Państwową Inspekcję Sanitarną.

Celem monitoringu:

- parametrów grupy A było regularne dostarczanie informacji o organoleptycznej, fizykochemicznej i mikrobiologicznej jakości wody dostarczanej do spożycia przez ludzi, a także informacji o efektywności uzdatniania wody do spożycia i stwierdzeniu, czy badana woda odpowiadała normatywom,
- parametrów grupy B było rozszerzenie (uzupełnienie) monitoringu parametrów grupy A oraz dostarczenie informacji niezbędnych do określenia, czy wszystkie wartości parametrów ustanowione w obowiązujących przepisach były spełnione.

Częstotliwość pobierania próbek wody do badań zależy od objętości dostarczanej lub produkowanej wody przez dany wodociąg w strefie zaopatrzenia. W związku z tym wodociągi na terenie województwa podlaskiego podzielono na 4 grupy.

W zakresie wodociągów zbiorowego zaopatrzenia w wodę najliczniejszą grupę, tj. 224 wodociągi (stanowiących 75,83%) tworzyły wodociągi produkujące wodę w przedziale 101-1000 m³/dobę; 19,13% - wodociągi o produkcji ≤ 100 m³/dobę. Tylko 4,70% wodociągów znajdowało się w grupie produkującej wodę w przedziale 1001-10000 m³/dobę. Najmniejszy procent wodociągów - 0,34 stanowił Wodociąg Białystok o produkcji 39 582,1 m³/dobę zaliczany jako jedyny do grupy 10001-100000 m³/dobę.

Poza wodociągami zbiorowego zaopatrzenia w wodę do spożycia, w 2019 roku na terenie województwa podlaskiego Państwowa Inspekcja Sanitarna objęła nadzorem 80 innych podmiotów

Ocena stanu sanitarnego w zakresie higieny komunalnej

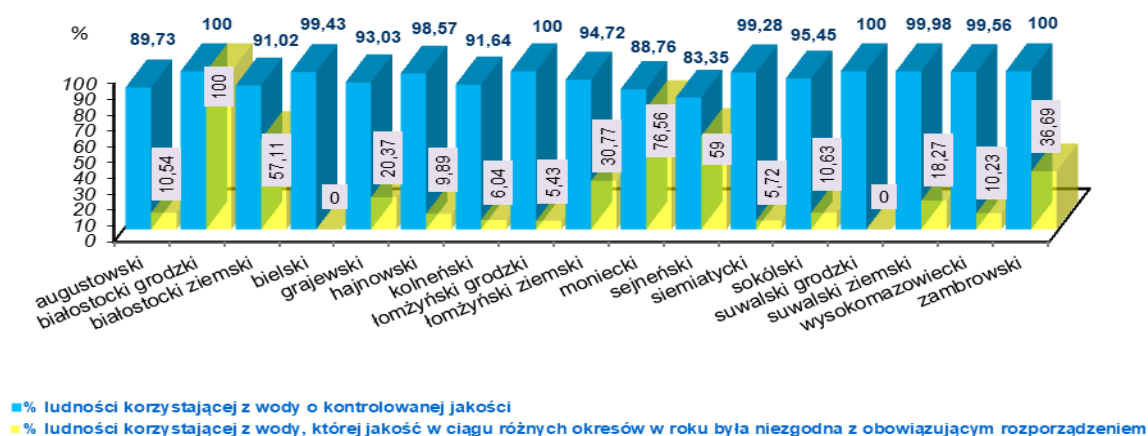
produkujących wodę przeznaczoną do spożycia. Zaopatrywały one około 0,27% ludności spożywającej wodę o kontrolowanej jakości. Były to m. in. urządzenia wodociągowe zaopatrujące ludność zamieszkałą oraz tymczasowo przebywającą w obiektach: hotelarskich, domach pomocy społecznej, szkołach, szpitalach oraz innych obiektach użyteczności publicznej.

Wodę o kontrolowanej jakości w województwie podlaskim spożywało 1140611 osób tj. 96,5% (1137453 z wodociągów zbiorowego zaopatrzenia i 3158 z indywidualnych urządzeń wodociągowych), z czego 656514 osób, tj. ok. 57,56% o niekwestionowanej jej jakości.

Wodę o kontrolowanej jakości największa liczba ludności spożywała m. in. w następujących powiatach: białostockim grodzkim (100%), łomżyńskim grodzkim (100%), suwalskim grodzkim (100%), zambrowskim (100%), suwalskim ziemskim (99,98%), wysokomazowieckim (99,56%), bielskim (99,43%), siemiatyckim (99,28%). Podobnie jak w latach ubiegłych najmniej ludzi spożywało wodę o kontrolowanej jakości w powiatach: sejneńskim (83,35%) i monieckim (88,76%).

W 2019 roku spośród ludności spożywającej wodę o kontrolowanej jakości (1140611 osób) 484097 osób, tj. około 42,44% spożywało wodę, której jakość w ciągu roku, w różnych okresach, w zakresie różnych parametrów była kwestionowana, a więc nie spełniała wymogów określonych w rozporządzeniu w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi.

Wodę, której jakość nie odpowiadała wymogom obowiązującego rozporządzenia w różnych okresach roku najwięcej osób spożywało w powiatach: białostockim grodzkim (z uwagi na przekroczenie ogólnej liczby mikroorganizmów – trwające 4 dni, 3 dni, 3 dni oraz mętność - 1 dzień); monieckim; sejneńskim; białostockim ziemskim.

Wykres nr 21. Procent ludności województwa podlaskiego korzystającej z wody o kontrolowanej jakości oraz wody, której jakość w ciągu roku w różnych okresach nie odpowiadała wymogom obowiązującego rozporządzenia

Próbki wody do badań w ramach realizacji harmonogramu kontroli wewnętrznej i urzędowej pobierane były przez przeszkolonych i uprawnionych do tego celu próbkobiorców, w ustalonych punktach zgodności.

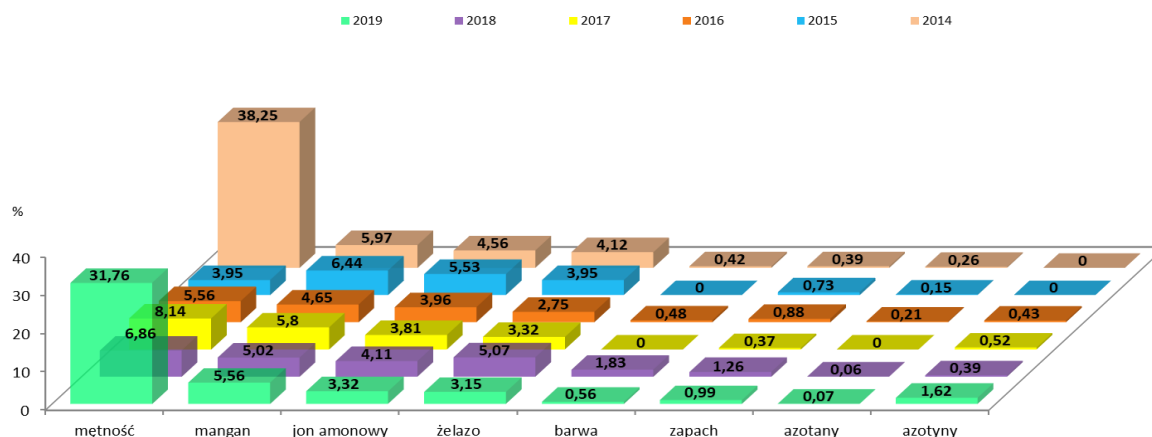
Analiza poszczególnych parametrów i wskaźników wykazała, że wśród najczęstszych przyczyn kwestionowania jakości wody wodociągów zbiorowego zaopatrzenia w wodę do spożycia były:

- mangan: ponadnormatywna wartość wystąpiła okresowo w 40 wodociągach, co stanowi 13,42% tej grupy obiektów (wodociągi te zaopatrywały 5,56% ludności spożywającej wodę kontrolowaną w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w woj. podlaskim),
- mętność: ponadnormatywna wartość wystąpiła okresowo w 39 wodociągach, co stanowi 13,09% tej grupy obiektów (wodociągi te zaopatrywały około 31,76% ludności spożywającej wodę kontrolowaną w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w woj. podlaskim),
- żelazo: ponadnormatywna wartość wystąpiła okresowo w 23 wodociągach, co stanowi 7,72% tej grupy obiektów (wodociągi te zaopatrywały około 3,15% ludności spożywającej wodę kontrolowaną w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w woj. podlaskim),
- jon amonowy: ponadnormatywna wartość wystąpiła okresowo w 15 wodociągach, co stanowi 5,03% tej grupy obiektów (wodociągi te zaopatrywały około 3,32% ludności spożywającej wodę kontrolowaną w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w woj. podlaskim),
- zapach: kwestionowano w 8 wodociągach, co stanowi 2,68% tej grupy obiektów (wodociągi te zaopatrywały około 0,99% ludności spożywającej wodę kontrolowaną w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w woj. podlaskim),
- azotyny: kwestionowano w 7 wodociągach, co stanowi 2,35% tej grupy obiektów (wodociągi te zaopatrywały około 1,62% ludności spożywającej wodę kontrolowaną w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w woj. podlaskim),
- barwa: ponadnormatywna wartość wystąpiła w 3 wodociągach, co stanowi 1,01% tej grupy obiektów (wodociągi te zaopatrywały około 0,56% ludności spożywającej wodę kontrolowaną w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w woj. podlaskim).

Ponadto w pojedynczych wodociągach stwierdzono ponadnormatywną wartość azotanów, niklu, fluorków, chlorków oraz utlenialności nadmanganianowej.

Ocena stanu sanitarnego w zakresie higieny komunalnej

Wykres nr 22. Procent ludności województwa podlaskiego zaopatrywanej przez wodociągi zbiorowego zaopatrzenia spożywającej okresowo w ciągu roku wodę z ponadnormatywną zawartością poszczególnych parametrów fizykochemicznych i organoleptycznych w latach 2014 – 2019

Monitoringiem w zakresie wymagań mikrobiologicznych, jakim powinna odpowiadać woda do spożycia objęto pięć parametrów: bakterie grupy coli, ogólną liczbę mikroorganizmów w 22°C, *Escherichia coli*, *Enterokoki*, *Clostridium perfringens*.

Najczęściej stwierdzano przekroczenie ogólnej liczby mikroorganizmów w 22°C (w 27 wodociągach stanowiących 9,06% wodociągów zbiorowego zaopatrzenia zaopatrujących około 30,48% ludności spożywającej kontrolowaną wodę). Trwały one od 3 do 208 dni i dotyczyły następujących wodociągów: Gruszki gm. Płaska (51 dni); Białystok gm. m. Białystok (4 dni; 3 dni; 3 dni); Rogowo gm. Choroszcz (12 dni); Płonka Strumianka gm. Łapy (50 dni; 29 dni); Choroszcz gm. Choroszcz (10 dni); Ogrodniczki gm. Supraśl (79 dni; 14 dni); Garbary (7 dni); Jałówka gm. Michałowo (208 dni; 7 dni); Gródek gm. Gródek (20 dni); Jezewo Stare gm. Tykocin (12 dni); Juchnowiec gm. Juchnowiec Kościelny (16 dni); Zawady gm. Zawady (16 dni); Rajgród, gm. Rajgród (59 dni); Czerlonka gm. Białowieża (26 dni); Nowogród gm. Nowogród (7 dni); Jezioro gm. Piątnica (32 dni); Miastkowo gm. Miastkowo 21 dni); Stare Modzele gm. Łomża (48 dni); Giby gm. Giby (26 dni); Rosochate Kościelne gm. Czyżew (10 dni); Bryki gm. Szepietowo (6 dni); Wyszomierz (14 dni); Łętownica (42 dni), Srebrny Borek gm. Szumowo (76 dni); Stara Rozedranka gm. Sokółka (7 dni); Jałówka gm. Dąbrowa Białostocka (7 dni); Krzysztoforowo gm. Sidra (77 dni).

Oznaczenie ogólnej liczby mikroorganizmów w wodzie (określanych również jako liczba bakterii heterotroficznych, całkowita liczba bakterii, liczba kolonii) jest jednym z parametrów mikrobiologicznych, który dostarcza niezbędnych informacji do nadzoru i oceny jakości wody. Określenie ogólnej liczby mikroorganizmów jest użyteczne w celu oceny jakości zarówno wody ujmowanej, jak i do monitorowania procesów uzdatniania wody. Wskaźnik ten uchodzi za najbardziej przydatny w ocenie stanu sanitarnego systemu dystrybucji, sygnalizując warunki sprzyjające narastaniu mikroflory, w tym stagnację wody, tzw. odcinki martwe przewodów, wyłączone z czynnego przepływu wody, znaczną zawartość wykorzystywanych przez mikroorganizmy substancji wzrostowych w wodzie, biofilm i inne niedostatki w zakresie utrzymania sieci wodociągowej. Oznaczanie ogólnej liczby mikroorganizmów w połączeniu z monitorowaniem *E. coli*, bakterii grupy coli, mętności i stężenia środków dezynfekcyjnych,

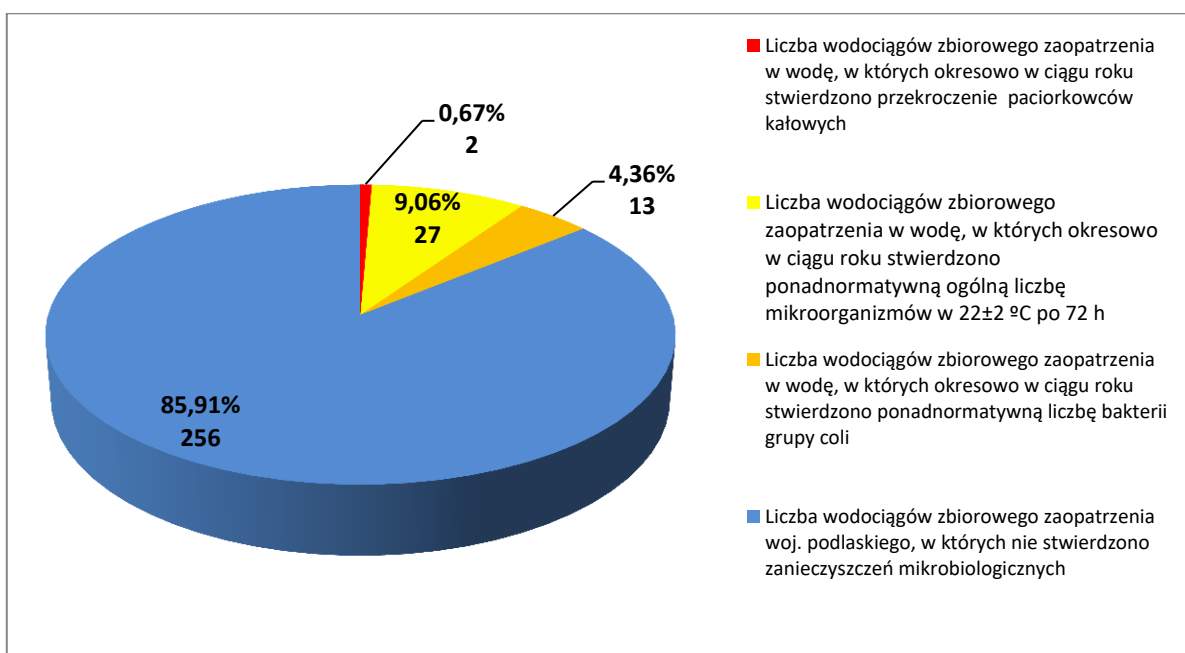
powinno być stosowane w ramach realizacji systemu wielobarierowego podejścia mającego na celu zapewnienie produkcji bezpiecznej wody do spożycia.

Kolejnym stwierdzanym przekroczeniem mikrobiologicznym w wodzie wodociągów zbiorowego zaopatrzenia były bakterie grupy coli (w 13 wodociągach stanowiących 4,36% wodociągów zbiorowego zaopatrzenia zaopatrujących około 1,78% ludności spożywającej kontrolowaną wodę). Bakterie grupy coli występowały okresowo w następujących wodociągach: Rutki Nowe gm. Augustów (9 dni); Gródek gm. Gródek (8 dni); Sierki gm. Tykocin (41 dni); Bagienki (7 dni), Jeżewo Stare gm. Tykocin (21 dni; 41 dni); Zawady gm. Zawady (17 dni); Łomża gm. m. Łomża (10 dni, dot. części odbiorców wody); Berżniki gm. Sejny (20 dni); Giby gm. Giby (26 dni); Mielnik, gm. Mielnik (6 dni); Motule Stare (6 dni), Garbas Drugi gm. Filipów (20 dni); Wyszomierz gm. Szumowo (12 dni).

Natomiast w wodociągach Berżniki gm. Sejny (20 dni); Garbas Drugi gm. Filipów (6 dni) wystąpiło również przekroczenie paciorkowców kałowych.

Bakterie grupy coli to do niedawna powszechnie stosowany wskaźnik jakości wody. Do bakterii grupy coli, poza *E. coli* (bakteria grupy coli typu kałowego) zalicza się też bakterie z rodzaju *Klebsiella*, *Enterobacter*, *Citrobacter*, jak również *Serratia*, *Hafnia*. Wszystkie bakterie grupy coli należą do rodziny *Enterobacteriaceae*, a obecnie obowiązująca definicja (WHO 2011) określa, że są to drobnoustroje mające zdolność do wytwarzania enzymu β -D-galaktozydazy, na której aktywności oznaczaniu opiera się większość stosowanych obecnie metod wykrywania tych bakterii w wodzie. Za najbardziej specyficzny wskaźnik zanieczyszczenia kałowego spośród bakterii grupy coli uważa się *E. coli*, natomiast inne rodzaje są niespecyficzne, ponieważ powszechnie występują w wodzie, glebie i materiale roślinnym (Leclerc i wsp., 2001, Rompré i wsp., 2002). Bakterie grupy coli są zatem grupą mikroorganizmów powszechnie występującą w środowisku naturalnym, w tym w wodach, w glebie, w materiale roślinnym oraz w przewodzie pokarmowym ludzi i zwierząt stałocieplnych. Większość bakterii grupy coli to bakterie heterotroficzne. Bakterie grupy coli wykrywane w wodzie mogą być zarówno pochodzenia kałowego, jak i środowiskowego. Niektóre z nich namnażają się w wodzie (szczególnie ciepłej), glebie i materiale roślinnym. Grupa ta nie może zatem bezpośrednio służyć za specyficzny wskaźnik kałowego zanieczyszczenia wody, może natomiast, podobnie jak ogólna liczba mikroorganizmów, stanowić kryterium oceny czystości i integralności systemów dystrybucji wody. Oprócz powyższych zastosowań można tę grupę drobnoustrojów wykorzystać do oceny potencjalnej obecności biofilmu w systemie wodociągowym. Występowanie bakterii grupy coli w systemach dystrybucyjnych i zbiornikach wody uprzednio poddanej dezynfekcji może świadczyć o odradzaniu się populacji mikroorganizmów i możliwym tworzeniu się biofilmu, bądź też zanieczyszczeniu wody obcym materiałem np. pochodzenia roślinnego lub glebą.

Ocena stanu sanitarnego w zakresie higieny komunalnej

Wykres nr 23. Procent wodociągów zbiorowego zaopatrzenia w wodę woj. podlaskiego wykazujących okresowe przekroczenia parametrów mikrobiologicznych

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. poz. 2294) w powyższych przypadkach organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej stwierdzały:

- warunkową przydatność wody do spożycia obejmującą przypadki przekroczenia w badanej próbce wody wskaźnikowych parametrów mikrobiologicznych (przy jednoczesnym wykonaniu, w przypadku przekroczenia wartości parametrycznej bakterii grupy coli <10 jtk (NPL) w 100 ml, badań jakości wody wykluczających obecność w badanej próbce parametru E. coli i enterokoków oraz uznania, iż stwierdzona niezgodność nie stwarza zagrożenia dla zdrowia konsumentów, a producenci wody podjęli natychmiastowe działania naprawcze),
- brak przydatności wody do spożycia przez ludzi (w pozostałych przypadkach przekroczeń mikrobiologicznych).

W 2019 r. na terenie woj. podlaskiego w 3 wodociągach zbiorowego zaopatrzenia: Rutki Nowe gm. Augustów; Mielnik gm. Mielnik, Łomża gm. m. Łomża stwierdzono brak przydatności wody do spożycia przez ludzi. Administratorzy wodociągów zobowiązani byli dostarczyć mieszkańcom wodę z zastępczego źródła. W celu ustalenia przyczyny niewłaściwej jakości wody oraz dążąc do jej poprawy podejmowali oni m. in. następujące działania naprawcze: płukanie i/lub dezynfekcję odcinków sieci wodociągowej oraz urządzeń uzdatniających wodę, zwiększenie natleniania wody.

Po zakończeniu działań naprawczych zarówno administratorzy wodociągów w ramach kontroli wewnętrznej jak i organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej w ramach kontroli urzędowej dokonywali badań laboratoryjnych wody w celu potwierdzenia ich skuteczności oraz dokonania oceny wody pod kątem przydatności do spożycia przez ludzi.

Zaopatrzenie w wodę do spożycia mieszkańców miasta Białegostoku, Łomży i Suwałk

Wszyscy mieszkańcy powiatu białostockiego grodzkiego (297 459 osób) spożywali wodę o kontrolowanej jakości. Byli zaopatrywani w wodę do spożycia z dwóch wodociągów - wodociągu

zbiorowego zaopatrzenia - BIAŁYSTOK i wodociągu lokalnego o charakterze publicznym - „FADOM-BUD”.

Wodociąg Białystok dostarczał wodę dla 297 289 osób, a wodociąg FADOM-BUD - dla 170 osób. Średnie dobowe zaopatrzenie mieszkańców Białegostoku w wodę do spożycia z tych wodociągów wynosiło 39 625,1 m³/d, w tym wodociąg Białystok dostarczał – 39 582,1 m³/d oraz FADOM- BUD – 43 m³/d.

Woda na potrzeby wodociągu Białystok eksploatowana była z trzech ujęć, tj. ujęcia wody głębinowej w Jurowcach oraz ujęć wody powierzchniowej i infiltracyjnej w Wasilkowie. Woda pochodząca z ujęcia głębinowego w Jurowcach pobierana była z 11 studni o głębokości 33,4 - 131,5m. Następnie woda była uzdatniana w Wydziale Produkcji Wody Jurowce w Białymstoku przy ul. 1000-lecia PP 77 – poddawano ją wstępnemu ozonowaniu, filtracji na filtrach antracytowo-piaskowych i dezynfekcji chlorem.

Woda z ujęcia infiltracyjnego (ujmowana przez 12 studni o głębokości 17,5 - 40,8 m) była ozonowana, filtrowana na filtrach kontaktowych w Wydziale Produkcji Wody Pietrasze - Wasilków w Wasilkowie i przesyłana do Wydziału Produkcji Wody Pietrasze-Wasilków w Białymstoku w celu dalszego jej uzdatnienia, tj. filtracji na filtrach pospiesznych, pośredniemu ozonowaniu, filtracji na filtrach węglowych.

Woda powierzchniowa ujmowana ze stawu infiltracyjnego w Wasilkowie była przesyłana do Wydziału Produkcji Wody Pietrasze-Wasilków w Białymstoku przy ul. Wysockiego 160, następnie była poddawana wstępnemu ozonowaniu, koagulacji, flokulacji, filtracji na filtrach pospiesznych, pośredniemu ozonowaniu, filtracji na filtrach węglowych i dezynfekcji dwutlenkiem chloru.

Nadzór nad jakością wody w wodociągu Białystok obejmował pobór próbek wody przeznaczonej do spożycia w Białymstoku do badań laboratoryjnych. Ponadto na podstawie sprawozdań z wyników badań realizowanych według ustalonego harmonogramu (Państwowej Inspekcji Sanitarnej i kontroli wewnętrznej przez przedsiębiorstwo wodociągowe) Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Białymstoku wydawał bieżące, okresowe i obszarowe oceny jakości wody. Harmonogram poboru próbek wody w ramach kontroli wewnętrznej został opracowany przez administratora wodociągu Białystok – Wodociągi Białostockie Sp. z o.o. zgodnie z obowiązującymi przepisami. Próbkę wody do badań pobierano z właściwą częstotliwością i w pełnym zakresie badań. Nie odnotowano nieprawidłowości w tym zakresie.

Łącznie pobrano do badań 263 próbki wody przeznaczonej do spożycia w tym 119 próbek przez pracowników PSSE w Białymstoku oraz 144 próbki wody w ramach kontroli wewnętrznej przez Wodociągi Białostockie Sp. z o.o. Badania ww. wody wykonywano w zakresie monitoringu parametrów grupy A i parametrów grupy B. Cztery próbki nie odpowiadały wymaganiom rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. poz. 2294) w tym trzy w zakresie ogólnej liczby mikroorganizmów w 22°C po 72 h oraz jedna próbka w zakresie mętności. Po podjętych działaniach naprawczych przez administratora wodociągu woda spełniała i spełnia obowiązujące wymagania określone w ww. rozporządzeniu.

Nadzór nad jakością wody w wodociągu FADOM-BUD obejmował pobór próbek wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi do badań laboratoryjnych. Na podstawie sprawozdań z wyników badań realizowanych według ustalonego harmonogramu (PIS i kontroli wewnętrznej przez FADOM-BUD) Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Białymstoku wydawał bieżące, okresowe i obszarowe oceny jakości wody. Harmonogram poboru próbek wody w ramach kontroli wewnętrznej został opracowany przez administratora wodociągu zgodnie

z obowiązującymi przepisami. Próbkę wody do badań pobierano z właściwą częstotliwością i w pełnym zakresie badań. Nie odnotowano nieprawidłowości w tym zakresie.

W wyniku nadzoru nad wodociągiem FADOM-BUD łącznie pobrano do badań 3 próbki wody w tym 1 próbkę w ramach nadzoru oraz 2 próbki w ramach kontroli wewnętrznej (w jednej stwierdzono bakterie grupy coli - 5 NPL/100ml). W związku z zaistniałą sytuacją właściciel wodociągu podjął działania naprawcze doprowadzając jakość wody do obowiązujących wymagań. Ponadto w jednej próbce stwierdzono ponadnormatywną mętność. Po podjętych działaniach naprawczych przez administratora wodociągu woda spełniała i spełnia obowiązujące wymagania określone w ww. rozporządzeniu. Trzecia próbka odpowiadała wymaganiom ww. rozporządzenia.

Producentem wody przeznaczonej do spożycia dla miasta Łomży (63000 osób) jest Miejskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji w Łomży Sp. z o.o. Dobowa produkcja wody wynosiła 6703 m³/d. Woda wykorzystywana do zbiorowego zaopatrzenia mieszkańców Łomży pochodziła z dwóch ujęć wód podziemnych. Ujęcie „Rybaki” w Łomży liczy osiem studni głębinowych, natomiast ujęcie „Podgórze” zlokalizowane na terenie gm. Łomża składa się z dziewięciu studni głębinowych. Wody czerpane z czwartorzędowych poziomów wodonośnych charakteryzują się stosunkowo dobrą jakością, ale z powodu ponadnormatywnej zawartości związków żelaza i manganu wymagają uzdatniania.

Na ww. ujęciach funkcjonują stacje uzdatniania, które są wyposażone w urządzenia do natleniania, filtracji, retencjonowania i wtłaczania wody do sieci. Stacja Rybaki o wydajności 400 m³/h wyposażona jest w wieże napowietrzania, filtry ciśnieniowe, zbiorniki do magazynowania wody uzdatnionej, pompownię II – go stopnia. Stacja Podgórze o wydajności 800 m³/h posiada aeratory, zbiorniki kontaktowe, zbiorniki retencyjne, filtry pionowe odkryte o ciągłej filtracji, pompownię II-go stopnia, lampę UV do dezynfekcji wody.

Stan sanitarno-techniczny obiektów nie budził zastrzeżeń. Studnie na ujęciach wodociągowych są właściwie oznakowane, zabezpieczone przed dostępem osób nieupoważnionych oraz monitorowane. Jakość wody dostarczana konsumentom kontrolowana zgodnie z ustaloną częstotliwością. W wyniku realizacji badań próbek wody w ramach kontroli wewnętrznej oraz kontroli urzędowej, stwierdzono w ciągu roku okresowe przekroczenia parametru mikrobiologicznego wody (obecność bakterii grupy coli) na Osiedlu Łomżyca w Łomży. Powyższe skutkowało wydaniem decyzji o braku przydatności wody do spożycia przez ludzi na ww. osiedlu, zobowiązaniem producenta wody do zapewnienia odbiorcom wody o jakości odpowiadającej wymaganiom oraz podjęcia natychmiastowych działań naprawczych. Podjęte przez Miejskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji w Łomży działania polegające na dezynfekcji, czyszczeniu i płukaniu sieci wodociągowej przyniosły pożądane efekty potwierdzone dobrymi wynikami jakości wody, co pozwoliło na zakończenie postępowania administracyjnego. W okresie obowiązywania braku przydatności wody do spożycia z wodociągu, konsumenci na ww. osiedlu byli zaopatrywani w wodę konfekcjonowaną i za pomocą beczkwozów. Ponadto odnotowano przekroczenie parametru mętności po podjętych działaniach naprawczych - doprowadzono jakość wody do obowiązujących wymagań. Woda dostarczana przez wodociąg Łomża na koniec 2019 r. odpowiadała wymaganiom ww. rozporządzenia.

Wszyscy mieszkańcy powiatu suwalskiego grodzkiego (69827 osób) spożywali wodę o kontrolowanej jakości. Zaopatrzenie w wodę oparte jest na 21 studniach głębinowych, których głębokość waha się w przedziale od 48 m do 138 m. Dobowa produkcja wody wynosi 8630 m³/dobę. Stacja uzdatniania wody pracuje automatycznie w układzie dwustopniowego pompowania wody i jednostopniowej filtracji na wielowarstwowym złożu. Woda z 21 studni głębinowych

kierowana jest do budynku SUW do dwóch ciśnieniowych komór reakcji, w których następuje natlenienie za pomocą sprężonego powietrza dostarczanego przez trzy sprężarki. Celem napowietrzenia jest wprowadzenie do wody tlenu pozwalającego na częściowe utlenienie związków żelaza i manganu do postaci strącanej. Do dezynfekcji stałej zastosowanej na SUW w Suwałkach używana jest lampa UV. Lampa zamontowana jest na rurociągu tłocznym wody wychodzącej do miasta. Promieniowanie UV jest emitowane w wyniku przepływu prądu pomiędzy dwiema elektrodami, umieszczonymi w kwarcowej obudowie lampy. Dzięki tej reakcji pozostałe w wodzie mikroorganizmy albo zostają zabite albo też tracą zdolności do namnażania. Stacja wodociągowa w Suwałkach wyposażona jest również w urządzenia do okresowej (awaryjnej) dezynfekcji wody za pomocą podchlorynu sodu. Po procesie dezynfekcji woda jest wtłaczana do sieci miejskiej za pomocą 8 pomp.

Woda z wodociągu Suwałki od wielu lat prezentuje bardzo wysoką jakość zarówno pod względem parametrów fizykochemicznych jak i bakteriologicznych. W 2019 roku do badań pobrano 5 prób monitoringowych w ramach kontroli urzędowej. Ponadto administrator w ramach kontroli wewnętrznej pobrał 33 próby monitoringowe wody przeznaczonej do spożycia oraz 21 prób wody surowej. Wystawiono 8 ocen o jakości wody do spożycia. Nie odnotowano żadnych interwencji dotyczących złej jakości wody w wodociągu miejskim Suwałki.

Ocena jakości wody w innych urządzeniach wodociągowych dostarczających wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi (m. in. zaopatrujących ludność zamieszkałą oraz tymczasowo przebywającą w obiektach: hotelarskich, domach pomocy społecznej, szkołach, szpitalach oraz innych obiektach użyteczności publicznej).

Analiza poszczególnych parametrów i wskaźników wykazała, że najczęstszymi przyczynami kwestionowania jakości wody,

a) pod względem fizykochemicznym były:

- mangan: ponadnormatywna wartość wystąpiła okresowo w 13 indywidualnych urządzeniach wodociągowych (3 w powiecie augustowskim, 7 w powiecie białostockim, 1 w powiecie grajewskim, 1 w powiecie łomżyńskim, 1 w powiecie kolneńskim), co stanowi 16,25 % tej grupy obiektów.
- mętność: ponadnormatywna wartość wystąpiła okresowo w 12 indywidualnych urządzeniach wodociągowych (2 w powiecie augustowskim, 9 w powiecie białostockim, 1 w powiecie łomżyńskim), co stanowi 15 % tej grupy obiektów.
- żelazo: ponadnormatywna wartość wystąpiła okresowo w 6 indywidualnych urządzeniach wodociągowych (3 w powiecie augustowskim, 3 w powiecie białostockim), co stanowi 7,5% tej grupy obiektów.
- jon amonowy: ponadnormatywna wartość wystąpiła okresowo w 3 indywidualnych urządzeniach wodociągowych (1 w powiecie augustowskim, 1 w powiecie białostockim, 1 w powiecie kolneńskim), co stanowi 3,75 % tej grupy obiektów.
- azotany: ponadnormatywna wartość wystąpiła okresowo w 2 indywidualnych urządzeniach wodociągowych (1 w powiecie augustowskim, 1 w powiecie białostockim), co stanowi 2,5 % tej grupy obiektów.
- arsen: ponadnormatywna wartość wystąpiła okresowo (27 dni) w 1 indywidualnym urządzeniu wodociągowym w powiecie białostockim grodzkim.

b) pod względem mikrobiologicznym były:

- ogólna liczba mikroorganizmów w 22°C: zakwestionowana w 13 indywidualnych urządzeniach wodociągowych (2 w powiecie augustowskim, 5 w powiecie białostockim, 1 w powiecie łomżyńskim, 3 w powiecie sokólskim, 1 w powiecie hajnowskim, 1 w powiecie wysokomazowieckim).
- bakterie grupy coli: zakwestionowane w 6 indywidualnych urządzeniach wodociągowych (1 w powiecie augustowskim, 2 w powiecie białostockim, 1 w powiecie grajewskim, 1 w powiecie sokólskim, 1 w powiecie wysokomazowieckim).

W wyniku nadzoru nad wodociągami zbiorowego zaopatrzenia w wodę na terenie województwa podlaskiego państwowa inspekcja sanitarna wydała ogółem 277 decyzji, w tym: 6 stwierdzających warunkową przydatność wody do spożycia w związku z przekroczeniami mikrobiologicznymi, 5 stwierdzających brak przydatności wody do spożycia w związku z przekroczeniami mikrobiologicznymi, 35 stwierdzających warunkową przydatność wody do spożycia w związku z przekroczeniami fizykochemicznymi, 10 wydanych na stan techniczny wodociągów, 54 prolongujących termin wcześniej wydanych decyzji m. in. na jakość wody, stan techniczny, 90 umarzających postępowanie administracyjne, 68 płatniczych, 9 innych decyzji (1 na zastosowanie materiałów, 1 wygaszająca, 2 weryfikujące materiały zastosowane do dystrybucji wody, 1 uchylająca, 4 egzekwujące wykonanie obowiązków wykonania kontroli wewnętrznej).

Ponadto przekazano do właścicieli i zarządców wodociągów zbiorowego zaopatrzenia 90 wystąpień dotyczących m. in. jakości wody, aktualizacji danych technicznych wodociągów, obowiązków przedsiębiorstw wodociągowo-kanalizacyjnych, tj. wymogów w zakresie kontroli wewnętrznej jakości wody, zakresu parametrów, terminów pobierania próbek wody i przesyłania sprawozdań z badań. Wydano 1468 ocen jakości wody oraz 37 ocen higienicznych na zastosowane materiały i wyroby do uzdatniania wody.

W wyniku nadzoru nad innymi podmiotami zaopatrującymi w wodę przeznaczoną do spożycia Państwowa Inspekcja Sanitarna województwa podlaskiego wydała: 62 decyzje administracyjne (6 stwierdzających warunkową przydatność wody do spożycia z uwagi na przekroczenia mikrobiologiczne i 3 na przekroczenia fizykochemiczne, 2 stwierdzające brak przydatności wody do spożycia z uwagi na przekroczenia mikrobiologiczne; 1 na stan sanitarno-techniczny pomieszczeń i urządzeń wodociągowych, 14 decyzji prolongujących terminy wcześniej wydanych decyzji, 17 umarzających postępowanie, 16 decyzji płatniczych, 3 inne (1 wygaszająca decyzję o braku przydatności wody do spożycia, 2 dot. nieterminowego przesyłania wyników badań wody zgodnie z zatwierdzonym harmonogramem), 239 ocen jakości wody, 33 wystąpień do właścicieli indywidualnych urządzeń wodociągowych m.in. w sprawie harmonogramu poboru próbek wody, aktualizacji danych o wodociągu oraz 2 ocen higienicznych na zastosowane materiały i wyroby do uzdatniania wody.

W wyniku prowadzonego postępowania administracyjnego oraz wystąpień skierowanych do zarządców nastąpiła poprawa jakości wody w większości nadzorowanych wodociągów.

Kąpieliska i miejsca okazjonalnie wykorzystywane do kąpeli

Organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej sprawują nadzór nad kąpieliskami i miejscami okazjonalnie wykorzystywanymi do kąpeli w oparciu o zapisy ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (Dz. U. z 2018 r. poz. 2268 z późn. zm.), rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 17 stycznia 2019 r. w sprawie prowadzenia nadzoru nad jakością wody w kąpielisku i miejscu okazjonalnie wykorzystywanym do kąpeli (Dz.U. poz. 255) oraz rozporządzenia Ministra Zdrowia

Ocena stanu sanitarnego w zakresie higieny komunalnej

z dnia 21 grudnia 2018 r. w sprawie ewidencji kąpielisk oraz sposobu oznakowania kąpielisk i miejsc okazjonalnie wykorzystywanych do kąpieli (Dz. U. poz. 2476).

Przed sezonem kąpielowym w 2019 roku na terenie województwa podlaskiego zgłoszonych zostało do zaopiniowania 13 projektów uchwał dotyczących organizacji kąpielisk. Funkcjonowało w sezonie 12 z nich. Mimo deklaracji otwarcia przez organizatora Kąpieliska Miejskiego w Sokółce, ze względu na trwające prace remontowe, kąpielisko było nieczynne.

Najwięcej kąpielisk zlokalizowanych było na terenie powiatu białostockiego - 5. Powiaty augustowski, siemiatycki i wysokomazowiecki posiadały po 2 kąpieliska. W powiecie suwalskim czynne było jedno kąpielisko „Arkadia” w Suwałkach.

Szczegółowy wykaz kąpielisk funkcjonujących w sezonie kąpielowym 2019 w poszczególnych powiatach wraz z ich lokalizacją i oceną jakości wody przedstawia poniższa tabela.

Tabela nr 21. Liczba kąpielisk w poszczególnych powiatach województwa podlaskiego wraz z ich lokalizacją i oceną jakości wody w sezonie letnim 2019 r.

Lp	Powiat	Miejscowość	Nazwa kąpieliska	Nazwa akwenu	Jakość wody w sezonie kąpielowym 2019r.
1.	augustowski	Serwy 1	Camp Serwy	Jezioro Serwy	przydatna
2.	augustowski	Augustów ul. Zarzecze	Plaża Radiowej Trójki	Jezioro Necko	przydatna
3.	białostocki	Zarzecznany b/n	Zarzecznany	Zalew Zarzecznany	przydatna
4.	białostocki	Supraśl, Plac Kościuszki b/n	Plaża miejska	Rzeka Supraśl	przydatna
5.	białostocki	Michałowo b/n	"Na Fali"	Rzeka Supraśl	przydatna
6.	białostocki	Czarna Białostocka, ul. Białostocka b/n	Czapielówka	Rzeka Jurczycha	przydatna
7.	białostocki	Białystok, ul. Plażowa b/n	Plaża miejska na terenie Ośrodka Sportów Wodnych "Dojlidy"	Zalew Dojlidy	nieprzydatna ze względu na ponadnormatywną liczbę Enterokoków w dniach 11-18.06.2019 r.
8.	siemiatycki	Siemiatycze	Miejskie w Siemiatyczach	Rzeka Kamionka	przydatna
9.	siemiatycki	Drohiczyn	Na rzece Bug przy ul. Szmita w Drohiczynie	Rzeka Bug	przydatna
10.	wysokomazowiecki	Czyżew	Kąpielisko miejskie w Czyżewie	Rzeka Brok (zbiornik retencyjno-rekreacyjny)	nieprzydatna ze względu na ponadnormatywną liczbę bakterii Escherichia coli i Enterokoków od 02-09.07-2019 r. oraz od 30.07.2019 r. do 15.09.2019 r.
11	wysokomazowiecki	Ciechanowiec	Wyspa w Ciechanowcu	Rzeka Nurzec (zalew)	przydatna
12	suwalski	Suwałki	Arkadia	Zalew Arkadia w Suwałkach	przydatna

Badania wody w kąpieliskach były wykonywane zarówno przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej przed sezonem oraz zarządców kąpielisk podczas trwania sezonu zgodnie z harmonogramami ustalonymi z właściwymi terenowo powiatowymi inspektorami sanitarnymi.

Na podstawie wyników badań, w ramach kontroli urzędowej, właściwi terenowo państwowi powiatowi inspektorzy sanitarni dokonywali bieżących ocen jakości wody funkcjonujących kąpielisk. Ogółem wydano 47 ocen o przydatności wody do kąpieli.

W czasie trwania sezonu kąpielowego woda nie spełniała wymogów rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 17 stycznia 2019 r. w sprawie nadzoru nad kąpieliskami i miejscami okazjonalnie wykorzystywanymi do kąpieli w dwóch kąpieliskach:

- „Plaży miejskiej na terenie Ośrodka Sportów Wodnych Dojlidy” w Białymstoku ze względu na wystąpienie w wodzie ponadnormatywnej liczby Enterokoków

– miejskim w Czyżewie ze względu na wystąpienie ponadnormatywnej liczby bakterii *Escherichia coli* i *Enterokoków*.

W związku z ww. przekroczeniami w obu kąpieliskach wydanych zostało 5 decyzji administracyjnych o braku spełnienia wymagań wody do kąpeli pod względem bakteriologicznym, wprowadzających tymczasowy zakaz kąpeli z nakazem zamieszczenia informacji w miejscu oznakowania kąpieliska, rozpowszechnienia informacji o wprowadzonym zakazie za pomocą środków masowego przekazu, ustalenia przyczyn zanieczyszczenia oraz podjęcia działań dla ochrony zdrowia ludzkiego i poprawy jakości wody.

W sezonie letnim 2019 r. organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej przeprowadziły kontrole wszystkich kąpielisk m.in. w zakresie właściwej lokalizacji tablic informacyjnych, stanu higieniczno-sanitarnego toalet oraz dostatecznej ilości i czystości koszy na odpady komunalne.

Ze względu na brak prowadzenia właściwej kontroli wewnętrznej, w tym brak umieszczenia bieżącej oceny jakości wody w kąpielisku na tablicy informacyjnej, została nałożona na organizatora jednego kąpieliska zlokalizowanego na terenie powiatu wysokomazowieckiego grzywna w drodze mandatu karnego w wysokości 200,00zł.

Informacje dotyczące kąpielisk, w tym bieżące oceny jakości wody umieszczane były przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej w ogólnokrajowym serwisie kąpieliskowym, prowadzonym przez Główny Inspektorat Sanitarny w Warszawie.

Po zakończeniu sezonu kąpielowego właściwi terenowo państwowi powiatowi inspektorzy sanitarni dokonali ocen sezonowych wszystkich kąpielisk.

W ramach akcji edukacyjnej Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Augustowie zorganizował dla przedstawicieli miast i gmin terenu powiatu augustowskiego spotkanie dotyczące organizacji kąpielisk i miejsc okazjonalnie wykorzystywanych do kąpeli na terenie powiatu. Celem spotkania było zachęcenie do organizowania kąpielisk i miejsc, jako promowanie regionu, bogatego w akweny wodne.

W 2019 roku na terenie województwa podlaskiego zgłoszonych zostało przez organizatorów 6 miejsc okazjonalnie wykorzystywanych do kąpeli, przy czym w sezonie funkcjonowało 5 z nich. W powiecie augustowskim mimo deklaracji nie nastąpiło otwarcie miejsca okazjonalnie wykorzystywanego do kąpeli - Plaża Bielnik w Augustowie. Wszystkie projekty uchwał dotyczące organizacji miejsc okazjonalnie wykorzystywanych do kąpeli zostały pozytywnie zaopiniowane przez właściwych terenowo państwowych powiatowych inspektorów sanitarnych województwa podlaskiego.

W powiecie grajewskim funkcjonowały 2 miejsca okazjonalnie wykorzystywane do kąpeli. Powiaty hajnowski, moniecki i sokólski posiadały po jednym miejscu.

Ocena stanu sanitarnego w zakresie higieny komunalnej

Szczegółowy wykaz miejsc okazjonalnie wykorzystywanych do kąpielii funkcjonujących na terenie województwa podlaskiego w sezonie kąpielowym wraz z ich lokalizacją i oceną jakości wody przedstawiono poniżej.

Tabela nr 22. Liczba miejsc okazjonalnie wykorzystywanych do kąpielii w poszczególnych powiatach województwa podlaskiego wraz z ich lokalizacją i oceną jakości wody w sezonie letnim 2019 r.

Lp	Powiat	Miejscowość	Nazwa miejsca okazjonalnie wykorzystywanego do kąpielii	Nazwa akwenu	Jakość wody w sezonie kąpielowym 2019 r.
1.	grajewski	Rajgród ul. Szkolna b/n gm. Rajgród	Miejskie Rajgród „Góra Zamkowa”	Jeziro Rajgrodzkie	przydatna
2.	grajewski	Ośrodek WOPR w Tamie k/Rajgrodu gm. Rajgród	WOPR	Jeziro Rajgrodzkie	przydatna
3.	hajnowskim	Repczyce gm. Kleszczele	Repczyce	Zalew Repczyce	przydatna
4.	moniecki	Goniądz ul. Demokratyczna 10 gm. Goniądz	„Nad Biebrzą”	Rzeka Biebrza	przydatna
5.	sokólski	Karpowicze gm. Suchowola	Karpowicze	Zbiornik Małej Retencji „SUCHOWOLA” na rzece Brzozówka	przydatna

Jakość wody w sezonie kąpielowym 2019 r. nie była kwestionowana w żadnym z funkcjonujących miejsc okazjonalnie wykorzystywanych do kąpielii.

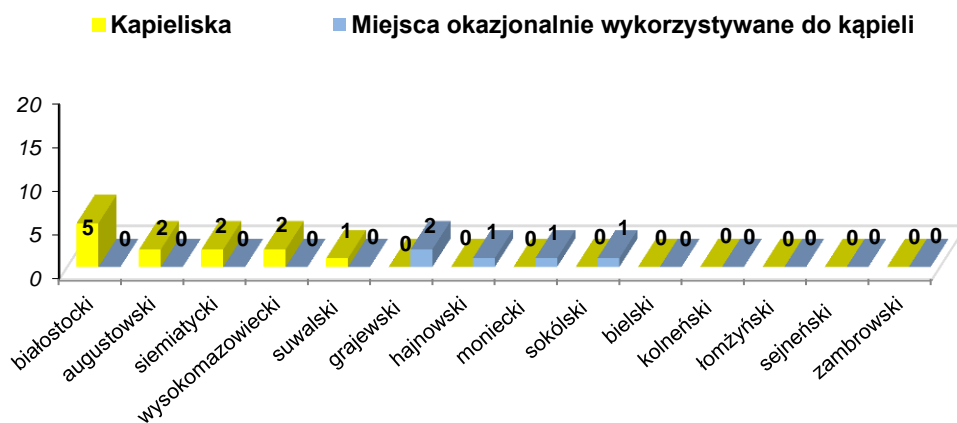
Na podstawie sprawozdań przedstawionych przez organizatorów właściwi terenowo państwowi powiatowi inspektorzy sanitarni wydali 11 ocen bieżących dotyczących przydatności wody do kąpielii.

Skontrolowano pod względem stanu sanitarnego-higienicznego i technicznego wszystkie miejsca okazjonalnie wykorzystywane do kąpielii. Stwierdzono, że na ich terenie znajdowały się tablice informacyjne, toalety oraz kosze na odpady komunalne. Wyznaczone były również strefy w wodzie.

Uchybienia stwierdzono tylko w jednym z nich. Dotyczyły one m.in. zniszczonych urządzeń do ćwiczeń. Jedno z miejsc zostało zamknięte przed planowanym terminem zakończenia ze względu na brak ratowników.

Informacje na temat przydatności wody w miejscach okazjonalnie wykorzystywanych do kąpielii na bieżąco umieszczane były na stronie internetowej Wojewódzkiej Stacji Sanitarno – Epidemiologicznej w Białymstoku: www.wsse.bialystok.pl w zakładce monitoring wody oraz w Biuletynie Informacji Publicznej.

Liczbę kąpielisk i miejsc okazjonalnie wykorzystywanych do kąpielii w poszczególnych powiatach województwa podlaskiego w 2019 r. przedstawia wykres umieszczony poniżej.

Wykres nr 24. Liczba kąpielisk i miejsc okazjonalnie wykorzystywanych do kąpieli w poszczególnych powiatach województwa podlaskiego w 2019 r.

Pływalnie kryte i odkryte

Nadzór nad pływalniami sprawowany był w oparciu m. in. o zapisy następujących aktów prawnych:

- ustawy z dnia 18 sierpnia 2011 r. o bezpieczeństwie osób przebywających na obszarach wodnych (Dz.U. z 2018 r. poz. 1482 z późn. zm.),
- rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 9 listopada 2015 r. w sprawie wymagań, jakim powinna odpowiadać woda na pływalniach (Dz.U. poz. 2016).

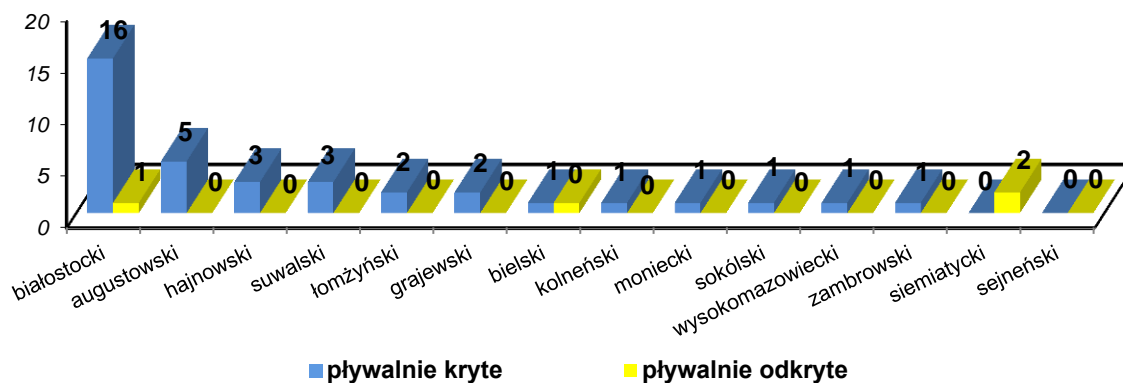
Zgodnie z ww. rozporządzeniem to właściciel/zarządca pływalni odpowiada za jakość wody przeznaczonej do kąpieli. W celu zapewnienia bezpieczeństwa zdrowotnego osobom korzystającym z obiektu zobowiązany był on między innymi do: - dokonywania bieżącej oceny jakości wody w nieckach poprzez jej obserwację (ocena stanu przejrzystości wody, widoczne zanieczyszczenia w tym incydenty kałowe oraz podjęte działania naprawcze w tym zakresie); - prowadzenia systematycznego i udokumentowanego nadzoru pracy urzędów; - badania jakości wody zgodnie z harmonogramem ustalonym z właściwym państwowym inspektorem sanitarnym; - w przypadku otrzymania sprawozdań z badań wody wykazujących niezgodność badanych parametrów z obowiązującym aktem prawnym przesyłanie ich właściwemu inspektorowi sanitarnemu w okresie do trzech dni wraz z opisem podjętych działań naprawczych; - umieszczania komunikatów dot. jakości wody na tablicach informacyjnych zlokalizowanych w miejscach widocznych dla osób korzystających z obiektu oraz na stronie internetowej, jeżeli taką stronę prowadzą (w przypadku zmian jakości wody na pływalni do niezwłocznej aktualizacji komunikatu).

Organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej woj. podlaskiego prowadzą nadzór nad jakością wody w pływalniach między innymi poprzez: - zatwierdzanie harmonogramów poborów próbek wody przedkładanych przez zarządców pływalni, - analizę przesyłanych przez zarządców pływalni sprawozdań z badań oraz podjętych przez nich działań naprawczych; - wydawanie wytycznych, decyzji administracyjnych, dokonywanie kontroli obiektu wraz z poborem próbek wody przynajmniej raz w roku przed wydaniem rocznej oceny pływalni i przekazywanie jej zarządcy pływalni.

W 2019 roku w ewidencji organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego znajdowało się ogółem 40 pływalni: 37 pływalni krytych (w tym 6 parków wodnych) oraz 3 pływalnie odkryte. Pływalnie odkryte objęte ewidencją w 2019 roku to 2 obiekty w powiecie siemiatyckim i 1 w powiecie białostockim.

Ocena stanu sanitarnego w zakresie higieny komunalnej

W porównaniu z rokiem ubiegłym liczba pływalni krytych zwiększyła się o 1, ponieważ nadzorem objęto pływalnię na terenie powiatu białostockiego. Natomiast jedną z pływalni odkrytych (w 2018 roku były 4) z terenu powiatu bielskiego decyzją jej właściciela zamknięto, ze względu na niewłaściwy stan techniczny obiektu.

Wykres nr 25. Liczba pływalni krytych i odkrytych w powiatach województwa podlaskiego w 2019 r.

Spośród 40 pływalni objętych ewidencją cztery nie prowadziły działalności w 2019 roku. Trzy pływalnie kryte (2 z powiatu augustowskiego i 1 grajewskiego) oraz 1 odkryta (z terenu powiatu siemiatyckiego).

Organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego w 2019 r. w ramach bieżącego nadzoru sanitarnego skontrolowały wszystkie funkcjonujące pływalnie.

Łącznie dokonano 45 kontroli. Do badań laboratoryjnych w ramach kontroli urzędowej pobrano 215 prób wody w kierunku oznaczeń mikrobiologicznych oraz 192 próby w kierunku oznaczeń fizykochemicznych.

Najczęściej przekroczonymi parametrami fizykochemicznymi były: chlor wolny, chlor związany, potencjał redox, chloroform, azotany, mętność, utlenialność oraz Σ THM, natomiast z parametrów mikrobiologicznych: ogólna liczba mikroorganizmów w $36\pm 2^{\circ}\text{C}$ po 48 godz., a także *Pseudomonas aeruginosa* oraz *Escherichia coli*, bakterii *Legionella* sp. które stwierdzano zarówno w wodzie wprowadzanej z systemu cyrkulacji, jak i w nieckach pływalni krytych. Należy podkreślić, że wyżej opisane nieprawidłowości odnoszące się do jakości wody w pływalniach, zarówno w zakresie parametrów fizykochemicznych jak i normatywów mikrobiologicznych miały charakter krótkotrwały, zarządcy po otrzymaniu wyników badań podejmowali niezwłocznie działania naprawcze.

Wodę w nieckach basenowych wyposażonych w urządzenia wytwarzające aerozol wodno - powietrzny kwestionowano najczęściej z uwagi na: chlor wolny, chlor związany, chloroform, utlenialność, mętność, a także ogólną liczbę mikroorganizmów w $36\pm 2^{\circ}\text{C}$ po 48 godz. i bakterie *Legionella* sp.

W odniesieniu do 7 pływalni województwa podlaskiego w 2019 roku prowadzono postępowanie administracyjne w związku z ponadnormatywną liczbą bakterii *Legionella* sp. w instalacji wewnętrznej wody ciepłej. W 4 obiektach uzyskano poprawę jakości wody ciepłej i postępowanie administracyjne zakończono, natomiast w 3 administratorzy nadal podejmują działania naprawcze.

W związku ze stwierdzanymi nieprawidłowościami odnoszącymi się do jakości wody z pływalni - przekroczeń dopuszczalnych wartości dla parametrów fizykochemicznych i mikrobiologicznych - zarządcy pływalni każdorazowo byli zobowiązani do podejmowania działań naprawczych mających na celu poprawę jej jakości. Podejmowane działania, w zależności od posiadanych systemów obejmowały przede wszystkim:

- w przypadku skażenia mikrobiologicznego wody najczęściej stosowano mycie, czyszczenie i dezynfekcję niecek wraz z kanałami i kratkami przelewowymi, zbiorników przelewowych oraz filtrów basenowych, częściową lub nawet całkowitą (jacuzzi) wymianę wody i zwiększenie częstotliwości płukania filtrów, korektę ustawień na SUW, chlorowanie szokowe całego systemu uzdatniania;
- w przypadku przekroczeń dopuszczalnych wartości dla parametrów fizykochemicznych najczęściej podejmowano działania dotyczące częściowej wymiany wody, zmiany środków dezynfekcyjnych, płukanie, korektę ustawień na SUW, płukanie/wymianę filtrów.

Właściwi państwowi inspektorzy sanitarni województwa podlaskiego w 2019 roku wydali 26 decyzji administracyjnych na pływalnie, w tym: 13 decyzji nakazowych, 10 umarzających wszczęte postępowanie administracyjne, 2 prolongujące termin wykonania nakazów wcześniejszych decyzji oraz 1 decyzję wydaną w związku z nieodpowiednią jakością wody w niecce pływalni odkrytej, którą z uwagi na zakończenie sezonu kąpielowego umorzono.

Ponadto nadano 11 telefonogramów/powiadomień do zarządców lub właścicieli pływalni informujących o przekroczeniach parametrów wody mogących stwarzać zagrożenie dla osób korzystających z pływalni, a także o konieczności podjęcia natychmiastowych działań zmierzających do ich eliminacji.

Państwowi powiatowi inspektorzy sanitarni województwa podlaskiego w 2019 roku wystosowali 15 wystąpień do zarządców lub właścicieli pływalni. Dotyczyły one między innymi: opracowania harmonogramu pobierania próbek wody z niecek basenowych w ramach kontroli wewnętrznej na 2020 rok, braku sprawozdań z badań wody realizowanych w ramach zatwierdzonego harmonogramu oraz nieprawidłowych wyników jakości wody uzyskanych w ramach kontroli wewnętrznej, a także udostępnienia raportów nadzoru pracy urzędów oraz rejestracji wyników pomiaru jakości wody w celu wydania rocznej oceny.

Organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej w 2019 r. prowadziły postępowanie administracyjne w odniesieniu do:

- 3 pływalni w związku ze stwierdzonym złym stanem sanitarno - technicznym obiektów (2 w powiecie białostockim i 1 w suwalskim). Uchybienia dotyczyły głównie ubytków, pęknięć, przebarwień płytek i laminatu na dnach niecek basenowych i do dezynfekcji stóp, a także zacieków na sufitach i ścianach, szarych nalotów, zniszczonych posadzek w szatni oraz skorodowanych schodów;
- 11 pływalni ze względu na stwierdzenie przekroczeń parametrów fizykochemicznych i/lub bakteriologicznych (w powiecie białostockim - 11, w powiecie hajnowskim - 2, po 1 w powiatach: łomżyńskim, sokólskim, suwalskim i wysokomazowieckim);
- w 2 pływalniach z terenu powiatu białostockiego z uwagi na nie przekazywanie przez zarządcę Państwowemu Powiatowemu Inspektorowi Sanitarnemu w Białymstoku w terminie do 3 dni roboczych wyników badań jakości wody niezgodnych z rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 09.11.2015 r. w sprawie wymagań jakim powinna odpowiadać woda na pływalniach (Dz. U. z 2015 r. poz. 2016) w zakresie dotyczącym parametrów określonych w załącznikach nr 1 i 2 do tego rozporządzenia.

Ponadto jeden z zarządzających nie posiadał wyników z pomiarów dokonywanych przez zarządzającego w zakresie pH i potencjału redox w wodzie eksploatowanej niecki basenowej oraz w wodzie wprowadzanej do niecki z systemu cyrkulacji, drugi - nie prowadził systematycznych i udokumentowanych badań jakości wody na pływalni zgodnie z ustalonym harmonogramem.

Spośród 34 skontrolowanych w 2019 roku pływalni krytych państwowi powiatowi inspektorzy sanitarni województwa podlaskiego jedną z nich ocenili jako niespełniającą wymagań pod względem technicznym i jedną pod względem higieniczno-sanitarnym, co stanowiło 5,88% skontrolowanych w tej grupie obiektów.

Pływalnia zaliczona do grupy nie spełniającej wymagań technicznych zlokalizowana jest w powiecie suwalskim. Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Suwałkach prowadzi postępowanie administracyjne nakazujące zapewnienie należytego stanu sanitarno - technicznego podłogi w szatni damskiej i męskiej, płytek ściennych w szatni damskiej oraz kratki przy niecce basenowej.

Jako niespełniająca wymagań higieniczno-sanitarnych została zaliczona pływalnia będąca parkiem wodnym z powiatu hajnowskiego, z uwagi na przekroczenia bakterii Legionella sp. w wodzie ciepłej instalacji wewnętrznej. Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Hajnówce wydał decyzję zakazującą korzystania z pryszniców i nakazującą poprawę jakości wody.

Badania wody ciepłej użytkowej z instalacji wewnętrznej podmiotów wykonujących działalność leczniczą w rodzaju stacjonarne i całodobowe świadczenia zdrowotne oraz użyteczności publicznej województwa podlaskiego w kierunku wykrywania bakterii Legionella sp.

Zgodnie z zapisami § 18 rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. poz. 2294) organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego sprawowały nadzór nad jakością wody ciepłej w zakresie występowania bakterii Legionella sp. w sieci wewnętrznej obiektów. W przytoczonym akcie prawnym określono minimalną częstotliwość pobierania próbek wody ciepłej oraz procedury postępowania w zależności od jej wyniku badania bakteriologicznego.

W 2019 roku w ramach kontroli urzędowej państwowi powiatowi inspektorzy sanitarni pobrali do badań łącznie 37 prób. Badanie takie wykonali w 35 obiektach województwa podlaskiego :

- 16 obiektach oświatowych i opiekuńczo - wychowawczych dla dzieci i młodzieży takich jak: dom dziecka (1), internat (4), dom studenta (8), młodzieżowy ośrodek socjoterapeutyczny (3),
- 8 obiektach hotelarskich i świadczących usługi noclegowe z terenu powiatu: sokólskiego (4), augustowskiego (3) i hajnowskiego (1),
- 7 podmiotach wykonujących działalność leczniczą w rodzaju stacjonarne i całodobowe świadczenia zdrowotne (5 szpitale i 1 sanatorium),
- 5 domach pomocy społecznej i placówkach zapewniających całodobową opiekę osobom starszym zlokalizowanych na terenie powiatu bielskiego i hajnowskiego (po 2 obiekty) oraz monieckiego (1).

W podmiotach wykonujących działalność leczniczą w rodzaju stacjonarne i całodobowe świadczenia zdrowotne (szpitale i sanatorium) pobrano 8 prób z instalacji wody ciepłej. Nie zakwestionowano żadnej próbki.

W placówkach oświatowych i opiekuńczo - wychowawczych dla dzieci i młodzieży pobrano 16 próbek wody ciepłej. Zakwestionowano 7 z nich, co stanowi 44% wszystkich pobranych próbek wody ciepłej w tej grupie obiektów. Skolonizowanie instalacji ciepłej wody bakteriami Legionella sp. stwierdzono w 3 internatach 1 domu studenta, gdzie ich liczba wskazywała na wysokie

skażenie tymi bakteriami. Natomiast w 3 próbkach pobranych w 2 domach studentów i 1 internacie skażenie sieci ciepłej wody bakteriami Legionella sp. określono na średnim poziomie.

W domach pomocy społecznej i placówkach zapewniających całodobową opiekę osobom starszym pobrano 5 próbek wody ciepłej i spośród tej liczby zakwestionowano 2, co stanowi 40%. Poziom skażenia sieci ciepłej wody bakteriami Legionella sp. w tych obiektach oceniono jako wysoki.

W obiektach hotelarskich województwa podlaskiego pobrano 7 prób wody, z czego tylko jedna została zakwestionowana. W pensjonacie z terenu powiatu sokólskiego poziom skażenia sieci ciepłej wody bakteriami Legionella sp. oceniono jako wysokie.

W ww. 35 obiektach do badań laboratoryjnych pobrano łącznie 37 prób z instalacji wewnętrznej wody ciepłej. Spośród tej liczby zakwestionowano 10 prób, co stanowi 27% wszystkich pobranych prób wody ciepłej na obecność bakterii Legionella sp. W odniesieniu do zakwestionowanych prób państwowi powiatowi inspektorzy sanitarni prowadzili czynności zmierzające do podjęcia przez właścicieli/zarządców obiektów natychmiastowych działań naprawczych. Prowadzono postępowanie administracyjne mające na celu wyegzekwowanie odpowiedniej jakości wody ciepłej, zgodnej z zapisami części B załącznika nr 5 rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. poz. 2294).

Do wykonywania badań wody ciepłej użytkowej w kierunku oznaczania liczby bakterii Legionella sp., zgodnie z zapisami wyżej cytowanego rozporządzenia są zobowiązani właściciele/zarządcy budynków zamieszkania zbiorowego oraz budynków użyteczności publicznej, w których w trakcie użytkowania wytwarzany jest aerozol wodno-powietrzny.

W związku z tym w ramach kontroli wewnętrznej w 2019 r. właściciele/zarządcy podmiotów wykonujących działalność leczniczą w rodzaju stacjonarne i całodobowe świadczenia zdrowotne (41 placówek), budynków zamieszkania zbiorowego oraz budynków użyteczności publicznej zbiorowego zamieszkania (13 domów pomocy społecznej, 2 ośrodki szkolno-wychowawcze, 20 obiektów świadczących usługi noclegowe oraz 8 innych takich jak np. środowiskowe domy samopomocy, areszt śledczy) do badań laboratoryjnych pobrali ogółem 360 prób w kierunku bakterii Legionella sp. z instalacji wewnętrznej wody ciepłej. Spośród tej liczby zakwestionowano 79 prób, co stanowi 22% ogółu pobranych prób w ramach kontroli wewnętrznej. W 11 placówkach leczniczych (z czego znaczna większość to szpitale), stwierdzono skażenie bakteriami Legionella sp. w 2 na poziomie bardzo wysokim i 2 wysokim, a w pozostałych 7 obiektach na poziomie średnim. W pozostałych grupach wymienionych obiektów: w 3 domach pomocy społecznej, 2 środowiskowych domach samopomocy i 1 hotelu stwierdzono skażenie sieci wewnętrznej obiektów bakteriami Legionella sp. na poziomie średnim.

Na podstawie otrzymanych wyników badań laboratoryjnych wykonanych w ramach kontroli wewnętrznej przez właścicieli/zarządców obiektów potwierdzających skażenie instalacji ciepłej wody bakteriami Legionella sp. organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego prowadziły postępowanie administracyjne nakazujące podjęcie działań zmierzających do redukcji tych bakterii w zależności od rodzaju skażenia.

Wydane w tym zakresie decyzje administracyjne nakazywały:

- w przypadku skażenia średniego przystąpienie do działań interwencyjnych zmierzających do redukcji liczby bakterii,

- w przypadku skażenia wysokiego przystąpienie do działań interwencyjnych włącznie z czyszczeniem i dezynfekcją systemu instalacji wewnętrznej wody ciepłej w obiekcie oraz zakazania korzystania z pryszniców,
- w przypadku skażenia bardzo wysokiego natychmiastowe wyłączenie z eksploatacji urządzeń i instalacji wody ciepłej oraz przeprowadzenia zabiegów ich czyszczenia i dezynfekcji.

Należy podkreślić, że prowadzone postępowanie organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej ma na celu przede wszystkim zapobieganie zagrożeniom dotyczącym zachorowań ludności na legionellozę. W 2019 roku w województwie podlaskim zarejestrowano tylko 1 zachorowanie na legionellozę - gorączkę Pontiac. Było one zawleczone z zagranicy, zatem nie było związane z działalnością obiektów użyteczności publicznej województwa podlaskiego.

Ważnym aspektem, który ma wpływ na bezpieczeństwo mikrobiologiczne wody ciepłej jest przestrzeganie właściwej temperatury wody. Szczegółowe zasady w tym zakresie określone są w § 120 ust. 2 rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (Dz. U. z 2019 r. poz. 1056). W tym zapisie prawnym określono, że instalacja ciepłej wody powinna zapewnić uzyskanie w punktach czerpalnych temperaturę wody nie niższą niż 55°C i nie wyższą niż 60°C. Ponadto instalacja ta powinna umożliwiać przeprowadzenie jej okresowej dezynfekcji termicznej przy temperaturze wody nie mniejszej niż 70°C i nie wyższej niż 80°C.

Obiekty użyteczności publicznej

W ewidencji Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego w 2019 r. znajdowało się ogółem 4305 obiektów pełniących funkcje użyteczności publicznej. Liczba tych obiektów w porównaniu z 2018 rokiem zwiększyła się o 323.

W 2019 roku, skontrolowano 1906 obiektów, co stanowiło 44% obiektów objętych ewidencją.

Tabela nr 23. Grupy wybranych obiektów użyteczności publicznej województwa podlaskiego, ich ilość w ewidencji, liczba obiektów skontrolowanych oraz liczba obiektów ze złym stanem higieniczno-sanitarnym i/lub technicznym w latach 2018– 2019.

Lp.	Grupa wybranych obiektów użyteczności publicznej	2018 rok			2019 rok		
		Liczba obiektów objętych ewidencją	Liczba obiektów skontrolowanych	Liczba obiektów ze złym stanem higieniczno-sanitarnym i/lub technicznym	Liczba obiektów objętych ewidencją	Liczba obiektów skontrolowanych	Liczba obiektów ze złym stanem higieniczno-sanitarnym i/lub technicznym
1	Ustępy publiczne	33	32	1	33	30	0
2	Ustępy ogólnodostępne	11	10	0	6	5	0
3	Pływalnie kryte	36	32	3	37	34	2
4	Pływalnie odkryte	4	2	0	3	2	0
5	Domy pomocy społecznej i inne jednostki pomocy społecznej oraz placówki zapewniające całodobową opiekę	61	31	3	60	44	1
6	Noclegownie i domy dla bezdomnych	6	3	0	8	8	1
7	Hotele	51	43	2	51	34	0
8	Motele	2	2	0	2	2	0
9	Pensjonaty	8	7	0	11	8	0
10	Kempingi	4	4	0	4	4	0

Ocena stanu sanitarnego w zakresie higieny komunalnej

11	Schroniska, w tym schroniska młodzieżowe i pola biwakowe	31	11	0	32	20	1
12	Inne obiekty, w których świadczone są usługi hotelarskie	562	365	11	580	389	12
13	Zakłady fryzjerskie	1089	343	9	1115	297	11
14	Zakłady kosmetyczne	645	232	15	746	260	16
15	Zakłady tatuażu	14	7	0	22	8	0
16	Zakłady odnowy biologicznej	125	41	0	128	37	0
17	Inne zakłady świadczące usługi łączone w zakresie fryzjerstwa, kosmetyki, tatuażu i odnowy biologicznej	151	52	5	148	67	6
18	Dworce autobusowe	11	9	0	11	10	0
19	Dworce i stacje kolejowe	25	24	1	25	22	0
20	Przystanie żeglugi śródlądowej	1	1	0	1	1	0
21	Przystanie jednostek pływających rekreacyjnych i sportowych	5	5	0	5	5	0
22	Przejścia graniczne ogółem	7	7	0	7	7	0
23	Tereny rekreacyjne	189	59	0	352	257	0
24	Cmentarze	315	113	0	324	89	2
25	Domy przedpogrzebowe	73	28	0	74	22	0
26	Zakłady karne i areszty śledcze	6	6	1	6	6	1
27	Inne obiekty	517	217	5	514	238	6

Z grupy wszystkich obiektów skontrolowanych w 2019 roku oceniono jako złe ogółem 59, co stanowi 3% obiektów skontrolowanych. Największą grupę placówek ocenionych jako złe stanowiły obiekty, które nie spełniały wymagań higieniczno-sanitarnych – 34. Zły stan techniczny stwierdzono w 14 obiektach, a higieniczno-sanitarny i techniczny w 11.

Domy pomocy społecznej, inne placówki organizacyjne pomocy społecznej i placówki zapewniające całodobową opiekę oraz noclegownie i domy dla bezdomnych

W ewidencji organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego w 2019 roku znajdowało się ogółem 68 placówek pomocy społecznej.

Skontrolowano łącznie 52 placówki, co stanowiło 76% tego typu obiektów będących w ewidencji. Kontrolą objęto 14 domów pomocy społecznej, 18 placówek zapewniających całodobową opiekę, 12 innych jednostek organizacyjnych pomocy społecznej oraz 8 noclegowni i domów dla bezdomnych.

Spośród łącznej liczby placówek skontrolowanych oceniono jako złe 2, co stanowi 4% obiektów skontrolowanych. Jeden obiekt (w powiecie monieckim) nie spełniał wymagań technicznych ze względu na zawilgocenie ścian i sufitów. Jedna placówka zapewniająca całodobową opiekę (w powiecie hajnowskim) nie spełniała wymogów higieniczno-sanitarnych z powodu wykrycia ponadnormatywnej liczby bakterii Legionella sp. w instalacji wewnętrznej wody ciepłej w tym obiekcie.

W grupie placówek pomocy społecznej, głównie w domach pomocy społecznej obserwuje się z roku na rok wzrost obiektów o dobrym stanie higieniczno-sanitarnym i technicznym. Większość obiektów posiada windy i węzły sanitarne przy pokojach. Pomieszczenia domów sprzątane są na bieżąco, a tereny wokół obiektów utrzymane są w czystości.

Obiekty hotelarskie

W ewidencji organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego w 2019 roku znajdowało się 100 obiektów hotelarskich, w tym 51 hoteli, 2 motele, 11 pensjonatów, 4 kempingi oraz 32 schronisk i pól biwakowych.

Najwięcej obiektów hotelarskich funkcjonuje na terenie powiatu augustowskiego (38) oraz powiatu białostockiego (27).

W 2019 roku skontrolowano łącznie 68 obiektów hotelarskich, co stanowiło 68% obiektów objętych ewidencją. Do obiektów złych zakwalifikowano jeden obiekt, co stanowi 1,5% obiektów skontrolowanych. Nie spełniało wymogów higieniczno-sanitarnych pole biwakowe zlokalizowane w powiecie augustowskim. Na właściciela obiektu został nałożony mandat karny w wysokości 500,00zł.

Inne obiekty, w których świadczone są usługi hotelarskie

W województwie podlaskim w ewidencji organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej figuruje 580 innych obiektów, w których świadczone są usługi hotelarskie. Najwięcej 117 obiektów zlokalizowanych jest na terenie powiatu augustowskiego, 98 na terenie powiatu suwalskiego oraz 81 w powiecie łomżyńskim.

W 2019 roku skontrolowano 389 placówek, co stanowiło 67% obiektów objętych ewidencją. Spośród skontrolowanych obiektów 8 oceniono jako złe pod względem higieniczno-sanitarnym i technicznym (5 w powiecie grajewskim, 2 w powiecie augustowskim, jeden w powiecie sejneńskim) i 4 pod względem technicznym (w powiecie augustowskim).

Najczęstszą przyczyną złego stanu higieniczno-sanitarnego i technicznego było stwierdzenie podczas kontroli brudnych z zaciekami ścian i sufitów w pokojach, salach konferencyjnych, korytarzach i sanitariatach, brudnych kabin prysznicowych oraz poplamionych wykładzin i zniszczonych drzwi. W części z nich stwierdzono poplamione poduszki i materace.

W związku ze stwierdzonymi uchybieniami państwowi powiatowi inspektorzy sanitarni województwa podlaskiego prowadzili postępowanie administracyjne mające na celu wyegzekwowanie dobrego stanu higieniczno-sanitarnego lub/i technicznego nadzorowanych obiektów.

Ogółem w 2019 r. nałożono w tych obiektach za niewłaściwy bieżący stan sanitarny 6 mandatów karnych na łączną kwotę 1 250,00zł.

Dworce autobusowe, dworce i stacje kolejowe

W 2019 roku w ewidencji organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego znajdowało się 25 dworców i stacji kolejowych. Kontrolą sanitarną objęto 22 z nich, co stanowi 88% obiektów wykazanych w ewidencji.

Spośród 11 dworców autobusowych objętych ewidencją w 2019 r. skontrolowano 10, co stanowi 91% obiektów objętych ewidencją.

W grupie tej nie stwierdzono obiektów ze złym stanem higieniczno-sanitarnym i/lub technicznym.

Ustępy publiczne i ogólnodostępne

W ewidencji organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego w 2019 roku znajdowało się ogółem 39 ustępów, w tym 33 ustępów publicznych oraz 6 ogólnodostępnych. Kontrolami sanitarnymi objęto 36 z nich, w tym 30 ustępów publicznych i 5 ogólnodostępnych, co stanowiło 92% ustępów objętych ewidencją.

Żaden z kontrolowanych obiektów nie został zakwalifikowany jako zły pod względem stanu sanitarno-higienicznego i technicznego. Podczas przeprowadzonych kontroli zachowany był porządek w pomieszczeniach. Nie stwierdzono braku środków czystościowych i higienicznych. Kabiny zaopatrzone były w papier toaletowy, środki dezynfekcyjne oraz kosze na odpady, a umywalki w mydło oraz ręcznik jednorazowego użytku w dostatecznej ilości.

Zakłady fryzjerskie, kosmetyczne, tatuażu, odnowy biologicznej i inne, w których są świadczone łącznie więcej niż jedna z ww. usług

W ewidencji państwowych powiatowych inspektorów sanitarnych województwa podlaskiego w 2019 roku ujęto łącznie 2159 tego typu zakładów. Liczba tych obiektów co roku ulega zwiększeniu. W 2019 r. ewidencją objęto o 135 więcej tego typu obiektów w stosunku do roku ubiegłego.

Największą grupę w ewidencji stanowiły zakłady fryzjerskie – 1115, kolejną zakłady kosmetyczne – 746. Zakładów świadczących łącznie więcej niż jedną usługę było 148. Zakładów odnowy biologicznej 128.

Najmniejszą grupę stanowiły zakłady świadczące usługi tatuażu, których w województwie podlaskim było 22. W analizowanym roku sprawozdawczym zaobserwowano wzrost tych obiektów o 8 w porównaniu do roku 2018. Najwięcej nowych zakładów tatuażu rozpoczęło swoją działalność w Białymstoku.

Pracownicy organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego w 2019 roku skontrolowali łącznie 669 ww. obiektów, co stanowi 31% ogólnej liczby obiektów tego typu będących w ewidencji.

Na terenie województwa podlaskiego najwięcej obiektów świadczących wyżej wymienione usługi zlokalizowanych jest w powiecie białostockim – 975. Stanowią one 45% wszystkich tego typu obiektów objętych ewidencją przez Państwową Inspekcję Sanitarną województwa podlaskiego. Na terenie powiatu suwalskiego ewidencją objęto 220 zakładów, co daje 10% wszystkich placówek w ewidencji, natomiast w powiecie łomżyńskim 203, co stanowi 9% wszystkich zakładów zewidencjonowanych przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego.

Na 669 skontrolowanych obiektów świadczących wszystkie wyżej wymienione usługi w 2019 roku 33 zakwalifikowano do grupy niespełniającej wymagań sanitarno-higienicznych i/lub technicznych, co stanowi 5% obiektów skontrolowanych.

Najwięcej uchybień dotyczyło złego stanu higieniczno-sanitarnego. Zły stan higieniczno-sanitarny stwierdzono ogółem w 30 zakładach (15 zakładach kosmetycznych, 9 zakładach fryzjerskich i 6 obiektach świadczących więcej niż jedną usługę), co stanowi 4% obiektów skontrolowanych.

W dwóch zakładach (fryzjerskim i kosmetycznym) stwierdzono uchybienia natury technicznej, co stanowi 0,3%, a w jednym zakładzie fryzjerskim nieprawidłowości stanu sanitarno-higienicznego i technicznego.

Najczęściej stwierdzonymi uchybieniami w wyżej wymienionych obiektach było brak zachowanej czystości przy świadczeniu usług (brudne narzędzia fryzjerskie), brak sterylnych narzędzi do zabiegów naruszających ciągłość tkanek, brak do wglądu procedur regulujących sposób postępowania przy wykonywaniu czynności, w trakcie których dochodzi do naruszenia ciągłości tkanek oraz brak potwierdzenia prowadzenia kontroli procesu sterylizacji.

Podczas kontroli obiektów zwrócono uwagę na coraz częstsze stosowanie bielizny jednorazowej w zakładach kosmetycznych i jednorazowych ręczników w zakładach fryzjerskich.

W związku ze stwierdzonymi uchybieniami państwowi powiatowi inspektorzy sanitarni województwa podlaskiego prowadzili postępowanie administracyjne mające na celu wyegzekwowanie dobrego stanu higieniczno-sanitarnego lub/i technicznego nadzorowanych obiektów.

Ogółem w 2019 r. nałożono na właścicieli wyżej wymienionych zakładów 29 mandatów karnych na łączną kwotę 4 600,00 zł.

W ramach działań edukacyjnych, podczas prowadzonych kontroli sanitarnych, pracownicy niektórych powiatowych stacji sanitarno-epidemiologicznych województwa podlaskiego udostępniali ulotki na temat zapobiegania zakażeniom HCV. Prowadzone było również rozdawnictwo plakatów dotyczących zachowania higieny w zakładach fryzjerskich i kosmetycznych. Przedmiotowe materiały rozprowadzane były w ramach kampanii „HCV. Jestem Świadom”.

Nadal brak jest szczegółowego aktu prawnego dotyczącego prowadzenia nadzoru nad obiektami świadczącymi usługi w zakresie fryzjerstwa, kosmetyki, tatuażu i odnowy biologicznej, stanowiącymi największą grupę obiektów użyteczności publicznej nadzorowanych przez pion higieny komunalnej. W związku z tym nadzór nad ww. obiektami prowadzi się m. in. w oparciu o:

- ustawę z dnia 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (Dz.U. z 2019 r. poz. 59),
- ustawę z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi (Dz.U. z 2019 r. poz. 1239 z późn. zm.),
- ustawę z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (Dz.U. z 2019 r. poz. 1186 z późn. zm.),
- rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (Dz.U. z 2019 r. poz. 1065),
- rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 26 września 1997 r. w sprawie ogólnych przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy (Dz.U. z 2003 r. Nr 169, poz. 1650 z późn. zm.),
- rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 17 października 2002 r. w sprawie nadania funkcjonariuszom organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej uprawnień do nakładania grzywnien w drodze mandatu karnego (Dz.U. z 2014 r. poz. 282 z późn. zm.).

Solaria

W 2019 r. organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego objęły ewidencją 98 obiektów świadczących usługi solaryjne. W 73%, zatem w większości przypadków (72 obiekty) stanowiły one jedną z usług oferowanych m.in. w zakładzie kosmetycznym, odnowy biologicznej, czy sportu i rekreacji, natomiast 27% (26 obiektów) funkcjonowało jako odrębne solaria. W porównaniu z ubiegłym rokiem liczba usług solaryjnych zmniejszyła się ogółem o 6.

Najwięcej obiektów świadczących wyżej wymienione usługi znajdowało się w Białymstoku – 26, co stanowi ok. jednej trzeciej (27%) wszystkich tego typu obiektów objętych ewidencją w województwie podlaskim. Organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego dokonały kontroli sanitarnych 49 obiektów wykazanych w ewidencji, co stanowiło ich 50%. W wyniku przeprowadzonych kontroli nie stwierdzono uchybień sanitarno – higienicznych i technicznych oraz potwierdzono przestrzeganie wymagań określonych w ustawie z dnia 15 września 2017 r. o ochronie zdrowia przed następstwami korzystania z solarium. Nie wydano zaleceń w formie pouczeń w protokole oraz nie nakładano kar w zakresie usług solaryjnych.

Środki transportu

Organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego w 2019 roku skontrolowały ogółem 221 środków transportu. W liczbie tej znajdowało się 65 samochodów do przewozu zwłok i szczątków ludzkich, 63 autobusy komunikacji publicznej, 30 autobusów turystycznych, 26 wagonów w pociągach pasażerskich, w tym 24 wagony w pociągach dalekobieżnych i 2 wagony w pociągach podmiejskich, 13 samochodów do przewozu chorych, 13 statków pasażerskich żeglugi śródlądowej, 2 samochody do przewozu bielizny oraz 9 innych środków transportu (6 taksówek osobowych i 3 gondole). Stan sanitarno-higieniczny i techniczny objętych nadzorem środków transportu nie budził zastrzeżeń. Wszystkie były utrzymane we właściwym stanie sanitarnym oraz prawidłowo oznakowane.

W ramach nadzoru środków transportu publicznego uczestniczących w ruchu międzynarodowym dokonano kontroli stanu sanitarno-technicznego wagonów kolejowych wyłącznie z miejscami do siedzenia, w 2 pociągach pasażerskich dalekobieżnych jadących z Krakowa do Grodna na kolejowym przejściu granicznym w Kuźnicy Białostockiej.

Wagony wyposażone były w toalety dla podróżnych. Stan sanitarno-techniczny wagonów i sanitariatów nie budził zastrzeżeń. Toalety zaopatrzone w wodę do spłukiwania i mycia rąk oraz niezbędne środki higieny. Nie stwierdzono nieprawidłowości w zakresie postępowania ze ściekami i odpadami stałymi. Odpady stałe gromadzone były w metalowych koszach, opróżnianych podczas sprzątania pociągu na wyznaczonych stacjach.

Przejścia graniczne województwa podlaskiego

W 2019 r. pod nadzorem Państwowego Granicznego Inspektora Sanitarnego w Suwałkach znajdowało się 7 przejść granicznych oraz 2 urządzenia wodociągowe.

W ramach sprawowanego bieżącego nadzoru sanitarnego skontrolowano wszystkie nadzorowane obiekty. Przeprowadzono ogółem 14 kontroli obiektów ujętych w ewidencji, tj. 12 kontroli przejść granicznych oraz 2 kontrole urządzeń wodociągowych.

W ewidencji Państwowego Granicznego Inspektora Sanitarnego w Suwałkach znajdowały się:

4 drogowe przejścia graniczne:

- Bobrowniki – Bierestowica o dozwolonym rodzaju ruchu granicznego: osobowym i towarowym, zlokalizowane w powiecie białostockim
- Kuźnica Białostocka – Bruzgi o dozwolonym rodzaju ruchu granicznego: osobowym i towarowym, zlokalizowane w powiecie sokólskim,
- Białowieża – Piererow o dozwolonym rodzaju ruchu granicznego osobowym: pieszym i rowerowym, położone w powiecie hajnowskim,

- Połowce – Pieszczatka o dozwolonym rodzaju ruchu granicznego osobowym, położone w powiecie hajnowskim.

2 kolejowe przejścia graniczne:

- Kuźnica Białostocka – Grodno o dozwolonym rodzaju ruchu granicznego: osobowym i towarowym, zlokalizowane w powiecie sokólskim,
- Siemianówka – Swisłocz o dozwolonym rodzaju ruchu granicznego towarowym, zlokalizowane w powiecie hajnowskim.

1 rzeczne przejście graniczne .

- Rudawka – Lesnaja o dozwolonym rodzaju ruchu granicznego osobowym, zlokalizowane w powiecie augustowskim.

Rzeczne przejście graniczne w Rudawce na Kanale Augustowskim jest przejściem sezonowym czynnym od 1 maja do 1 października w godz. 7⁰⁰-19⁰⁰, przeznaczonym do przekraczania granicy przy pomocy sprzętu wodnego, a od trzech lat również rowerem i pieszo.

Stan higieniczno-sanitarny i techniczny wszystkich ww. przejść granicznych zastrzeżeń nie budził.

W okresie sprawozdawczym przeprowadzono również kontrole stanu sanitarno-technicznego indywidualnych urządzeń wodociągowych zlokalizowanych w obszarze drogowych przejść granicznych w Bobrownikach i Białowieży. Nieprawidłowości podczas kontroli nie stwierdzono. Urządzenia wodociągowe zasilane są w wodę z ujęć głębinowych.

Jakość wody dostarczana konsumentom była kontrolowana. Program monitoringu jakości wody obejmował wyniki badań jakości wody uzyskane w ramach wewnętrznej kontroli prowadzonej przez Podlaski Urząd Wojewódzki w Białymstoku oraz w ramach nadzoru nad jakością wody prowadzonego przez Państwowego Granicznego Inspektora Sanitarnego w Suwałkach.

Podsumowanie

Ogółem w 2019 r. pracownicy pionu higieny komunalnej województwa podlaskiego przeprowadzili 3212 kontroli. Wydano w okresie sprawozdawczym łącznie 616 decyzji merytorycznych i 258 decyzji płatniczych w I instancji, a Podlaski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Białymstoku wydał 9 decyzji jako organ drugiej instancji.

Łącznie wydano 470 postanowień, 13 tytułów wykonawczych. Za uchybienia stwierdzone podczas kontroli nałożono ogółem 41 mandatów karnych na łączną kwotę 7 300,00 zł.

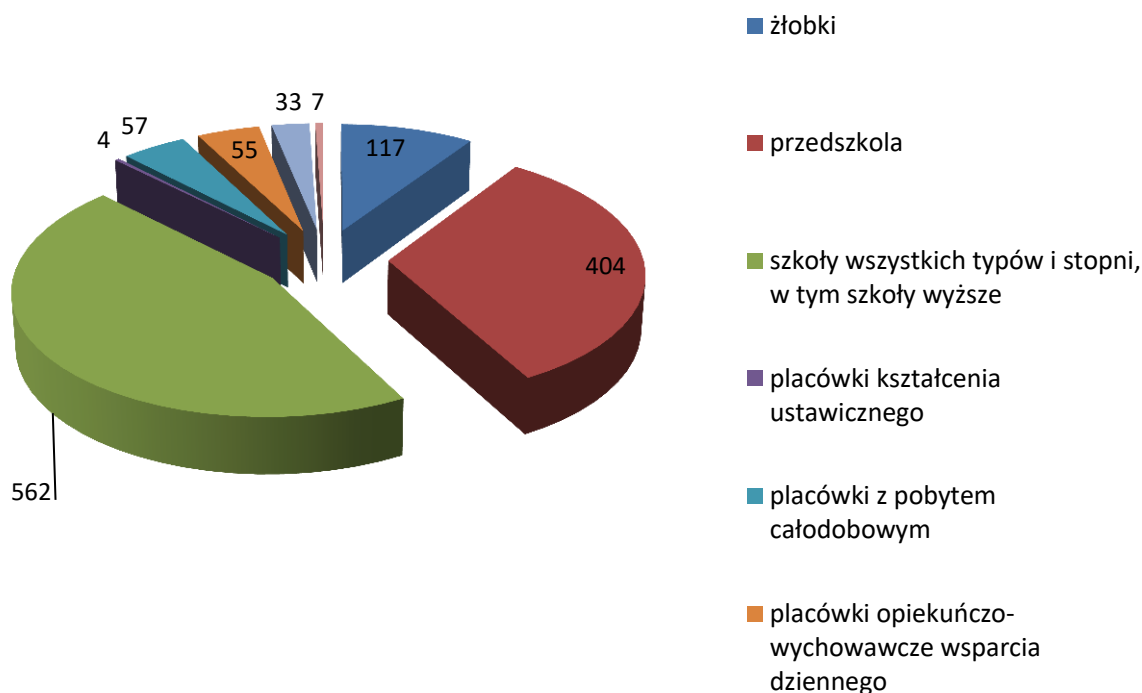
ODZIAŁ HIGIENY DZIECI I MŁODZIEŻY

OCENA STANU SANITARNEGO I HIGIENY PROCESÓW NAUCZANIA W PLACÓWKACH OŚWIATOWO-WYCHOWAWCZYCH

Na terenie województwa podlaskiego w 2019 r. nadzorem objęto 2097 placówek, w tym 1239 placówek stałych takie jak: żłobki i kluby dziecięce - 117, przedszkola i inne formy wychowania przedszkolnego - 404, szkoły wszystkich typów w tym szkoły wyższe - 562, placówki kształcenia ustawicznego - 4, placówki z pobytem całodobowym - 57, placówki opiekuńczo-wychowawcze wsparcia dziennego - 55, placówki wychowania pozaszkolnego - 33, placówki rekreacyjne - 7. Ponadto w ewidencji znajdowało się 858 placówek wypoczynku dzieci i młodzieży, w tym: zimowego-173 i letniego-685.

Organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej w 2019 roku wydały ogółem 261 decyzji administracyjnych, w tym: 143 merytorycznych, 118 płatniczych. Nałożono 1 mandat karny na kwotę 200 zł.

Wykres nr 26. Ewidencja placówek

Baza lokalowa i stan sanitarno-techniczny stałych placówek oświatowo-wychowawczych

W ramach nadzoru skontrolowano 1218 stałych placówek oświatowo-wychowawczych oraz placówek zimowego i letniego wypoczynku. Oceniano ich stan sanitarny pod względem posiadanej infrastruktury, bieżącej czystości i porządku, warunków do utrzymania higieny osobistej uczniów, dostępności do profilaktycznej opieki medycznej, przechowywania substancji chemicznych i ich mieszanin, organizacji dożywiania.

Ocena stanu sanitarnego i higieny procesów nauczania w placówkach oświatowo-wychowawczych

Przeprowadzono ogółem 1487 kontroli, w tym:

- 1042 kontrole placówek oświatowo-wychowawczych,
- 366 kontroli placówek wypoczynku zimowego i letniego dzieci i młodzieży,
- 79 kontroli dodatkowych to jest: placówki nie ujęte w ewidencji, kontrole związane z przestrzeganiem reżimów sanitarnych oraz kontrole w związku z przygotowaniem szkół do nowego roku szkolnego.

Zrealizowano wszystkie zamierzenia ujęte w planie pracy na rok 2019.

Jak wynika z analizy sporządzonej na podstawie materiałów własnych i otrzymanych z PSSE stan sanitarny i techniczny placówek stałych utrzymuje się na dobrym poziomie.

Tabela nr 24. Stan sanitarno-techniczny placówek

	Liczba placówek w złym stanie higieniczno-sanitarnym oraz technicznym	Liczba placówek w złym stanie higieniczno-sanitarnym	Liczba placówek w złym stanie technicznym
2018	0	0	2
2019	0	0	0

W bieżącym roku uległ poprawie stan techniczny 2 placówek oświatowych wykazanych w 2018 roku w powiecie sokólskim.

Tabela nr 25. Zmiany w infrastrukturze nadzorowanych placówek

Rodzaj placówki	Liczba placówek									
		nowo od-danych w nowych obiektach	nowo otwartych w obiektach istniejących	Istniejących przeniesionych do nowych obiektów lub z rozbudowaną bazą dydaktyczną	zlikwidowanych	po remontach generalnych całych obiektów	z nowo od-danymi obiektami sportowymi	z modernizowanymi blokami sportowymi	z nowo otwartymi blokami żywienia	z modernizowanymi blokami żywienia
		1	2	3	4	5	6	7	8	9
Żłobki	01	11	7	2	4	0	0	0	8	0
Przedszkola	02	11	13	7	6	0	0	0	3	1
Szk. Podst.	03	0	0	0	6	1	0	0	0	7
Gimnazja	04	0	0	0	19	0	0	0	0	0
Licea	05	0	1	0	2	0	0	0	0	0
Ponadpodstawowe szkoły zawodowe	06	0	1	0	0	0	0	0	0	0
Szkoły specjalne samodzielne	07	1	2	2	1	0	0	0	0	0
Szkoły policealne	08	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Ocena stanu sanitarnego i higieny procesów nauczania w placówkach oświatowo-wychowawczych

Zespoły szkół ogółem	09	0	0	1	0	0	0	0	0	3
Szkoły wyższe	10	0	2	0	3	0	0	0	0	0
Pozostałe placówki	11	1	1	0	5	0	0	0	0	0
<i>OGÓLEM</i>	12	24	27	12	46	1	0	0	11	11

Dodatkowe wyjaśnienia do powyższej tabeli, w szczególności wiersz 11:

Kolumna 1, wiersz 11 – 1 schronisko młodzieżowe w powiecie hajnowskim

Kolumna 2, wiersz 11 – 1 poradnia pedagogiczno-psychologiczna w powiecie augustowskim

Kolumna 4, wiersz 11 – (5) – 4 domy studenta w powiecie białostockim przekazano pod nadzór PSSE w Bielsku Podlaskim, 1 dom dziecka w powiecie białostockim.

Organizacja procesów nauczania

Podczas prowadzonego nadzoru sanitarnego pracownicy inspekcji sanitarnej analizowali także higienę procesów nauczania. Oceniano dostosowanie mebli do wzrostu uczniów, zwracano uwagę na oznakowanie mebli, odpowiednie ich zestawienie i stan techniczny.

Sprawdzono również rozkłady zajęć lekcyjnych, zwracając szczególną uwagę na równomierne obciążenie zajęciami w poszczególnych dniach tygodnia. Z punktu widzenia higieny osoby odpowiedzialne za kształtowanie środowiska szkolnego powinny stworzyć warunki do prawidłowego rozwoju psychofizycznego ucznia. Pomocne będą w tym prawidłowo zaprojektowane miejsca do nauki dobrane do wzrostu każdego ucznia i prawidłowo opracowany plan lekcji uwzględniający zasady higieny pracy umysłowej ucznia.

Podobnie jak w latach ubiegłych w czasie przeprowadzanych kontroli poza bezpieczeństwem i higieną bazy lokalowej oceniano również przestrzeganie zaleceń higienistów przy organizacji procesów nauczania.

Warunki higieny procesów nauczania w szkołach charakteryzują wyniki:

- oceny wyposażenia sal zabaw/lekcyjnych w meble dostosowane do wzrostu przedszkolaków,
- oceny prawidłowości układania tygodniowych rozkładów zajęć w szkołach.

Tabela nr 26. Ocena warunków higieny procesów nauczania w szkołach

Rok	Umeblowanie pomieszczeń do nauki				Tygodniowe rozkłady zajęć			
	Dostosowanie do wzrostu		Meble niedostosowane		Skontrolowano		Niewłaściwe	
	Liczba zbadanych uczniów	Ilość szkół	Liczba uczniów	Ilość szkół	Oddział w	Ilość szkół	W ilu oddziałach	Ilość szkół
2018	18247	326	77 0,43%	3 0,92%	2185	370	62 3%	20 5,41%
2019	16024	301	202 1,26%	4 1,32%	2592	400	57 2,19%	15 3,75%

Ocena stanu sanitarnego i higieny procesów nauczania w placówkach oświatowo-wychowawczych

Oceny dostosowania mebli do wzrostu uczniów dokonywano w szkołach samodzielnych i wchodzących w skład zespołów szkół. Ogółem przeprowadzono ją w 301 szkołach, w tym:

- w 256 samodzielnych szkołach podstawowych
- w 2 samodzielnych gimnazjach
- w 2 samodzielnych ponadgimnazjalnych szkołach zawodowych
- w 41 zespołach szkół.

Tygodniowe rozkłady zajęć oceniono w 400 szkołach, w tym w:

- 319 samodzielnych szkół podstawowych
- 2 samodzielnych gimnazjach
- 12 samodzielnych liceach ogólnokształcących
- 5 samodzielnych ponadgimnazjalnych szkołach zawodowych
- 62 zespołach szkół.

Z analizy danych wynika, iż zmniejszyła się o 5 ilość szkół, w których stwierdzono nieprawidłowości podczas układania rozkładu zajęć lekcyjnych. W 2018 roku wykazano 20 placówek, a w 2019 roku 15 placówek.

Ponadto pracownicy Powiatowych Stacji Sanitarno-Epidemiologicznych dokonali oceny dostosowania mebli do wzrostu dzieci w 296 przedszkolach/innych formach wychowania przedszkolnego w tym 273 placówkach samodzielnych i 23 w zespołach szkół.

Tabela nr 27. Ocena warunków higieny procesów nauczania w przedszkolach

Rok	Umieblowanie sal zabaw w przedszkolach			
	Dostosowanie do wzrostu		Meble niedostosowane	
	Liczba zbadanych dzieci	Ilość przedszkoli	Liczba dzieci	Ilość przedszkoli
2018	9205	329	32	1
2019	8258	296	22	1

Z przedstawionych danych w tabeli wynika, iż ilość placówek, w których dzieci siedzą w meblach niedostosowanych do wzrostu utrzymuje się na podobnym poziomie.

Dożywianie uczniów

Tabela nr 28. Dożywianie uczniów w szkołach podstawowych

Szkoły podstawowe	Liczba uczniów w szkołach	Placówki skontrolowane w których										Liczba uczniów korzystających z posiłków dofinansowanych
		Wydawanie ciepłych posiłków						Organizowanie śniadań		Podawanie napoju		
		Liczba placówek			Liczba uczniów korzystających			Liczba placówek	Liczba uczniów korzystających	Liczba placówek	Liczba korzystających	
		ogółem	Obiady pełne	Posiłki jednodaniowe	ogółem	z obiadów z pełnych	z posiłków jednodaniowych					
2018	66321	225	162	63	32841 49,52%	27744 84,48%	5097 15,52%	17	859 1,29%	170	29106 43,88%	8337 12,57%
2019	64596	223	171	52	34521 53%	30576 88,57%	3945 11,42%	21	1043 1,61%	172	27005 41,80%	7539 11,67%

W 2019 roku skontrolowano 263 samodzielnych szkół podstawowych. W 223 szkołach zapewniono uczniom możliwość spożywania ciepłego posiłku. Z ciepłych posiłków w szkołach podstawowych korzystało ogółem 34521 uczniów, co stanowi 53 % ogółu uczniów. Z danych przedstawionych w tabeli 30576 uczniów miało możliwość spożycia pełnego obiadu, co stanowi 88,57% ogółu uczniów. Tylko 3945 uczniów spożywało posiłki jednodaniowe, co stanowi 11,42% ogółu. Natomiast 1,61 % uczniów szkół podstawowych miało możliwość zjedzenia śniadania zorganizowanego przez szkołę. Z danych przedstawionych w tabeli wynika, iż zmniejszyła się liczba dzieci korzystających z posiłków dofinansowanych.

Tabela nr 29. Dożywianie uczniów w liceach ogólnokształcących

Gimnazja	Liczba uczniów w szkołach	Placówki skontrolowane w których										Liczba uczniów korzystających z posiłków dofinansowanych
		Wydawanie ciepłych posiłków						Organizowanie śniadań		Podawanie napoju		
		Liczba placówek			Liczba uczniów korzystających			Liczba placówek	Liczba uczniów korzystających	Liczba placówek	Liczba korzystających	
		ogółem	Obiady pełne	Posiłki jednodaniowe	ogółem	Z obiadów pełnych	Z posiłków jednodaniowych					
2018	3764	2	2	0	301	301 7,99%	0	0	0	0	0	45 1,19%
2019	5702	8	8	0	472	472 8,27%	0	0	0	0	0	51 0,89%

W 2019 roku skontrolowano 18 samodzielnych liceów ogólnokształcących. W 2 placówkach zapewniono uczniom możliwość spożycia pełnego obiadu, co stanowi 8,27% ogółu uczniów. Z dożywiania w szkołach korzystało ogółem 472 uczniów. Zwiększyła się liczba młodzieży korzystającej z posiłków dofinansowanych.

Nadzór nad szkołami wyższymi

W roku 2019 na terenie województwa podlaskiego funkcjonowało 15 uczelni wyższych, w tym 8 uczelni publicznych, 7 uczelni niepublicznych. Placówki te były zlokalizowane w 47 obiektach.

W ramach prowadzonego nadzoru w szkołach wyższych przeprowadzono 9 kontroli uczelni oraz skontrolowano 11 obiektów należących do tych uczelni.

W roku sprawozdawczym Podlaski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Białymstoku na mocy postanowienia Nr PWIS.7060.2.2019 z dnia 21.08.2019 roku wyznaczył Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Bielsku Podlaskim do sprawowania bieżącego i zapobiegawczego nadzoru sanitarnego nad Politechniką Białostocką.

Ponadto zlikwidowano 2 wyższe uczelnie niepubliczne w Białymstoku, to jest: Wyższa Szkoła Administracji Publicznej oraz Wyższa Szkoła Menadżerska.

Ocena stanu sanitarnego i higieny procesów nauczania w placówkach oświatowo-wychowawczych

Tabela nr 30. Infrastrukturę do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego na uczelniach wyższych przedstawia poniższa tabelka

SZKOŁY WYŻSZE		Liczba placówek		POSIADANIE INFRASTRUKTURY DO PROWADZENIA ZAJĘĆ WF								KORZYSTANIE Z INFRASTRUKTURY DO WF POZA PLACÓWKĄ							
		w ewidencji	skontrolowanych	liczba placówek posiadających:								Liczba placówek korzystających z:							
				tylko			salę(e) gimnastyczną(e) z boiskiem	salę(e) zastępczą(e)/rekreacyjną(e) z boiskiem	salę(e) gimnastyczną(e) i salę(e) zastępczą(e)/rekreacyjną		szkolny zespół sportowy		ogółem	sali gimnastycznej	hali sportowej	siłowni/fitness klubu/ innej sali specjalistycznej	basenu	boiska/stadionu sportowego	
				salę(e) gimnastyczną (e)	salę(e) zastępczą(e)/rekreacyjną(e)	boisko (a) sportowe			z boiskiem	bez boiska	z boiskiem	bez boiska							
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12. Liczba placówek, nieposiadających infrastruktury do prowadzenia zajęć wf	13. Liczba placówek, w których niezależnie od posiadanej infrastruktury zajęcia WF prowadzi się na korytarzach	14.	15.	16.	17.	18.	19.	
publiczne	09.	8	3	0	2	0	0	0	0	0	0	1	0	2	0	0	1	1	0
niepubliczne	10.	7	5	0	4	0	0	0	0	0	1	0	0	3	2	0	0	1	0
Razem	11.	15	8	0	6	0	0	0	0	0	1	1	0	5	2	0	1	2	0

W roku sprawozdawczym na 8 skontrolowanych placówek 7 posiadało własną infrastrukturę do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego, to jest:

- salę zastępczą/rekreacyjną - 6 uczelni
- szkolny zespół sportowy bez boiska - 1 uczelnia.

Ponadto studenci 5 uczelni korzystali z infrastruktury do zajęć wychowania fizycznego poza placówką:

- z sali gimnastycznej,
- z siłowni /fitness klubu/innej sali specjalistycznej,
- z basenu.

Warunki realizacji profilaktycznej opieki zdrowotnej nad uczniami w szkołach

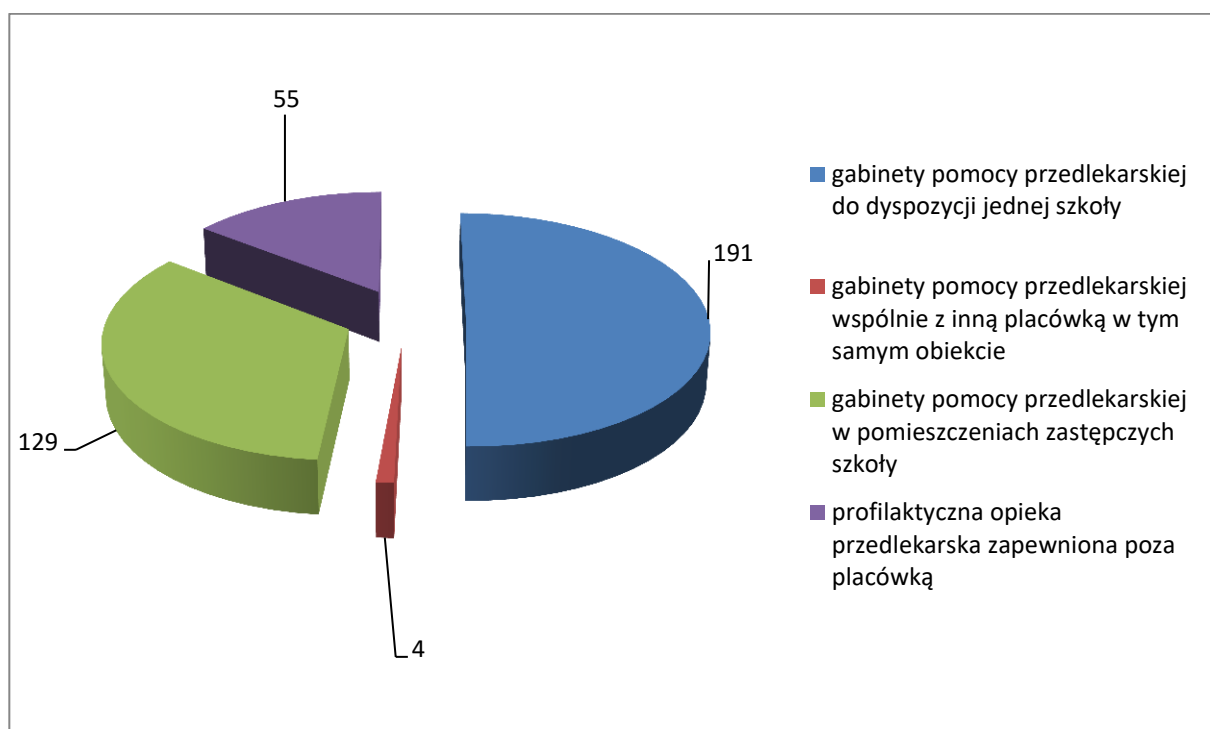
Tabela nr 31. Gabinety profilaktyki i pomocy przedlekarskiej

Rodzaj placówek		Liczba placówek		Liczba szkół posiadających gabinety profilaktyki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej			Liczba szkół, w których poznu zapewniono w pomieszczeniach zastępczych na terenie placówki	Liczba szkół, w których poznu jest świadczona poza terenem placówki
		w ewidencji	skontrolowanych	ogółem	w tym gabinety			
					do dyspozycji jednej szkoły	wspólne z inną placówką w tym samym obiekcie		
1	2	3	4	5	6	7	8	
szkoły podstawowe	1	353	263	122	120	2	112	29

Ocena stanu sanitarnego i higieny procesów nauczania w placówkach oświatowo-wychowawczych

gimnazja		2	0	2	1	1	0	1	0
licea ogólnokształcące (w tym uzupełniające)		3	30	18	10	10	0	2	6
ponadgimnazjalne szkoły zawodowe		4	16	9	3	3	0	1	5
szkoły specjalne		5	10	6	2	1	1	1	3
szkoły policealne		6	6	4	0	0	0	0	4
Zespoły szkół	ogółem	7	132	77	57	56	1	12	8
OGÓŁEM		8	547	379	195	191	4	129	55

Pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej dokonali oceny warunków sprawowania opieki zdrowotnej nad uczniami w szkołach. Na 379 skontrolowanych placówek 195 posiadało gabinety profilaktyki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej, w tym do własnej dyspozycji 191, a wspólnie z inną placówką 4. W pozostałych szkołach profilaktyczną opiekę zdrowotną zapewniono w pomieszczeniach zastępczych lub poza terenem placówki.

Wykres nr 27. Gabinety profilaktyki i pomocy przedlekarskiej

Infrastruktura do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego

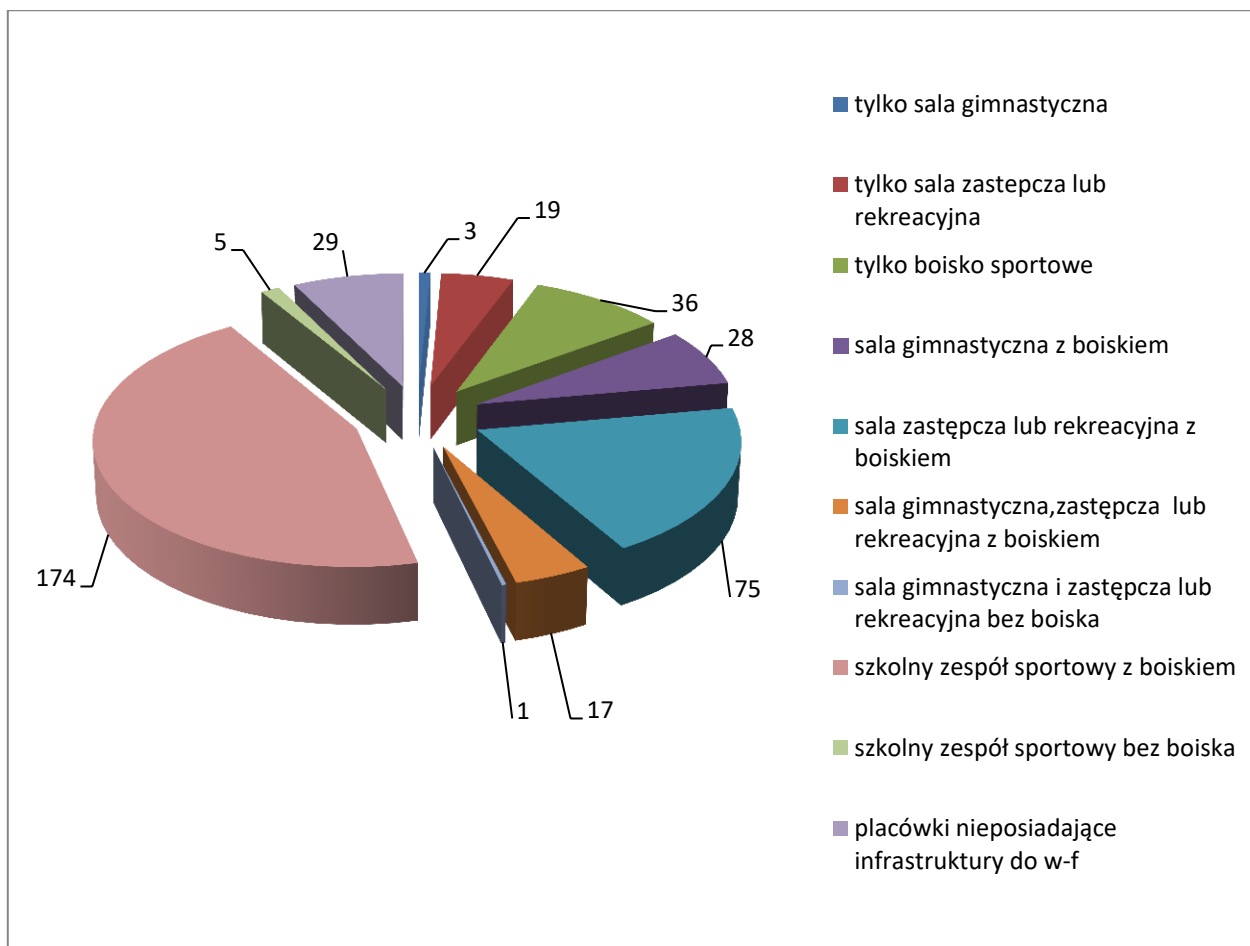
Tabela nr 32. Korzystanie z infrastruktury do zajęć wychowania fizycznego w szkołach

Rok	Liczba placówek		Liczba placówek posiadających									Liczba placówek nie posiadających warunków do prowadzenia wychowania fizycznego
	w ewidencji	skontrolowanych	tylko			salę gimnastyczną z boiskiem	salę zastępczą/rekreacyjną z boiskiem	salę gimnastyczną i salę zastępczą /rekreacyjną		szkolny zespół sportowy		
			salę gimnastyczną	Salę zastępczą/rekreacyjną	boisko szkolne			z boiskiem	bez boiska	z boiskiem	bez boiska	
2018	596	451	9 2,00%	12 2,66%	42 9,31%	41 9,09%	76 16,85%	10 2,21%	4 0,88%	179 39,68%	11 2,43%	31 6,87%
2019	596	387	3 0,77%	19 4,90%	36 9,30%	28 7,23%	75 19,37%	17 4,39%	1 0,25%	174 44,96%	5 1,29%	29 7,49%

W wyniku kontroli przeprowadzonych w 387 szkołach oraz uczelniach wyższych stwierdzono, iż wystarczające warunki do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego posiadały 358 szkoły, natomiast 29 nie posiadało warunków do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego.

Ponadto z informacji zebranych w czasie kontroli wynika, że w szkołach niezależnie od posiadanej infrastruktury do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego część uczniów ćwiczyła na korytarzach. Ustalono również, że szkoły, w których stwierdzono brak warunków lub niewystarczające warunki do prowadzenia wychowania fizycznego korzystały z infrastruktury poza placówką.

Szczególną uwagę w trakcie kontroli bloków sportowych zwrócono na problem niewykorzystywania natrysków po zajęciach wychowania fizycznego. Mimo, że większość placówek dysponuje dobrze wyposażonym zapleczem sanitarnym, to uczniowie nadal nie korzystają z nich systematycznie.

Wykres nr 28. Infrastruktura do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego w szkołach

Ocena warunków wypoczynku dzieci i młodzieży

W 2019 roku na obszarze województwa podlaskiego zarejestrowano ogółem 858 zgłoszeń o zamiarze organizacji wypoczynku, w tym 685 turnusów wypoczynku letniego oraz 173 turnusy wypoczynku zimowego. W województwie podlaskim łącznie ze zorganizowanego wypoczynku skorzystało 15661 uczestników. Podczas wypoczynku letniego i zimowego przeprowadzono ogółem 366 kontroli.

Wypoczynek zimowy na terenie województwa podlaskiego zorganizowany był w okresie od 21 stycznia do 3 lutego 2019 roku. Z zebranych danych wynika, iż podczas ferii zimowych wypoczywało 2967 dzieci i młodzieży.

Pracownicy inspekcji sanitarnej przeprowadzili 72 kontroli. (*Załącznik nr 1 – wypoczynek zimowy*)

Najbardziej popularnymi miejscami wypoczynku letniego dzieci i młodzieży ze względu na położenie i atrakcje były powiaty: augustowski, białostocki, grajewski, suwalski, sejneński. Podczas wakacji wypoczywało 12694 dzieci i młodzieży. Pracownicy inspekcji sanitarnej przeprowadzili 294 kontroli. (*Załącznik nr 2 – wypoczynek letni*).

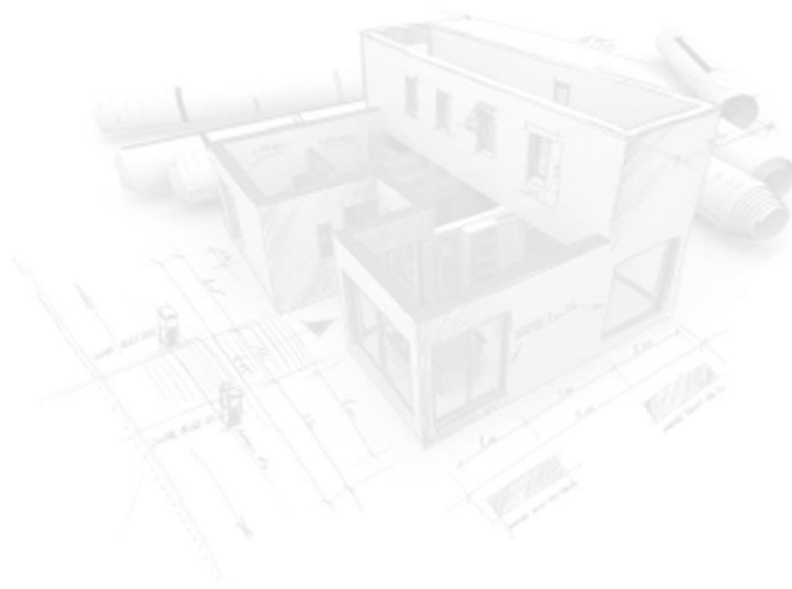
Wzorem lat ubiegłych podejmowano działania edukacyjne propagujące właściwe zachowanie podczas wypoczynku letniego i zimowego. Zajęcia odbywały się przy współpracy różnych instytucji takich jak: policja, straż pożarna, straż miejska.

Realizowana tematyka podczas spotkań dotyczyła bezpiecznego wypoczynku w mieście, nad wodą, w lesie, aktywności fizycznej, zagadnień racjonalnego żywienia, higieny osobistej, szkodliwego wpływu nikotyny, alkoholu i narkotyków na zdrowie człowieka. Uczestnikom zaproponowano udział w kalamburach, turniejach wiedzy, pogadankach.

Podsumowanie

1. Warunki zdrowotne w placówkach oświatowo-wychowawczych na terenie województwa podlaskiego ulegają systematycznej poprawie. Prowadzone są prace remontowe zmierzające do poprawy stanu sanitarno-technicznego placówek.
2. Warunki do utrzymania higieny osobistej są dobre. Wszystkie szkoły zapewniają uczniom dostęp do ciepłej wody, mydła, ręczników jednorazowych lub suszarek do rąk oraz papieru toaletowego.
3. Szkoła jest drugim, po domu rodzinnym, bardzo ważnym dla rozwoju dziecka miejscem. Żywnienie w szkole to nie tylko posiłki serwowane w stołówce, ale także sklepiki szkolne i automaty z żywnością i napojami. Uczniowie często korzystają z nich w ramach drugiego śniadania, dlatego bardzo ważne jest, aby produkty w nich sprzedawane były pełnowartościowe.
4. W dalszym ciągu w wielu szkołach brak jest odpowiedniej infrastruktury do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego. Nadal jest mały odsetek uczniów korzystających z pryszniców po zajęciach sportowych. Wynika to z tego, iż przerwy międzylekcyjne są zbyt krótkie.

ODDZIAŁ ZAPOBIEGAWCZEGO NADZORU SANITARNEGO

OCENA STANU SANITARNEGO W ZAKRESIE ZAPOBIEGAWCZEGO NADZORU SANITARNEGO

Zadaniem pionu zapobiegawczego nadzoru sanitarnego jest podejmowanie działań mających na celu zapewnienie właściwego stanu sanitarno – zdrowotnego w obiektach oraz zapobieganie negatywnym skutkom wpływu szkodliwych i uciążliwych czynników na zdrowie ludzi na etapie planowania przestrzennego, projektowania, lokalizacji i realizacji inwestycji oraz uzyskiwania pozwolenia na użytkowanie obiektów budowlanych. Zakres kompetencji określa ustawa o Państwowej Inspekcji Sanitarnej oraz inne ustawy i akty wykonawcze. Należy zaznaczyć, że działania w zakresie zapobiegawczego nadzoru sanitarnego podejmowane są wyłącznie na wniosek zainteresowanych podmiotów lub w związku z wystąpieniami organów prowadzących postępowanie główne.

Przedmiotem działalności zapobiegawczego nadzoru sanitarnego w 2019 r. było w szczególności uzgadnianie pod względem wymagań higienicznych i zdrowotnych oraz wydawanie opinii dotyczących:

- miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego,
- studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego,
- dokumentacji projektowych dotyczących budowy oraz zmiany sposobu użytkowania obiektów budowlanych,
- odbiorów obiektów budowlanych i statków morskich.

Uczestniczono również w postępowaniach na etapie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko i oceny oddziaływania na środowisko przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w trybie ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2020 r. poz. 283 z późn. zm.) oraz udzielano odstępstw od przepisów w zakresie warunków techniczno-budowlanych i przepisów określających wymogi w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy.

W 2019 roku ogólna liczba stanowisk zajętych w ramach zapobiegawczego nadzoru sanitarnego przez organ Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego wyniosła 2751.

W dalszym ciągu można zaobserwować zainteresowanie gmin zmianami polityki przestrzennej i dostosowaniem jej do obowiązujących wymogów. Jednostki samorządu terytorialnego sporządzają studia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego i na ich podstawie opracowują miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. Należy zauważyć, że działania planistyczne promują przyjmowanie rozwiązań proekologicznych w zakresie gospodarki wodno-ściekowej, gospodarki energetycznej, gospodarki odpadami, co znacząco wpływa na poprawę stanu sanitarnego miast, gmin i osiedli wiejskich. Na podkreślenie zasługuje fakt, że zapisy w planach przewidują zaopatrzenie w wodę z ujęć publicznych, odprowadzanie ścieków do kanalizacji sanitarnej, funkcjonowanie kotłowni wyłącznie na paliwo ekologiczne. Nieodłącznym elementem przy rozpatrywaniu studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego jest analiza prognozy oddziaływania na środowisko, która uwzględnia skutki dla środowiska, w tym zdrowia ludzi, wynikające z projektowanego przeznaczenia terenu, powodowane emisją zanieczyszczeń do powietrza, wprowadzaniem ścieków do wód i do ziemi, wytwarzaniem odpadów oraz zanieczyszczeniami gleby.

W 2019 roku organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego działając na podstawie ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2020 r. poz. 293.) zaopiniowały łącznie 103 projekty studiów uwarunkowań

i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2020 r. poz. 283 z późn. zm.) przywołuje organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej, jako kompetentne w sprawach opiniowania i uzgadniania w ramach strategicznej oceny oddziaływania na środowisko oraz w kwestiach opiniowania w ramach oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko.

Na etapie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko wydano:

- 29 uzgodnień dotyczących odstąpienia od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko,
- 108 uzgodnień dotyczących zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko,
- 88 opinii do projektów polityk, strategii, planów lub programów.

W większości przypadków przeważały projekty studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego oraz plany urządzenia lasu.

Odrębną kwestię w działaniach zmierzających do zapewnienia właściwego stanu sanitarnego województwa (następny etap w procesie inwestycyjnym) stanowi określenie przez Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego i Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego warunków realizacji szczególnej grupy inwestycji – przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, których pełną listę zawiera rozporządzenie Rady Ministrów z 10 września 2019 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz. U. z 2019 r. poz. 1839). Najczęściej rozpatrywane przedsięwzięcia to drogi oraz chów i hodowla zwierząt. Podczas opiniowania zwracano szczególną uwagę na zebranie pełnej informacji o przedsięwzięciu i jego wpływie na zdrowie i życie okolicznych mieszkańców.

W ramach postępowania dotyczącego oceny oddziaływania przedsięwzięć zakwalifikowanych do mogących znacząco oddziaływać na środowisko organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego wydały:

- 727 opinii co do potrzeby przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko, a w przypadku stwierdzenia takiej potrzeby – co do zakresu raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko,
- 3 opinie w sprawie zakresu raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko,
- 42 opinie przed wydaniem decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach,
- 7 opinii na etapie ponownego przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko.

Kolejny bardzo ważny etap w działalności inwestycyjnej stanowi uzgadnianie dokumentacji projektowej pod względem wymagań higienicznych i zdrowotnych. Uzgodnień dokonują działający na mocy upoważnienia Głównego Inspektora Sanitarnego rzeczoznawcy ds. sanitarno – higienicznych, Państwowi Powiatowi Inspektorzy Sanitarni województwa podlaskiego i Podlaski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Białymstoku.

Pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej zaopiniowali 67 projektów budowlanych, natomiast rzeczoznawcy ds. sanitarno - higienicznych uzgodnili 495 dokumentacji projektowych.

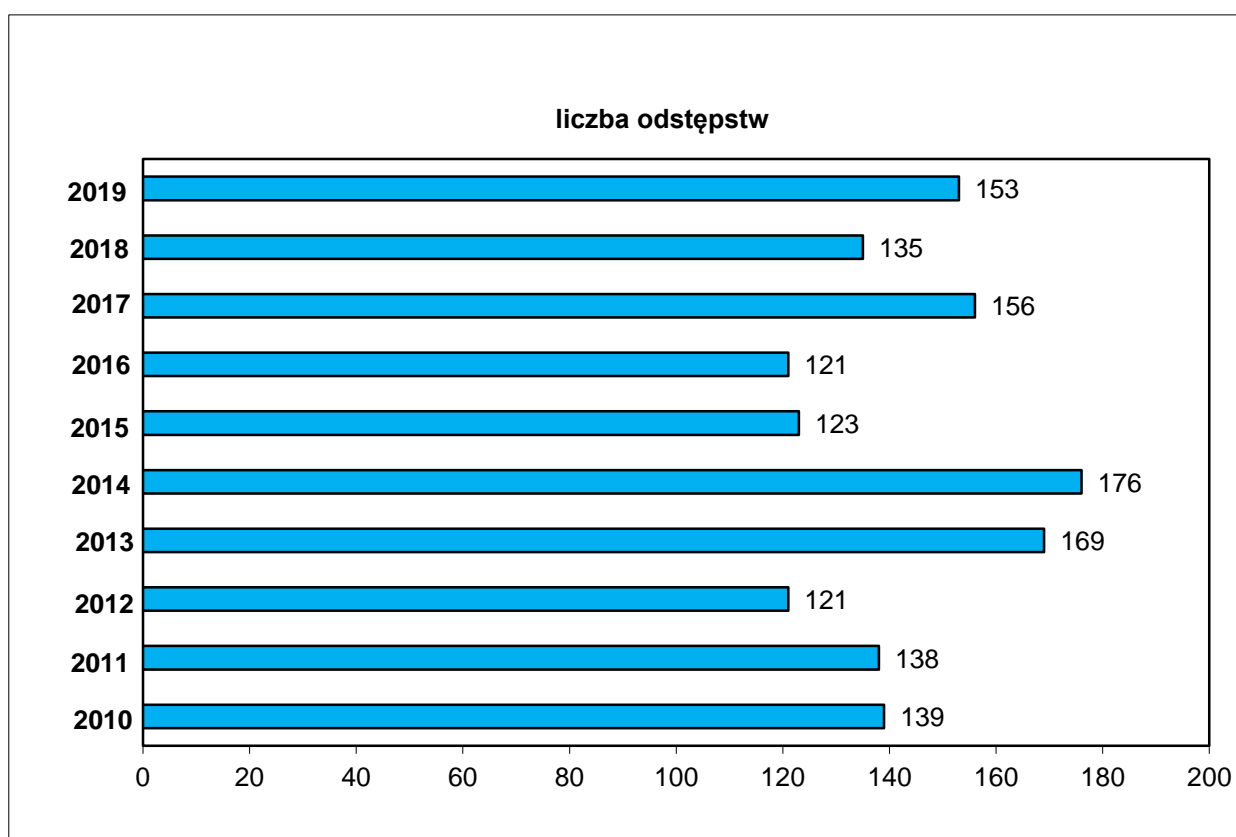
Na etapie projektowania obiektów budowlanych organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej zajmowały również stanowiska dotyczące:

- zatwierdzania projektów osłon stałych i wentylacji w pracowniach wyposażonych w aparaty rentgenowskie,

Ocena stanu sanitarnego w zakresie zapobiegawczego nadzoru sanitarnego

- uzgadniania ekspertyz technicznych w zakresie przyjętych rozwiązań zamiennych, w związku z niespełnieniem wymagań w przepisach dotyczących warunków technicznych obiektów budowlanych,
- wydawania zgód w zakresie odstępstw od przepisów określających warunki techniczne, jakie muszą spełniać budynki i od przepisów określających wymogi bezpieczeństwa i higieny pracy.

Stanowiska w zakresie odstępstw od warunków technicznych dotyczyły między innymi obniżenia wysokości pomieszczeń, zagłębienia poniżej poziomu terenu, braku oświetlenia naturalnego. Odnosiły się również do zastosowania recyrkulacji powietrza w budynkach opieki zdrowotnej, usytuowania wyrzutni powietrza instalacji wentylacyjnych, a także zmniejszenia odległości zbiorników na nieczystości ciekłe i miejsc na kontenery na odpady stałe od okien i drzwi budynków z pomieszczeniami przeznaczonymi na pobyt ludzi. W 2019 roku wydano 153 opinie, w tym Państwowi Powiatowi Inspektorzy Sanitarni województwa podlaskiego wydali 3 opinie w ww. zakresie.

Wykres nr 29. Odstępstwa od warunków technicznych w poszczególnych latach

Ustawa Prawo ochrony środowiska nakłada na Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego obowiązek weryfikacji sprawozdań z pomiarów poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz przyjmowania zgłoszeń instalacji wytwarzających pola elektromagnetyczne, składanych przez prowadzącego daną instalację. W 2019 roku zweryfikowano 466 sprawozdań z pomiarów poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz przyjęto 491 zgłoszeń instalacji wytwarzających pola elektromagnetyczne, których funkcjonowanie nie stwarzało zagrożeń zdrowotnych. Wpłynęło również 25 wniosków dotyczących zakończenia eksploatacji stacji bazowej telefonii komórkowej.

Ostatni etap działania zapobiegawczego nadzoru sanitarnego stanowi uczestniczenie pracowników Państwowej Inspekcji Sanitarnej w dopuszczaniu obiektów budowlanych do użytkowania. W 2019 roku zajęto 227 stanowisk.

Podsumowanie

W porównaniu z latami poprzednimi, w dalszym ciągu obserwuje się poprawę warunków higienicznych i zdrowotnych na różnych etapach procesu inwestycyjnego. Dotyczy to zwłaszcza dużych obiektów użyteczności publicznej, komunalnych, usługowych, zakładów pracy, służby zdrowia i oświaty, które były kontrolowane pod względem zastosowania rozwiązań zapewniających bezpieczeństwo zdrowotne przyszłych użytkowników. Powyższy fakt podyktowany jest wzrostem świadomości inwestorów w zakresie dostosowania wymagań do obowiązujących przepisów prawnych.

ODDZIAŁ HIGIENY RADIACYJNEJ

**OCENA STANU SANITARNEGO
W ZAKRESIE HIGIENY RADIACYJNEJ
WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO ZA ROK 2019**

W Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Białymstoku Oddział Higieny Radiacyjnej i Dział Laboratoryjny (Sekcja Badań i Pomiarów w Zakresie Higieny Radiacyjnej ze stanowiskami pracy ds. Pomiarów Radiacyjnych w Łomży) zajmują się sprawowaniem nadzoru nad warunkami higieny radiacyjnej.

W Oddziale Higieny Radiacyjnej zatrudnionych jest pięć osób upoważnionych przez Podlaskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Białymstoku do wykonywania czynności kontrolnych. Kontrole prowadzone są w następujących zakresach tematycznych:

1. Nadzór w obszarze higieny radiacyjnej, w tym:
 - kontrola zakładów, otoczenia zakładów i innych miejsc stosowania źródeł promieniowania jonizującego,
 - kontrola zakładów, otoczenia zakładów i innych miejsc użytkowania źródeł elektromagnetycznego promieniowania niejonizującego,
 - prowadzenie dochodzenia w sprawach związanych ze stosowaniem źródeł promieniowania jonizującego i elektromagnetycznego promieniowania niejonizującego,
 - udział w akcjach awaryjnych związanych ze stosowaniem źródeł promieniowania jonizującego i elektromagnetycznego promieniowania niejonizującego;
2. Dokonywanie ustaleń dotyczących kontroli;
3. Sporządzanie dokumentacji w zakresie nadzoru służących do opracowywania protokołów kontroli oraz projektów wystąpień pokontrolnych.

W 2019 r. w województwie podlaskim sprawowano nadzór w zakresie higieny radiacyjnej nad 449 zakładami, w których użytkowano 778 medycznych aparatów rtg i 436 urządzeń wytwarzających pole elektromagnetyczne. W 424 zakładach stosowano wyłącznie aparaturę rentgenowską zaś w 25 zakładach wyłącznie źródła pola elektromagnetycznego. W 33 jednostkach stosowano zarówno źródła promieniowania jonizującego jak i źródła pola elektromagnetycznego, w tym w 2 zakładach dodatkowo stosowane w celach medycznych są źródła izotopowe. Dwie pracownie PET stosują źródła izotopowe wraz z aparatem do tomografii komputerowej i rezonansem magnetycznym. Liczbę urządzeń z podziałem na rodzaj zastosowania przedstawiają tabela nr 33. oraz tabela nr 34. Tabele 35 i 36 przedstawiają strukturę wiekową użytkowanej aparatury rtg.

Tabela nr 33. Ogólna liczba i rodzaj aparatów rtg według ewidencji na koniec 2019 r.

Rodzaj aparatu rtg		liczba
tylko do prześwietleń	stosowane w radiologii zabiegowej naczyniowej	19
	stosowane w radiologii zabiegowej pozostałej	43
	stosowane w diagnostyce bez radiologii zabiegowej	6
tylko do zdjęć		80

Ocena stanu sanitarnego w zakresie higieny radiacyjnej

do zdjęć i prześwietleń	25
mammografy	7
do wewnątrzustnych zdjęć zębów	458
do zdjęć panoramicznych	94
densytometry	18
tomografy komputerowe	24
ambulanse rtg do zdjęć płucnych	2
mammobusy	2

Tabela nr 34. Ogólna liczba i rodzaj urządzeń wytwarzających pole elektromagnetyczne 0 Hz – 300 GHz według ewidencji na koniec 2019 r.

Dziedzina zastosowań	Urządzenia i instalacje	Liczba
Ochrona zdrowia	aparaty do elektrochirurgii	194
	diatermie	59
	urządzenia MRI	15
	inne (terapia)	60
	system do hipertermii	1
Przemysł	urządzenia indukcyjne	6
	zgrzewarki	2
Radiokomunikacja i łączność	radiofoniczne	34
	telewizyjne	11
	inne	54

Tabela nr 35. Struktura wiekowa aparatury RTG na terenie województwa podlaskiego na koniec 2019 r.

<i>Rok produkcji</i>	<i>2019</i>	<i>2018</i>	<i>2017</i>	<i>2016</i>	<i>2015</i>	<i>2014</i>	<i>2013</i>	<i>2012</i>	<i>2011</i>	<i>2010</i>	<i>2009</i>
Liczba aparatów rtg	21	31	49	32	49	48	43	40	72	55	38
<i>Rok produkcji</i>	<i>2008</i>	<i>2007</i>	<i>2006</i>	<i>2005</i>	<i>2004</i>	<i>2003</i>	<i>2002</i>	<i>2001</i>	<i>2000</i>	<i>1999</i>	<i>1998</i>
Liczba aparatów rtg	46	39	23	54	34	24	12	14	20	5	2
<i>Rok produkcji</i>	<i>1997</i>	<i>1996</i>	<i>1995</i>	<i>1994</i>	<i>1993</i>	<i>1992</i>	<i>1991</i>	<i>1989</i>	<i>1987</i>	<i>1985</i>	<i>1983</i>
Liczba aparatów rtg	5	2	3	1	1	1	2	2	1	2	1
<i>Rok produkcji</i>	<i>1982</i>	<i>1973</i>	<i>Brak danych</i>								
Liczba aparatów rtg	2	1	3								

Ocena stanu sanitarnego w zakresie higieny radiacyjnej

Tabela nr 36. Wiek aparatów mammograficznych użytkowanych w województwie podlaskim – stan na koniec 2019 r.

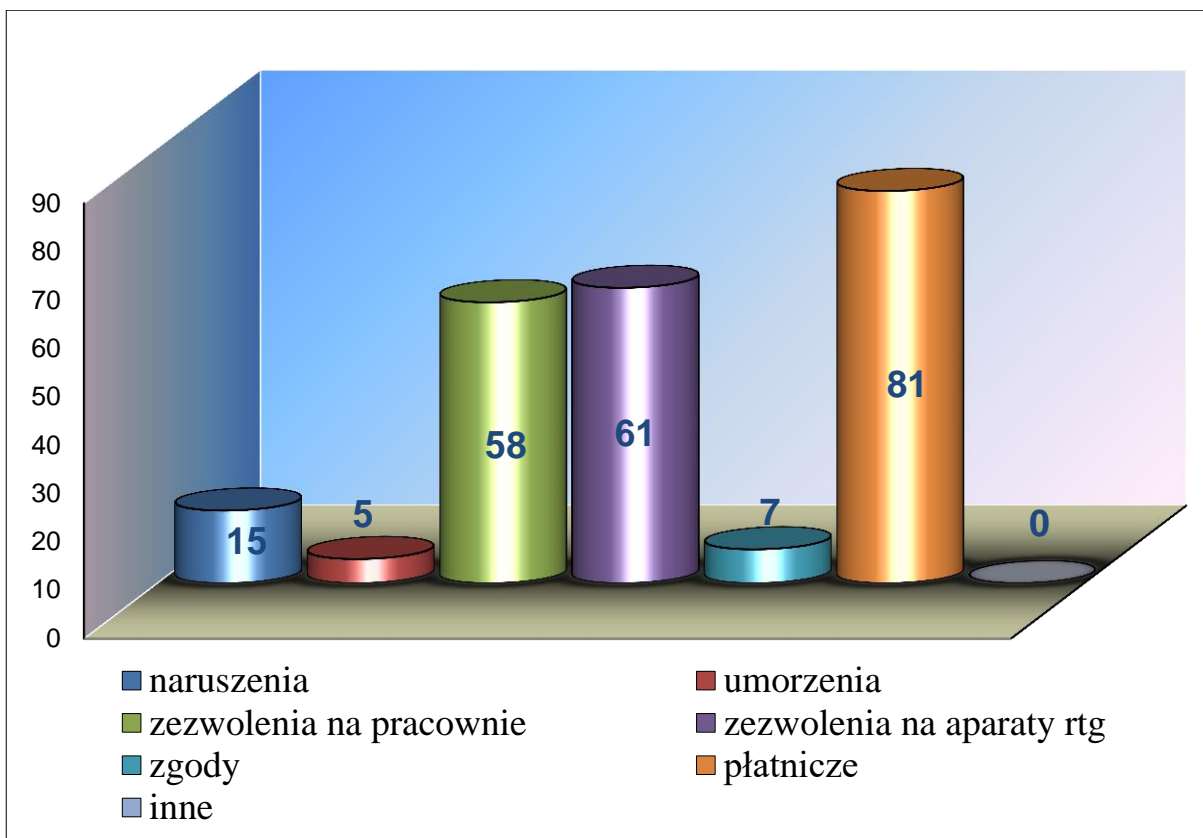
Rok produkcji	2019r	2018r	2017r	2016r	2007r	2006r	2003r	2000r
Mammografy ogółem	1	1	2	1	1	1	1	1

Zdjęcie: Nowa pracownia rezonansu magnetycznego

W 2019 r w nadzorowanych obiektach przeprowadzono łącznie 217 kontroli, w tym 149 kontroli przeprowadzono w związku z bieżącym nadzorem sanitarnym. Podczas 24 kontroli stwierdzono naruszenia, wydano 227 decyzji administracyjnych. Podlaski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Białymstoku wydał 58 decyzji zezwalających na uruchomienie pracowni rentgenowskich i 61 na uruchomienie i stosowanie aparatów rentgenowskich w celach medycznych (tabela nr 37. przedstawia rodzaj aparatów rtg, na które wydano zezwolenia) oraz 7 zgód na prowadzenie działalności związanej z narażeniem na promieniowanie jonizujące w celach medycznych polegającej na udzielaniu świadczeń zdrowotnych z zakresu badań rentgenodiagnostycznych, badań diagnostycznych i leczenia chorób nienowotworowych oraz paliatywnego leczenia chorób nowotworowych z wykorzystaniem produktów radiofarmaceutycznych oraz zabiegów z zakresu radiologii zabiegowej. Wykres 30 przedstawia liczbę i rodzaje decyzji wydanych w 2019 r.

Ocena stanu sanitarnego w zakresie higieny radiacyjnej

Wykres nr 30. Liczba i rodzaj decyzji wydanych w zakresie higieny radiacyjnej w 2019 r.

Tabela nr 37. Aparaty rentgenowskie, na które wydano zezwolenia w 2019 r.

Rodzaj aparatu	Liczba wydanych zezwoleń
aparat stomatologiczny do zdjęć wewnątrzustnych zębów	31
aparat stomatologiczny do zdjęć pantomograficznych i cefalometrycznych	4
aparat stomatologiczny do zdjęć pantomograficznych i cefalometrycznych z opcją 3D	4
aparat zdjęciowy	9
aparat do zdjęć i prześwietleń	1
aparaty stosowane w radiologii zabiegowej naczyniowej	6
aparaty stosowane w radiologii zabiegowej pozostałej	4
tomograf komputerowy	1
aparat do densytometrii kości	4
aparat do badań mammograficznych	4
aparat stomatologiczny do zdjęć pantomograficznych	4
stomatologiczny tomograf stożkowy	1

Zdjęcie: Tomograf komputerowy

W województwie podlaskim, pracowało w narażeniu na promieniowanie jonizujące stosowane w celach medycznych 2034 osoby, z tego 1774 osoby zostały objętych pomiarami dawek indywidualnych. W 2019 roku nie stwierdzono przekroczenia dopuszczalnych dawek rocznych u tych osób. Na tej podstawie ocenia się, że ochrona radiologiczna na stanowiskach pracy jest właściwa. W kontakcie z polem elektromagnetycznym pracowało 1761 osób.

W tabeli 38 przedstawiono nieprawidłowości z zakresu higieny radiacyjnej stwierdzone w 2019 roku podczas kontroli zakładów stosujących aparaturę rentgenowską w celach medycznych, a w tabeli 39 przedstawiono nieprawidłowości stwierdzone w 2019 r. podczas kontroli zakładów stosujących urządzenia wytwarzających pole elektromagnetyczne w zakresie 0Hz-300GHz.

Ocena stanu sanitarnego w zakresie higieny radiacyjnej

Tabela nr 38. Naruszenia stwierdzone podczas kontroli pracowni rtg w 2019 r.

Lp.	Temat	Liczba stwierdzonych nieprawidłowości
1.	brak certyfikatów potwierdzających przeszkolenie w dziedzinie ochrony radiologicznej pacjenta	5
2.	brak testów specjalistycznych	4
3.	brak protokołu przeglądu wentylacji	3
4.	brak inspektora ochrony radiologicznej	2
5.	brak lub nieprawidłowa instrukcji ochrony radiologicznej	1
6.	nieprawidłowy program zapewnienia jakości	2
7.	brak zaświadczeń lekarskich	2
8.	brak kontroli dozymetrycznej środowiska pracy	1
9.	brak zezwolenia na uruchomienie i stosowanie aparatu rtg do celów medycznych	4
10.	brak dostępu do zbioru przepisów prawnych	1
11.	brak ewidencji osób zaliczonych do kategorii narażenia B	1
12.	brak ewidencji dawek	1
13.	brak ewidencji orzeczeń lekarskich	1

Tabela nr 39. Naruszenia stwierdzone podczas kontroli zakładów stosujących urządzenia wytwarzających pole elektromagnetyczne w zakresie 0Hz-300GHz w 2019 r.

Lp.	Rodzaj stwierdzonych naruszeń	Liczba
1.	brak aktualnych pomiarów rozkładu pola elektromagnetycznego	6
2.	brak oznakowania zasięgu stref ochronnych	4

Zdjęcie: Aparat rtg do zdjęć przyłóżkowych

Ocena stanu sanitarnego w zakresie higieny radiacyjnej

Dział Laboratoryjny WSSE - Sekcja Badań i Pomiarów w Zakresie Higieny Radiacyjnej ze stanowiskami pracy ds. Pomiarów Radiacyjnych w Łomży wykonywała działania kontrolne dotyczące przeprowadzenia testów specjalistycznych kontroli jakości fizycznych parametrów aparatury rtg oraz pomiarów pól elektromagnetycznych w środowisku pracy. Kontrola dotyczyła 39 aparatów rentgenowskich oraz 14 urządzeń będących źródłami pola elektromagnetycznego. Podczas przeprowadzonych kontroli nie stwierdzono negatywnych wyników.

Zgodnie z zatwierdzonymi przez Prezesa PAA harmonogramami Dział Laboratoryjny WSSE - Sekcja Badań i Pomiarów w Zakresie Higieny Radiacyjnej ze stanowiskami pracy ds. Pomiarów Radiacyjnych w Łomży wykonywała pomiary skażeń promieniotwórczych żywności, wody i pasz na terenie województwa podlaskiego. Wyniki oznaczeń Cs-137 z uwzględnieniem podziału na poszczególne produkty żywnościowe wykonane w ramach placówek pomiaru skażeń promieniotwórczych przedstawia tabela. Skażenia promieniotwórcze żywności od kilku lat utrzymują się na bardzo niskim poziomie.

Tabela nr 40. Wyniki oznaczeń Cs-137 z uwzględnieniem podziału na poszczególne produkty żywnościowe wykonane w ramach placówek pomiaru skażeń promieniotwórczych.

Lp.	Rodzaj próbki (produkt)	Liczba wykonanych oznaczeń Cs-137	Liczba wykonanych oznaczeń Sr-90	Liczba oznaczeń w których przekroczona była norma ¹	Przedział w jakim mieściły się wyniki oznaczeń ²
1.	Mleko	8	1	0/0	0,29 – 3,60
2.	Mięso	8	0	0	0,23 – 1,33
3.	Ryby	4	0	0	0,22 – 0,44
4.	Drób	4	0	0	0,23 – 0,32
5.	Jaja	4	0	0	0,17 – 0,28
6.	Zboża	2	1	0/0	0,32 – 1,10
8.	Warzywa	4	0	0	0,23 – 1,00
9.	Owoce	2	0	0	0,21 – 1,11
10.	Woda wodociągowa	8	0	0	0,002 – 0,018
11.	Woda powierzchniowa	2	1	0/0	0,006 – 0,012
12.	Środki żywienia zwierząt	2	0	0	0,60 – 13,08

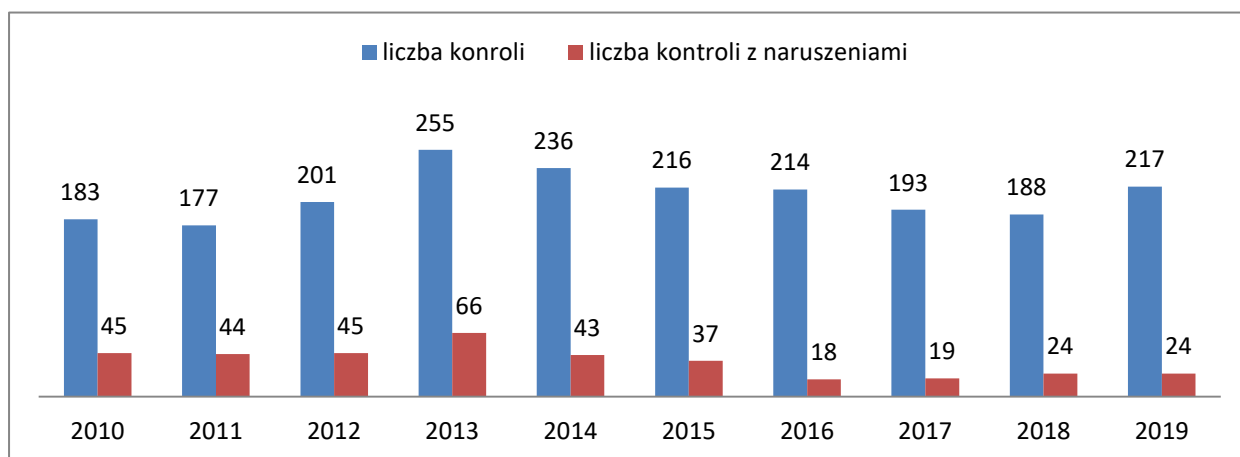
¹ Wg Rozporządzenia RADY (Euratom) Nr 2016/52 z dnia 15 stycznia 2016, określającego maksymalne dozwolone poziomy skażenia promieniotwórczego żywności i pasz po awarii jądrowej lub w innym przypadku zdarzenia radiacyjnego i Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 27.04.2004 r. Dziennik Ustaw Nr 98 poz. 987, załącznik nr 1, suma nuklidów o okresie połowicznego rozpadu dłuższym niż 10 dni, w szczególności Cs-134 oraz Cs-137, nie mogą przekraczać następujących wartości: 400 Bq/kg – żywność dla niemowląt, 1000 Bq/kg – produkty mleczarskie, 1000 Bq/kg – żywność w postaci płynnej, 1250 Bq/kg – pozostała żywność, z wyjątkiem żywności o mniejszym znaczeniu.

² Bq/kg (Bq/l).

W 2009 r. stwierdzono naruszenia podczas 66 kontroli na ogólną liczbę 225 kontroli, co stanowi 29,33%. W 2010 r. wykonano 183 kontrole podczas 45 stwierdzono naruszenia, co stanowi 24,59%. W 2011 r. przeprowadzono 177 kontroli podczas 44 stwierdzono naruszenia, co stanowi 24,86%. W 2012 r. wykonano 201 kontroli podczas 45 kontroli stwierdzono naruszenia, co stanowi 22,39% wszystkich przeprowadzonych kontroli. W 2013 r. przeprowadzono 255 kontroli podczas 66 stwierdzono naruszenia, co stanowi 25,88%. W 2014 r. przeprowadzono 236 kontroli podczas 43 kontroli stwierdzono naruszenia, co stanowi 18,22%. W 2015 r. przeprowadzono 216 kontroli podczas 37 kontroli stwierdzono naruszenia, co stanowi 17,12%. W 2016 r. przeprowadzono 214

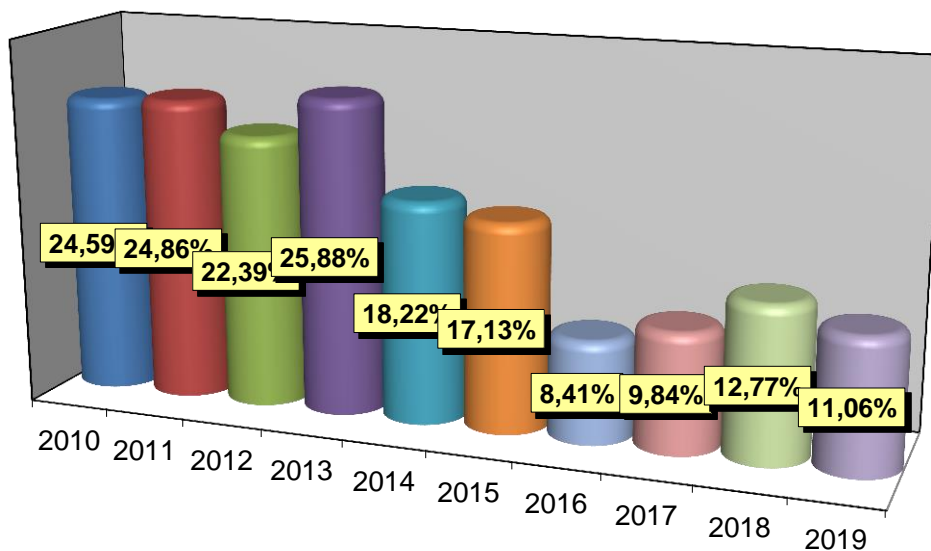
Ocena stanu sanitarnego w zakresie higieny radiacyjnej

kontroli podczas 18 kontroli stwierdzono naruszenia, co stanowi 8,41%. W 2017 r. przeprowadzono 193 kontrole podczas 19 kontroli stwierdzono naruszenia, co stanowi 9,84%. W 2018 r. przeprowadzono 188 kontroli podczas 24 kontroli stwierdzono naruszenia, co stanowi 12,76%. W 2019 r. przeprowadzono łącznie 217 kontroli, podczas 24 kontroli stwierdzono naruszenia Dane zostały wizualizowane na wykresach 31 i 32.

Wykres nr 31. Zestawienie wykonanych kontroli i kontroli, w czasie których stwierdzono naruszenia na przestrzeni lat 2010 – 2019 .

Procentowy udział kontroli z naruszeniami w ogólnej liczbie kontroli w 2019 r.

Wykres nr 32. Procent kontroli podczas których stwierdzono naruszenia w latach 2010-2019.

W Województwie Podlaskim w 2019 r. zainstalowano wiele nowoczesnych aparatów rentgenowskich co pozwoliło zwiększyć zakres stosowanych procedur radiologicznych. Bardziej wyszkolony personel pracuje coraz bezpieczniej a nowoczesna aparatura pozwala na zmniejszenie dawek otrzymywanych zarówno przez pracowników jak i pacjentów, a co za tym idzie stan higieny radiacyjnej w naszym województwie ulega stałej, systematycznej poprawie.

ODDZIAŁ PROMOCJI ZDROWIA

OCENA STANU SANITARNEGO W ZAKRESIE PROMOCJI ZDROWIA

Rok 2019 był znaczącym w działalności Państwowej Inspekcji Sanitarnej ze względu na obchody Jubileuszu Stulecia Służb Sanitarnych w Polsce i w województwie podlaskim. Promocja zdrowia i oświata zdrowotna prowadzona przez pracowników Państwowej Inspekcji Sanitarnej odgrywa kluczową rolę w promowaniu zdrowego stylu życia oraz kształtowaniu właściwych postaw i zachowań zdrowotnych mieszkańców województwa podlaskiego. Zakładane cele staramy się osiągać poprzez realizację programów edukacyjnych oraz akcji i kampanii informacyjno-edukacyjnych, organizację szkoleń tematycznych, organizację imprez środowiskowych, ekspozycję form wizualnych i upowszechnianie informacji za pośrednictwem mediów lokalnych i portali społecznościowych w przedstawionych poniżej zakresach tematycznych.

1. Profilaktyka palenia tytoniu i chorób odtytoniowych

Działania podejmowane przez Państwową Inspekcję Sanitarną w województwie podlaskim realizowane były w ramach „Podlaskiego programu zwalczania następstw zdrowotnych używania wyrobów tytoniowych i wyrobów powiązanych” oraz interwencji ogólnopolskich. Inicjatywy antytytoniowe skierowane były do różnorodnych grup odbiorców, w tym dzieci w wieku przedszkolnym, szkolnym i ich rodziców, młodzieży, studentów, pacjentów i ich rodzin, internautów i użytkowników mediów społecznościowych oraz ogółu społeczeństwa.

1.1. Program przedszkolnej edukacji antytytoniowej „Czyste powietrze wokół nas”

Interwencja realizowana jest głównie w przedszkolach i oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych. Celem podejmowanych działań jest ochrona dzieci przed narażeniem na bierne wdychanie dymu tytoniowego. Przedszkolaki poznają miejsca, w których mogą zetknąć się z dymem tytoniowym oraz nabywają umiejętności radzenia sobie w sytuacjach, gdy dorośli przy nich palą. Przekazywane treści programowe służą kształtowaniu właściwych postaw prozdrowotnych zarówno dzieci, jak i uczestniczących w działaniach profilaktycznych rodziców. W XI edycji programu w roku szkolnym 2018/2019 udział wzięło 6300 dzieci w wieku 3 - 6 lat i ponad 4700 rodziców z 201 placówek wychowania przedszkolnego województwa podlaskiego.

województwie.

1.2. Program edukacyjny „Nie pal przy mnie, proszę”

Program stanowi drugie ogniwo w cyklu programów profilaktyki tytoniowej inicjowanych przez Państwową Inspekcję Sanitarną i ma na celu wykształcenie u dzieci świadomej umiejętności radzenia sobie w sytuacjach, w których inne osoby przy nich palą. Realizowane treści programowe pozwalają uporządkować i rozszerzyć wiedzę na temat zdrowia i zagrożeń wywoływanych przez aktywną i bierną inhalację dymu tytoniowego oraz kształtować postawę odpowiedzialności za własne zdrowie. W roku szkolnym 2018/2019 programem objęto ponad 5500 uczniów klas I-III oraz blisko 2200 rodziców z 96 szkół podstawowych w naszym

1.3. Program edukacyjny „Bieg po zdrowie”

W roku szkolnym 2018/2019 realizowaliśmy III edycję ogólnopolskiego programu antytytoniowej edukacji zdrowotnej, który skierowany jest do uczniów klas IV szkoły podstawowej w wieku 9-10 lat. Główny cel programu to zwiększenie wiedzy i umiejętności uczniów na temat zdrowia w kontekście szkodliwości palenia papierosów i używania e-papierosów oraz pokazanie atrakcyjności życia w środowisku wolnym od dymu tytoniowego. Podstawą zajęć prowadzonych w ramach edukacji jest stymulowanie kreatywności i aktywności dzieci, nauka asertywności poprzez przeprowadzanie wywiadów z osobami niepalącymi, liczeniem kosztów, jakie generuje palenie papierosów, tworzenie antyreklam używania papierosów lub komiksów z bohaterami programu. Program od początku jego realizacji cieszy się bardzo pozytywną opinią w placówkach. Koordynatorzy szkolni i realizatorzy zwracali uwagę, że uczniowie bardzo aktywnie włączyli się w jego realizację, chętnie pracowali w grupach. Podkreślają również, że wartościowym elementem programu jest zaangażowanie rodziców i opiekunów do wspólnej pracy z uczniami przy wykonywaniu zadań domowych. W działaniach programowych uczestniczyło około 5500 uczniów i 4900 ich rodziców z 147 szkół podstawowych województwa podlaskiego.

1.4. Program edukacyjny „Znajdź właściwe rozwiązanie”

Głównym celem działań edukacyjnych skierowanych do młodzieży starszych klas szkoły podstawowej jest zapobieganie paleniu tytoniu. W trakcie realizacji treści programowych wzmacniane są postawy zachęcające do niepalenia, ukazywane jest funkcjonowanie ludzkiego organizmu i jego potrzeb oraz uświadamiane są mechanizmy nacisku grupowego wraz z uczeniem zachowań asertywnych. W roku szkolnym 2018/2019 w programie uczestniczyło blisko 5400 uczniów z 67 szkół podstawowych województwa podlaskiego. W realizację zadań profilaktycznych zaangażowało się również ponad 1300 rodziców.

1.5. Światowy Dzień bez Tytoniu

Światowy Dzień bez Tytoniu, który przypada zawsze 31 maja, w 2019 roku obchodzony był pod hasłem „Tytoń i zdrowie płuc”. Z okazji obchodów tego dnia Państwowa Inspekcja Sanitarna prowadziła działania, które miały na celu :

- ukazanie związku pomiędzy paleniem tytoniu i występowaniem chorób układu oddechowego,

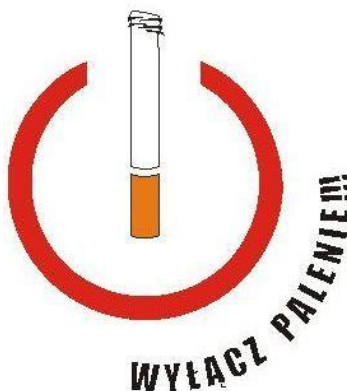
- zwiększenie świadomości na temat wpływu aktywnego palenia tytoniu i biernej inhalacji jego dymu na zdrowie,
- wspieranie działań mających na celu zmniejszenie konsumpcji wyrobów tytoniowych i wyrobów powiązanych oraz ochronę ludzi przed występowaniem chorób odtytoniowych.

Treści prozdrowotne propagowano w mediach społecznościowych, na lokalnych stronach internetowych, podczas zajęć edukacyjnych w placówkach nauczania i wychowania. Tematykę Światowego Dnia bez Tytoniu poruszano także w trakcie imprez plenerowych w środowisku lokalnym, podczas uroczystych podsumowań programów edukacyjnych, organizowanych konkursów i akcji profilaktycznych. Na terenie województwa podlaskiego odbiorcami działań było blisko 158000 osób.

1.6. Światowy Dzień Rzucania Palenia

Światowy Dzień Rzucania Palenia obchodzony jest corocznie w trzeci czwartek listopada. Pomysłodawcą akcji był amerykański dziennikarz Lynn Smith, który w 1974 roku zaapelował do czytelników swojej gazety, aby przez jeden dzień nie palili papierosów. W efekcie, aż 150 tysięcy ludzi spróbowało przez jedną dobę wytrzymać bez palenia. Do zerwania z nałogiem motywowali palaczy także pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej, zwracając szczególną uwagę na kwestię zagrożeń zdrowotnych związanych z używaniem tytoniu i papierosów elektronicznych. Dużym zainteresowaniem cieszyły się organizowane przez nich zajęcia edukacyjne oraz akcje profilaktyczne w placówkach nauczania i wychowania, podmiotach leczniczych oraz innych jednostkach, w czasie których uczestnicy mogli wziąć udział w wykładach specjalistów, konkursach wiedzy z nagrodami, zbadać poziom tlenu węgla w wydychanym powietrzu. Świadomość zdrowotną społeczeństwa podnoszono także poprzez zamieszczanie informacji na stronach internetowych oraz w mediach społecznościowych. Ogółem działania profilaktyczne i medialne skierowano do około 148000 mieszkańców województwa.

1.7. Nadzór nad przestrzeganiem art. 5 ustawy z dnia 9 listopada 1995 roku o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych

Tworzenie stref wolnych od dymu tytoniowego jest jednym ze sposobów ograniczania epidemii palenia tytoniu oraz ochrony ludzi przed niekorzystnym wpływem inhalacji dymu tytoniowego na zdrowie. Od 15 listopada 2010 roku w Polsce zakazem palenia tytoniu objęte są pomieszczenia zakładów pracy, obiektów sportowych, jednostek oświatowych, obiektów kultury i wypoczynku, tereny podmiotów leczniczych i inne pomieszczenia, gdzie udziela się świadczeń zdrowotnych, lokale gastronomiczno-rozrywkowe, środki

pasażerskiego transportu publicznego, obiekty służące obsłudze podróżnych, przystanki komunikacji publicznej oraz ogólnodostępne miejsca przeznaczone do zabaw dzieci. Zakaz dotyczy palenia wyrobów tytoniowych, a od 8 września 2016 roku także innych wyrobów tytoniowych i papierosów elektronicznych. Właściciel lub zarządzający obiektem jest obowiązany umieścić w widocznych miejscach odpowiednie oznaczenie słowne i graficzne informujące o zakazie palenia na terenie obiektu.

Ocena przestrzegania zakazu palenia tytoniu i wyrobów powiązanych leży w gestii pracowników Państwowej Inspekcji Sanitarnej. W 2019 roku skontrolowali oni pod tym kątem 6763 obiekty użyteczności publicznej na terenie województwa podlaskiego i w 4 przypadkach stwierdzili nieprawidłowości.

2. Profilaktyka chorób zakaźnych

W XXI wieku choroby zakaźne nadal stanowią zagrożenie dla ludzi. Działania prozdrowotne prowadzone przez Państwową Inspekcję Sanitarną w zakresie chorób zakaźnych mają na celu zwiększenie wiedzy i świadomości społeczeństwa na temat ich etiologii oraz sposobów zapobiegania rozprzestrzenianiu się ich.

2.1. Profilaktyka HIV/AIDS

Problematyka HIV/AIDS towarzyszy nam już ponad 30 lat. W Polsce codziennie o zakażeniu wirusem HIV dowiadują się średnio trzy osoby. Jedna trzecia z nich to ludzie młodzi poniżej 30 roku życia. W związku z tym jednym z działań Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego było zapobieganie rozprzestrzenianiu się chorób przenoszonych drogą płciową oraz przez kontakt z zakażoną krwią. Realizacji tego celu służyły między innymi zadania podejmowane w ramach Krajowego Programu Zapobiegania Zakażeniom HIV i Zwalczania AIDS. Działania informacyjno-edukacyjne kierowano przede wszystkim do młodzieży oraz ogółu społeczeństwa. Poprzez akcje i kampanie społeczne, imprezy prozdrowotne, szkolenia, portale

społecznościowe, informacje o problemie HIV/AIDS dotarły do około 150000 mieszkańców naszego województwa. W ramach współpracy z Komendą Wojewódzką Policji w Białymstoku przeprowadzono 3 szkolenia na temat medycznych i psychospołecznych aspektów HIV/AIDS, w których uczestniczyło 205 funkcjonariuszy.

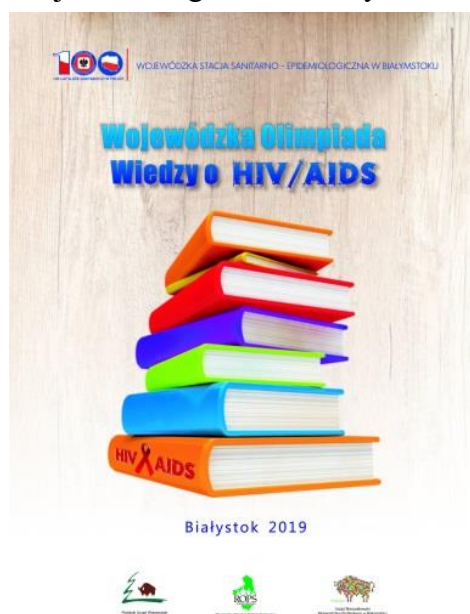
Według Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego – Państwowego Zakładu Higieny,

w Polsce liczba nowo wykrywanych zakażeń co roku przekracza 1000. Od wdrożenia badań, czyli od połowy lat 80 do 30 września 2019 roku wykryto 25013 zakażeń HIV, AIDS zdiagnozowano u 3740 osób i odnotowano 1424 zgony. Do zdecydowanej większości zakażeń dochodzi drogą kontaktów seksualnych. Według szacunków, w Polsce test na HIV wykonał najwyżej co 10 dorosły. W związku z tym nawet kilkanaście tysięcy osób może żyć w naszym kraju z wirusem nie zdając sobie z tego sprawy. HIV może dotyczyć każdego niezależnie od płci, wieku, orientacji seksualnej czy stylu życia. Niestety wiele osób wypiera ten fakt i nie robi testu. Tymczasem badanie jest

bezpłatne, bardzo proste i niekłopotliwe. Ważne aby wykonała go każda dorosła osoba, która choć raz w życiu miała ryzykowne zachowanie.

W związku z tym Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Białymstoku zachęcała do podejmowania rodzinnych rozmów na temat zdrowia i testowania w kierunku HIV. Aby dotrzeć do jak największej liczby odbiorców przygotowano plakaty z adresem Punktu Konsultacyjno-Diagnostycznego w Białymstoku wykonującym anonimowo i bezpłatnie badania w kierunku HIV. Plakaty eksponowano w autobusach komunikacji miejskiej w Białymstoku oraz szynobusach kursujących w naszym województwie. Ponadto, w Radio Akadera oraz na ekranach LED w autobusach emitowano spot edukacyjny, a na stronie internetowej Gazety Wyborczej wyświetlał się banner zachęcający czytelników do testowania w kierunku HIV.

W roku 2019 po raz kolejny zorganizowano Wojewódzką Olimpiadę Wiedzy o HIV/AIDS, skierowaną do uczniów szkół średnich województwa podlaskiego. Zadanie to realizowane było przy wsparciu Podlaskiego Urzędu

Wojewódzkiego w Białymstoku, Urzędu Marszałkowskiego Województwa Podlaskiego w Białymstoku, Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Białymstoku, Urzędu Miejskiego w Białymstoku oraz Polskiego Towarzystwa Oświaty Zdrowotnej Oddział Terenowy w Białymstoku. Głównym celem konkursu było poszerzenie wiedzy młodzieży na temat zapobiegania zakażeniom HIV, chorobom przenoszonym drogą płciową oraz kształtowanie pozytywnych postaw wobec ludzi żyjących z HIV i chorych na AIDS. Do udziału w konkursie zgłosiło się 3629 uczniów z 45 szkół. Uczestnicy poszczególnych etapów olimpiady musieli wykazać się wiedzą na temat dróg zakażenia wirusem, objawów klinicznych, przebiegu zakażenia, opieki nad osobami żyjącymi z HIV i chorymi na AIDS. W grudniu 2019 roku odbył się etap wojewódzki konkursu, do którego zakwalifikowało się 42 uczestników z 24 szkół średnich. Jury wyłoniło 3 laureatów, którzy otrzymali atrakcyjne nagrody,

ufundowane przez organizatorów.

2.2. Profilaktyka grypy sezonowej oraz powikłań pogrypowych

Sezon jesienno-zimowy to wzmożony okres zachorowań na grypę. Celem podejmowanych inicjatyw jest co roku zmniejszenie liczby zachorowań na grypę sezonową, poprzez podniesienie poziomu wiedzy w zakresie zasad higieny osobistej oraz roli szczepień w profilaktyce chorób zakaźnych, a także propagowanie zaleceń dotyczących zdrowego stylu życia i zasad postępowania w przypadku zachorowania. Działaniami edukacyjnymi objęto dzieci i młodzież z placówek oświatowych oraz placówek wypoczynku, ich rodziców i opiekunów, personel i pacjentów

podmiotów leczniczych oraz ogół społeczeństwa, do którego kierowano informacje poprzez lokalne mass media, strony internetowe i portale społecznościowe. Powyższymi działaniami objęto ponad 112000 osób.

2.3. Promocja szczepień ochronnych

Upowszechnianie wiedzy o znaczeniu szczepień ochronnych w zapobieganiu chorobom zakaźnym oraz uświadamianie społeczeństwa, w jak wielu aspektach życia codziennego szczepienia chronią nasze zdrowie to jedno

z najważniejszych zadań Państwowej Inspekcji Sanitarnej. Jako instytucja nadzorująca wykonawstwo szczepień, realizujemy również od wielu lat akcje informacyjno-edukacyjne oraz kampanie w tym zakresie. Działania te podejmowano w ramach obchodów XI Ogólnopolskiego Dnia Szczepień, Europejskiego Tygodnia Szczepień, akcji „Zaszczep w sobie chęć szczepienia”. Odbiorcami działań edukacyjnych i medialnych było ponad 24000 mieszkańców województwa podlaskiego.

2.4. Profilaktyka wirusowego zapalenia wątroby

Świadomość społeczna i zainteresowanie tematyką wirusowego zapalenia wątroby rośnie, jednak poziom wiedzy na ten temat jest nadal zbyt niski. Państwowa Inspekcja Sanitarna podejmuje działania edukacyjne w tym zakresie poprzez realizację w województwie podlaskim programu edukacyjnego „STOP!HCV”, kampanii społecznej „HCV Jestem świadom” oraz edukacji w zakresie WZW typu A. Interwencje skierowane były do młodzieży, ich rodziców oraz ogółu społeczeństwa, mając na względzie edukację w zakresie dróg szerzenia się i profilaktyki

zakażeń WZW. Działaniami edukacyjnymi objęto około 1600 mieszkańców województwa podlaskiego.

2.5. Profilaktyka odry

W 2018 roku w Polsce zanotowano 334 przypadki zachorowania na odrę, a w 2019 roku już prawie 1500 przypadków, z czego 45 zachorowań w naszym województwie. Stosowanie szczepień ochronnych ma zasadnicze znaczenie w zapobieganiu zachorowaniom na odrę i ze względu na wysoką zaraźliwość wirusa oraz jego przenoszenie się drogą kropelkową nie może być zastąpione innymi środkami ochrony. W województwie podlaskim Państwowa Inspekcja Sanitarna podejmowała działania edukacyjno - informacyjne mające na celu eliminację choroby, które skierowano do ponad 5000 osób.

2.6. Profilaktyka chorób odkleszczowych

Na terenie województwa podlaskiego wskaźniki zapadalności na kleszczowe zapalenie mózgu i opon mózgowo – rdzeniowych oraz boreliozę należą do najwyższych w kraju. W związku z tym Państwowa Inspekcja Sanitarna podejmuje działania edukacyjne w tym zakresie, m.in. poprzez realizację programu edukacyjnego „Kleszcz mały czy duży – nic dobrego nie wróży”, którym w 2019 roku objęto około 3000 uczniów i ich rodziców. W okresie wypoczynku letniego oraz w sezonie największej aktywności kleszczy uwrażliwiano ogół społeczeństwa na kwestie zagrożeń ze strony tych pajęczaków poprzez informacje na stronach internetowych, w mediach lokalnych i społecznościowych oraz rozdawnictwo materiałów informacyjnych. Działaniami objęto ponad 12000 osób.

2.7. Kampania edukacyjna „Oszczędź dziecku ospy”

Ospa wietrzna uważana jest powszechnie za chorobę wieku dziecięcego o łagodnym przebiegu, dlatego wielu rodziców ją bagatelizuje, mimo, że może powodować poważne konsekwencje zdrowotne, zarówno w wieku dziecięcym, jak i dorosłym. Mając na względzie zmianę postrzegania zakażeń wirusem ospy wietrznej i uwrażliwienie społeczeństwa na ryzyko z nimi związane, Państwowa Inspekcja Sanitarna włączyła się w realizację ogólnopolskiej kampanii edukacyjnej Polskiego Towarzystwa Higienicznego. Kampania pt. ”Oszczędź dziecku ospy!” miała na celu zwiększenie świadomości społeczeństwa na temat zagrożenia tą chorobą i możliwości ochrony przed nią. Badania naukowe jednoznacznie wskazują, że najskuteczniejszą formą profilaktyki chorób zakaźnych, w tym ospy, są szczepienia ochronne. Zgodnie z Programem Szczepień Ochronnych w Polsce, szczepienie przeciwko ospie wietrznej przysługuje bezpłatnie dzieciom przebywającym w żłobkach i klubach dziecięcych.

W województwie podlaskim pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej prowadzili działania edukacyjno-informacyjne poprzez dotarcie z informacją o szczepieniu do rodziców i opiekunów dzieci w 105 żłobkach i klubach dziecięcych, publikację informacji na stronach internetowych i w mediach społecznościowych jednostek PIS. Kampania swoim zasięgiem objęła ponad 1800 osób.

2.8. Profilaktyka wszawicy

Wszawica traktowana jest jako choroba, która odeszła już do lamusa i nie występuje w środowisku. Niestety wciąż atakuje głowy dzieci i dorosłych. Może ona dotyczyć każdego, jednak najczęściej występuje wśród dzieci i młodzieży ze

względu na jej rozprzestrzenianie się w dużych zbiorowiskach ludzkich - przedszkolach, szkołach, internatach, w placówkach wypoczynku dzieci i młodzieży. Do zakażenia dochodzi na skutek bezpośredniego kontaktu z nosicielem lub poprzez używanie wspólnych przedmiotów (grzebień, czapki, materace itp.).

Mając na celu zmniejszenie ilości zakażeń wszawicą, pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej upowszechniali informacje dotyczące dróg jej szerzenia się oraz sposobów zapobiegania zakażeniu. Przeprowadzali spotkania edukacyjne z kadrą pedagogiczną, dziećmi w placówkach nauczania i wychowania oraz wypoczynku i ich rodzicami, połączone z rozdawnictwem materiałów informacyjnych. Informacje dotyczące przeciwdziałaniu wszawicy zamieszczano także na lokalnych stronach internetowych oraz w mediach społecznościowych. Odbiorcami działań w naszym województwie było ponad 8000 osób.

2.9. Profilaktyka próchnicy i chorób przyzębia

Próchnica zębów jest chorobą zakaźną i może być przyczyną wielu chorób w organizmie człowieka. O profilaktyce próchnicy zębów i chorób przyzębia mówimy dzieciom już od najmłodszych okresów ich życia. Ubytki próchnicowe lub braki zębów, które są spowodowane próchnicą, mogą utrudniać prawidłowe odżywianie dziecka i rozwój mowy. Oprócz uwarunkowań genetycznych na wystąpienie i rozwój próchnicy mają wpływ niewłaściwe zachowania zdrowotne i złe nawyki żywieniowe.

Jednym ze sposobów walki z pogarszającym się stanem uzębienia dzieci jest realizacja programu edukacyjnego „Radosny Uśmiech - Radosna Przyszłość”, adresowanego do uczniów szkół podstawowych. Głównym celem interwencji jest zmniejszenie występowania próchnicy wśród dzieci i motywowanie ich do zmiany nawyków higienicznych poprzez podnoszenie poziomu wiedzy na temat zdrowia i higieny jamy ustnej, kształtowanie umiejętności prawidłowego szczotkowania zębów, budowania pozytywnego wizerunku stomatologa i zachęcanie do regularnych wizyt kontrolnych. W roku szkolnym 2018/2019 w programie uczestniczyło około 1500 uczniów szkół podstawowych powiatów bielskiego i hajnowskiego. Tematykę profilaktyki próchnicy jamy ustnej z inicjatywy i przy wsparciu Państwowej Inspekcji Sanitarnej, realizowały również inne placówki, obejmując informacjami około 1500 odbiorców.

Jak ochronić
dziecko
przed próchnicą

Ministerstwo
Zdrowia

3. Profilaktyka uzależnień

Wyzwaniem dla zdrowia publicznego w Polsce stał się problem używania substancji psychoaktywnych przez dzieci i młodzież oraz szkody i problemy z tym związane. Pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej podejmują działania zmierzające do redukcji szkód zdrowotnych spowodowanych ich używaniem.

3.1. Program edukacyjny „Mam wybór...wybieram rozsądek”

Państwowa Inspekcja Sanitarna, na mocy podpisanego w 2018r. porozumienia o współpracy pomiędzy Podlaskim Państwowym Wojewódzkim Inspektorem Sanitarnym w Białymstoku oraz Komendantem Wojewódzkim Policji w Białymstoku realizuje program edukacyjny pt. Mam wybór...wybieram rozsądek. Pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej we współpracy z funkcjonariuszami Podlaskiej Policji, prowadzili działania w całym województwie podlaskim zmierzające do wzrostu wiedzy w zakresie zagrożeń związanych z używaniem środków psychoaktywnych oraz zapobieganiem i zwalczaniem zjawiska demoralizacji w środowisku dzieci i młodzieży. Przeprowadzone działania to: narady, szkolenia, listy intencyjne, zajęcia edukacyjne, stoiska informacyjno-edukacyjne, emisje filmów edukacyjnych, dystrybucja i rozdawnictwo materiałów oświatowo-zdrowotnych, opracowania własne, prezentacje multimedialne, poradnictwo metodyczne, konkursy, ekspozycje form wizualnych, publikacje informacji na stronach internetowych i w mediach społecznościowych. Ogółem działaniami informacyjnymi i edukacyjnymi w zakresie realizacji interwencji programowej objęto około 40000 osób.

3.2. Program edukacyjny „ARS, czyli jak dbać o miłość?”

Po raz szósty w szkołach ponadpodstawowych województwa podlaskiego realizowany był ogólnopolski program edukacyjny pt. „ARS, czyli jak dbać o miłość?”. Program dotyczy profilaktyki używania substancji psychoaktywnych (alkoholu, tytoniu, narkotyków, nowych narkotyków) w kontekście norm i wyznawanych przez młodzież wartości. Działaniami programowymi objęto około 2600 uczniów w 60 szkołach średnich województwa podlaskiego. Wzmocnieniem działań programowych była III edycja konkursu pt. „Szkoła wolna od używek” na film krótkometrażowy, w którym brali udział wszyscy chętni uczniowie.

3.3. Projekt „Profilaktyczny program w zakresie przeciwdziałania uzależnieniu od alkoholu, tytoniu i innych substancji psychoaktywnych”

W latach 2012 – 2017 Państwowa Inspekcja Sanitarna realizowała “Profilaktyczny program w zakresie przeciwdziałania uzależnieniu od alkoholu, tytoniu i innych substancji

psychoaktywnych”, który był współfinansowany przez Szwajcarię w ramach Szwajcarsko – Polskiego Programu Współpracy z nowymi krajami członkowskimi Unii Europejskiej. Celem projektu jest ograniczenie używania tytoniu, alkoholu i innych substancji psychoaktywnych, a główną grupą docelową są kobiety w wieku prokreacyjnym, tj. między 15 a 49 r.ż. Pozostałymi beneficjentami projektu są członkowie rodzin kobiet z grupy docelowej, lekarze, nauczyciele, uczniowie szkół ponadgimnazjalnych, pracownicy zakładów pracy, a także ogół społeczeństwa. W 2019 roku pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej podejmowali działania zmierzające do podtrzymywania celów Projektu, m.in. poprzez realizację kampanii społecznej pt. ”Nie pozwól odlecieć swojemu szczęściu!”. Działania edukacyjno-informacyjne skierowane do grup docelowych

realizowano podczas akcji profilaktycznych i festynów prozdrowotnych, w placówkach nauczania i wychowania, podmiotach leczniczych oraz w środowisku lokalnym. Prowadzono także działania promocyjne w mediach i na portalach społecznościowych. Odbiorcami działań na terenie województwa było ponad 12000 osób.

3.4. Kampania edukacyjna „Narkotyki i dopalacze zabijają”

Państwowa Inspekcja Sanitarna włączyła się w realizację ogólnopolskiej inicjatywy Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji, która miała na celu zwiększenie świadomości

dzieci i młodzieży na temat niebezpieczeństw związanych z zażywaniem narkotyków i dopalaczy, a także konsekwencji zarówno zdrowotnych, prawnych, jak i społecznych uzależnienia. Kampania „Narkotyki i dopalacze zabijają” przebiegała pod hasłem „Szkoda Ciebie na takie

patoklimaty" i organizowana była w ramach „Programu ograniczania przestępczości i aspołecznych zachowań „Razem bezpieczniej” im. Władysława Stasiaka na lata 2018-2020". Elementami kampanii były: spot profilaktyczny, konkurs na mem internetowy i animację w formacie GIF, materiały edukacyjne w formie ulotek i plakatów, prowadzenie akcji promocyjno - informacyjnej w mediach lokalnych oraz za pośrednictwem mediów społecznościowych. Kampania zasięgiem objęła ponad 31000 osób.

4. Profilaktyka chorób nowotworowych

Według Krajowego Rejestru Nowotworów w ciągu ostatniej dekady w województwie podlaskim wzrosła liczba zachorowań na nowotwory złośliwe, zarówno wśród mężczyzn, jak i kobiet. W naszym województwie kobiety chorują najczęściej na raka piersi, jelita grubego, płuc i trzonu macicy. Mężczyźni najczęściej chorują na raka gruczołu krokowego, płuc i jelita grubego. Zadaniem pracowników PIS w profilaktyce chorób nowotworowych jest podejmowanie działań utrwalających prawidłowe wzorce zdrowego stylu życia oraz zwiększenie zgłaszalności na badania profilaktyczne. W ramach podejmowanej tematyki organizowaliśmy punkty informacyjno-edukacyjne podczas imprez środowiskowych, prowadziliśmy zajęcia edukacyjne, udostępnialiśmy materiały oświatowo-zdrowotne oraz nagłaśnialiśmy problem nowotworów na stronach internetowych i w mediach społecznościowych jednostek PIS. Działaniami informacyjno-edukacyjnymi objęliśmy ponad 21000 mieszkańców naszego województwa.

4.1. Program edukacyjny „Różowa wstążeczka”

Międzynarodowym symbolem walki z rakiem piersi jest różowa wstążeczka. Tak zatytułowany program edukacyjny ma na celu zmniejszenie śmiertelności kobiet z powodu zbyt późnego wykrywania zmian nowotworowych poprzez zachęcanie do wykonywania regularnych badań profilaktycznych oraz naukę samobadania piersi. Prowadzone prelekcje, pogadanki, ćwiczenia samobadania piersi wśród 1100 uczennic szkół ponadpodstawowych i kobiet dorosłych miały na celu podniesienie ich poziomu wiedzy w zakresie profilaktyki raka piersi.

4.2. Światowy Dzień Walki z Rakiem

Dzień 4 lutego jest obchodzony jako Światowy Dzień Walki z Rakiem, podczas którego zwracamy uwagę społeczeństwa na znaczącą rangę wykonywania badań profilaktycznych we wczesnej diagnostyce choroby nowotworowej. Pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej podejmowali działania informacyjno-

edukacyjne podczas akcji profilaktycznych oraz w lokalnych mediach skierowane do ponad 7000 osób.

Pracownicy Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Białymstoku uczestniczyli w Dniu Drzwi Otwartych Białostockiego Centrum Onkologii, prowadząc poradnictwo w zakresie zdrowego stylu życia, pokazy upośledzenia zmysłów po spożyciu alkoholu za pomocą algogogli, konkursy wiedzy z nagrodami oraz rozdawnictwo materiałów informacyjnych.

W ramach obchodów Światowego Dnia Walki z Rakiem zorganizowaliśmy szkolenie dla pracowników WSSE w Białymstoku w zakresie profilaktyki raka piersi, które poprowadzili specjaliści z Białostockiego Centrum Onkologii.

4.3. XIII Marsz Nadziei „Rak to nie wyrok”

Od trzynastu lat Państwowa Inspekcja Sanitarna wspiera działanie Stowarzyszenia do Walki z Rakiem, Białostockiego Centrum Onkologii oraz Klubu Amazonek w Białymstoku, jakim jest organizowany w Białymstoku Marsz Nadziei. Celem inicjatywy jest zachęcanie społeczeństwa do prowadzenia zdrowego trybu życia, dbania o siebie i regularnego korzystania z badań profilaktycznych jako podstawowego sposobu na wczesne wykrycie choroby i zwiększenia szans na całkowite wyleczenie.

Pracownicy Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Białymstoku zorganizowali punkt informacyjno-edukacyjny w Białostockim Centrum Onkologii.

4.4. Zdrowotne skutki promieniowania UV

W 2019 roku Państwowa Inspekcja Sanitarna kontynuowała kampanię informacyjno-edukacyjną „Jasne jak słońce” realizowaną we współpracy z Narodowym Instytutem Zdrowia Publicznego – Państwowym Zakładem Higieny. Działania kampanijne skierowane były do ogółu społeczeństwa, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży. Przedsięwzięcie przyczyniło się do wzrostu świadomości na temat szkodliwości działania promieniowania ultrafioletowego na zdrowie, obejmując zasięgiem około 6700 osób w naszym województwie.

5. Profilaktyka wad rozwojowych dzieci i młodzieży oraz promocja zdrowego stylu życia

Pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej, mając na celu wspieranie prawidłowego rozwoju fizycznego i psychicznego dzieci i młodzieży, realizują programy edukacyjne i kampanie społeczne w naszym województwie.

5.1. Profilaktyka wad cewy nerwowej

Mając na celu wspieranie prawidłowego rozwoju fizycznego i psychicznego dzieci i młodzieży, Pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej realizują programy edukacyjne i kampanie społeczne w naszym województwie.

Od wielu lat podejmujemy tematykę profilaktyki wad cewy nerwowej. Wady cewy nerwowej są to nieprawidłowości w procesie tworzenia się centralnego układu nerwowego, takie jak m.in. bezmózgowie oraz przepukliny oponowe i oponowo - rdzeniowe, które powstają w pierwszych 4 tygodniach rozwoju zarodka. Badania prowadzone przez Ministerstwo Zdrowia wykazały, że występowanie tych wad jest związane z niedoborami kwasu foliowego w okresie przedkoncepcyjnym i w pierwszych dwunastu tygodniach ciąży.

W województwie podlaskim realizujemy „Program Pierwotnej Profilaktyki Wad Cewy Nerwowej” oraz program edukacyjny „Już teraz możesz zadbać o zdrowie swego przyszłego dziecka”, których głównymi celami jest upowszechnianie spożycia kwasu foliowego przez kobiety w wieku rozrodczym oraz kształtowanie wśród młodych kobiet świadomości realnego wpływu na zdrowie ich przyszłego potomstwa. Działania edukacyjne prowadzone były w placówkach nauczania i wychowania, w podmiotach leczniczych oraz podczas imprez prozdrowotnych wśród ponad 1400 osób.

5.2. Profilaktyka nadwagi i otyłości

Nadwaga i otyłość to jeden z największych problemów zdrowotnych w populacji dzieci i młodzieży w skali kraju i świata. Zgodnie z danymi Światowej Organizacji Zdrowia (WHO) w Europie w ciągu ostatnich dwóch dekad częstość występowania otyłości potroiła się. Zapobieganie nadwadze i otyłości jest obecnie jednym z priorytetów w działaniach profilaktycznych.

Problem ten dotyczy również dzieci i młodzieży. Dzieciństwo i dojrzewanie są okresem krytycznym w rozwoju otyłości. Do zwiększonego przyrostu masy ciała dochodzi zwykle około 8 roku życia i w późniejszym wieku większość dzieci utrzymuje masę ciała na tym samym poziomie w okresie dojrzewania.

W celu edukacji w zakresie trwałego kształtowania prozdrowotnych nawyków wśród młodzieży szkolnej i ich rodzin, Państwowa Inspekcja Sanitarna we współpracy z Polską Federacją Producentów Żywności realizowała Ogólnopolski Program Edukacyjny „Trzymaj Formę!” propagujący zdrowy styl życia, promujący zbilansowane odżywianie oraz aktywność fizyczną. Działania skierowane były do uczniów klas V – VIII szkół podstawowych, gimnazjalnych i ich rodziców. W ramach działań programowych organizowano warsztaty kulinarne, ćwiczenia w sporządzaniu jadłospisów zgodnie z zasadami zbilansowanej diety, spotkania z ekspertami z zakresu żywienia.

Propagując aktywność fizyczną wśród uczniów w szkołach odbywały się zawody sportowe, wycieczki rowerowe, dodatkowe zajęcia wychowania fizycznego. W XIII edycji programu uczestniczyło ponad 23600 uczniów z 223 szkół podstawowych i gimnazjalnych województwa podlaskiego. Wzmocnieniem działań programowych był ogólnopolski konkurs wiedzy o zdrowym stylu życia. Celem konkursu było zwiększenie świadomości dotyczącej wpływu żywienia i aktywności fizycznej na zdrowie młodzieży. Do udziału w tym przedsięwzięciu przystąpiło 370 uczniów z 43 szkół podstawowych i gimnazjalnych województwa podlaskiego. Do etapu centralnego, który odbył się 7 czerwca 2019 r. w Warszawie zakwalifikował się 1 uczeń ze Szkoły Podstawowej Nr 4 w Bielsku Podlaskim.

5.3. Promocja zdrowego stylu życia

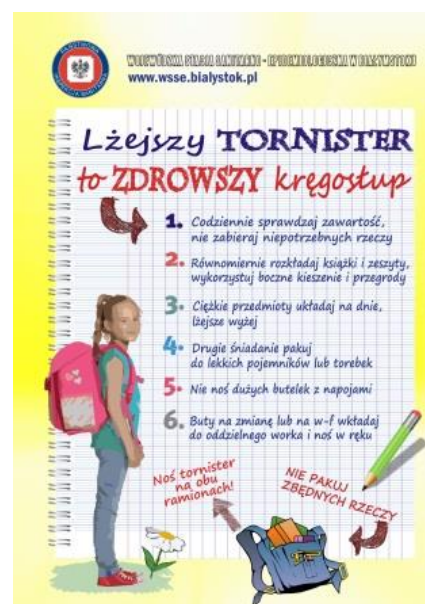
W roku szkolnym 2018/2019 ponad 3500 osób uczestniczyło w programie edukacyjnym „Moje dziecko idzie do szkoły”. Głównym celem programu było wyposażenie rodziców w wiedzę o ergonomicznym stanowisku pracy ucznia oraz kształtowanie u dzieci pozytywnego nastawienia do obowiązku szkolnego i umiejętności radzenia sobie w środowisku szkolnym. W ramach realizacji programu organizowano spotkania edukacyjne z rodzicami oraz ćwiczenia praktyczne z dziećmi w pakowaniu tornistrów i przygotowywaniu „zdrowych” kanapek na drugie śniadanie.

5.4. Profilaktyka wad postawy „Ogólnopolski Dzień Tornistra”

Zgodnie z zaleceniami Głównego Inspektora Sanitarnego waga tornistra dziecka nie powinna przekraczać 10–15% jego masy ciała. Z przeprowadzonych badań wynika, że co drugi uczeń w wieku wczesnoszkolnym nosi za ciężki plecak.

Na mocy porozumienia na rzecz rozwoju edukacji zdrowotnej w środowisku szkolnym, podpisanego w 2018 roku przez Głównego Inspektora Sanitarnego oraz Minister Edukacji Narodowej, pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej podejmowali w środowiskach szkolnych działania edukacyjno - profilaktyczne wśród dzieci i ich rodziców. Celem tych działań było utrzymywanie prawidłowej postawy oraz zmiana złych nawyków związanych z noszeniem ciężkich tornistrów przez dzieci. Działaniami kampanijnymi objęliśmy ponad 1800 mieszkańców naszego województwa.

5.5. Promocja bezpiecznych zachowań zdrowotnych

Akcje „Zimowa Szkoła Bezpieczeństwa” i „Letnia Szkoła Bezpieczeństwa” to cykliczne działania o charakterze profilaktyczno-edukacyjnym, skierowane do dzieci i młodzieży przebywających w placówkach wypoczynku zimowego i letniego na terenie województwa podlaskiego. Pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej dbają o bezpieczny wypoczynek dzieci i młodzieży, edukując ich w zakresie profilaktyki zatruć pokarmowych, chorób zakaźnych, HIV/AIDS, grypy, chorób odkleszczowych, uzależnień od tytoniu, nowych narkotyków, zasad bezpieczeństwa w czasie mrozów i upałów, przebywania nad wodą, w lesie, w domu, w ruchu drogowym, higieny osobistej, zasad zdrowego stylu życia, zasad udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej, bezpiecznego opalania, zasad postępowania podczas spotkań z niebezpiecznymi zwierzętami, bezpiecznego korzystania z Internetu. W 2019 roku działaniami edukacyjnymi objęto ponad 57000 dzieci i młodzieży oraz ich rodziców i opiekunów.

5.6. Europejski Dzień Wiedzy o Antybiotykach

PRZEZIĘBIENIE LUB GRYPA?

18 listopada, już po raz dwunasty, obchodzony był Europejski Dzień Wiedzy o Antybiotykach (EDWA). Został on ustanowiony w 2008 roku przez Komisję Europejską na wniosek Europejskiego Centrum Zapobiegania i Kontroli Chorób. Celem tej inicjatywy jest zwrócenie uwagi i podniesienie świadomości społeczeństwa, polityków i profesjonalistów medycznych na temat niezwykle groźnego zjawiska w obszarze zdrowia publicznego, jakim jest narastająca i szybko rozprzestrzeniająca się oporność na antybiotyki wśród drobnoustrojów wywołujących najważniejsze i najpowszechniejsze zakażenia u człowieka. Konsekwencją tego zjawiska jest ograniczenie możliwości skutecznego leczenia infekcji, a więc zwiększająca się zachorowalność i śmiertelność z powodu zakażeń. Ideę rozsądnego stosowania antybiotyków

popiera Państwowa Inspekcja Sanitarna, przekazując wytyczne oraz materiały informacyjne o kampanii do podległych jednostek, motywując do podjęcia działań edukacyjnych w tym zakresie oraz umieszczając informacje w mediach społecznościowych i na stronach internetowych. Na terenie województwa działaniami informacyjnymi objęto około 8500 osób.

6. Światowy Dzień Zdrowia

Różnice w stanie zdrowia populacji ludzkiej na całym świecie wynikają z czynników środowiskowych, społecznych, ekonomicznych oraz z polityki publicznej danego państwa. Powszechny dostęp do opieki zdrowotnej jest od lat celem numer jeden Światowej Organizacji Zdrowia (World Health Organization). Kluczem do osiągnięcia tego jest zapewnienie, że każdy może uzyskać potrzebną opiekę, kiedy jej potrzebuje. Ale miliony ludzi nadal nie mają dostępu do opieki zdrowotnej, zmuszone są do wyboru między opieką zdrowotną a innymi codziennymi wydatkami, takimi jak jedzenie, odzież, a nawet dom.

W 2019 roku Światowa Organizacja Zdrowia skupiła się na temacie powszechnego ubezpieczenia zdrowotnego, który był kontynuacją celów 2018 roku. Hasło Roku 2019 miało na celu pomóc ludziom lepiej zrozumieć, co oznacza powszechny zakres ochrony zdrowia oraz jakie usługi i wsparcie powinno zapewnić każde państwo swoim obywatelom.

Mając na względzie ideę i cele Światowego Dnia Zdrowia, pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej realizowali działania w województwie podlaskim poprzez prowadzenie szkoleń, prelekcji i pogadanek, organizację imprez środowiskowych, punktów konsultacyjnych i konkursów, ekspozycję i rozdawnictwo materiałów informacyjnych oraz publikacje informacji w mediach lokalnych i społecznościowych, a także na stronach internetowych instytucji publicznych. Ogółem działania informacyjno-edukacyjne w zakresie tematyki Światowego Dnia Zdrowia skierowano do blisko 106000 mieszkańców województwa podlaskiego.

7. Działania profilaktyczne w środowisku lokalnym

Pracownicy pionu oświaty zdrowotnej i promocji zdrowia Państwowej Inspekcji Sanitarnej prowadzą szeroką współpracę z różnymi podmiotami w swoich lokalnych środowiskach, angażując się w przedsięwzięcia, takie jak :

- objęcie honorowym patronatem przez Podlaskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Białymstoku akcji profilaktycznych i konkursów o zasięgu wojewódzkim,
- udział w posiedzeniach Wojewódzkich Zespołów ds. Programu ograniczania przestępczości i aspołecznych zachowań „Razem bezpieczniej” na lata 2018-2020, realizacji „Krajowego Programu Zapobiegania Zakażeniom HIV i Zwalczania AIDS na lata 2017-2021” oraz w obradach komisji konkursowych i sędziowskich zmaganiach o charakterze prozdrowotnym,

- prowadzenie edukacji prozdrowotnej uczniów i rodziców na zaproszenie placówek nauczania i wychowania,
- udzielanie poradnictwa metodycznego i merytorycznego osobom realizującym działania w placówkach nauczania i wychowania oraz podmiotach leczniczych,
- opracowywanie oraz udostępnianie materiałów oświatowo-zdrowotnych służących wspieraniu procesu dydaktycznego i uatrakcyjnianiu działań.

Podsumowanie działalności

Interwencje podejmowane w zakresie promocji zdrowia i oświaty zdrowotnej w naszym województwie wynikały ze zdiagnozowanych problemów zdrowotnych w skali światowej, krajowej i lokalnej, realizowane były w oparciu o kierunki działań profilaktycznych wskazywanych przez Światową Organizację Zdrowia, Ministerstwo Zdrowia, Główny Inspektorat Sanitarny oraz wynikały z sytuacji epidemiologicznej województwa podlaskiego i jego powiatów.

Wymienione w ocenie programy edukacyjne oraz kampanie społeczne i medialne prowadzone były przez trzydziestu pracowników pionu oświaty zdrowotnej

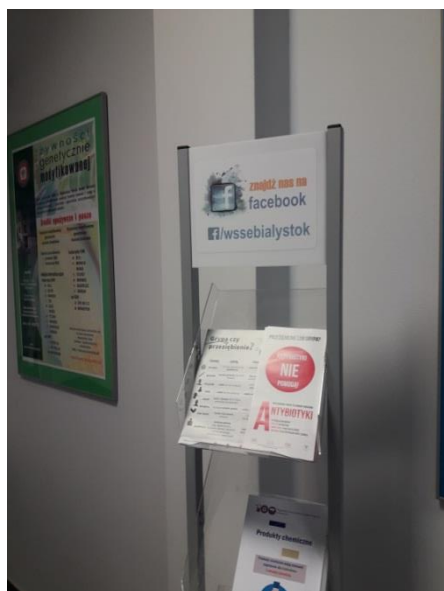

i promocji zdrowia Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego, którzy stanowią doskonale wykształconą i oddaną swojej pracy grupę osób.

W 2019 roku Państwowa Inspekcja Sanitarna zainicjowała realizację trzech nowych programów edukacyjnych w województwie podlaskim. Ogólnopolski program „Skąd się biorą produkty ekologiczne” realizowany we współpracy z Głównym Inspektoratem Sanitarnym i Ministerstwem Rolnictwa i Rozwoju Wsi, którego głównym założeniem jest zwiększanie świadomości i wiedzy na temat rolnictwa ekologicznego oraz budowanie właściwych nawyków żywieniowych od najmłodszych lat wśród dzieci w wieku przedszkolnym i ich rodziców.

Nawiązano współpracę z Fundacją „Gwiazda Nadziei” z Katowic, w wyniku której rozpoczęliśmy realizację dwóch programów edukacyjnych adresowanych do młodzieży : „Podstępne WZW” w zakresie profilaktyki zachorowań na wirusowe zapalenia wątroby oraz „Znamie! Znam je?” w zakresie profilaktyki czerniaka.

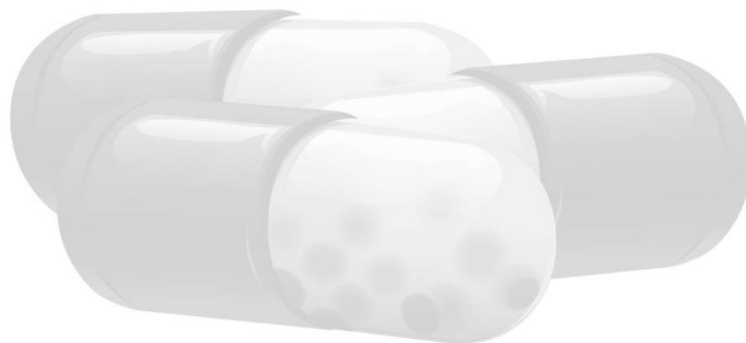
W 2019 roku pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej realizowali w województwie podlaskim 22 interwencje programowe oraz 32 interwencje nieprogramowe - kampanie i akcje

z zakresu promocji zdrowia. Przeprowadzono 521 wizytacji interwencji programowych w podległych podmiotach.

Ważnym kanałem komunikacji ze społeczeństwem są strony internetowe i media społecznościowe prowadzone przez pracowników PIS w naszym województwie, poprzez które możemy w krótkim czasie dotrzeć do jak największej liczby osób z ostrzeżeniami zdrowotnymi, komunikatami i informacjami o wydarzeniach. Z postami zamieszczonymi na profilach społecznościowych Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Białymstoku w 2019 roku zapoznało się ponad 332000 osób.

SEKCJA NADZORU
NAD ŚRODKAMI ZASTĘPCZYMI

OCENA STANU SANITARNEGO W ZAKRESIE ŚRODKÓW ZASTĘPCZYCH**Nadzór nad środkami zastępczymi**

Naczelnym zadaniem Państwowej Inspekcji Sanitarnej jest ochrona zdrowia i życia ludzkiego. W celu ograniczenia zagrożeń zdrowia publicznego z zakresu przeciwdziałania narkomanii, organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej egzekwują przestrzeganie przepisów dotyczących zakazu wytwarzania, przywozu i wprowadzania do obrotu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej środków zastępczych lub nowych substancji psychoaktywnych.

W celu sprawnego i skutecznego wykonywania zadań w zakresie przeciwdziałania wprowadzaniu do obrotu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej środków zastępczych i nowych substancji psychoaktywnych, z dniem 26 listopada 2018 r. zostało podpisane „Porozumienie o współpracy pomiędzy Głównym Inspektorem Sanitarnym, Komendantem Głównym Policji, Szefem Krajowej Administracji Skarbowej, Prokuratorem Krajowym, Komendantem Głównym Straży Granicznej i Głównym Inspektorem Farmaceutycznym”. Dokument ten zobowiązuje strony do wczesnego reagowania i pełnej wymiany informacji również na poziomie lokalnym.

W roku 2019 podobnie jak w roku ubiegłym, na terenie woj. podlaskiego nie funkcjonowały stacjonarne punkty sprzedaży, w których wprowadzano do obrotu środki zastępcze. W celu realizacji zadań wynikających z ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii z dnia 29 lipca 2005 r. (Dz.U. z dnia 2019 r. poz. 852 z późn. zm.)¹ przeprowadzono 10 kontroli. Kontrole miały charakter doraźny, akcyjny i obejmowały, m. in. obiekty posiadające w ofercie e-papierosy, a także sklepy spożywczo – monopolowe i spożywczo – przemysłowe. W żadnym z kontrolowanych punktów nie stwierdzono wprowadzania do obrotu środków zastępczych.

Należy zwrócić uwagę iż problem zażywania, sprzedaży i produkcji środków zastępczych nie zniknął, a jedynie zmienił się sposób dystrybucji. Dominującym trendem stała się sprzedaż dilerski i przez Internet. W związku z powyższym były prowadzone postępowania administracyjne wobec osób fizycznych, na podstawie dokumentacji przekazywanej przez organy ścigania (Prokuraturę, Policję).

W ramach prowadzonych działań wydano łącznie 49 decyzji administracyjnych, w tym 6 decyzji administracyjnych nakładających kary pieniężne w myśl art. 52a ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii, na łączną kwotę 130 000 zł. Kwota wyegzekwowanych kar wyniosła 12 930 zł.

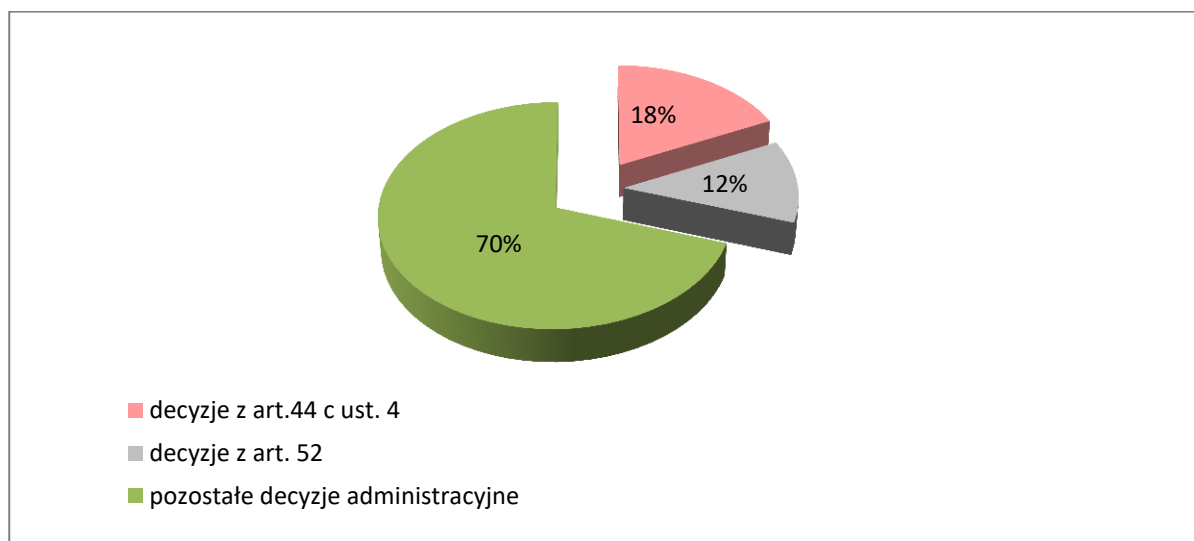
Tabela nr 41. Postępowania administracyjno-egzekucyjne w zakresie egzekwowania zakazu wytwarzania i wprowadzania do obrotu środków zastępczych przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego w 2019 r.

Liczba wydanych decyzji – I instancja	Liczba wydanych decyzji – II instancja	Liczba zabezpieczonych opakowań	Wielkość zabezpieczonych produktów/ waga w gramach	Kwota nałożonych kar	Kwota wyegzekwowanych kar
45	4	19	109,48	130 000 zł	12 930 zł

¹ zm.: Dz. U z 2019 r. poz.1655, poz. 1818

Ocena stanu sanitarnego w zakresie środków zastępczych

W roku 2019 w woj. podlaskim wydano 9 decyzji z art. 44c ust. 4 ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii, tj. zakazujących wprowadzania do obrotu środka zastępczego lub nowej substancji psychoaktywnej, nakazujących wycofanie ich z obrotu, a także orzekających o ich przepadku na rzecz Skarbu Państwa i zniszczeniu, co stanowi 18% wszystkich wydanych decyzji administracyjnych w związku z prowadzonym nadzorem nad przestrzeganiem ustawowego zakazu wytwarzania i wprowadzania do obrotu środków zastępczych i nowych substancji psychoaktywnych. Wszystkie decyzje wydane w oparciu o w/w art. dotyczą postępowań wszczętych przed nowelizacją ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii z dnia 21.08.2018 r. Na podstawie art. 52a te same ustawy wydano 6 decyzji nakładających karę pieniężną. Zdecydowaną większość decyzji wydanych w 2019 r. stanowią pozostałe decyzje administracyjne, wśród których znajdują się, m. in.: decyzje umarzające postępowanie, decyzje rachunkowe, decyzje rozkładające na raty nałożone kary pieniężne itp.

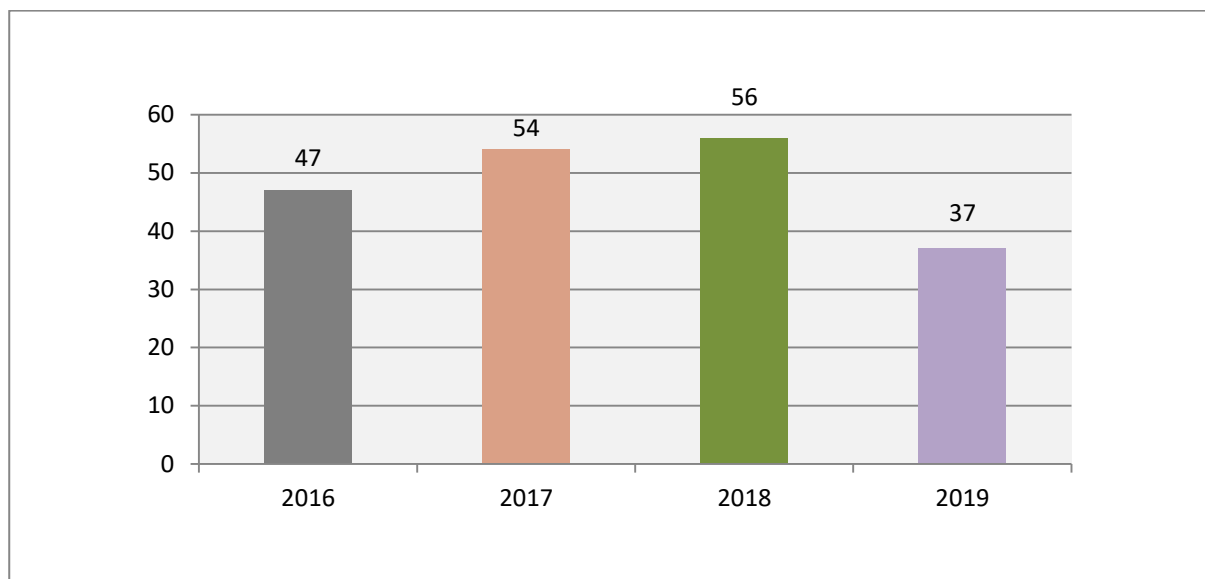
Wykres nr 33. Procentowy udział decyzji administracyjnych wydanych w 2019 r.

Podlaski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Białymstoku w 2019 r. rozpatrzył 4 odwołania od decyzji organów I instancji. W 3 przypadkach nie uznał odwołania strony i utrzymał w mocy decyzje państwowych powiatowych inspektorów sanitarnych. W jednym przypadku uchylił zaskarżoną decyzję w części i przekazał sprawę do ponownego rozpatrzenia organowi I instancji.

Ponadto Podlaski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Białymstoku, na mocy art. 34c ust. 3 ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii występował, z wnioskiem do Sądu Rejonowego w Białymstoku o zniszczenie i przepadek na rzecz Skarbu Państwa środków zastępczych, substancji psychotropowych lub nowych substancji psychoaktywnych. W minionym roku złożono 13 wniosków i otrzymano 13 postanowień sądu umożliwiających zniszczenie substancji zabezpieczonych w toku postępowań.

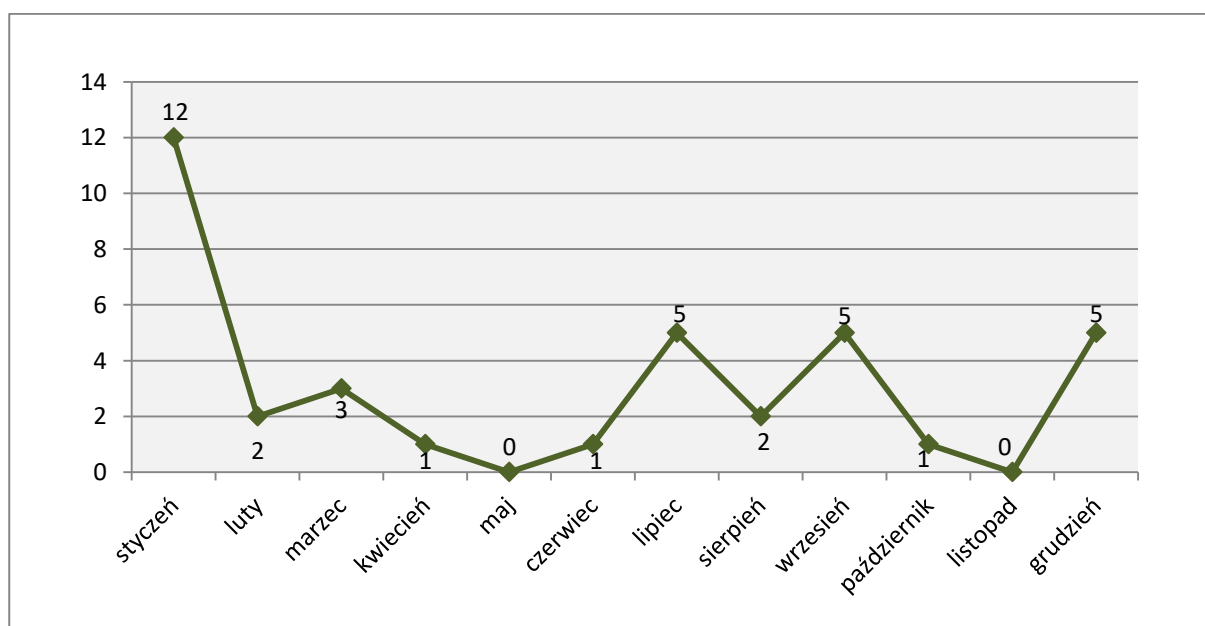
Wzorem lat ubiegłych Podlaski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Białymstoku kontynuował monitorowanie liczby przypadków podejrzeń zatruc środków zastępczymi lub nowymi substancjami psychoaktywnymi na terenie woj. podlaskiego. Za pośrednictwem państwowych powiatowych inspektorów sanitarnych uzyskano informacje od jednostek służby zdrowia, o 37 przypadkach podejrzeń zatruc. W roku 2019 odnotowano także 1 zgon, którego przyczyną mogło być albo było zatrucie środkiem zastępczym lub nową substancją psychoaktywną.

Ocena stanu sanitarnego w zakresie środków zastępczych

Wykres nr 34. Liczba przypadków podejrzeń zatruc środkami zastępczymi lub nowymi substancjami psychoaktywnymi w latach 2016 - 2019

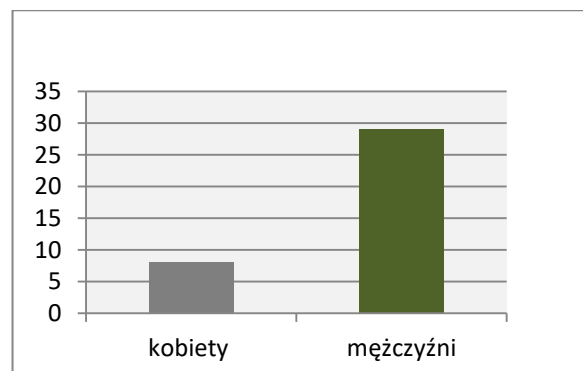
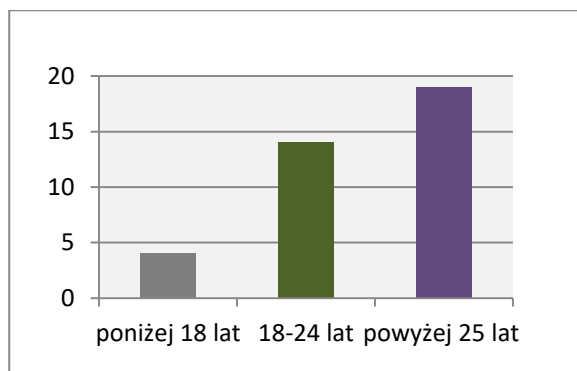
W 2019 r. odnotowano spadek ogólnej liczby zatruc w stosunku do lat poprzednich. Największą liczbę zatruc stwierdzono w miesiącu styczniu i grudniu oraz w miesiącach letnich (lipiec, wrzesień), co wskazuje na sezonowość zjawiska związaną z okresem wakacyjnym, bądź świąteczno-noworocznym.

Wykres nr 35. Liczba przypadków podejrzeń zatruc środkami zastępczymi lub nowymi substancjami psychoaktywnymi w poszczególnych miesiącach w roku 2019

Wśród wszystkich zgłoszeń, które wpłynęły do Wojewódzkiej Stacji Sanitarno – Epidemiologicznej w Białymstoku 29 dotyczyło mężczyzn, co stanowi 78 % podejrzeń zatruc. Pozostałe 8 zgłoszeń przypadków zatruc dotyczyło kobiet. Najwyższy odsetek wszystkich zgłoszeń dotyczył grupy wiekowej powyżej 25 roku życia – 51 %. Pozostałe grupy wiekowe: osoby poniżej 18 roku życia i osoby w kategorii wiekowej 18-25 stanowiły odpowiednio 11% i 38% wszystkich zgłoszeń w 2019 r.

Ocena stanu sanitarnego w zakresie środków zastępczych

a)

b)

Wykres nr 36. Liczba przypadków podejrzeń zatruc środkami zastępczymi w roku 2019

a) z podziałem na wiek

b) z podziałem na płeć

W związku z ogromnym niebezpieczeństwem dla zdrowia i życia jakie niosą ze sobą „nowe narkotyki”, ważne jest podejmowanie działań profilaktycznych, mających na celu ograniczenie zażywania substancji psychoaktywnych.

W zakresie działań profilaktycznych i zapobiegawczych w roku 2019 organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej współpracowały ściśle z jednostkami organizacyjnymi, takimi jak: placówki oświatowo – wychowawcze, podmioty lecznicze i inne instytucje. Działania polegały, m.in. na dystrybucji materiałów edukacyjnych do szkół, placówek wypoczynku letniego i zimowego, ośrodków zdrowia, jak również podczas eventów i imprez plenerowych. Szacuje się, iż w woj. podlaskim, w okresie od stycznia do grudnia 2019 r. działaniami informacyjnymi i edukacyjnymi w zakresie profilaktyki używania środków zastępczych i nowych substancji psychoaktywnych zostało objętych 21 000 osób.

W ramach działalności edukacyjno-profilaktycznej przeprowadzono szereg działań w tym zakresie, a mianowicie: spotkania edukacyjne dotyczące profilaktyki używania nowych substancji psychoaktywnych dla uczniów, pogadanki dla rodziców uczniów szkół podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych, szkolenia dla pedagogów, nauczycieli i dyrektorów placówek nauczania i wychowania. Podczas spotkań emitowano spoty z zakresu profilaktyki uzależnień, m.in.: spoty Głównego Inspektora Sanitarnego przygotowane w ramach akcji „Stop dopalaczom”, „Melanż vs. rzeczywistość”. W mediach społecznościowych oraz na stronach internetowych wojewódzkiej i powiatowych stacji zamieszczano na bieżąco informacje dotyczące zagrożeń wynikających z używania „nowych narkotyków” oraz informacje, gdzie poszukiwać pomocy. Ponadto uczestniczono w realizacji programów profilaktycznych propagujących zdrowy styl życia, wolny od uzależnień i szeroko pojętą promocję zdrowia.

Podsumowanie:

1. W 2019 r. na terenie woj. podlaskiego nie funkcjonowały stacjonarne punkty sprzedaży, w których wprowadzano do obrotu środki zastępcze lub nowe substancje psychoaktywne.
2. Popularność „nowych narkotyków” wciąż jest aktualnym problemem z zakresu zdrowia publicznego.
3. Liczba zatruc środkami zastępczymi lub nowymi substancjami psychoaktywnymi spadła w stosunku do liczby zatruc w roku 2018.

Ocena stanu sanitarnego w zakresie środków zastępczych

4. Statystycznie najliczniejszą grupę, której dotyczyły zatrucia środkami zastępczymi lub nowymi substancjami psychoaktywnymi stanowiły osoby powyżej 25 roku życia.
5. Niezbędna jest kontynuacja działań profilaktyczno-edukacyjnych w zakresie zagrożeń wynikających z używania środków zastępczych, skierowanych do różnych grup docelowych, ze szczególnym uwzględnieniem grupy wiekowej powyżej 25 roku życia.

DZIAŁ LABORATORYJNY
MEDYCZNE LABORATORIUM
DIAGNOSTYCZNE

*Raport
o stanie sanitarnym
województwa podlaskiego za 2019 rok*

OCENA STANU SANITARNEGO W ZAKRESIE DZIAŁU LABORATORYJNEGO

Badania laboratoryjne są ważnym elementem zapewnienia bezpieczeństwa sanitarno-epidemiologicznego ludności województwa podlaskiego.

Na terenie woj. podlaskiego w strukturach pionu laboratoryjnego inspekcji sanitarnej województwa podlaskiego badania wykonują trzy laboratoria:

- Dział Laboratoryjny WSSE w Białymstoku
- Oddział Laboratoryjny PSSE w Łomży
- Oddział Laboratoryjny PSSE w Suwałkach.

Wszystkie laboratoria włączone są do zintegrowanych systemów badania wody, żywności, środowiska pracy i środowiska komunalnego.

Tabela nr 42. Rodzaje badań laboratoryjnych wykonywanych przez laboratoria PIS województwa podlaskiego

Lp.	Laboratorium	RODZAJE BADAŃ LABORATORYJNYCH							
		Mikrobiologiczne żywności	Fizykochemiczne żywności	Materiały i wyroby przeznaczone do kontaktu z żywnością	Mikrobiologiczne wody	Fizykochemiczne wody	Radiacyjne	Biologii molekularnej	Środowiska pracy
1.	Dział Laboratoryjny WSSE w Białymstoku	+	+	+	+	+	+	+	+
2.	Oddział Laboratoryjny PSSE w Łomży	+	+		+	+			+
3.	Oddział Laboratoryjny PSSE w Suwałkach	+	+		+	+			

Realizowane przez laboratoria zadania wynikające z Ustawy z dnia 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (tekst jednolity: Dz. U. z 2019 poz. 59) w ramach bieżącego nadzoru sanitarnego oraz badania wykonywane zgodnie z zapotrzebowaniami społeczeństwa, przyczyniają się do ochrony zdrowia i poprawy jakości życia ludności województwa podlaskiego.

Działalność laboratoryjna oparta jest na systemie zarządzania jakością zgodnie z wymaganiami normy PN-EN ISO/IEC 17025 „Ogólne wymagania dotyczące kompetencji laboratoriów badawczych i wzorcujących”. W 2019 roku w trakcie auditów przeprowadzonych przez Polskie Centrum Akredytacji, we wszystkich laboratoriach potwierdzono spełnienie wymagań normy PN-EN ISO/IEC 17025 oraz kompetencje techniczne do wykonywania badań i pomiarów we wnioskowanych zakresach. Stosowane w laboratoriach metody badawcze w większości są akredytowane. Dział Laboratoryjny WSSE w Białymstoku posiada zakres akredytacji nr AB 311, Oddział Laboratoryjny PSSE w Łomży nr AB 635, Oddział Laboratoryjny PSSE w Suwałkach nr AB 530.

W laboratoriach inspekcji sanitarnej woj. podlaskiego wykonywane są

1. badania:
 - fizykochemiczne i mikrobiologiczne środków spożywczych, kosmetyków, próbek sanitarnych,

Ocena stanu sanitarnego w zakresie działu laboratoryjnego

- materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością,
- mikrobiologiczne wymazów sanitarnych,
- posiłków,
- żywności i pasz genetycznie modyfikowanych,
- fizykochemiczne i mikrobiologiczne wody do spożycia,
- fizykochemiczne i mikrobiologiczne wód mineralnych, stołowych i źródłanych,
- fizykochemiczne i mikrobiologiczne wody w pływalniach,
- mikrobiologiczne wody w kąpieliskach i miejscach wykorzystywanych do kąpieli,
- powietrza wewnątrz pomieszczeń przeznaczonych na pobyt ludzi,
- szkodliwych dla zdrowia czynników chemicznych i pyłów w środowisku pracy,

2. pomiary:

- szkodliwych i uciążliwych dla zdrowia czynników fizycznych występujących w środowisku pracy, w budynkach mieszkalnych, zamieszkania zbiorowego i użyteczności publicznej,
- pól elektromagnetycznych w środowisku pracy oraz środowisku,
- testy specjalistyczne dla celów kontroli jakości aparatów rentgenowskich,
- pomiary dozymetryczne promieniowania X.

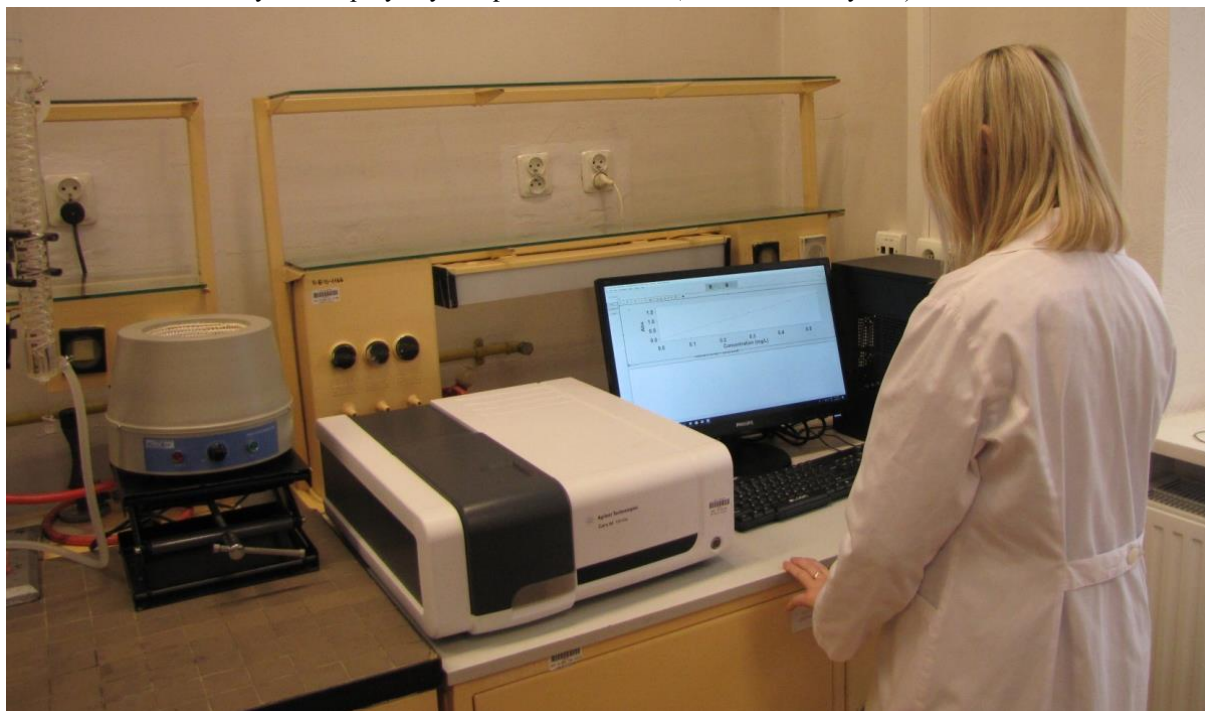
Badania środków spożywczych, materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością oraz struktury żywienia

Laboratoria Państwowej Inspekcji Sanitarnej woj. podlaskiego wykonują badania w ramach ogólnokrajowego planu kontroli urzędowej i monitoringu, koordynowanego przez Główny Inspektorat Sanitarny, wynikające z ustawowego nadzoru oraz potrzeb społeczeństwa. W Dziale Laboratoryjnym WSSE w Białymstoku, Oddziale Laboratoryjnym PSSE w Łomży i Oddziale Laboratoryjnym PSSE w Suwałkach, w oparciu o zarządzenie PPWIS w sprawie badania żywności w systemie zintegrowanym, wykonywane są badania fizykochemiczne, organoleptyczne, mikrobiologiczne oraz dokonuje się oceny prawidłowości znakowania w zakresie:

- środków spożywczych,
- posiłków,
- materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością,
- kosmetyków,
- próbek sanitarnych.

Badania fizykochemiczne środków spożywczych oraz materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością przeprowadza się z wykorzystaniem technik specjalistycznych: chromatografii gazowej, chromatografii gazowej sprzężonej ze spektrometrią mas, wysokosprawnej chromatografii cieczowej, chromatografii jonowej i absorpcyjnej spektrometrii atomowej. W związku z powyższym większość badań fizykochemicznych żywności wykonuje się w Dziale Laboratoryjnym WSSE w Białymstoku.

Oznaczenia chemiczne w żywności przy użyciu spektrofotometru (fot. WSSE Białystok)

Realizując zadania w ramach zintegrowanego systemu badania żywności w województwie podlaskim w 2019 roku wykonano 20126 oznaczeń badając 3971 próbek środków spożywczych, próbek sanitarnych i zatruc pokarmowych w tym:

- 13364 oznaczeń parametrów mikrobiologicznych w 2467 próbkach,
- 4955 oznaczeń parametrów fizykochemicznych w 1504 próbkach.

Dodatkowo wykonano 1807 oznaczeń cech organoleptycznych (w 1677 próbkach spośród ww.) Zbadano również 20 próbek kosmetyków oraz 121 próbek materiałów i wyrobów do kontaktu z żywnością, wykonując 44 oznaczenia mikrobiologiczne, 258 oznaczeń fizykochemicznych oraz 3 oceny organoleptyczne. Wykonano 217 badań sanitarnych (tj. zmiotek i wymazów sanitarnych).

W 2019 roku zbadano 92 próbki posiłków pobranych w zakładach żywienia zbiorowego zamkniętego. Ponadto przeprowadzono ocenę teoretyczną sposobu żywienia na podstawie 34 zestawień dekadowych pobranych głównie w domach pomocy społecznej, szpitalach, przedszkolach, zakładach usług cateringowych, itp.

Badania wody

W ramach nadzoru nad jakością wody, zgodnie z zarządzeniem PPWIS w sprawie realizacji badań jakości wody w systemie zintegrowanym, badaniem wskaźników i parametrów wody zajmują się trzy laboratoria: Dział Laboratoryjny WSSE w Białymstoku, Oddział Laboratoryjny PSSE w Łomży i Oddział Laboratoryjny PSSE w Suwałkach.

Laboratoria te wykonują:

- badania fizykochemiczne wody przeznaczonej do spożycia, naturalnych wód mineralnych, źródłanych i stołowych, wody w pływalniach,
- badania mikrobiologiczne wody przeznaczonej do spożycia, naturalnych wód mineralnych, źródłanych i stołowych, wody w pływalniach, kąpieliskach i miejscach wykorzystywanych do kąpieli.

Badania chemiczne wody przy użyciu spektrofotometru (fot. Nr 2 WSSE Białystok)

Ogółem w 2019 roku wykonano 44390 oznaczeń w 9766 próbkach, w tym:

- oznaczeń fizykochemicznych – 27734 (3847 próbek),
- oznaczeń mikrobiologicznych – 16656 (5919 próbek).

Sekcja Badań Żywności Genetycznie Zmodyfikowanej

Metoda molekularna (PCR) jest stosowana do badań materiału roślinnego zawartego w próbkach żywności/pasz w kierunku obecności lub względnej zawartości DNA zmodyfikowanego genetycznie, do wykrywania bakterii chorobotwórczych w żywności oraz do wykrywania obecności wirusa grypy w materiale biologicznym. Powyższe badania wykonuje się w Dziale Laboratoryjnym WSSE w Sekcji Badań Żywności Genetycznie Zmodyfikowanej.

W 2019 roku w sekcji wykonano badania 193 próbki przeprowadzając 1676 oznaczeń w kierunku obecności/zawartości materiału zmodyfikowanego genetycznie oraz patogenów w żywności. Ponadto wykonano 466 oznaczeń w kierunku obecności wirusów grypy (wspólnie z Sekcją Badań Epidemiologiczno-Klinicznych MLD) w ramach nadzoru sanitarnego i zleceń szpitali.

Badania powietrza i pomiary hałasu w budynkach mieszkalnych, zamieszkania zbiorowego i użyteczności publicznej.

W 2019 roku przeprowadzono badania powietrza w 25 obiektach, głównie po przeprowadzeniu prac remontowych, badając 159 próbek i wykonując 1106 oznaczeń czynników chemicznych.

Przeprowadzono pomiar hałasu w porze dziennej w 1 pomieszczeniu budynku mieszkalnego.

Badania i pomiary w środowisku pracy

Badaniami czynników szkodliwych i uciążliwych występujących w środowisku pracy zajmują się pracownicy Oddziału Laboratoryjnego w Łomży i Sekcji Badań i Pomiarów w Środowisku Pracy WSSE w Białymstoku. Laboratoria te zajmują się:

- pobieraniem próbek do oceny narażenia zawodowego na czynniki chemiczne i pyły przemysłowe,
- badaniem chemicznych zanieczyszczeń powietrza na stanowiskach pracy,
- badaniem pyłowych zanieczyszczeń powietrza na stanowiskach pracy,
- badaniem czynników biologicznych w środowisku pracy,
- pomiarami hałasu słyszalnego, hałasu infradźwiękowego i hałasu ultradźwiękowego na stanowiskach pracy,
- pomiarami drgań mechanicznych o ogólnym działaniu na organizm człowieka i działających na organizm człowieka przez kończyny górne na stanowiskach pracy,
- oceną warunków termicznych oddziałujących na organizm człowieka w środowisku pracy (mikroklimat zimny, gorący, umiarkowany),
- pomiarami oświetlenia elektrycznego miejsc pracy.

W 2019 roku przeprowadzono pomiary czynników fizycznych na 317 stanowiskach pracy, badania stężeń czynników chemicznych na 69 stanowiskach pracy, badania stężeń pyłu przemysłowego (frakcja wdychana i frakcja respirabilna) na 97 stanowiskach pracy. Wykonano 1604 pomiary czynników fizycznych, pobrano i oznaczono 179 próbek powietrza w kierunku badania stężenia pyłu na stanowiskach pracy. W celu oceny narażenia na szkodliwe czynniki chemiczne występujące w środowisku pracy pobrano i zbadano 941 próbek, wykonując 588 oznaczeń, głównie we współpracy z Sekcją Analizy Instrumentalnej stosując techniki absorpcyjnej spektrometrii atomowej, chromatografii gazowej i chromatografii gazowej sprzężonej ze spektrometrią masową.

Badania i pomiary w zakresie higieny radiacyjnej

Sekcja Badań i Pomiarów w Zakresie Higieny Radiacyjnej ze Stanowiskami Pracy ds. Pomiarów Radiacyjnych w Łomży, będąca w strukturze Działu Laboratoryjnego Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Białymstoku zajmuje się pomiarami z zakresu higieny radiacyjnej, obejmując swoim działaniem obszar województwa podlaskiego.

Sekcja wykonuje:

- pomiary pól elektromagnetycznych w środowisku pracy i ogólnym,
- pomiary aktywności właściwej cezu 137 i potasu 40 metodą spektrometrii gamma,
- pomiary aktywności właściwej cezu 137 i strontu 90 metodą radiochemiczną,
- pomiary dozymetryczne promieniowania X dla celów oszacowania narażenia pracowników oraz osób z ogółu ludności przebywających w otoczeniu badanego aparatu rentgenowskiego,
- testy specjalistyczne dla celów kontroli jakości aparatów rentgenowskich w zakresie radiografii ogólnej analogowej,

Ocena stanu sanitarnego w zakresie działu laboratoryjnego

- testy specjalistyczne dla celów kontroli jakości aparatów rentgenowskich w zakresie fluoroskopii i angiografii,
- testy specjalistyczne dla celów kontroli jakości aparatów rentgenowskich w zakresie stomatologii,
- testy specjalistyczne dla celów kontroli jakości stomatologicznych aparatów rentgenowskich,
- testy specjalistyczne dla celów kontroli jakości aparatów rentgenowskich w zakresie mammografii analogowej.

W 2019 roku pracownicy sekcji wykonali łącznie 980 badań, w których wykonali 7364 oznaczeń. W ramach nadzoru wykonano badania 39 aparatów rentgenowskich (1711 oznaczeń) oraz 56 badań rozkładu pola elektromagnetycznego w otoczeniu 14 urzędów (397 oznaczeń). Wykonano również 51 oznaczeń radiochemicznych izotopów cezu 137 i strontu 90 w paszach, wodzie i środkach spożywczych.

Podobnie jak w latach ubiegłych, pracownicy sekcji w 2019 roku brali udział w zdarzeniach radiacyjnych i monitoringu tych zdarzeń na terenie województwa podlaskiego w koordynacji z Wydziałem Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego Podlaskiego Urzędu Wojewódzkiego w Białymstoku.

Zgodnie z zatwierdzonymi przez Prezesa PAA harmonogramami Dział Laboratoryjny WSSE - Sekcja Badań i Pomiarów w Zakresie Higieny Radiacyjnej ze stanowiskami pracy ds. Pomiarów Radiacyjnych w Łomży wykonywała pomiary skażeń promieniotwórczych żywności, wody i pasz na terenie województwa podlaskiego. Ilość oznaczeń Cs-137 i Sr-90 z uwzględnieniem podziału na poszczególne produkty żywnościowe wykonane w ramach placówek pomiaru skażeń promieniotwórczych przedstawia tabela poniżej. Skażenia promieniotwórcze żywności, wód i pasz od kilku lat utrzymują się na bardzo niskim poziomie.

Tabela nr 43. Ilość oznaczeń Cs-137 i Sr-90 z uwzględnieniem podziału na rodzaj próbki wykonane w ramach placówek pomiaru skażeń promieniotwórczych.

Lp.	Rodzaj próbki	Liczba wykonanych oznaczeń Cs-137	Liczba wykonanych oznaczeń Sr-90	Liczba oznaczeń w których przekroczona była norma
1.	Mleko	8	1	0/0
2.	Mięso	8		0
3.	Ryby	4		0
4.	Drób	4		0
5.	Jaja	4		0
6.	Zboża	2	1	0/0
8.	Warzywa	4		0
9.	Owoce	2		0
10.	Woda wodociągowa	8		0

Ocena stanu sanitarnego w zakresie działu laboratoryjnego

Lp.	Rodzaj próbki	Liczba wykonanych oznaczeń Cs-137	Liczba wykonanych oznaczeń Sr-90	Liczba oznaczeń w których przekroczona była norma
11.	Woda powierzchniowa	2	1	0/0
12.	Środki żywienia zwierząt	2		0

W laboratoriach inspekcji sanitarnej województwa podlaskiego:

- pracuje kompetentny personel, posiadający wiedzę i doświadczenie zawodowe, systematycznie podnoszący swoje kwalifikacje poprzez udział w szkoleniach i konferencjach organizowanych przez jednostki zewnętrzne i organy PIS,
- badania i pomiary przeprowadzane są z wykorzystaniem specjalistycznego wyposażenia pomiarowego stosując wiarygodne metody badawcze oraz certyfikowane materiały odniesienia,
- w celu zapewnienia wysokiej jakości badań laboratoria systematycznie prowadzą wewnętrzną kontrolę jakości wyników oraz poddają się kontroli w międzylaboratoryjnych badaniach biegłości i porównaniach międzylaboratoryjnych; potwierdzeniem jakości wykonywanych badań są uzyskane certyfikaty akredytacji na badania wydane przez Polskie Centrum Akredytacji.

Dział Laboratoryjny WSSE w Białymstoku prowadzi nadzór merytoryczny nad działalnością laboratoriów działających w systemie zintegrowanym w PSSE w Łomży i w PSSE w Suwałkach, przeprowadza szkolenia i konsultacje w zakresie pobierania próbek i wykonywania badań/pomiarów. Działalność laboratoryjna jest integralną częścią systemu zapewnienia bezpieczeństwa sanitarno–epidemiologicznego ludności województwa podlaskiego.

DZIAŁALNOŚĆ MEDYCZNYCH LABORATORIÓW DIAGNOSTYCZNYCH

W strukturach Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego, w ramach pionu laboratoryjnego wykonującego badania materiału klinicznego, znajdują się trzy Medyczne Laboratoria Diagnostyczne, tj.:

- Wojewódzkiej Stacji Sanitarno - Epidemiologicznej w Białymstoku,
- Powiatowej Stacji Sanitarno – Epidemiologicznej w Łomży,
- Powiatowej Stacji Sanitarno – Epidemiologicznej w Suwałkach.

Poszczególne Sekcje tych laboratoriów (odpowiednio: Sekcja Badań Epidemiologiczno –Klinicznych, Sekcja Diagnostyki Medycznej oraz Sekcja Badań Mikrobiologicznych) wspierają działania podejmowane w celu zapewnienia bezpieczeństwa sanitarno–epidemiologicznego ludności województwa podlaskiego. Łącznie w laboratoriach pracuje 21 osób (tj. diagnostów laboratoryjni, technicy i rejestratorzy medyczni), w tym 3 osoby posiadające kierunkową specjalizację z mikrobiologii.

Realizowane zadania w celu ochrony zdrowia publicznego wynikają z ustawy z dnia 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (tekst jednolity: Dz.U. z 2019 poz. 59) oraz ustawy z dnia 05 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi (Dz.U. z 2019 poz. 1239).

Działalność Medycznych Laboratoriów Diagnostycznych oparta jest na systemie zarządzania jakością zgodnie z wymaganiami normy PN-EN ISO 17025. W 2019 roku w trakcie auditów przeprowadzonych przez Polskie Centrum Akredytacji, we wszystkich trzech laboratoriach potwierdzono spełnienie wymagań wymienionej normy oraz kompetencje techniczne do wykonywania badań. Kompetencje techniczne zostały też potwierdzone poprzez udział laboratoriów z wynikiem pozytywnym w badaniach biegłości.

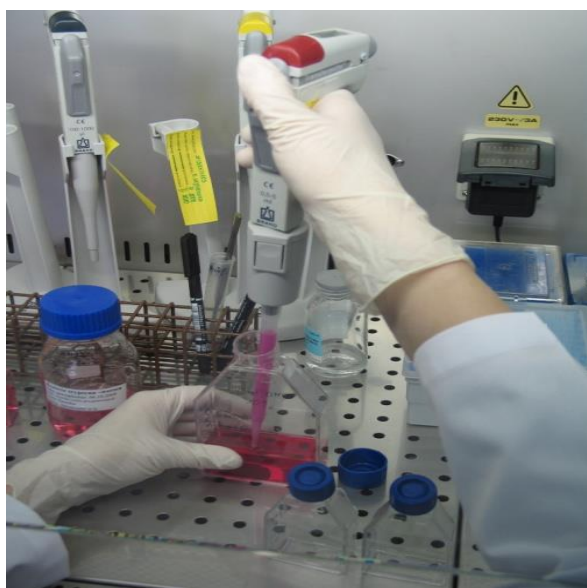
Tabela nr 44. Rodzaje badań laboratoryjnych wykonywanych przez laboratoria PIS województwa podlaskiego

L.p.	Medyczne Laboratoria Diagnostyczne	RODZAJE BADAŃ LABORATORYJNYCH			
		Epidemiologiczne materiału klinicznego			
		Bakteriologiczne	Serologiczne	Wirusologiczne	Parazytologiczne
1.	MLD w Białymstoku	X	X	X	X
2.	MLD w Łomży	X			X
3.	MLD w Suwałkach	X			X

**SEKCJA BADAŃ EPIDEMIOLOGICZNO – KLINICZNYCH MLD
WOJEWÓDZKIEJ STACJI SANITARNO – EPIDEMIOLOGICZNEJ W
BIAŁYMSTOKU.**

Medyczne Laboratorium Diagnostyczne Wojewódzkiej Stacji Sanitarnej – Epidemiologicznej w Białymstoku wykonuje badania materiału biologicznego (m.in. kału, wymazów z gardła i nosa, surowic) w ramach nadzoru sanitarnego oraz na zlecenie klienta zewnętrznego (w ramach sprzedaży usług zleconych). Rodzaje wykonywanych badań:

- a. bakteriologiczne w kierunku:
 - wykrywania i identyfikacji pałeczek z rodzaju Salmonella i Shigella,
 - identyfikacji szczepów Salmonella i Shigella
 - wykrywania oraz identyfikacji pałeczek enteropatogennych Escherichia coli (EPEC), enterokrwotocznych Escherichia coli O157, Yersinia,
- b. serologiczne w kierunku wykrywania zakażeń:
 - krztuśca (Bordetella pertusis) – metodą ELISA,
 - durów i paradurów, tularemii – metodą aglutynacji probówkowej,
 - wirusa opryszczki (Herpes Simplex Virus typ 1 i typ 2) – metodą ELISA
 - rota wirusów i adenowirusów, astrowirusów, norowirusów – metodą immunochromatograficzną,
- c. wirusologiczne
 - izolację wirusów grypy na tkance MDCK,
- d. molekularne (tj. sekcja wykonuje etap izolacji kwasu nukleinowego z materiału biologicznego) w kierunku:
 - wirusów grypy typu A (w tym A/H1N1/pdm09 i A/H3N2) oraz typu B
- e. parazytologiczne (w tym badania gleby)
- f. badania skuteczności procesów sterylizacji.

Etap izolacji wirusa grypy z materiału biologicznego na tkance MDCK (Fot. WSSE w Białymstoku)

W zakresie badań metodą PCR Sekcja Badań Epidemiologiczno – Klinicznych Medycznego Laboratorium Diagnostycznego współpracuje z Sekcją Badań Żywności Genetycznie Zmodyfikowanej Działu Laboratoryjnego, która przeprowadza etap oznaczenia kwasów nukleinowych wirusa grypy w izolacie RNA. Badanie odbywa się metodą real time RT-PCR w aparacie Light Cycler 96.

Sekcja Badań Epidemiologiczno–Klinicznych uczestniczy w realizacji nadzoru wirusologicznego SENTINEL polegającego na badaniu wymazów z gardła i nosa od pacjentów ambulatoryjnych, u których wystąpiły objawy grypy. Próbkę są dostarczane przez powiatowe stacje sanitarno - epidemiologiczne województwa podlaskiego. W roku 2019 zbadano łącznie 132 próbek w kierunku wykrycia wirusów grypy, w tym 46 próbek w ramach programu nadzoru SENTINEL oraz 86 próbek w ramach sprzedaży usług zleconych (od pacjentów hospitalizowanych). Uzyskano łącznie 59 dodatnich wyników z badań molekularnych tj.:

- Wirusa grypy typu A wykryto w:
3 próbkach pobranych w ramach programu SENTINEL
5 próbkach zleconych przez szpital
- Wirusa grypy typu A podtypu A/H1H1/pdm09 wykryto w:
15 próbkach pobranych w ramach programu SENTINEL
18 próbkach zleconych przez szpital
- Wirusa grypy A/H3N2 wykryto w:
2 próbkach pobranych w ramach programu SENTINEL
15 próbkach zleconych przez szpital
- Wirusa grypy typu A podtypu A/H1H1/pdm09 oraz A/H3N2 wykryto w:
1 próbce zleconej przez szpital

W 2019 roku w Sekcji Badań Epidemiologiczno-Klinicznych MLD WSSE w Białymstoku przebadano 30591 próbek materiału biologicznego, wykonując przy tym 61647 oznaczeń. W ramach nadzoru sanitarnego wykonano ogółem 6651 badań i 13761 oznaczeń mikrobiologicznych w tym 184 oznaczeń w kierunku obecności wirusa grypy (próbki wspólne z Sekcją Badań Żywności Genetycznej Zmodyfikowanej Działu Laboratoryjnego).

SEKCJA DIAGNOSTYKI MEDYCZNEJ MLD POWIATOWEJ STACJI SANITARNO – EPIDEMIOLOGICZNEJ w ŁOMŻY

Medyczne Laboratorium Diagnostyczne Powiatowej Stacji Sanitarno – Epidemiologicznej w Łomży wykonuje badania materiału biologicznego (m.in. kału, wymazów z kału) w ramach nadzoru sanitarnego oraz na zlecenie klienta zewnętrznego. Rodzaje wykonywanych badań:

- a. bakteriologiczne w kierunku:
 - wykrywania pałeczek z rodzaju Salmonella i Shigella,
 - identyfikacji szczepów Salmonella i Shigella
- b. parazytologiczne,

c. badania skuteczności procesów sterylizacji.

W 2019 roku w Sekcji Diagnostyki Medycznej MLD w Łomży przebadano 14 087 próbek materiału biologicznego, wykonując przy tym 53 331 oznaczeń. W ramach nadzoru sanitarnego zbadano 2022 próbki i wykonano 12065 oznaczeń mikrobiologicznych.

SEKCJA BADAŃ MIKROBIOLOGICZNYCH MLD POWIATOWEJ STACJI SANITARNO – EPIDEMIOLOGICZNEJ w SUWAŁKACH

Medyczne Laboratorium Diagnostyczne Powiatowej Stacji Sanitarno–Epidemiologicznej w Suwałkach wykonuje badania materiału biologicznego (m.in. kału, wymazów z kału) w ramach nadzoru sanitarnego oraz na zlecenie klienta zewnętrznego.

Rodzaje wykonywanych badań:

- a. bakteriologiczne w kierunku:
 - Wykrywania pałeczek z rodzaju Salmonella i Shigella
 - Identyfikacja szczepów Salmonella i Shigella
- b. Parazytologiczne
- c. Badania skuteczności procesów sterylizacji.

W 2019 roku w Sekcji Badań Mikrobiologicznych MLD PSSE w Suwałkach przebadano 10952 próbek materiału biologicznego, wykonując przy tym 19133 oznaczeń. W ramach nadzoru sanitarnego zbadano 2743 próbek i wykonano 16390 oznaczeń mikrobiologicznych.

Medyczne Laboratorium Diagnostyczne WSSE w Białymstoku:

- Zatrudnia kompetentny personel, posiadający uprawnienia diagnostów laboratoryjnych, wiedzę merytoryczną i doświadczenie zawodowe,
- Kierownik laboratorium posiada specjalizację z mikrobiologii lekarskiej,
- Posiada odpowiednie wyposażenie pomiarowe (np. analizator mikrobiologiczny VITEK 2 Compact 15) oraz certyfikowane materiały odniesienia,
- Stosuje w badaniach uznane i wiarygodne metody badawcze,
- Prowadzi wewnętrzną kontrolę jakości wyników badań oraz bierze udział w badaniach biegłości,
- Doskonalą system zarządzania (m.in. poprzez monitorowanie rezultatów działań, zakupy sprzętu, analizę informacji zwrotnych od klienta),
- Prowadzi nadzór merytoryczny nad działalnością MLD w PSSE w Łomży i w Suwałkach.

Medyczne Laboratorium Diagnostyczne	NADZÓR SANITARNY	
	Ilość zbadanych próbek materiału biologicznego	Ilość wykonanych oznaczeń mikrobiologicznych
MLD w Białymstoku	6651	13761
MLD w Łomży	2022	8088
MLD w Suwałkach	1386	2743
RAZEM	10059	24592

Tabela nr 45. Ilość wykonanych oznaczeń

Medyczne Laboratoria Diagnostyczne PSSE w Łomży oraz PSSE w Suwałkach

- zatrudniają kompetentny personel, posiadający uprawnienia diagnostów laboratoryjnych,
- kierownicy Sekcji posiadają specjalizację z mikrobiologii,
- posiadają odpowiednie wyposażenie pomiarowe,
- stosują w badaniach uznane i wiarygodne metody badawcze,
- prowadzą wewnętrzną kontrolę jakości wyników badań oraz biorą udział w badaniach biegłości,
- doskonałą system zarządzania.

W Medycznych Laboratoriach Diagnostycznych WSSE w Białymstoku, PSSE w Łomży oraz PSSE w Suwałkach w roku 2019 w ramach nadzoru sanitarnego zbadano ogółem 10059 próbek materiału biologicznego, wykonując przy tym 24592 oznaczenia mikrobiologiczne.

SYSTEM ZARZĄDZANIA JAKOŚCIĄ

SYSTEM ZARZĄDZANIA I AKREDYTACJA DZIAŁALNOŚCI LABORATORYJNEJ W 2019r.

Dział Laboratoryjny i Medyczne Laboratorium Diagnostyczne Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Białymstoku posiada akredytację (**Certyfikat akredytacji AB 311**). Akredytacja jest najlepszym potwierdzeniem wiarygodności wyników. Zakres akredytacji obejmuje:

- badania biochemiczne i biologiczne wyrobów konsumpcyjnych przeznaczonych dla ludzi - w tym żywności, produktów rolnych w tym pasz,
- badania chemiczne, analityka chemiczna produktów rolnych w tym pasz, kosmetyków i wyrobów chemicznych, wody, powietrza, ceramiki, materiałów opakowaniowych, wyrobów z tworzyw sztucznych i gum, wyrobów konsumpcyjnych przeznaczonych dla ludzi - w tym żywności,
- badania mikrobiologiczne obiektów i materiałów biologicznych, kosmetyków, wody, wyrobów konsumpcyjnych przeznaczonych dla ludzi - w tym żywności,
- badania kliniczne medyczne obiektów i materiałów biologicznych,
- badania dotyczące inżynierii środowiska – oświetlenia, mikroklimatu, drgań, pola elektromagnetycznego w środowisku pracy i ogólnym oraz od urządzeń a także hałasu w środowisku pracy i w środowisku ogólnym,
- badania właściwości fizycznych wody, wody do spożycia, wyposażenia medycznego, wyrobów konsumpcyjnych przeznaczonych dla ludzi - w tym żywności,
- badanie właściwości fizycznych i pobieranie próbek powietrza,
- badania radiochemiczne i promieniowania w środowisku, produktów rolnych w tym pasz dla zwierząt, wyposażenia medycznego, wyrobów konsumpcyjnych przeznaczonych dla ludzi - w tym żywności,
- pobieranie próbek wody do spożycia,
- badania sensoryczne materiałów opakowaniowych, wyrobów konsumpcyjnych przeznaczonych dla ludzi - w tym żywności

Akredytowane są również Oddziały Laboratoryjne: Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Łomży (Certyfikat akredytacji AB 635) i Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Suwałkach (Certyfikat akredytacji AB 530).

Oddział Laboratoryjny Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Łomży posiada akredytację od 30.07.2009 roku.

W zakresie akredytacji przeprowadza:

- badania chemiczne i pobieranie próbek powietrza, wody na pływalniach, wody do spożycia,
- badania chemiczne pyłów, wyrobów konsumpcyjnych przeznaczonych dla ludzi – w tym żywności,
- badania dotyczące inżynierii środowiska pracy-hałas w środowisku pracy, oświetlenie, drgania,
- badania mikrobiologiczne i pobieranie próbek wody do spożycia, wody na pływalniach, wody w kąpieliskach,
- badania mikrobiologiczne obiektów i materiałów biologicznych ludzkich, wyrobów konsumpcyjnych przeznaczonych dla ludzi- w tym żywności,

- badania właściwości fizycznych i pobieranie próbek powietrza, wody na pływalniach, wody do spożycia,
- badania właściwości fizycznych pyłów, wyrobów konsumpcyjnych przeznaczonych dla ludzi - w tym żywności.

Oddział Laboratoryjny Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Suwałkach posiada akredytację od 07.09.2004r.

W zakresie akredytacji przeprowadza:

- badania biologiczne wyrobów konsumpcyjnych przeznaczonych dla ludzi - w tym żywności,
- badania chemiczne wody, wody do spożycia,
- badania mikrobiologiczne materiałów biologicznych przeznaczonych do badań, wody, wody do spożycia oraz próbek środowiskowych z obszaru produkcji i obrotu żywnością, wyrobów konsumpcyjnych przeznaczonych dla ludzi- w tym żywności,
- badania właściwości fizycznych wody, wody do spożycia.

Szczegółowe zakresy akredytacji znajdują się na stronie www.pca.gov.pl

Laboratoria utrzymują i rozszerzają zakresy akredytacji.

Certyfikaty akredytacji potwierdzają wysoką jakość usług świadczonych przez laboratoria zgodnych ze standardami systemu zarządzania wg normy PN-EN ISO 17025.

SYSTEM ZARZĄDZANIA JAKOŚCIĄ W DZIAŁALNOŚCI INSPEKCYJNEJ

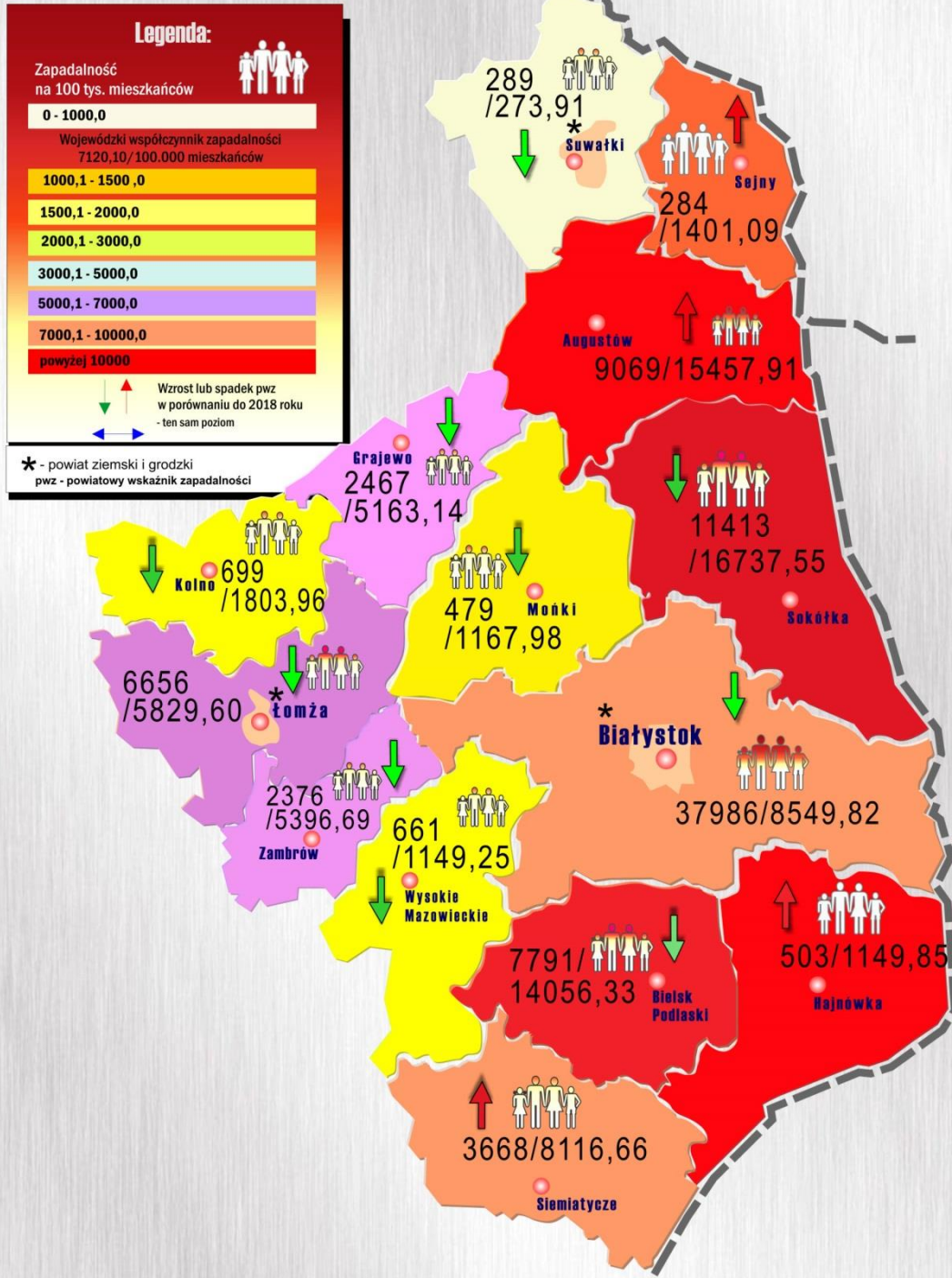
Funkcjonujący system zarządzania w działalności kontrolnej Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego oparty jest na spełnieniu wymagań normy PN-EN ISO/IEC 17020 „Ocena zgodności - Wymagania dotyczące działania różnych rodzajów jednostek przeprowadzających inspekcję”. Daje to gwarancję jednolitego sposobu prowadzenia działań kontrolnych w całym województwie oraz zapewnia

- właściwą skuteczność zapobiegawczego i bieżącego nadzoru sanitarnego,
- przeprowadzanie precyzyjnych i wnikliwych kontroli zgodnie z najlepszą praktyką,
- potrzebę ciągle podnoszenia kwalifikacji pracowników, co przedkłada się w konsekwencji na wyższą jakość wykonywania zadań,
- uzyskiwanie wiarygodnych, użytecznych i odtwarzalnych wyników kontroli,
- publiczne zaufania w odniesieniu do wiarygodności działań istotnych z punktu ochrony zdrowia ludzkiego.

System jakości jest weryfikowany podczas auditów wewnętrznych i dorocznego przeglądu zarządzania. Służy to ZAPEWNIENIU BEZPIECZEŃSTWA SANITARNO-EPIDEMIOLOGICZNEGO na terenie województwa podlaskiego w obszarach działania zgodnych z Ustawą o Państwowej Inspekcji Sanitarnej.

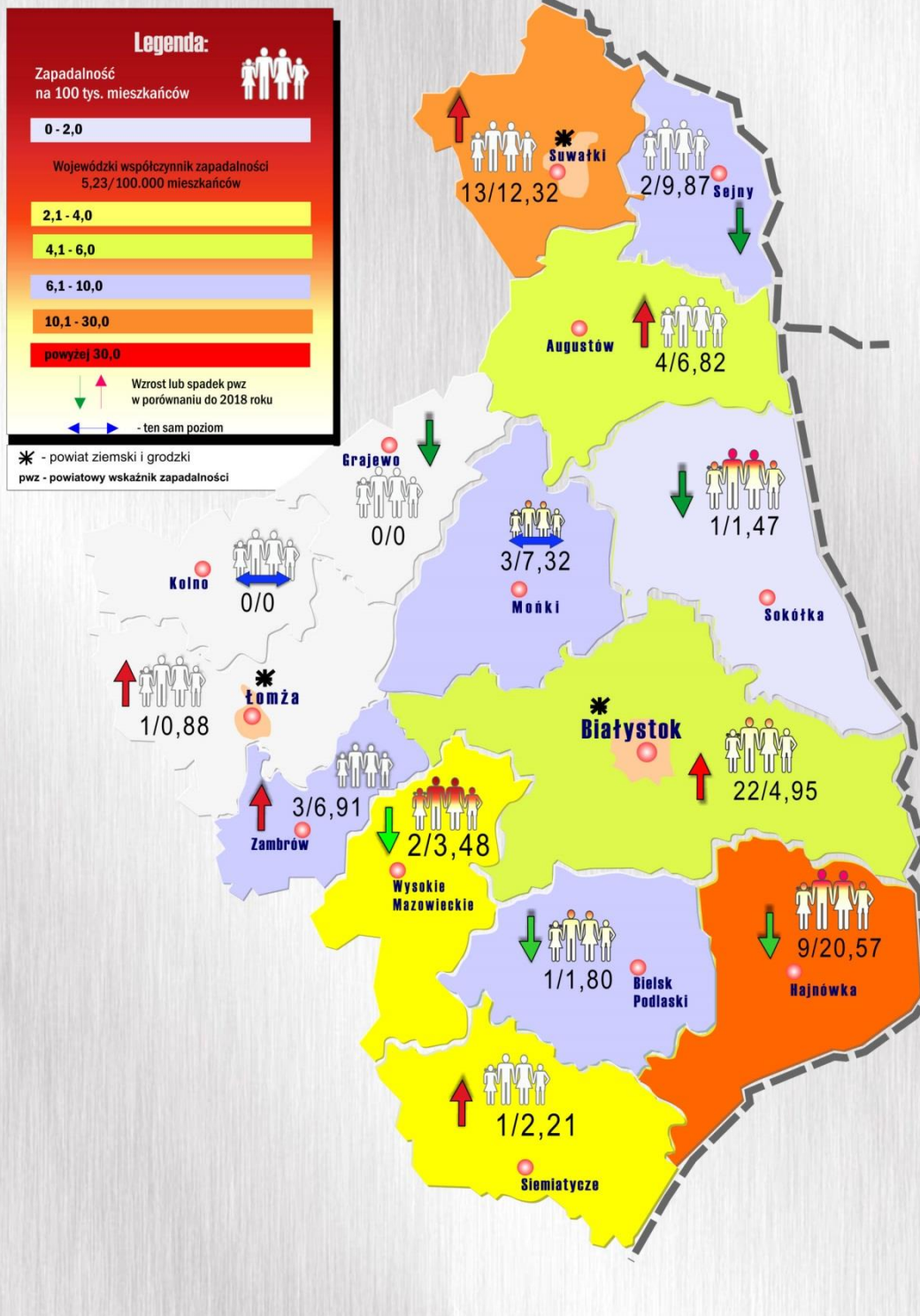
ZACHOROWANIA NA GRYPĘ (podejrzenia)

(zapadalność na 100 tys. mieszkańców)
w województwie podlaskim w 2019 r.

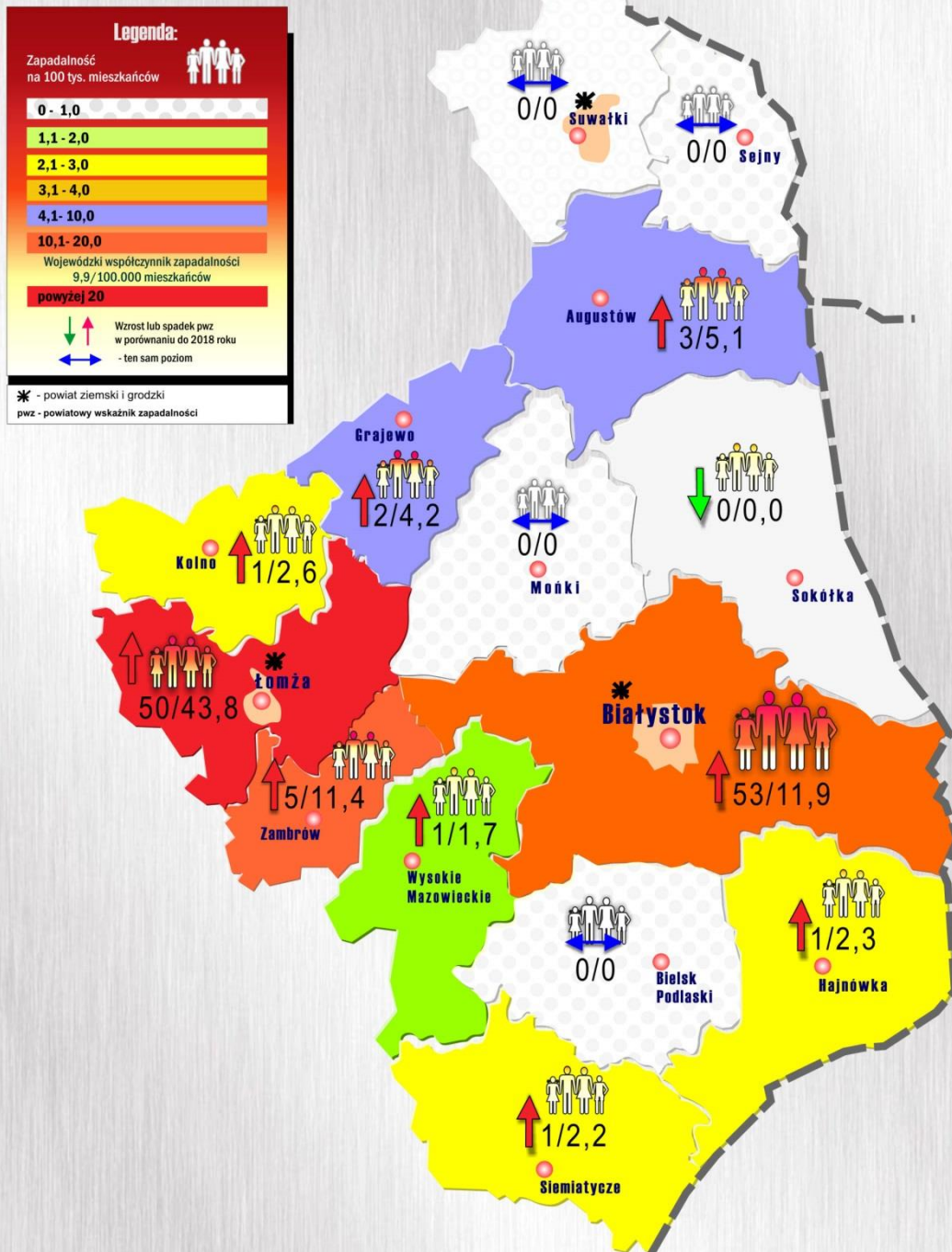
ZACHOROWANIA NA GRYPĘ (potwierdzona)

(zapadalność na 100 tys. mieszkańców)
w województwie podlaskim w 2019 r.

ZACHOROWANIA NA KRZTUSIEC

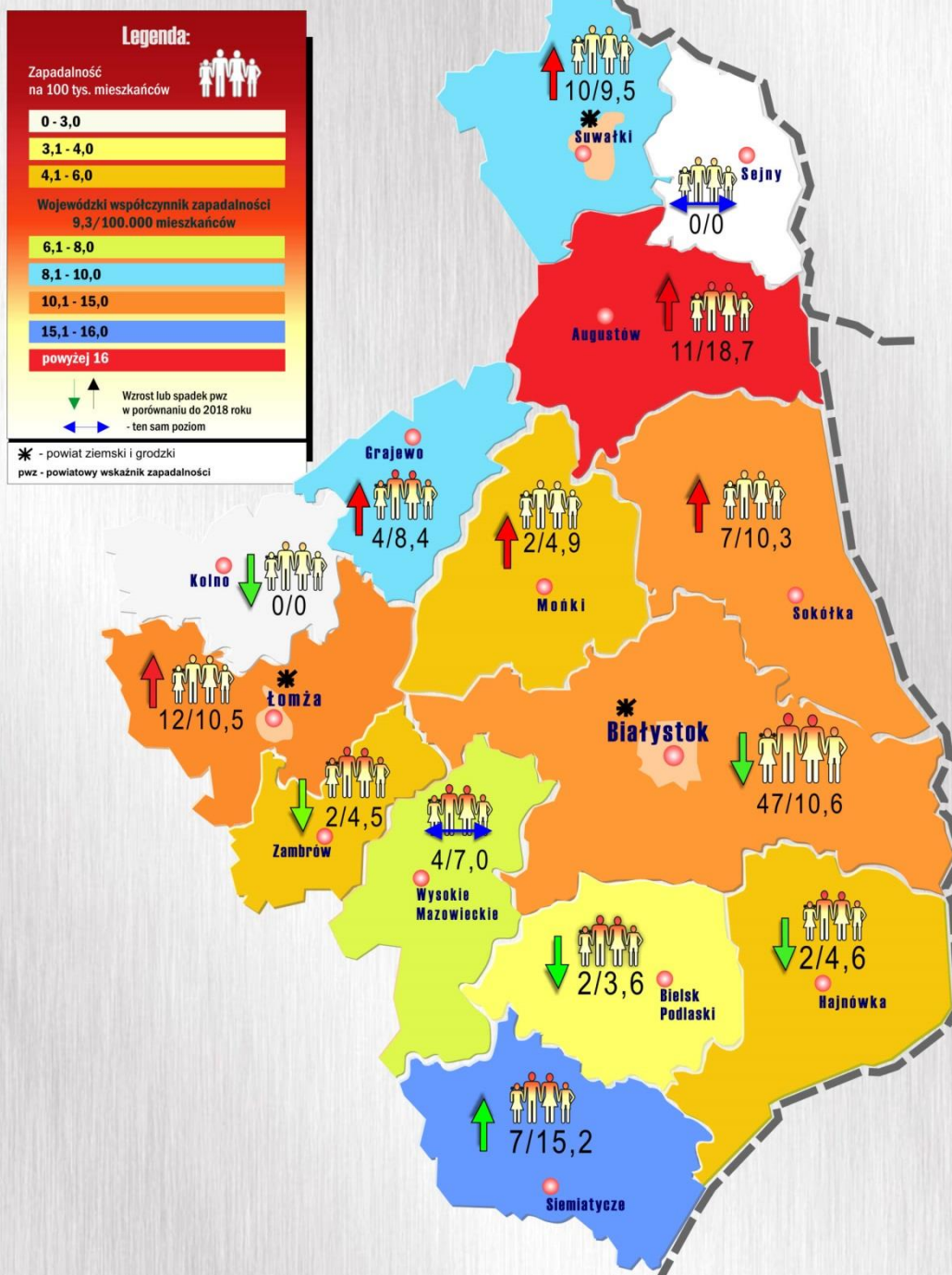
(zapadalność na 100 tys. mieszkańców)
w województwie podlaskim w 2019 r.

ZACHOROWANIA NA WZW typu C (wg definicji przypadku z 2014 r.)

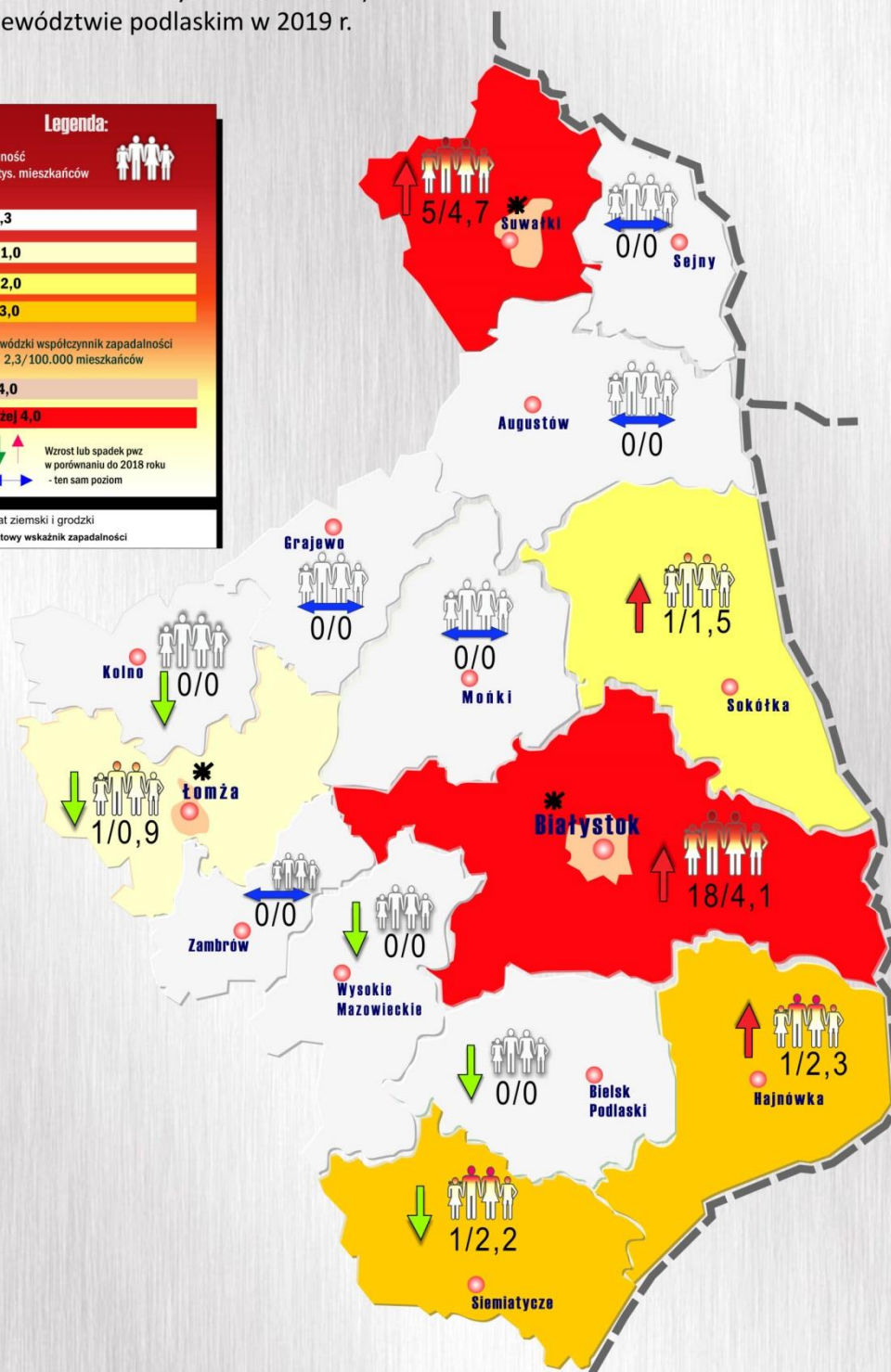
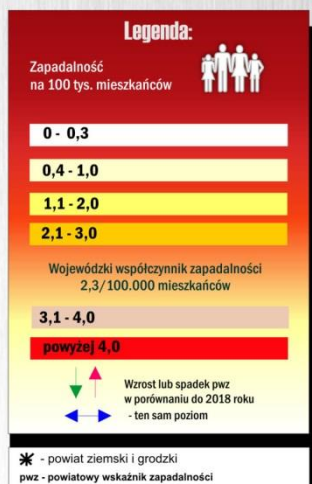
(zapadalność na 100 tys. mieszkańców)

w województwie podlaskim w 2019 r.

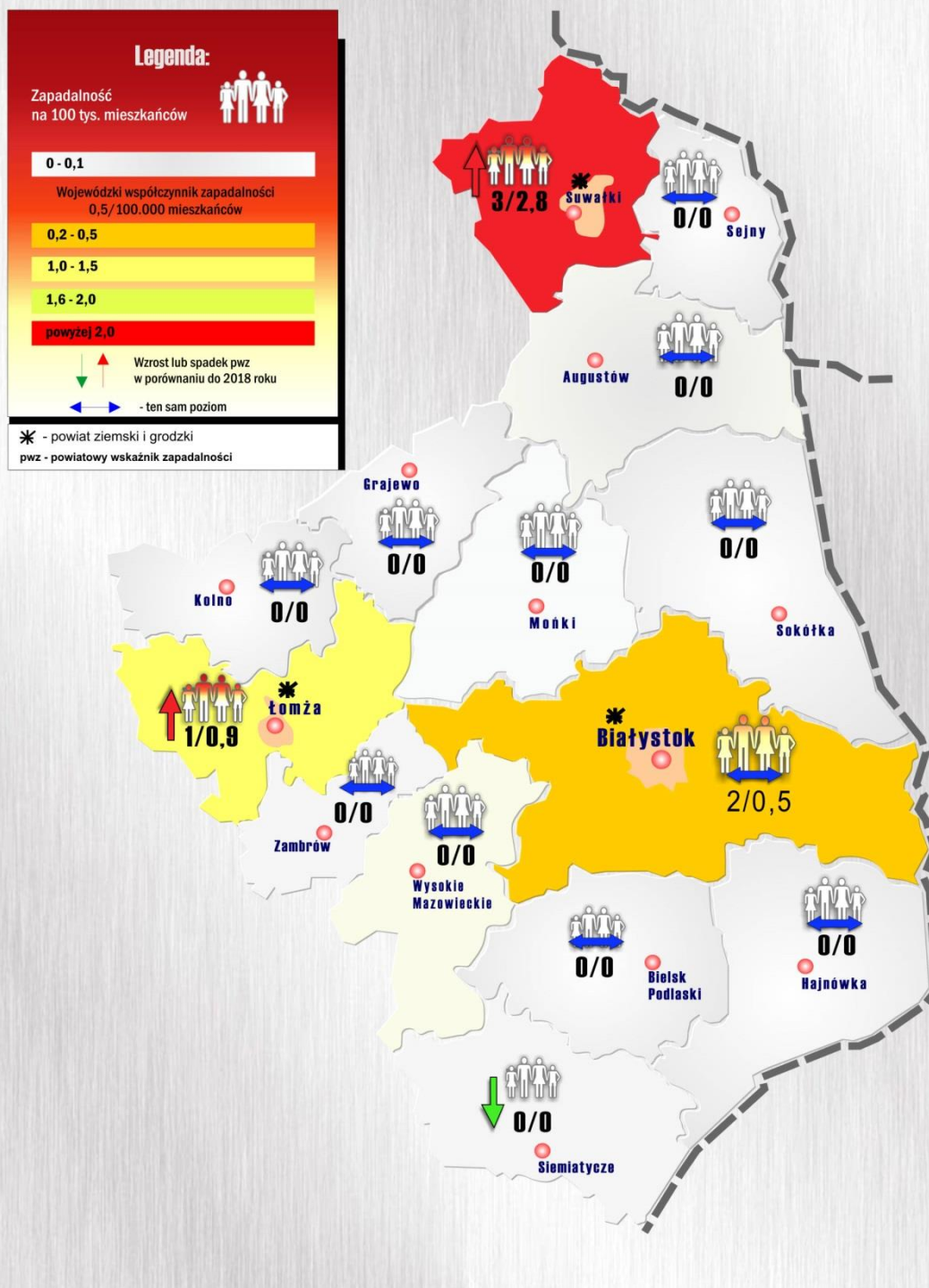
NOWO WYKRYTE ZAKAŻENIA HIV

(zapadalność na 100 tys. mieszkańców)
w województwie podlaskim w 2019 r.

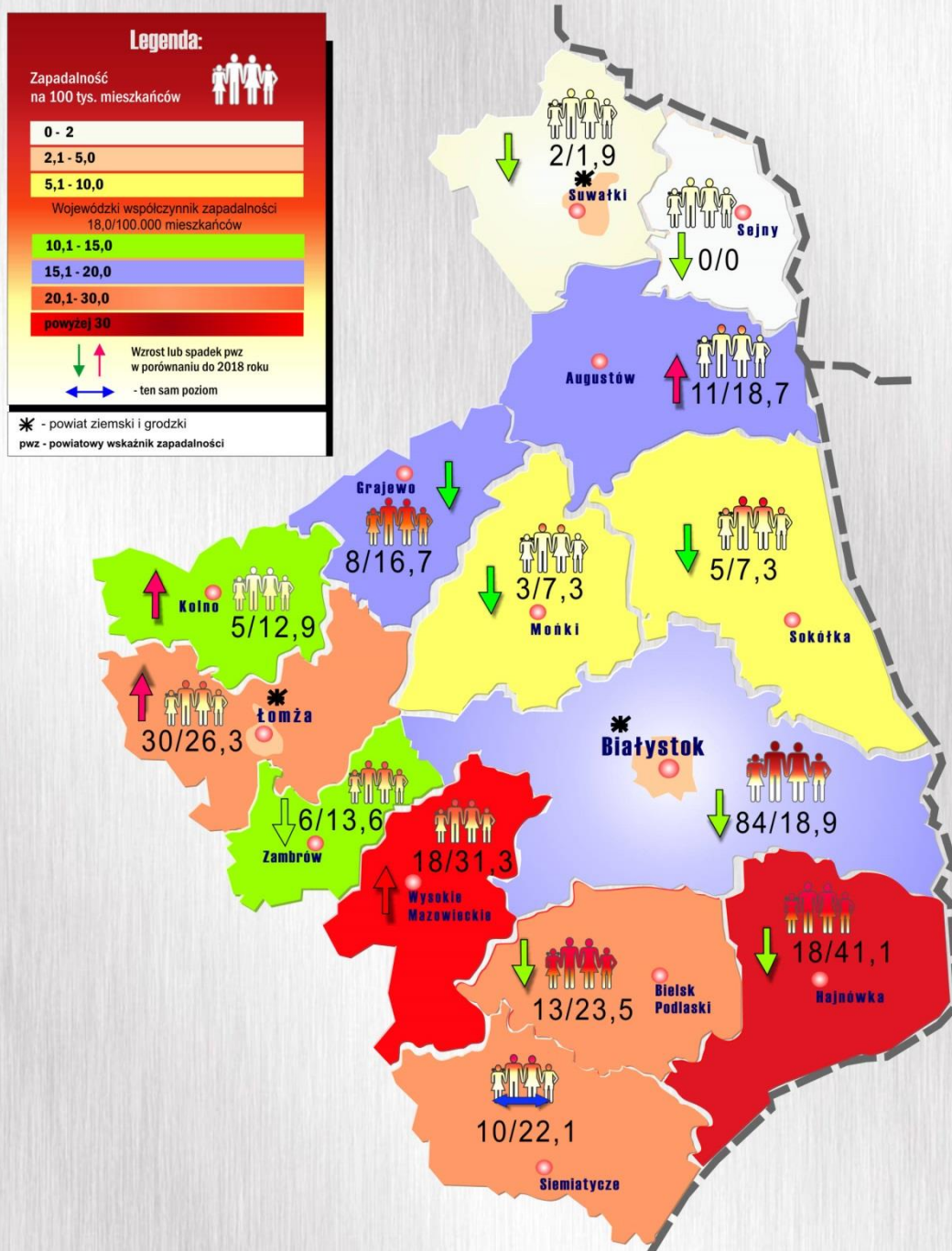
AIDS - ZESPÓŁ NABYTEGO UPOŚLEDZENIA ODPORNOŚCI

(zapadalność na 100 tys. mieszkańców)
w województwie podlaskim w 2019 r.

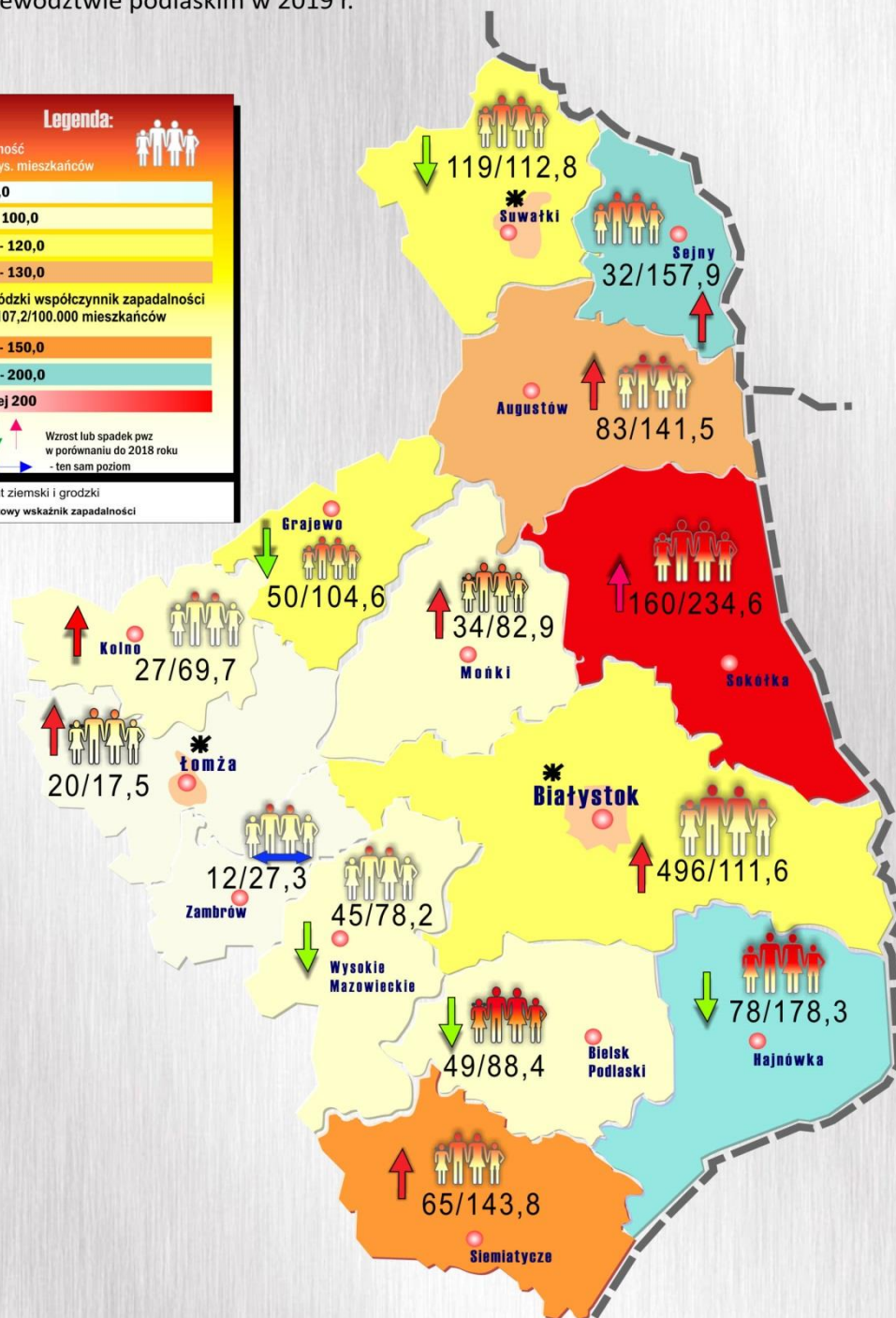
ZACHOROWANIA NA SALMONELOZĘ - zatrucie pokarmowe

(zapadalność na 100 tys. mieszkańców)
w województwie podlaskim w 2019 r.

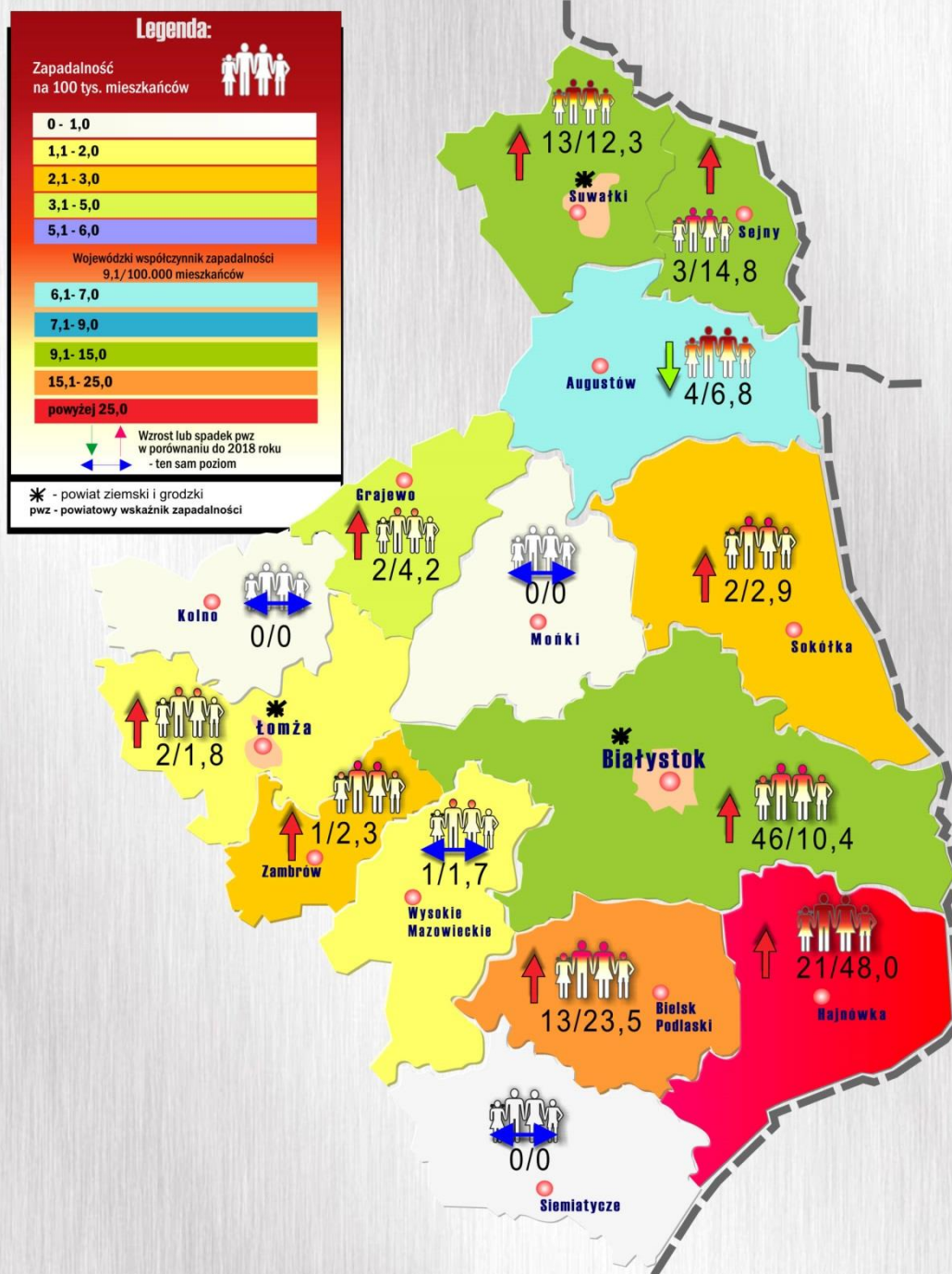

ZACHOROWANIA NA BORELIOZĘ

(zapadalność na 100 tys. mieszkańców)
w województwie podlaskim w 2019 r.

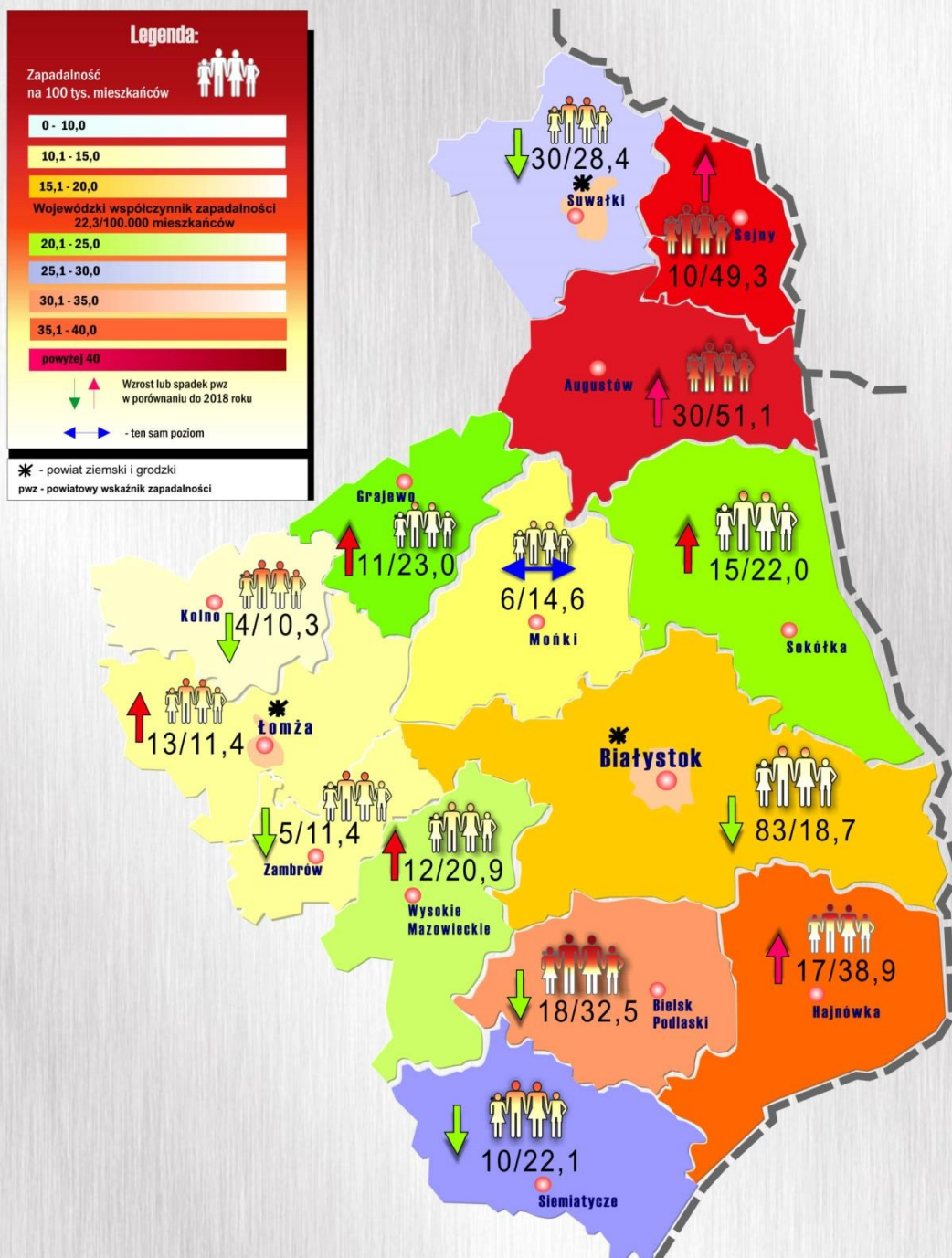

ZACHOROWANIA NA WIRUSOWE ZAPALENIE MÓZGU PRZENOSZONE PRZEZ KLESZCZE
(zapadalność na 100 tys. mieszkańców)
w województwie podlaskim w 2019 r.

WSKAŹNIK ZASZCZEPIENIA OSÓB NARAŻONYCH NA ZAKAŻENIE WIRUSEM WŚCIEKLIZNY

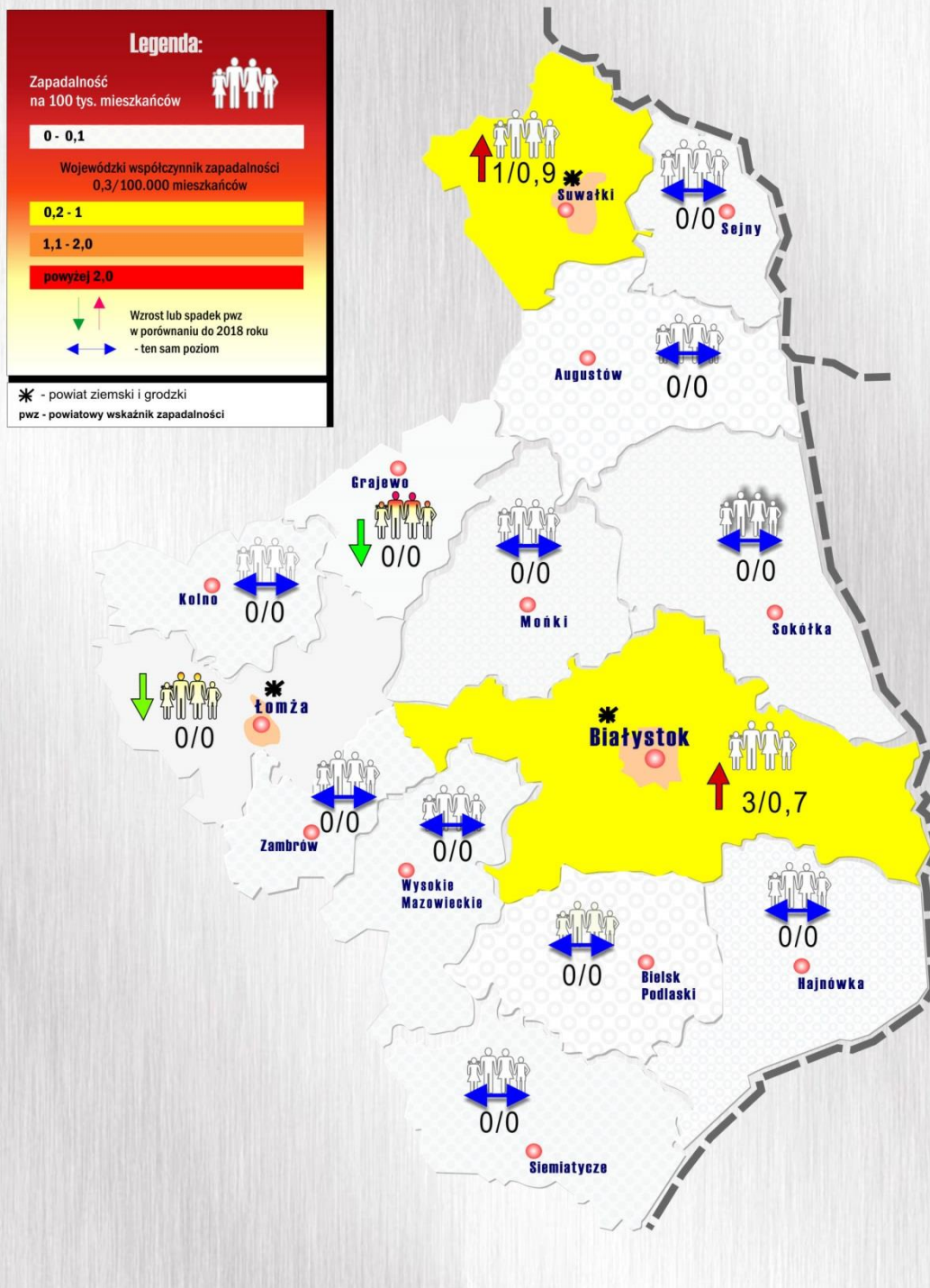
(zapadalność na 100 tys. mieszkańców)
na terenie województwa podlaskiego w 2019 r.

ZACHOROWANIA NA CHOROBY MENINGOKOWĄ - POSOCZNICĘ

(zapadalność na 100 tys. mieszkańców)

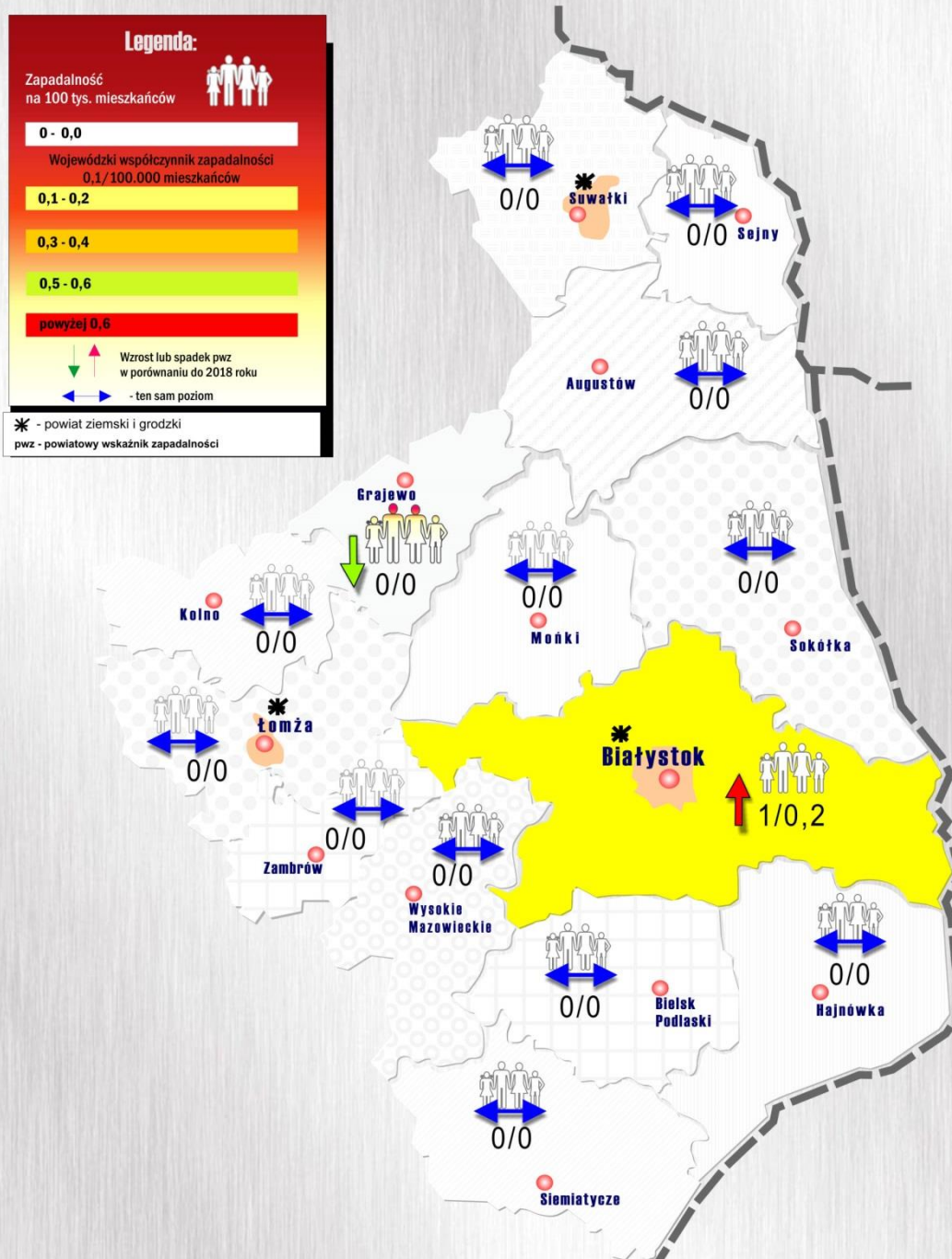
w województwie podlaskim w 2019 r.

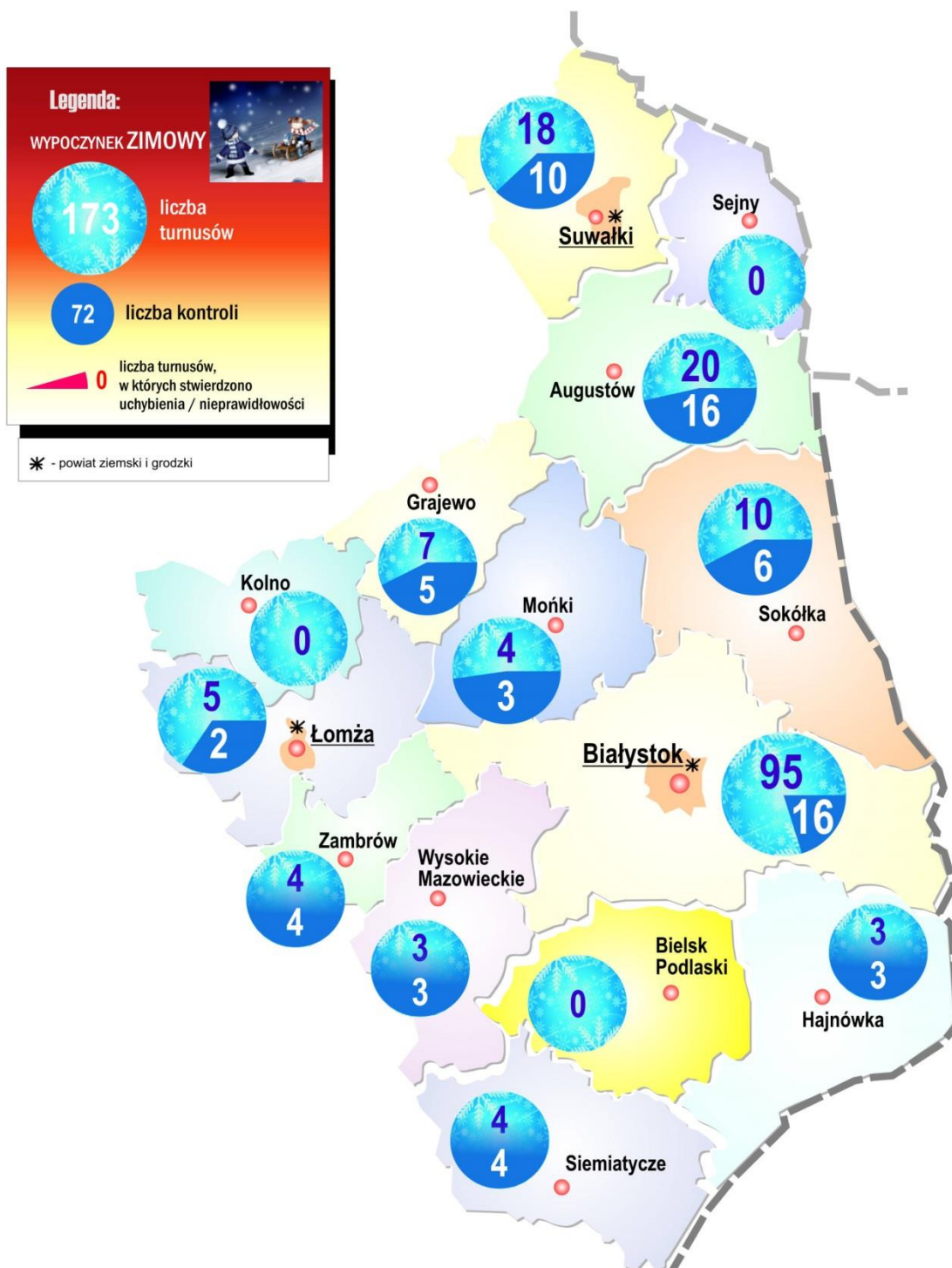
ZACHOROWANIA NA CHOROBY MENINGOKOWĄ - ZAPALENIE OPON MÓZGOWYCH

(zapadalność na 100 tys. mieszkańców)

w województwie podlaskim w 2019 r.

Wypoczynek zimowy dzieci i młodzieży zorganizowany na terenie województwa podlaskiego w 2019 roku.

Wypoczynek letni dzieci i młodzieży zorganizowany na terenie województwa podlaskiego w 2019 roku.

